

Instytut Nauk o Bezpieczeństwie

***„Połączenie sił to początek, pozostanie razem
to postęp, wspólna praca to sukces”***

Henry Ford

Kraków 2019

Redakcja
Olga Wasiuta

Projekt okładki
Justyna Rokitowska

Zdjęcia

Wydawnictwo
Drukarnia Styl Anna Dura
ul. Ojcowska 1
31-344 Kraków

ISBN 978-83-952578-9-6

Spis treści

Wprowadzenie	5
I. Sylwetki pracowników Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie	11
II. Geneza powstania i działalności Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie	36
III. Działalność naukowo-badawcza Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie za okres 2016–2019	72
IV. Opis osiągnięć w zakresie kształcenia kadr naukowych	128
V. Projekty naukowo-badawcze	136
VI. Współpraca międzynarodowa Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie w latach 2016–2019	141
VII. Działalność Studenckiego Koła Naukowego Edukacji dla Bezpieczeństwa	150
VIII. Absolwenci Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie	159
Podsumowanie	170

WPROWADZENIE

***„Gdybyśmy robili wszystko, na co nas stać,
bez żadnej przesady zadziwilibyśmy siebie”***

Thomas Edison

Dzisiaj w instytucjach państwowych i publicznych, służbach specjalnych i mundurowych wzrasta zapotrzebowanie na dyplomowanych specjalistów na poziomie akademickim w dziedzinie bezpieczeństwa, w tym ochrony interesów narodowych w globalnym środowisku politycznym, gospodarczym i informacyjnym, ochrony polskiej tożsamości w przestrzeni społeczno-kulturowej, bezpieczeństwa narodowego, społecznego, energetycznego, ekologicznego itp., co z kolei niemożliwe jest bez wykształconej kadry specjalistów, naukowego zaplecza i aktywnego wsparcia ze strony społeczeństwa.

Według ocen polskich i europejskich ekspertów, w najbliższe 4-5 lat dwukrotnie wzrośnie zapotrzebowanie na specjalistów od bezpieczeństwa w szerokim tłumaczeniu tego pojęcia, tzn. zagrożeń asymetrycznych, hybrydowych, terrorystycznych, religijnych i kulturowych (imigranci), żywiołowych, katastrof technogennych itp., które z każdym rokiem dotyczą co raz większej liczby państw i ich obywateli.

W takich warunkach niezbędnym elementem bezpieczeństwa narodowego w Polsce staje się realne zwiększenie zdolności społeczeństwa do przeciwdziałania współczesnym zagrożeniom poprzez wzmacnianie zdolności obronnych, zarówno samodzielnie, jak i w ramach północnoatlantyckich oraz unijnych struktur obronnych. Przygotowanie państwa i jego obywateli do skutecznej obrony własnego terytorium staje się kluczowym zadaniem wszystkich instytucji i struktur państwowych, w tym edukacyjnych.

Wychodząc na przeciw owym zadaniom wsparcia współczesnego systemu obronnego Rzeczypospolitej Polskiej, szczególnej aktualności

nabiera troska o wieloaspektowe interdyscyplinarne kształcenie kadr na potrzeby Sił Zbrojnych oraz instytucji pozamilitarnych, w tym edukacyjnych w Polsce. Obecnie zaistniała potrzeba doskonalenia technik obrony terytorialnej oraz kształcenia w związku z tym wykwalifikowanej kardy młodzieży coraz bardziej świadomej swoich obowiązków i zagrożeń.

Takie zadanie w obrębie wieloaspektowego kształcenia wykonuje interdyscyplinarny zespół INoB, który realizując swoje cele i zadania edukacyjne w obrębie szeroko rozumianego kierunku nauk społecznych, dysponuje niezbędną specyfiką, która go wyróżnia spośród innych kierunków i specjalności.

Zespół Instytutu musi wykonywać także oprócz funkcji stricte naukowo-dydaktycznych zadania ekspercko-analityczne, pedagogiczne, wychowawczo-popularyzatorskie w zakresie kształtowania wykształconej kadry tworzących się obecnie struktur i jednostek obrony terytorialnej w Polsce. W Instytucie kształcimy nie tylko pracowników systemu zarządzania kryzysowego, ale również i kadrę rezerwy wsparcia elementów struktur wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej w Polsce.

Absolwenci kierunku „Bezpieczeństwo państwa”, obecnie prowadzonego w INoB na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie posiadają wiedzę interdyscyplinarną i umiejętności nie tylko z bezpieczeństwa narodowego, ale również i z zakresu nauk obronnych, ponieważ zajęcia są prowadzone przez wykładowców o różnych profilach i zainteresowaniach tj. byli wojskowi, policjanci, specjaliści w zakresie zarządzania kryzysowego, ratownicy medyczni, specjaliści z zakresu bezpieczeństwa narodowego, praktycy z zakresu wojskowości; dysponują nie tylko rozległą wiedzą teoretyczną o istniejących zagrożeniach dla bezpieczeństwa państwa, ale również wieloma praktycznymi umiejętnościami w zakresie bezpieczeństwa państwa i utrzymania porządku publicznego, podejmowania szybkich i precyzyjnych decyzji m.in. w zakresie zarządzania kryzysowego itp.

Obecnie po ukończeniu studiów w INoB absolwenci otrzymują wszystkie niezbędne kompetencje i uprawnienia do wykonywania zawodu w sektorze administracji publicznej, gospodarczym i społecznym, mogą skutecznie pracować jako nauczyciele w szkołach (edukacja dla bezpieczeństwa); w centrach zarządzania kryzysowego, w państwowych i pozarządowych organizacjach proobronnych; w urzędach państwowych związanych z bezpieczeństwem terytorialnym kraju; pełnić służbę w policji i straży miejskiej, w sztabach i jednostkach wojskowych odpowiadając za współpracę z organizacjami społecznymi oraz wychowawczymi; w organizacjach pozarządowych szkolących młodzież przedpoborową; jako menedżerowie przedsięwzięć mających na celu pod-

niesienie kwalifikacji ochotników do zawodowej służby wojskowej; jako kierownicy projektów szkoleniowych dla proobronnych organizacji pozarządowych itp.

Odbывая się obecnie z inicjatywy Ministerstwa Obrony Narodowej proces wdrażania (reaktywacji) obrony powszechnej w Polsce w postaci Wojsk Obrony Terytorialnej umożliwia absolwentom wiele możliwości zatrudnienia w piątym rodzaju Sił Zbrojnych.

Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu rynku pracy Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie jako jeden z pierwszych ośrodków akademickich w Polsce zdecydował o uruchomieniu studiów na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe. Od 2015 roku studia magisterskie są studiami o profilu praktycznym, przez co stanowią również odpowiedź na potrzebę podnoszenia kwalifikacji zawodowych funkcjonariuszy różnych służb państwowych (np. policji, straży granicznej). Meritum programu kształcenia łączy walory klasycznych studiów uniwersyteckich, dających stosowną podbudowę teoretyczną i metodologiczną z odpowiedzią na konieczność kształcenia w wyspecjalizowanych, praktycznych dziedzinach dotyczących bezpieczeństwa jednostki, społeczności oraz instytucji związanych z funkcjonowaniem władzy publicznej.

Już drugi rok urzędu, po kilkuletniej przerwie, Ministerstwo Obrony Narodowej wdraża programy szkolenia rezerwy dla Sił Zbrojnych RP oraz odbudowuje struktury Obrony Terytorialnej, zlikwidowane za poprzednich rządów w roku 2008. Inicjatywy te w dużej części opierają się na tzw. społecznym potencjale bezpieczeństwa, związanym przede wszystkim z instytucjami i organizacjami zajmującymi się szeroko pojętą edukacją dla bezpieczeństwa.

W związku z powyższym niezbędnym warunkiem realizacji owych programów występuje interdyscyplinarność tj. wiedza pedagogiczna, praktyka edukacyjna, połączona z wiedzą o bezpieczeństwie i obronności, doświadczeniem i kompetencjami związanymi z bezpieczeństwem. Wszystko razem musi być połączone z kształtowaniem społeczeństwa lokalnego nastawionego na upowszechnianie i przyswajanie wiedzy z różnych źródeł i dziedzin bezpieczeństwa, w czym nasz interdyscyplinarny zespół Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie jako jednostka Uniwersytetu ma długoletnie doświadczenie (współpraca ze szkołami prowadzącymi tzw. klasy mundurowe, organizacjami proobronnymi, ale też wojskiem i innymi służbami mundurowymi).

Członkowie zespołu INoB ściśle współpracują z Resortem Obrony Narodowej w opracowywaniu i wdrażaniu inicjatyw związanych z odbudową kadr rezerwy. Wspólnie z Wojewódzkim Sztabem Wojskowym zorganizowaliśmy pierwszą w naszym kraju i regionie kon-

ferencję naukowo-szkoleniową poświęconą budowie Wojsk Obrony Terytorialnej. Konsultowaliśmy projekt szkolenia wojskowego studentów „Legia Akademicka”, a następnie dwaj nasi pracownicy – jedyni ze wszystkich krakowskich uczelni – zostali powołani na kurs metodyczny do prowadzenia zajęć z tego przedmiotu i już dwa razy zorganizowali to szkolenie na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Zostaliśmy docenieni i dowartościowani przez Ministerstwo Obrony Narodowej właśnie dzięki cechującej nasz zespół interdyscyplinarności.

Instytut Nauk o Bezpieczeństwie posiada wykształconą i doświadczoną kadrę naukową, której reprezentanci od kilku lat prowadzą intensywne badania nad problematyką bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego. Potencjał naukowy i dydaktyczny INoB wzbogacony jest również przez współpracę z innymi uczelniami, między innymi Akademią Sztuki Wojennej, Wyższą Szkołą Policji w Szczytnie. W ramach realizacji studiów na kierunku Bezpieczeństwo Państwa Instytut prowadzi stałą współpracę z instytucjami i służbami, wspomagającymi proces praktycznego przygotowania absolwentów do przyszłej pracy, między innymi z Komendą Wojewódzka Policji w Krakowie, Okręgowym Inspektoratem Służby Więziennej w Krakowie, Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego miasta Krakowa.

Ważnym elementem działalności Instytutu są prowadzone badania naukowe, które koncentrują się na takich głównych kierunkach: społeczny i edukacyjny wymiar bezpieczeństwa; kształtowanie bezpieczeństwa publicznego jako priorytetu funkcjonowania państwa; bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe; bezpieczeństwo informacyjne; bezpieczeństwo społeczne; human security – wybrane aspekty bezpieczeństwa ludzkiego na przestrzeni dziejów; bezpieczeństwo militarne, rewolucja w sprawach wojskowych, nowe technologie w bezpieczeństwie militarnym, kultura strategiczna, współczesne konflikty zbrojne. Oprócz tego kadra INoB naukowo prężnie się rozwija, publikując co roku 10-12 monografii, 20-22 artykuły naukowe w czasopismach polskich i zagranicznych z listy A, B i C.

Pracownicy Instytutu organizują systematycznie konferencje międzynarodowe i ogólnopolskie (4-5 konferencji rocznie), aktywnie uczestniczą także w konferencjach organizowanych przez inne placówki i towarzystwa naukowe; prowadzą wykłady dla studentów zagranicznych w Polsce; odbywają staże zagraniczne, służące wymianie informacji i realizacji wspólnych przedsięwzięć badawczych. Szczególnie istotną formą współpracy międzynarodowej są konferencje i seminaria naukowe, w trakcie których podejmowane są nośne, syntetyczne problemy w kontekście współczesnych nauk społecznych, nauk o bezpieczeństwie i obronności.

W związku z powyższym, już istniejący interdyscyplinarny zespół INoB Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie umożliwia kształtowanie postaw prospołecznych, umiejętności podejmowania procesów decyzyjnych, a także stanowi bardzo dobre zaplecze do tworzenia zespołów badawczych mogących ubiegać się o granty na badania.

Nauka towarzyszy nam na każdym kroku, a naukowcy coraz chętniej dzielą się wiedzą i zachęcają młode pokolenia do poznawania świata. Ludzie na całym świecie zdają się fascynować nauką oraz dostrzegają jej korzyści społeczne i gospodarcze. Pod koniec 2018 roku odbyło się globalne badanie przeprowadzone przez 3M „State of Science Index”¹ na temat spostrzegania nauki w świecie. I okazało się, że aż 73% Polaków chciałoby, aby ich dzieci wybrały karierę naukową. Prognozy ekspertów na kolejne lata sugerują, że świat dąży ku erze specjalistów. Uważają, że nauka napędza innowacje, a jak pokazuje badanie przeprowadzone przez 3M, aż 91% polskich rodziców chciałoby, aby ich dzieci wiedziały o niej więcej.

W styczniu 2019 roku ukazał się raport „*Future of scholarly publishing and scholarly communication*” opracowany przez zespół ekspertów, których zadaniem jest wsparcie Komisji Europejskiej w rozwijaniu polityki otwartej nauki. Dokument zawiera analizę aktualnego stanu komunikacji naukowej i rynku wydawnictw akademickich oraz proponuje ścieżki rozwoju wskazanych obszarów. Autorzy piszą, że „komunikacja naukowa powinna rozwijać się poprzez bardziej otwarte, sprawne i dynamiczne kanały wiedzy, w których wszelkiego rodzaju dokumenty, dane i inne materiały mogą elastycznie łączyć się ze sobą i być w trakcie procesu badawczego szybko przekazywane do komentowania i testowania”, co więcej „nie chodzi już o to, czy otwarty dostęp odniesie sukces ani czy większość podmiotów zaakceptuje jakiś jego wariant; teraz liczy się to, w jakiej formie (przynajmniej na razie) otwarty dostęp się ustabilizuje”.

Zaproponowana w raporcie wizja najbliższej przyszłości zakłada, że komunikacja naukowa będzie kształtować się pod wpływem 10 zasad:

- rosnąca dostępność,
- rosnąca użyteczność,
- wsparcie dla rosnącej ilości wytwarzanych danych,
- rozproszona, otwarta infrastruktura,
- równość, różnorodność i inkluzywność,

¹ Badanie 3M State of Science Index zostało przeprowadzone w 14 państwach, w tym w Polsce, N=1000 osób na państwo w terminie od czerwca do października 2017 roku. Metoda: ankiety offline oraz online.

- budowanie społeczności,
- promowanie integralności i wysokiej jakości badań,
- usprawnienie ewaluacji,
- promowanie elastyczności i innowacyjności,
- opłacalność.

Dokument identyfikuje także najważniejsze grupy interesariuszy oraz formułuje kierowane do nich zalecenia. W samym centrum procesu komunikacji znajdują się naukowcy, którzy występują w podwójnej roli: podmiotów poszukujących informacji, ale i zabiegających o uznanie.

Kolejnym sukcesem naszego Instytutu jest otrzymanie **uprawnienia do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie Nauko o bezpieczeństwie** od 4 czerwca 2019 r. decyzją Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów. Z jednej strony to podkreśla silną i stabilną pozycję naszej jednostki, z drugiej zaś otwiera drogę do dalszego rozwoju dla naszych studentów, absolwentów i młodych pracowników nauki, którzy wiążą swoją przyszłość z naszym Uniwersytetem. To kolejny krok na żmudnej drodze budowania pozycji zarówno naukowej, jak i dydaktycznej naszego INoB.

I podsumowując, chciałabym serdecznie podziękować wszystkim za owocną pracę, za zaangażowanie, za cierpliwość i życzliwość. Dziękuję za niezużyte pokłady energii i zapał, pełny energii i życia, za uśmiech i radość oraz gratuluję chęci pogłębiania wiedzy i samodoskonalenia.

Jestem ogromnie wdzięczna wszystkim współpracownikom, z którymi miałam przyjemność współpracować dłużej lub tylko przez chwilę (mam na myśli przede wszystkim nowych pracowników). Pracując razem, pokazaliście mi świat, który stał się dla mnie nowym początkiem. Wspieraliście. Pomagaliście. Zarażaliście entuzjazmem. Przede wszystkim byliście przyjaciółmi. **To ludzie robią nam świat. Zrobiliście mi Państwo wartościowy świat**, za co serdecznie wszystkim dziękuję.

Dyrektor Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie
prof. zw. dr hab. Olga Wasiuta

***„Choćbyśmy nawet mogli stać się uczonymi
uczonością drugich, mądrzy możemy być
jedynie własną mądrością”***

Michel de Montaigne

I. SYLWETKI PRACOWNIKÓW INSTYTUTU NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE

Hanna Batorowska – doktor habilitowany nauk humanistycznych, profesor nadzwyczajny w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Kierownik Katedry Bezpieczeństwa Informacyjnego i Medialnego. Członek Międzynarodowego Stowarzyszenia Organizacji Wiedzy (International Society for Knowledge Organization ISKO) oraz Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej i Polskiego Towarzystwa Technologii i Mediów Edukacyjnych. Wśród jej zainteresowań naukowych znajdują się: zagadnienia kultury informacyjnej, kultury bezpieczeństwa informacyjnego,

technologii informacyjnej, ekologii informacji, zarządzania informacją i wiedzą. Autor lub współautor takich monografii jak: *Media jako instrument wpływu informacyjnego i manipulacji społeczeństwem* (Kraków 2019), *Od alfabetyzacji informacyjnej do kultury informacyjnej. Rozważania o dojrzałości informacyjnej* (Warszawa 2013); współredaktor monografii poświęconych bezpieczeństwu z serii *Człowiek w świecie informacji*, np.: *Bezpieczeństwo informacyjne w dyskursie naukowym* (Kraków 2017), *Walka informacyjna. Uwarunkowania – Incydenty – Wyzwania* (Kraków 2017), *Kultura informacyjna w ujęciu interdyscyplinarnym. Teoria i praktyka*, Tom II (Kraków 2016), Tom I (Kraków 2015) oraz poświęconych information literacy, edukacji, architekturze informacji, historii książki, a także licznych artykułów naukowych, między innymi: *Information retrieval support: visualization of the information space of a document* (Würzburg 2014), *Perceived selfefficacy vs. actual level of training in personal information and knowledge management. A research report* (2016). Autorka ponad 200 publikacji naukowych czynnie uczestnicząca w ponad 180 międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych. Organizator cyklu konferencji naukowych „Człowiek w świecie informacji”. Kierownik projektu studiów podyplomowych z *Technologii informacyjnej* (grant MEN nr 23.3).

Małgorzata Bereźnicka – doktor habilitowany pedagogiki, profesor Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, kierownik Katedry Edukacji dla Bezpieczeństwa w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie. Autorka kilkudziesięciu publikacji – książek, podręczników (współautorstwo) oraz artykułów naukowych. Jej zainteresowania naukowe skupiają się wokół zagadnień związanych z pedagogiką społeczną, zwłaszcza z wychowaniem, rodziną i szkołą, a także z bezpieczeństwem, patologiami społecznymi, komunikacją i zagrożeniami internetowymi. Jej monografia pt. *Wartości kształcenia we współczesnej szkole* (2010),

zawiera rozważania teoretyczne i analizę programów kształcenia, artykułów prasowych oraz badań uczniów i nauczycieli. W kolejnych latach intensywnie zajmowała się problematyką rodziny, opracowując m.in. kolejne książki: *Wychowanie dziecka we współczesnej rodzinie* (2014), poświęconą przemianom, funkcji, specyfice i znaczeniu rodziny oraz *Kultura pedagogiczna rodziców w społeczeństwie informacyjnym* (2015), w której obok podstaw teoretycznych przedstawiła obszerny opis rezultatów badań własnych. Jej ostatnie publikacje w większości dotyczą kwestii związanych z edukacją dla bezpieczeństwa w sieci. W ramach programu Erasmus kilkakrotnie prezentowała swoje wykłady na europejskich uniwersytetach m.in. w Wielkiej Brytanii, Hiszpanii czy Portugalii.

Klaudia Cenda-Miedzińska – doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Ukończyła studia podyplomowe w zakresie Praw i wolności człowieka, zorganizowane przez Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk i Helsińską Fundację Praw Człowieka. Członek Stowarzyszenia Współpracy Polsko-Afgańskiej HAMKARI. Autorka artykułów z obszaru bezpieczeństwa społecznego i bezpieczeństwa dzieci w Afganistanie, w tym monografii pt. *Wpływ konfliktu zbrojnego na bezpieczeństwo dzieci w Islamskiej Republice*

Afganistanu w latach 2004-2014. Uczestniczka I Międzynarodowej Konferencji pt. *Social Policy in the Islamic World*, zorganizowanej przez Uniwersytet Allameh Tabataba'i w Teheranie, oraz *International Conference on Peace and Conflict Resolution (ICPCR)*, zorganizowanej przez Uniwersytet Teherański, Wydział Studiów Światowych. Wykonawca projektów europejskich *Nachhaltige Integration: Migranten werden Unterneh-*

mer i *Sustainable Integration for Afghan Women in the European Labour Market*. Zainteresowania badawcze Autorki koncentrują się wokół bezpieczeństwa pozamilitarnego Afganistanu i praw człowieka.

Łukasz Czekaj – doktor nauk społecznych, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Wśród jego zainteresowań naukowych znajdują się: edukacja dla bezpieczeństwa, edukacja obywatelska, obrona cywilna i zarządzanie kryzysowe. Członek Stowarzyszenia Obronna.Narodowa.pl, Międzynarodowego Stowarzyszenia Policji IPA oraz współzałożyciel stowarzyszenia proobronnego 9SPOT. Opiekun Studenckiego Koła Naukowego Edukacji dla bezpieczeństwa. Członek Zespołu ds. Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Małopolskiego Oddziału Okręgowego Polskiego Czerwonego Krzyża.

Andrzej Czop – doktor nauk o bezpieczeństwie, adiunkt Instytutu Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Wśród jego zainteresowań naukowych znajdują się: zagadnienie demonopolizacji i komercjalizacji bezpieczeństwa publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem podniesienia stopnia partycypacji firm ochrony osób i mienia w działaniach na rzecz jego zapewniania. Kolejnym ważnym obszarem badawczym jest diagnoza zagrożeń związanych z terroryzmem islamskim oraz wypracowywanie rozwiązań ukierunkowanych na zwalczanie

tego zjawiska. Autor monografii naukowych: *Udział firm ochrony osób i mienia w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce* (Katowice 2014), *Wpływ tradycyjnego japońskiego systemu zarządzania bezpieczeństwem na kulturę bezpieczeństwa w Polsce* (Kraków 2015). Współredaktor monografii: *Realizacja zadań bezpieczeństwa-jakość, prakseologia, praworządność* (Kraków 2014), *Badanie struktury systemu bezpieczeństwa publicznego w Polsce* (Kraków 2017). Autor podręcznika akademickiego *System bezpieczeństwa publicznego Rzeczypospolitej Polskiej ze szczególnym uwzględnieniem prywatnego sektora ochrony* (Kraków 2016). Autor ponad czterdziestu artykułów naukowych poświęconych tematyce bezpie-

czeństwa. Kierownik projektów naukowych: Edukacja w bezpieczeństwie; Japońska specyfika administrowania bezpieczeństwem państwa. Od starożytnego Cesarstwa Japonii do okresu szogunatu; Badanie struktury systemu bezpieczeństwa publicznego w Polsce; Ochrona ludności. Wybrane zagadnienia.

Sylwia Fabiańska – magister pedagogiki, ukończyła studia wyższe na kierunku pedagogika oraz studia podyplomowe w zakresie zarządzanie i przywództwo w oświacie. Pracownik administracyjny Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Janusz Falecki – doktor habilitowany, profesor Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Członek European Association for Security oraz komitetu redakcyjnego „Ante Portas - Studia nad Bezpieczeństwem”. Autor ponad osiemdziesięciu opracowań z zakresu zarządzania kryzysowego oraz obronności publikowanych w Polsce, Niemczech, Czechach, Słowacji oraz Szwecji. W ramach działalności naukowej specjalizuje się w problematyce podejmowania decyzji w sytuacjach kryzysowych, organizacji współdziałania, koordynacji działań

i szkolenia w ramach systemu zarządzania kryzysowego oraz przygotowania żołnierzy Sił Zbrojnych RP do udziału w operacjach wojskowych poza terytorium kraju. Podczas pracy w resorcie Obrony Narodowej był odpowiedzialny m.in. za organizację i koordynację udziału Sił Zbrojnych RP we wsparciu władz cywilnych w niemilitarnych sytuacjach kryzysowych. Był organizatorem i uczestnikiem natowskich i unijnych ćwiczeń z zakresu zarządzania kryzysowego CMX/CME. Podczas służby w NATO, w ramach planowania obronnego NATO, zajmował się również cywilnym planowaniem kryzysowym. Jako komendant Centrum Przygotowań do Misji Zagranicznych był organizatorem i kierującym procesem szkolenia i przygotowania żołnierzy Polskich Kontyngentów Wojskowych do realizacji zadań w misjach obserwacyjnych, pokojowych i stabilizacyjnych poza granicami kraju.

Julia Anna Gawęcka – doktor nauk społecznych w zakresie nauk o polityce (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Politologii), adiunkt w Katedrze Bezpieczeństwa Narodowego Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie. Do przedmiotów jej zainteresowań badawczych należą: ochrona ludności i obrona cywilna RP oraz pozostałych państw Unii Europejskiej; zarządzanie kryzysowe RP, międzynarodowe struktury zarządzania kryzysowego; funkcjonowanie Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego – zakres podstawowy i specjalistyczny, bezpieczeń-

stwo społeczne, bezpieczeństwo socjalne i polityka społeczna. Autorka artykułów o tematyce bezpieczeństwa i obronności. Współredaktorka monografii wieloautorskich z zakresu bezpieczeństwa: *Wojna hybrydowa na Ukrainie – wnioski i rekomendacje dla Europy i świata* (Piotrków Trybunalski 2017), *Konflikt hybrydowy na Ukrainie. Aspekty teoretyczne i praktyczne* (Piotrków Trybunalski 2017), *Współczesna Obrona Cywilna – wyzwania, ryzyko, zagrożenia* (Piotrków Trybunalski 2018).

Jarosław Jastrzębski – doktor nauk humanistycznych w zakresie historii. Absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego. Adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Specjalizuje się w historii administracji, prawa i wojskowości. Aktualnie prowadzi badania nad Japońską Marynarką Wojenną oraz szkolnictwem akademickim II Rzeczypospolitej. Jest autorem ponad 80 publikacji. Do najważniejszych monografii naukowo-badawczych należą: *Instytucja profesury zwyczajnej w polskim państwowym szkolnictwie akademickim w latach 1920-*

1939, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2018; *Midway*, Wydawnictwo Attyka, Warszawa 2014; *Okrety podwodne Japońskiej Marynarki Wojennej 7 XII 1941 – 2 IX 1945. Organizacja i potencjał bojowy*, Krakowskie Towarzystwo Naukowe, Kraków 2014; *Państwowe szkolnictwo akademickie w II Rzeczypospolitej. Zagadnienia systemowe*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2013; *Bitwa na Morzu Koralowym 2-8 V 1942 r.*, Wydawnictwo Inforteditions, Zabrze 2012.

Zuzanna Juszczyk – magister bezpieczeństwa wewnętrznego, pracownik Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Do jej zainteresowań należą: taternologia, modus operandi sprawców, a także profilowanie seryjnych sprawców oraz badanie i zachowanie sprawców na miejscu zdarzenia, badanie śladów kryminalistycznych oraz sposób ich usuwania, zjawiska patologiczne, przemoc domowa, profil oraz sposób działania terrorystów. Tworzenie map przestępczości na przestrzeni miejskiego życia społecznego z uwzględnieniem dewiacji społecznych.

Remigiusz Kasprzycki – doktor nauk humanistycznych w zakresie historii. Adiunkt w Katedrze Konfliktów Zbrojnych i Społecznych Instytutu Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Autor monografii: *Opozycja polityczna w Krakowie w latach 1988-1989*, Kraków 2003, *Rakowice-Czyżyny 1921-1955. Krakowskie lotnisko w służbie wojskowej i cywilnej*, Kraków 2010, *Dekada buntu. Punk w Polsce i krajach sąsiednich w latach 1977-1989*, Kraków 2013. Autor kilkunastu artykułów naukowych i popularno-naukowych zamieszczanych w polskich i zagranicznych czasopismach. Swoje zainteresowania

badawcze koncentruje na historii społeczno-politycznej Polski w XX wieku, szczególnie zaś opozycji antykomunistycznej w Polsce Ludowej, historii polskiej wojskowości w latach 1918-1989, kontrkultury młodzieżowej po 1968 roku, a także stosunku społeczeństwa do kwestii ochrony zwierząt w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem okresu międzywojennego.

Danuta Kaźmierczak – doktor nauk o bezpieczeństwie, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie w Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie, obszar badawczy: bezpieczeństwo wewnętrzne, bezpieczeństwo personalne, edukacja dla bezpieczeństwa, zarządzanie organizacjami publicznymi. Autorka monografii: *Edukacja w zakresie bezpieczeństwa w ujęciu procesowym* (Kraków 2018), współredaktorka monografii *State security in the contemporary world* (Kraków 2019). Autorka artykułów: *National Security Strategy and Educational Policy for the World Risk Society* (2017), *Human Security - the Main Concern of*

the 21st Century (2018), *Contemporary Determinants of Security Education* (2018), *Skills and Capabilities in Knowledge Society* (2017), *Misja i wizja szkolnictwa wyższego a kształcenie kadr dla bezpieczeństwa* (2018), *Walka informacyjna we współczesnych konfliktach i jej społeczne konsekwencje* (2017), *Projektowanie programów w bezpieczeństwie* (2018), *System wartości jednostek i społeczeństw* (2018).

Rafał Klepka – doktor nauk politycznych, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, prowadzi badania nad relacjonowaniem wybranych zjawisk społecznych (głównie politycznych) w mediach, jego zainteresowania naukowe koncentrują się wokół komunikowania politycznego, wpływu mediów na postawy, opinie i zachowania wyborcze, problematyki stronniczości medialnej, manipulacji, propagandy oraz bezpieczeństwa medialnego, autor monografii *Medialna walka o dobrą zmianę. Obraz wyborów parlamentarnych w 2015 roku*

w wybranych mediach, redaktor naukowy tomu *Medialne obrazy świata. Wybrane problemy społeczno-polityczne w mediach*, współredaktor *Vademecum bezpieczeństwa*, autor szeregu artykułów naukowych, redaktor naczelny czasopisma „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia de Securitate”.

Roman Kochnowski – profesor nadzwyczajny UP, absolwent Uniwersytetu Śląskiego, politolog i historyk. Habilitację uzyskał z nauk o polityce (niemcoznawstwo). Jego zainteresowania badawcze obejmują historię austriackich i niemieckich sił zbrojnych w XX stuleciu, a także rolę marynarki wojennej we współczesnym bezpieczeństwie narodowym i międzynarodowym państwa. Po uzyskaniu habilitacji opublikował 5 monografii książkowych oraz 70 artykułów, przyczynków oraz recenzji. Jest promotorem 6 pomyślnie zakończonych przewodów doktorskich, był recenzentem w dwu przewodach habilitacyjnych i 7

doktorskich. Od 2015 roku kieruje afiliowanym przy Uniwersytecie Pedagogicznym międzynarodowym zespołem badawczym realizującym temat: „Konflikty morskie w XX i XXI stuleciu”.

Rafał Kopeć – doktor nauk o polityce, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół polityki bezpieczeństwa, studiów strategicznych oraz problematyki współczesnych konfliktów zbrojnych i tendencji rozwojowych w zakresie techniki wojskowej. Szczególnymi obszarami dociekań naukowych są strategie nuklearne oraz militaryzacja przestrzeni kosmicznej. Stypendysta National Scholarship Programme of the Slovak Republic, podczas którego realizował program badawczy „Space

policy in Central European countries”. Członek Polskiego Towarzystwa Geopolitycznego. Koordynator Deterrence and Assurance Academic Allinace przy amerykańskim Dowództwie Strategicznym (USSTRATCOM) z ramienia Uniwersytetu Pedagogicznego. Autor szeregu artykułów naukowych (m.in. w czasopismach „Space Policy”, „Obrona a Strategie”, „Przegląd Strategiczny”, „Politeja”, „Athenaeum”) oraz monografii *Strategie nuklearne w okresie pozimnowojennym* (Kraków 2014), *Militarne metody zapobiegania proliferacji broni masowego rażenia* (Kraków 2015), *Odstraszanie militarne w XXI wieku. Polska – NATO – Rosja* (Kraków 2017, razem z Przemysławem Mazurem), redaktor monografii *Przemysł zbrojeniowy. Tendencje, perspektywy, uwarunkowania, innowacje* (Kraków, 2016), współredaktor *Vademecum bezpieczeństwa* (Kraków, 2018).

Krzysztof Loranty – adiunkt w Katedrze Bezpieczeństwa Społecznego Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół problematyki edukacji dla bezpieczeństwa, społecznych uwarunkowań bezpieczeństwa narodowego oraz zachowań w sytuacjach zagrożeń. Jest autorem i współautorem wielu publikacji i prac badawczych z tego obszaru. Są to między innymi: *Psychospołeczne uwarunkowania zachowań jednostek i grup społecznych w sytuacjach zagrożeń*, Warszawa 2010; *O wychowaniu*

w wojsku, Warszawa 2011; *Subsystem społeczny bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2014; *Bezpieczeństwo jako problem edukacyjny*, Warszawa 2015; *Edukacja dla bezpieczeństwa. O kształtowaniu kultury bezpieczeństwa*, Warszawa 2015; *Bezpieczeństwo społeczne w demokratycznym państwie. Perspektywa personalna i strukturalna*, Warszawa 2016.

Paweł Łubiński – doktor nauk społecznych w zakresie nauk o polityce, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Jego zainteresowania naukowe dotyczą problematyki bezpieczeństwa narodowego, bezpieczeństwa ideologicznego, polskiego nacjonalizmu, tożsamości narodowej, ruchu narodowego w Polsce po 1989 roku, współczesnych ruchów społecznych i partii politycznych oraz współczesnych zagrożeń związanych z rozwojem radykalizmu. Autor lub współautor monografii naukowych: *Różne oblicza politologii. Teoria – Historia – Wizerunek*, t. 1 (Olsztyn-Stalowa Wola 2015), *Naród, nacjonalizm i ruch narodowy z perspektywy politologicznej* (Katowice 2018). Redaktor lub współredaktor takich monografii wieloautorskich, jak: *Wieloaspektowość badań kluczem do rozwoju nauk o polityce* (Kraków 2016), *Naród w służbie Kościoła – Kościół w służbie narodu. Więzy, relacje i zależności w XX i XXI wieku* (Kraków 2017), *Wielowymiarowość kategorii bezpieczeństwa: wymiar społeczny*, t. 1 (Olsztyn-Kraków-Kijów 2018), *Wielowymiarowość kategorii bezpieczeństwa: wymiar prawny, ekonomiczno-społeczny i międzynarodowy* (Olsztyn-Kraków-Kijów 2018), *Niepodległa Polska. Bezpieczeństwo i polityka w latach 1918-2018* (Kraków 2018). Członek European Association for Security, Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych (oddział w Krakowie) oraz Polskiego Czerwonego Krzyża – Honorowy Dawca Krwi.

Piotr Łubiński – doktor nauk prawnych; adiunkt w Katedrze Bezpieczeństwa Narodowego Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie, Uniwersytetu Pedagogicznego im.KEN w Krakowie. Specjalizuje się w zakresie międzynarodowego prawa humanitarnego i karnego, prawnymi wyzwaniami związanymi z współczesnymi konfliktami zbrojnymi, pomocą rozwojową i rekultywacją. Uczestniczył w pracach Centre for Studies and Research in International Law and International Relations przy Hague Academy of International Law w Holandii. Od 2005 roku członek Ogólnopolskiej Komisji Międzynarodowego Prawa Humanitarnego przy Zarządzie

Głównym PCK oraz zastępcą przewodniczącego Małopolskiej Komisji Prawa Humanitarnego przy Małopolskim Zarządzie Okręgowym PCK w Krakowie. Członek Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego – Grupa Polska. Pracował na II i III zmianie PKW Afganistan jako prawnik. Stypendysta i wykładowca – tutor in law Uniwersytetu Walii w Aberystwyth. Brał udział w warsztatach poświęconych ROE w Instytucie Prawa Humanitarnego w Sanremu. Stypendysta w projektach naukowych w Holandii, Wielkiej Brytanii. Nagrodzony medalami w Polsce i za granicą; autor kilkudziesięciu publikacji poświęconych zagadnieniom praw człowieka, kwestiom związanym z międzynarodowym prawem humanitarnym konfliktów zbrojnych, bezpieczeństwem czy międzynarodowym prawem karnym. Współpracuje jako ekspert z Wojskowym Centrum Edukacji Obywatelskiej, Akademią Sztuki Wojennej oraz NATO CIMIC CCOE.

Przemysław Mazur – doktor nauk o polityce, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Wśród jego zainteresowań naukowych znajdują się zagadnienia: geopolityki, etniczności, nacjonalizmów, współczesnych problemów tożsamościowych, zwłaszcza Łemków, Ukraińców i muzułmanów. Autor lub współautor takich monografii, jak: *Odstraszanie militarne w XXI wieku. Polska - NATO - Rosja* (Kraków 2017), *Społeczeństwo przeciw państwu, państwo przeciw społeczeństwu: bezpieczeństwo ustroju Polski Ludowej na wybranych przykładach z ziemi tarnowskiej* (Kraków 2017), *Państwo*

Islamskie ISIS. Nowa twarz ekstremizmu (Warszawa 2018), *Współczesna idea narodowa Łemków* (Kraków 2019); współredaktor monografii wieloautorskich poświęconych bezpieczeństwu: *Współczesne wyzwania bezpieczeństwa europejskiego* (Kraków 2016), *Współczesne problemy bezpieczeństwa państwa: księga pamiątkowa ku czci Tomasza Jana Biedronia* (Stalowa Wola 2017), *Wyzwania bezpieczeństwa międzynarodowego: księga pamiątkowa ku czci Jerzego Świecy* (Stalowa Wola 2017). Sekretarz redakcji czasopisma naukowego: „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili”. Członek polsko-ukraińskiego zespołu badawczego w ramach grantu: *Information Warfare as a New Dimension of Geopolitical Rivalization* (Інформаційна війна як новий вимір геополітичної ривалізації). Członek Deterrence and Assurance Academic Alliance przy USSTRATCOM.

Paulina Motylińska – doktor nauk humanistycznych, absolwentka Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie na kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo ze specjalizacją broker informacji, asystent w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Wśród jej zainteresowań naukowych znajdują się: bezpieczeństwo informacji i ochrona prywatności w Internecie, zarządzanie bezpieczeństwem informacyjnym, kompetencje informacyjne i cyfrowe w społeczeństwie informacyjnym oraz wizualizacja informacji. Autorka artykułów naukowych:

m.in. *Zajęcia z Technologii informacyjnej – propozycja tematów zajęć opartych na modelu Siedem Filarów Kompetencji Informacyjnych* (Edukacja – Technika – Informatyka 2018), *Nowe technologie w kształceniu kompetencji informacyjnych (information literacy) przez biblioteki akademickie* (współautor A. Pieczka; Bibliotheca Nostra 2018) oraz rozdziałów w monografiach naukowych: m.in. *Bezpieczeństwo haseł w Internecie - opinie i zachowania studentów* (2017), *Zarządzanie bezpieczeństwem informacji jako element kompetencji informacyjnych i cyfrowych* (2016), *Wybrane zagadnienia wizualizacji w nauce o informacji* (2014).

Emilia Musiał – doktor nauk pedagogicznych, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Wśród jej zainteresowań naukowych znajdują się zagadnienia dotyczące wykorzystania nowych mediów w dydaktyce (w uczeniu się i nauczaniu) wraz z towarzyszącymi temu zjawisku szansami i zagrożeniami. Autorka licznych artykułów naukowych ukazujących nowe media nie tylko jako instrumenty edukacyjne czy narzędzia realizowania negatywnych zachowań, ale również jako środowisko socjalizacyjne czy wychowawcze. Ponadto współredaktor mono-

grafii wieloautorskich poświęconych obecności mediów w procesie edukacyjnym: „Człowiek – Media – Edukacja” (Kraków 2012, 2013, 2014; Dąbrowa Górnicza 2015, 2017) oraz monografii poświęconej bezpiecznemu gromadzeniu, przetwarzaniu i udostępnieniu informacji w wielu sektorach życia społecznego: *Bezpieczeństwo informacyjne w dyskursie naukowym* (Kraków 2017).

Sabina Olszyk – doktor nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce oraz magister informacji naukowej i bibliotekoznawstwa. Adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Zainteresowania naukowe koncentruje wokół szeroko rozumianej problematyki bezpieczeństwa w jego wymiarze wewnętrznym i międzynarodowym (współczesne systemy bezpieczeństwa w aspekcie militarnym i niemilitarnym, ochrona bezpieczeństwa i rozwój systemu obronnego państwa, bezpieczeństwo polityczne państwa), a także walki informacyjnej (konceptje

sieciocentryczności), dyplomacji w służbie bezpieczeństwa (dyplomacja obronna) oraz cyberpolityki. Autorka i współautorka monografii: *Cyberpolityka. Internet jako przestrzeń aktywności politycznej* (2018); *Stereotyp wroga w walce wyborczej w Polsce (1991-2011)* (2013); oraz licznych publikacji naukowych m.in.: *Attaché obrony – rola i zadania w działaniach na rzecz bezpieczeństwa* (2018), *Wizje polityki bezpieczeństwa w programach wyborczych partii politycznych w 2015 r. – PiS vs. PO* (2017), *Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa politycznego państwa w wymiarze wewnętrznym i zewnętrznym* (2016), *Bezpieczeństwo polityczne państwa w wymiarze wewnętrznym i międzynarodowym – uwarunkowania, zagrożenia, opinia społeczna* (2015).

Katarzyna Pabis-Cisowska - doktor nauk humanistycznych, dyscyplina historia, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Zainteresowania naukowe: historia mniejszości etnicznych i narodowych, bezpieczeństwo kulturowe, w szczególności grabieże dóbr kultury. Autorka monografii *Postęp kontra tradycja. Kwestia małżeństwa, dobroczynności szkolnictwa w żydowskim Krakowie na przełomie XIX i XX wieku* (Kraków 2019), współautorka i współredaktorka monografii, w tym wieloautorskich poświęconych tematyce bezpieczeństwa: *Bez*

pieczeństwo w nowych czasach (Kraków 2016), *Changing the world: social, cultural and political pedagogies in civic education* (Kraków 2013).

Marek Pietrzyk – doktor nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie, zastępca dyrektora INoB. Adiunkt w Katedrze Bezpieczeństwa Narodowego Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Specjalizuje się w problematyce budowy i funkcjonowania systemu bezpieczeństwa państwa, w szczególności podsystemu militarnego. Współautor monografii *Międzynarodowe, regionalne i lokalne aspekty bezpieczeństwa* i *Vademecum bezpieczeństwa*, redaktor monografii *Bezpieczeństwo w nowych czasach*, autor artykułów m. in.: *Oczekiwania*

społeczne wobec bezpieczeństwa, Organy władzy w systemie bezpieczeństwa państwa, Siły Zbrojne w systemie bezpieczeństwa RP.

Agnieszka Polończyk – doktor nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Specjalizuje się w problematyce analiz przestrzennych w obszarze bezpieczeństwa (przestępstw i wykroczeń). Zainteresowania naukowe obejmują również GIS historyczny. Kierownik grantu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego „DIALOG” na lata 2018-2020, projekt pt.: „GIS w historii. Możliwości wykorzystania i popularyzacji współczesnych narzędzi geoinformatycznych w naukach humanistycznych na przykładzie czynu zbrojnego

cichociemnych”. Od 2014 r. członek Rady Naukowej Fundacji im. Cichociemnych Spadochroniarzy Armii Krajowej.

Marcin Poręba – doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie, Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie. Wśród zainteresowań naukowych znajdują się kwestie stosunków międzynarodowych, bezpieczeństwo wewnętrzne, terroryzm, religia jako zjawisko społeczne, psychologia społeczna, psychospołeczne aspekty polityki, administracja i służby publiczne, audyt wewnętrzny i kontrola zarządcza w administracji publicznej, finanse publiczne, samorząd terytorialny. W latach 1991-2011 – major Straży Granicznej w Karpackim Oddziale Straży Granicznej

w Nowym Sączu, od 2018 pełni również funkcję Dyrektora Wydziału Komunikacji Społecznej i Kultury Urzędu Miasta Nowego Sącza.

Justyna Rokitowska – magister pedagogiki, o specjalności edukacja dla bezpieczeństwa i zarządzanie kryzysowe, asystent w Instytucie Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Wśród jej zainteresowań naukowych znajdują się: zagadnienia bezpieczeństwa ekologicznego i energetycznego, założenia zrównoważonego rozwoju oraz edukacja dla bezpieczeństwa w kontekście przemian politycznych i społecznych. Współautorka monografii: *Ekonomiczne i społeczne aspekty bezpieczeństwa sektora energetycznego w kontekście zrównoważonego*

rozwoju (Kraków 2019) oraz *Edukacja dla bezpieczeństwa. Istota i uwarunkowania* (2018). Autorka artykułów naukowych takich jak: *Bezpieczeństwo energetyczne Polski – perspektywy modernizacji sektora energetycznego i cele utworzenia pierwszej elektrowni jądrowej* (2019) oraz autorka haseł opracowanych na potrzeby *Vademecum Bezpieczeństwa* (2018). Uczestniczka *Międzynarodowej konferencji - Ukraina w warunkach transformacji systemu bezpieczeństwa międzynarodowego* (Lwów 2019), *III Międzynarodowej Konferencji Naukowej - Współczesne Uwarunkowania Bezpieczeństwa Państwa* (Kraków 2018) oraz *Ogólnopolskich/ Międzynarodowych Studenckich Konferencji Naukowych pt. Oblicza Bezpieczeństwa* (Kraków 2013, 2015, 2019).

Janusz Ropski – Doktor habilitowany w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie, pedagog, psycholog społeczny, politolog. Profesor w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, kierownik Katedry Bezpieczeństwa Społecznego. Specjalista w zakresie doradztwa pedagogiczno-psychologicznego. Rzecznik Ministra Edukacji Narodowej do spraw podręczników Edukacji dla bezpieczeństwa. Przewodniczący Okręgowej Komisji Olimpiady Wiedzy o Bezpieczeństwie i Obronności. Swoje zainteresowania naukowo-badawcze koncentruje wokół problematyki kompetencji społecznych niezbędnych w różnych dziedzinach

ludzkiego życia, dydaktyki edukacji dla bezpieczeństwa, polityk publicznych, poczucia bezpieczeństwa wśród młodzieży oraz deformacji w relacjach społecznych. Autor cenionych podręczników do dydaktyki edukacji dla bezpieczeństwa oraz z problematyki bezpieczeństwa społecznego. Recenzent książek, prac naukowych, sporządził 15 opinii merytoryczno-dydaktycznych dla MEN dopuszczających podręczniki do nauczania Edukacji dla bezpieczeństwa do użytku szkolnego w wersji papierowej i elektronicznej. Autor kilkudziesięciu publikacji krajowych i zagranicznych z zakresu znaczenia kompetencji interpersonalnych w życiu społecznym i zawodowym.

Edyta Sadowska – doktor nauk społecznych w zakresie nauk o polityce, adiunkt w Katedrze Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Zainteresowania naukowe: zagadnienia bezpieczeństwa – w szczególności nowe technologie. Autorka artykułów naukowych: np. *Eugenika a bezpieczeństwo jednostki: historia myśli, rozwój, przyszłość* (2018), *Zagrożenia asymetryczne - definicja, świadomość społeczna i rola we współczesnym świecie* (2017) oraz współautorka serii tomów monografii: *Wybrane problemy bezpieczeństwa* (2018).

Elżbieta Sadowska-Wieczek – doktor nauk społecznych w zakresie nauk o polityce, adiunkt w Katedrze Bezpieczeństwa Narodowego. Laureatka Konkursu im. prof. Michała Kuleszy na najlepszą pracę doktorską dotyczącą ustroju i działalności samorządu terytorialnego. W latach 2011-2014 kierownik projektu badawczego poświęconego samorządności brytyjskiej. Autorka publikacji naukowych na temat Wielkiej Brytanii, w tym monografii *Brytyjski samorząd lokalny po 1945 roku*. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się wokół systemów politycznych państw anglosaskich oraz bezpieczeństwa lokalnego. Prowadziła badania na Uniwersytetach w Oksfordzie i Edynburgu.

Sabina Sanetra-Pólgrabi – doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, adiunkt w Katedrze Bezpieczeństwa Społecznego w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie. W 2012 roku obrona pracy doktorskiej na podstawie dysertacji: *Funkcjonowanie euroregionów na pograniczu południowym Polski a integracja społeczności pogranicza po 1993 roku. Analiza porównawcza trzech Euroregionów: „Śląsk Cieszyński”, „Beskidy” i „Tatry”*, napisanej pod kierunkiem dr hab. prof. UP Krzysztofa Łabędzia w Instytucie Politologii UP. Obecne zainteresowania badawcze obejmują:

problemy współpracy transgranicznej ze szczególnym uwzględnieniem pogranicza południowego Polski, rozwój regionalny, wybrane aspekty bezpieczeństwa, w tym zagrożeń transgranicznych oraz współpracy na rzekach granicznych.

Tomasz Skrzyński – dr hab. nauk humanistycznych, prof. Uniwersytetu Pedagogicznego w Katedrze Konfliktów Zbrojnych i Społecznych w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Wśród jego obecnych zainteresowań naukowych znajdują się: historia wojskowości, bezpieczeństwo energetyczne, bezpieczeństwo polityczne. Autor ponad stu publikacji naukowych głównie artykułów (w języku polskim, angielskim, niemieckim i czeskim) oraz rozdziałów w monografiach zbiorowych. Spośród wydanych w latach 2017-2019 tekstów jego autorstwa można wymienić:

Port wojenny trzech flotylli rzecznych? Rzecz o portach w Krakowie w latach 1911-1925 (w: „Dalekie morza, bliskie rzeki: rzecz o strategii, organizacji i logistyce flot wojennych”, red. R. Kochnowski i J. Jastrzębski, Oświęcim 2018); *In the face of the rising importance of natural gas to the Polish economy Methods of limiting dependence on Russia-controlled supplies* („Public Governance” 2019, nr. 1); *Miedzy decyzją o budowie Gazociągu Północnego - a uruchomieniem terminalu w Świnoujściu. Znaczenie gazu ziemnego w polityce zagranicznej Polski w latach 2005-2015* (w: „Wybrane problemy bezpieczeństwa”, red. E. Fogelzang-Adler i E. Sadowska, Kraków 2018, t. 4); *Z dziejów Portu Wojennego Modlin 1918-1928* (w: „Rola polityki, ekonomii i techniki w działaniach zbrojnych na rzekach, morzach i oceanach”, red. R. Kochnowski i J. Jastrzębski, Kraków 2019); *Porty wojenne Flotylli Wiślanej 1918-1926* („Res Politicae” 2019, T. XI); *Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego Polski odnośnie gazu ziemnego według projektu Polityki energetycznej Polski do 2040 Roku* („Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate” 2019, t. 9); Recenzja publikacji: „Polska – Francja – Europa w XX wieku. Szkice z historii Polski, Francji i stosunków polsko-francuskich / Pologne – France – Europe au XXe siècle. Esquisses de l’histoire de la Pologne, de la France et des relations polono-françaises, Kraków 2015 („Gdańskie Studia Międzynarodowe” 2017, t.15, nr 1-2); *W Wojskach Kolejowych i na Politechnice: Roman Witkiewicz 1886 - 1941* („Wrocławskie Studia Wschodnie” 2019, t. 23).

Katarzyna Skoupy – magister, absolwentka kierunku stosunki międzynarodowe o specjalności turystyka międzynarodowa, pracownik administracyjny Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Piotr Swoboda – doktor nauk społecznych w zakresie nauk o polityce, specjalność: bezpieczeństwo państwa. Absolwent Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Uniwersytetu Dalarna w Szwecji, a także studiów podyplomowych z zakresu ochrony informacji niejawnych oraz administracji bezpieczeństwa informacji na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Adiunkt w Katedrze Bezpieczeństwa Wewnętrznego Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie na Wydziale Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Zainteresowania naukowe obejmują problematykę transformacji systemowej w Polsce, bezpieczeństwa państwa, bezpieczeństwa międzynarodowego, bezpieczeństwa informacji, zarządzania kryzysowego oraz współczesnego terroryzmu. Jest autorem monografii naukowej pt.: *Wywiad i kontrwywiad w Polsce w procesie przemian systemowych (1989 – 2007)* (Kraków 2016) oraz rozdziałów lub artykułów naukowych opublikowanych w recenzowanych monografiach i czasopismach, m. in.: *Poczucie bezpieczeństwa obywateli w Polsce w okresie transformacji systemowej* (Kraków 2012), *Ugrupowania rządzące a służby specjalne w okresie transformacji systemowej w Polsce* (Kraków 2012), *Dokąd zmierza współczesny terroryzm? Możliwe kierunki rozwoju zjawiska w drugiej dekadzie XXI wieku* (Nisko 2014), *Służby specjalne w Polsce po 1989 roku - problemy definicyjne* (Kraków 2018), *Krajowy system ratowniczo-gaśniczy w ujęciu systemowym bezpieczeństwa wewnętrznego państwa* (Kraków 2018), *Proces przemian w regionalnej i globalnej przestrzeni bezpieczeństwa w pierwszych dwóch dekadach po Zimnej Wojnie w odniesieniu do byłych państw bloku socjalistycznego z Europy Środkowo-Wschodniej* (Kraków 2019). Współorganizator oraz uczestnik krajowych i międzynarodowych konferencji naukowych i specjalistycznych związanych z tematyką bezpieczeństwa. Jest członkiem Krajowego Stowarzyszenia Ochrony Informacji Niejawnych oraz European Association for Security.

Magdalena Szumiec – doktor nauk społecznych w zakresie pedagogiki, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, jej zainteresowania naukowe związane są z problematyką bezpieczeństwa i pedagogiki (edukacji dla bezpieczeństwa, bezpieczeństwa w szkole, bezpieczeństwa zdrowotnego, dydaktyki, pedeutologii); autorka jednej monografii oraz ponad dwudziestu artykułów naukowych dotyczących edukacji dla bezpieczeństwa i dydaktyki; współautorka programu nauczania do edukacji dla bezpieczeństwa pt. *Bezpieczniej każdego dnia dla*

III etapu edukacyjnego opublikowanego na portalu z zasobami edukacyjnymi dla nauczycieli Scholaris; współautorka pomocy dydaktycznych przeznaczonych dla nauczycieli edukacji dla bezpieczeństwa, będących obudową multimedialną do programu *Bezpieczniej każdego dnia*, dostępnych na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji; członek zespołu opracowującego na Uniwersytecie Pedagogicznym programy nauczania dla specjalności edukacja dla bezpieczeństwa i zarządzanie kryzysowe; w 2014 r. powołana w skład Wojewódzkiego Zespołu Koordynującego ds. realizacji na terenie województwa małopolskiego Rządowego programu na lata 2014-2016 „Bezpieczna i przyjazna szkoła”; członek zespołu ds. dokonywania oceny wniosków o udzielenie wsparcia finansowego na realizację działań w ramach Rządowego Programu wspomaganie w latach 2015-2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – „Bezpieczna+”. Od 2018 roku członek Zespołu Edukacji dla Bezpieczeństwa działającego przy Komitecie Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk.

Agnieszka Warchoła – doktor w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce, specjalność – polityka bezpieczeństwa, politolog i administratywista. Adiunkt w Katedrze bezpieczeństwa wewnętrznego Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Autorka monografii naukowej pt. „Zagrożenia dla bezpieczeństwa informacyjnego państwa u progu XXI wieku” (Stalowa Wola 2016), współautorka kilku monografii oraz autorka licznych artykułów naukowych dotyczących cyberbezpieczeństwa, bezpieczeństwa informacyjnego państwa, wykorzystania no-

wych technologii w bezpieczeństwie narodowym oraz zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa w cyberprzestrzeni. Prelegentka na konferencjach krajowych i międzynarodowych, podczas których poruszała tematy przede wszystkim związane z funkcjonowaniem państwa w globalnej cyberprzestrzeni.

Olga Wasiuta – profesor zwyczajny, doktor habilitowany, Dyrektor Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie, Kierownik Katedry Bezpieczeństwa Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Zajmuje się problematyką bezpieczeństwa regionalnego i europejskiego oraz wojną hybrydową. Jest autorką lub współautorką ponad 250 publikacji naukowych, m. in. takich monografii jak: *Wojna hybrydowa Rosji przeciwko Ukrainie* (Kraków 2017), *Państwo Islamskie ISIS. Nowa twarz ekstremizmu* (Warszawa 2018); *Media jako instrument wpływu informacyjnego i manipulacji społeczeństwem*

(Kraków 2019); współredaktor monografii wieloautorских poświęconych bezpieczeństwu: *Współczesne wyzwania bezpieczeństwa europejskiego* (Kraków 2016), *Współczesne problemy bezpieczeństwa państwa* (Stalowa Wola 2017), *Wyzwania bezpieczeństwa międzynarodowego* (Stalowa Wola 2017); *Vademecum bezpieczeństwa* (Kraków 2018); *State Security in the Contemporary World* (Kraków 2019); jest autorką licznych artykułów naukowych, między innymi: *Russian mass-media manipulation of information in hybrid warfare against Ukraine*. „Security Dimensions. International & National Studies” (2016); „*Russki mir*” jako narzędzie imperialnej polityki Kremla, „Przegląd Geopolityczny” (2017); *System ekonomiczny „Państwa Islamskiego”*. „Przegląd Geopolityczny” (2017); *Polityka wewnętrzna i administracja „Państwa Islamskiego”*, „Przegląd Geopolityczny”, (2018);

Asymetric and hybrid geopolitical theats. „European Journal of Geopolitics” (2018). Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Geopolitycznego; członkiem Komitetu Redakcyjnego oraz przewodniczącą Rady Programowej czasopisma „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili”; zastępca redaktora naczelnego czasopisma naukowego „Socjologia prawa” (Ukraina, Kijów).

Ewelina Włodarczyk – doktor nauk społecznych w zakresie pedagogiki, zastępca Dyrektora Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Jej zainteresowania naukowe oscylują wokół problematyki edukacji i profilaktyki bezpieczeństwa, bezpieczeństwa w szkole, jakości kształcenia, zarządzania partycypacyjnego bezpieczeństwem, bezpieczeństwa wewnętrznego oraz bezpieczeństwa zdrowotnego. Autorka ponad 30. artykułów naukowych, współautorka programu nauczania do edukacji dla bezpieczeństwa „Bezpieczniej każdego dnia” dla III etapu eduka-

cyjnego, który opublikowano na portalu wiedzy dla nauczycieli Scholaris, współautorka materiałów dydaktycznych dla nauczycieli edukacji dla bezpieczeństwa, stanowiących obudowę multimedialną do programu nauczania „Bezpieczniej każdego dnia”, zamieszczonych na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji. Koordynator zespołu projektującego kierunek studiów bezpieczeństwo zdrowotne, członek zespołu projektującego na Uniwersytecie Pedagogicznym programu nauczania dla specjalności edukacja dla bezpieczeństwa i zarządzanie kryzysowe oraz edukacja i profilaktyka bezpieczeństwa, konsultant ds. jakości kształcenia na kierunku Bezpieczeństwo państwa w ramach projektu „UP to the TOP”, uczestniczka projektu badawczego pt.: „Analizy interpretacyjne efektów ewaluacji zewnętrznej szkół i placówek oświatowych województwa małopolskiego na podstawie danych npseo2”, członek Zespołu Edukacji dla Bezpieczeństwa przy Komitecie Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk, cyklicznie współpracuje z Kuratorium Oświaty w Krakowie przy organizacji i ocenie prac konkursowych w ramach Ogólnopolskiego Konkursu Historycznego „Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego”, w wolnych chwilach działa jako wolontariusz Polskiego Czerwonego Krzyża w Komisji ds. Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego.

Tomasz Wójtowicz – politolog, doktor nauk o bezpieczeństwie. Adiunkt w Katedrze Konfliktów Zbrojnych i Społecznych Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Specjalizuje się w problematyce wykorzystania nowych technologii w bezpieczeństwie narodowym, rewolucji w sprawach wojskowych, kulturze strategicznej, międzynarodowych stosunkach politycznych, międzynarodowych stosunkach wojskowych oraz transformacji sił zbrojnych RP. Autor i współautor artykułów takich jak: „*War or peace. The possible scenarios of colonising Mars*”

opublikowanym na łamach „*Space Policy*”, „*Multi-Domain Battle. New Doctrine of the United States Armed Forces*” (War Studies University Scientific Quarterly), „*Jak pokonać Państwo Islamskie? Metody walki z ISIS*” (Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego), „*Drony w epoce wojen postheroicznych. Nowy etos wojownika?*” opublikowany w książce „*Czego pragną drony*”, „*Konflikt zbrojny na Ukrainie jako przykład wojny hybrydowej*” (Kultura i Polityka) i innych.

Przemysław Wywiał – doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Obywatelskiej w Krakowie. Wśród jego zainteresowań naukowych znajdują się: zagadnienia strategii bezpieczeństwa, bezpieczeństwa militarnego, obrony terytorialnej, społecznej bazy bezpieczeństwa narodowego, historii wojskowości. Autor monografii: *Związek Strzelecki w budowie bezpieczeństwa narodowego Polski. Tradycja i wyzwania XXI wieku* (Łódź 2009), *Bracia Herzogowie. Żołnierze Niepodległości* (Kraków 2014), *Organizacje proobronne w systemie bezpieczeństwa narodowego Polski* (Warszawa 2016)

oraz *Wykorzystanie doświadczeń Armii Krajowej w budowie nowoczesnej Obrony Terytorialnej Polski* (Kraków 2019), współautor pracy *Wybrane aspekty bezpieczeństwa społeczności lokalnych* (Kraków 2017); współredaktor monografii wieloautorских: *Dziedzictwo Marszałka: myśl i czyn Józefa Piłsudskiego* (Warszawa 2016) oraz *Żołnierze Legionów i Polskiej Organizacji Wojskowej w służbie Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej* (Kraków 2016) oraz *Bezpieczeństwo współczesnego świata: doświadczenia i perspektywy* (Kraków 2018).

Andrzej Ziarko – magister pedagogiki, ratownik medyczny, asystent w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Absolwent Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Uniwersytetu Warszawskiego oraz Wojskowego Instytutu Medycznego w Warszawie. Uczestnik kursów z zakresu medycyny ratunkowej oraz ratownictwa medycznego m.in. BLS/AED, ALS, TCCC, CTM. Jego zainteresowania naukowe oscylują wokół zagadnień: bezpieczeństwa zdrowotnego, bezpieczeństwa społecznego, ratownictwa medycznego, pierwszej pomocy oraz szeroko rozumianej profilaktyki bezpieczeństwa.

Współautor monografii *Wybrane aspekty bezpieczeństwa społeczności lokalnych* (Kraków 2017), autor artykułów naukowych w zakresie medycznych aspektów zamachów terrorystycznych, pierwszej pomocy m.in. *Zabezpieczenie medyczne miejsc zamachów terrorystycznych na przykładzie wydarzeń z 11 marca 2004 roku w Madrycie*, *Systemy Ratownictwa Medycznego w Europie (na przykładzie Francji, Niemiec i Szwecji)*.

Andrzej Żebrowski – profesor zwyczajny, doktor habilitowany, Kierownik Katedry Bezpieczeństwa Wewnętrznego Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Publikacje z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego państwa, służb specjalnych, walki informacyjnej. Najważniejsze publikacje: *Walka informacyjna w asymetrycznym środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Kraków 2016; *Informacja jednym z elementów bezpieczeństwa państwa*.

Wybrane aspekty, Wydawnictwo Sztafeta, Kraków-Warszawa 2017 (współautor); *Bezpieczeństwo Polski w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej* / współautor, red. nauk. A.Żebrowski, Ł.Zweiffel, K.Kowalska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Kraków 2018; *Globalna przestrzeń zagrożeń. Wybrane aspekty*, Wydawnictwo Sztafeta, Kraków 2018.

„Wiedza - to ta część naszej niewiedzy, którą uporządkowaliśmy i skatalogowaliśmy”

Ambrose Gwinnet Bierce

II. GENEZA POWSTANIA I DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUTU NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE

Początki obecnego Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie sięgają roku 1973/74, kiedy to – w związku z rozpoczęciem przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną kształcenia w zakresie wychowania obronnego – w strukturze Instytutu Nauk Pedagogicznych powołano do życia Zakład Wychowania Obronnego². W roku 1982 r., po rozwiązaniu Instytutu Nauk Pedagogicznych, powołano do życia Samodzielny Zakład Pedagogiki z Wychowaniem Obronnym, który już po kilku miesiącach wrócił do poprzedniej nazwy – Zakład Wychowania Obronnego³.

Samodzielny Zakład Wychowania Obronnego został zlikwidowany w 1991 r., a w jego miejsce utworzono Zakład Wychowania Obronnego w Katedrze Pedagogiki⁴. W ZWO początkowo zatrudnionych było 9 osób, w tym dwóch pracowników samodzielnych: dr hab. Tomasz Jan Biedroń, prof. WSP, doc. dr hab. Sławomir Mazur, 4 adiunktów i 3 wykładowców. Funkcję kierownika ZWO pełnił wówczas dr inż. Waldemar Kozaczyński⁵.

Od 1995/1996 roku siedzibą Wydziału Pedagogicznego, w strukturze którego działał ZWO, stał się budynek przy ul. Ingardena 4. Zmiana ta wpłynęła na poprawę warunków kształcenia i połączyła hi-

² M. Balcerowiak, *Chronologia ważniejszych wydarzeń w działalności Zakładu Wychowania Obronnego WSP w Krakowie w latach 1972-1985*, [w:] *Studia pedagogiczne w zakresie wychowania obronnego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie w latach 1973-1985*, (red.) S. Zabdyrski, Wydawnictwo WSP, Kraków 1987, s. 113-114.

³ J. Wojtycza, *Kształcenie nauczycieli przysposobienia obronnego w krakowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej i Akademii Pedagogicznej*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Educationem Defensoriam Pertinentia”, t. 1:2005, s. 15-16.

⁴ J. Kuźma, E. Szewczyk, *Katedra Pedagogiki*, [w:] *Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie w latach 1982-1996*, (red.) Z. Ruta, Wydawnictwo Naukowe WSP, Kraków 1996, s. 128.

⁵ W. Kozaczyński, *Sprawozdanie z działalności Zakładu Wychowania Obronnego w roku akademickim 1996/97*, Instytut Nauk o Bezpieczeństwie (dalej: INoB), s. 3.

storię obecnego Instytutu Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej ze zlokalizowanym w tym budynku Wydziałem Pedagogicznym.

W roku akademickim 1996/1997 pracownicy ZWO prowadzili zajęcia dydaktyczne na studiach stacjonarnych, zaocznych i podyplomowych. Realizowane były 5-letnie studia magisterskie dzienne na kierunku: Pedagogika z Wychowaniem Obronnym, 2,5 letnie studia magisterskie zaoczne dla oficerów, 3 letnie studia licencjackie oraz studia podyplomowe Wychowanie Obronne uruchomione w poprzednim roku akademickim 1995/1996 (początkowo dwu-, następnie od 2004 roku trzy-semestralne). Celem studiów podyplomowych było przygotowanie czynnych nauczycieli posiadających tytuł magistra innej specjalności do nauczania przysposobienia obronnego, jako drugiego przedmiotu. Od roku akademickiego 2001/2002 studia te nosiły nazwę Edukacja dla Bezpieczeństwa, a od 2002/2003 – Edukacja obronna.

Dzięki aktywności naukowej pracowników ZWO, w 1997 roku przyjęto do realizacji dwa tematy badań statutowych, na które przyznano bardzo skromne wówczas środki finansowe z KBN. Pierwszy z nich realizowany był pod kierunkiem dr Ryszarda Wrońskiego i dotyczył Realizacji Przysposobienia Obronnego-Obrony Cywilnej w szkołach ponadpodstawowych, natomiast drugi, realizowany pod kierunkiem dr. inż. Waldemara Kozaczyńskiego: obejmował problematykę Oceny zachowań prozdrowotnych młodzieży oraz działalności proekologicznej młodzieży⁶. Zwieńczeniem badań statutowych, prowadzonych pod kierunkiem dr. Ryszarda Wrońskiego była Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt: *Edukacja obronna na przełomie wieków*, zorganizowana w dniach 29-30 września 1998 r. W tym czasie ukazały się „Prace z Edukacji Obronnej II” w ramach Rocznika Naukowo-Dydaktycznego WSP pod red. dr hab. Tomasza Jana Biedronia, prof. WSP, prezentujące opracowania pracowników Zakładu Wychowania Obronnego.

Znacznym wkładem w rozwój ZWO były prace podjęte nad nowym planem studiów dziennych 5-letnich magisterskich na kierunku: pedagogika ze specjalnością: Wychowanie Obronne i Wychowanie Fizyczne, który miał zostać wdrożony w roku akademickim 1999/2000. W tym celu podjęto współpracę ze Studium Wychowania Fizycznego i Sportu⁷, z którym współpracowano w kształceniu przyszłych nauczycieli do roku 2011.

⁶ W. Kozaczyński, *Sprawozdanie z działalności Zakładu Wychowania Obronnego w roku akademickim 1996/97*, INoB, s.1-5.

⁷ W. Kozaczyński, *Sprawozdanie z działalności Zakładu Wychowania Obronnego w roku akademickim 1997/1998*, INoB, s.3; W. Kozaczyński, *Zakład Wychowania Obronnego Katedry Pedagogiki-ocena działalności dydaktycznej za I semestr 1997/1998*, INoB,s.1-2; .

W lutym 1999 pracę w Zakładzie Wychowania Obronnego podjął niezwykle człowiek, naukowiec i dydaktyk – dr hab. Bogdan Tarasiuk. Został zatrudniony na stanowisku profesora i –obok dr hab. Sławomira Mazura i dr hab. Tomasza Jana Biedronia, prof. AP – był trzecim samodzielnym pracownikiem naukowym. Dr hab. B. Tarasiuk, prof. AP w sposób szczególny w ramach prowadzonych badań statutowych zajął się problematyką wychowania patriotycznego na przełomie wieków⁸.

Rokiem przełomowym dla ZWO był rok akademicki 1999/2000. Wówczas, po wielu miesiącach starań uruchomione zostały pięcioletnie stacjonarne studia magisterskie na kierunku Pedagogika, ze specjalnością Wychowanie Obronne i Fizyczne (PWOiF). W tym okresie realizowano także 2,5-letnie studia magisterskie dla oficerów, 2-letnie magisterskie zaoczne, 3 letnie zaoczne licencjackie na kierunku: Pedagogika, specjalność: Wychowanie Obronne. W roku akademickim 1999/2000 utworzono także w ramach Grantu Edukacyjnego MEN nowe i niezwykle innowacyjne studia podyplomowe: Kreowanie jakości pracy w szkołach. Ich kierownikiem został dr Ryszard Wroński⁹.

ZWO podejmował również szeroką współpracę z europejskimi uczelniami humanistycznymi. Wynikała ona z inicjatywy doc. dr hab. Sławomira Mazura, który w ramach badań międzynarodowych uczestniczył w programach badawczych: „Leonardo da Vinci” nt. Organizacji wyższego szkolnictwa zawodowego oraz zasad adaptacji doświadczeń polskich do wzorów Unii Europejskiej, realizowanego w ramach V Uniwersytetu w Paryżu; „Sokrates” nt. Rozwoju turystyki młodzieżowej dziś i jutro, realizowanego wspólnie z Uniwersytetem Batiawella w Bańskiej Bystrzycy. Podjęto także współpracę z Europejską Izbą Gospodarczą w zakresie Modelu organizacyjnego i samofinansowania polskiego szkolnictwa wyższego z upoważnienia V Uniwersytetu w Paryżu, Komisji EEIG w Brukseli, UIE w Polsce¹⁰.

W 2000 roku nastąpiły istotne zmiany strukturalne. Z dniem 1 września Zakład Wychowania Obronnego przekształcono w Katedrę Edukacji Obronnej (KEO). Od grudnia 2001 r. kierownikiem Katedry został dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. AP, który kierował nią aż do roku 2018. W KEO zatrudnionych było wówczas 12. osób, w tym

⁸ W. Kozaczyński, *Sprawozdanie z działalności naukowo-badawczej Zakładu Wychowania Obronnego Katedry Pedagogiki w roku 1998*, s.2; W. Kozaczyński, *Sprawozdanie z działalności Zakładu Wychowania Obronnego w roku akademickim 1998/1999*, s. 1-4, INoB.

⁹ Ibidem; J. Wojtycza, *Działalność naukowa i dydaktyczna Katedry Edukacji Obronnej Akademii Pedagogicznej/Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w latach 2000-2009*, „Annales Universitatis Pedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili”, t. 3:2013, s. 11-12.

¹⁰ Z. Kwiasowski, *Ankieta jednostki naukowej za rok 2001*, INoB, s. 5.

4. samodzielnych pracowników nauki, 4. adiunktów, 3. wykładowców i 1 asystent. Od następnego roku akademickiego 2002/2003 pracę w Katedrze Edukacji Obronnej podjął prof. dr hab. Stanisław Sterkowicz, zatrudniony także w Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie. Jako niekwestionowany autorytet w sportach walki wniósł on istotny wkład w możliwość realizacji przez wiele lat specjalności wychowanie obronne i wychowanie fizyczne¹¹. Ponadto decyzją Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w 18 grudnia 2002 roku kierownik Katedry prof. AP dr hab. Zbigniew Kwiasowski został wpisany na listę rzeczoznawców programów nauczania „do kwalifikowania do użytku szkolnego podręczników do przysposobienia obronnego oraz do opiniowania programów nauczania przysposobienia obronnego oraz programów ścieżki edukacyjnej obrona cywilna” oraz listę rzeczoznawców podręczników szkolnych wymienionych przedmiotów¹².

W roku akademickim 2002/2003 studia ukończyli ostatni absolwenci pięcioletnich studiów stacjonarnych na kierunku: Pedagogika ze specjalnością wychowanie obronne oraz 2,5-letnich studiów magisterskich dla absolwentów wyższych szkół oficerskich¹³. Wielu absolwentów tych studiów do dnia dzisiejszego pełni ważne funkcje publiczne, troszcząc się o bezpieczeństwo regionu i kraju. KEO realizowała wówczas studia 5-letnie stacjonarne na kierunku Pedagogika, specjalność: Wychowanie Obronne i Wychowanie Fizyczne. Uruchomiono także studia podyplomowe na kierunku Edukacja Obronna.

Istotnym wkładem w edukację obronną studentów było powierzenie Katedrze Edukacji Obronnej z dniem 2 listopada 2003 r. przez Rektora Akademii Pedagogicznej prowadzenia szkolenia studentów w zakresie przysposobienia obronnego, wynikającego z obowiązku służby wojskowej. Kierownik Katedry – dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. AP objął funkcję Pełnomocnika Rektora AP w Krakowie do spraw szkolenia w zakresie przysposobienia obronnego, kierując w tym zakresie ustawowymi zadaniami edukacyjnymi na rzecz wielu wyższych uczelni Małopolski. W szkoleniu uczestniczyli studenci piętnastu uczelni z terenu Małopolski, w tym wszystkie krakowskie uczelnie publiczne z wyjątkiem Politechniki Krakowskiej. Razem w latach 2003/2004-

¹¹ Zarządzenie Nr R-9 / 2000 Rektora Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie z dnia 30 VIII 2000 roku w sprawie zmian organizacyjnych w Uczelni; Z. Kwiasowski, *Sprawozdanie z działalności Katedry Edukacji Obronnej w roku akademickim 2001/2002*, s.5, INoB.

¹² W. Kwiasowski, *Sprawozdanie z działalności Katedry Edukacji Obronnej w roku akademickim 2002/2003*, s. 4, INoB.

¹³ W. Kozaczyński, *Sprawozdanie z działalności ZWO w roku akademickim 1999/2000*, s. 1-3; J.Wojtycza, *Kształcenie nauczycieli* s. 22.

2008/2009 przeszkolono 4844 studentów¹⁴, którzy po latach wspominają udział w szkoleniu jako niezwykle doświadczenie, zbliżające treści kształcenia teoretycznego do praktyki edukacji obronnej.

W roku akademicki 2003/2004 w Katedrze Edukacji Obronnej pracowali: dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. AP, prof. dr hab. Stanisław Sterkowicz, dr hab. Tomasz Biedroń, prof. AP, dr hab. Bogdan Tarasiuk, prof. AP, doc. dr hab. Sławomir Mazur, dr Jan Ostojski, dr Janusz Ropski, dr Janusz Wojtycza, mgr Tadeusz Durmała, mgr Roman Krawczyński oraz mgr Pelagia Szybka, będąca jedyną kobietą w Katedrze zaangażowaną w tym okresie w propagowanie działań na rzecz bezpieczeństwa. W dniu 27 listopada 2003 roku w Akademii Pedagogicznej w Krakowie odbyło się ważne wydarzenie naukowe, wieńczące 30-lecie akademickiego kształcenia nauczycieli przysposobienia obronnego. Sesję naukową otworzył ówczesny rektor – prof. dr hab. Michał Śliwa, zaś obradom przewodniczył kierownik Katedry – dr hab. prof. AP Zbigniew Kwiasowski. Teksty związane z jubileuszem katedry zostały zamieszczone w roczniku naukowym Katedry¹⁵.

Od roku 2004/2005 zakres kształcenia obronnego poczynawszy od roku akademickiego 2004/2005 rozszerzono dodatkowo na filie zamiejscowe, zlokalizowane w dwóch małopolskich ośrodkach. Powołano studia niestacjonarne I stopnia (licencjackie) o specjalności Wychowanie Obronne w Kolegium AP w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Tarnowie¹⁶, a w roku akademickim 2005/2006 na dwa lata uruchomiono studia podyplomowe na kierunku: Przysposobienie Obronne pod kierownictwem dra Romana Krawczyńskiego (późniejsza Edukacja dla bezpieczeństwa od 1 października 2009 r., pod kierownictwem dr Pelagii Szybka). Wówczas realizowano studia stacjonarne 5-letnie na kierunku Pedagogika, specjalność: Wychowanie Obronne i Wychowanie Fizyczne oraz studia niestacjonarne zawodowe i magisterskie na kierunku Pedagogika, specjalność: Wychowanie Obronne.

Kluczowe dla rozwoju KBO były zmiany organizacyjne wprowadzone w roku 2005. Z dniem 1 września na podstawie zarządzenia Rektora AP Katedrę Edukacji Obronnej wyłączono ze struktury organizacyjnej Instytutu Nauk o Wychowaniu i stała się ona samodzielną jednostką organizacyjną Wydziału Pedagogicznego. W jej skład weszły nowo powołane zakłady: Zakład Wychowania Obronnego oraz Zakład

¹⁴ J. Wojtycza, *Działalność naukowa...*, s. 14.

¹⁵ Z. Kwiasowski, *30 lat Katedry Edukacji Obronnej Akademii Pedagogicznej w Krakowie*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis Studia ad Educationem Defensoriam Pertinentia I”, zeszyt 24, 2005, (red.) T.J. Biedronia, s. 5-7.

¹⁶ Z. Kwiasowski, *Sprawozdanie z działalności KEO w roku akademickim 2004/2005*, INoB, s. 12-13.

Bezpieczeństwa Narodowego. Kierownikiem Katedry pozostał dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. AP. Kierownikiem Zakładu Wychowania Obronnego mianowano dr. hab. Tomasza Jana Biedronia, prof. AP, a Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego – dr. hab. Bogdana Tarasiuka, prof. AP. Funkcjonowaniem sekretariatu Katedry zajmowała się wówczas mgr Katarzyna Pabis, a od dnia 1 grudnia 2007 wspierała ją mgr Ewelina Rutkowska¹⁷.

Pierwszym czasopismem KEO, był zeszyt 24. „*Studia ad Educationem Defensoriam Pertinentia I*” w ramach „*Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis*” pod red. dr hab. Tomasza Jana Biedronia, prof. AP. Ukazało się ono w 2005 roku i zawierało publikacje pracowników Katedry Edukacji Obronnej oraz autorów spoza uczelni. Tego samego roku, w dniu 17 listopada, KEO zorganizowała V Ogólnopolską Konferencję naukową zatytułowaną „Kształcenie nauczycieli przysposobienia obronnego w polskich uczelniach – stan obecny i perspektywy”¹⁸.

W roku 2006/2007 utworzono podyplomowe studia doskonalące na kierunku: Bezpieczeństwo Publiczne i Zarządzanie Kryzysowe, funkcjonujące do dzisiaj. Adresowane były one do osób z wykształceniem wyższym, pracowników służb mundurowych i administracji publicznej. Ich kierownikiem został dr Roman Krawczyński¹⁹, który sprawował tę funkcję do roku 2017.

Począwszy od roku akademickiego 2007/2008 w miejsce pięcioletnich studiów stacjonarnych na kierunku Pedagogika, specjalność: Wychowanie Obronne i Wychowanie Fizyczne, wprowadzono studia stacjonarne I stopnia (3-letnie) na kierunku Pedagogika: specjalność Wychowanie Obronne i Wychowanie Fizyczne²⁰. Studenci zaoczni kontynuowali studia na kierunku Pedagogika, specjalności: Wychowanie Obronne.

W latach 2005-2007 KEO rozszerzała współpracę międzynarodową w zakresie działalności naukowo-dydaktycznej. W tym okresie dr Jan Ostojski prowadził wśród młodzieży Polonii kanadyjskiej i młodzieży polskiej badania nt. *Aspiracje życiowe młodzieży na progu XXI wieku*, a w listopadzie 2008 r. dr Małgorzata Bereźnicka przebywała na Uniwersytecie w Chester w ramach unijnego programu Erasmus, gdzie prowadziła wykłady na temat edukacji w Polsce. Jej pobyt w Wielkiej Brytanii rozpoczął długoletnią i owocną współpracę między

¹⁷ Zarządzenie Nr R-11/2005 Rektora Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie z dnia 30 V 2005 r, INoB.

¹⁸ Sprawozdanie z działalności naukowo-badawczej KEO za 2005/2006, s. 9, INoB.

¹⁹ J. Wojtycza, *Działalność naukowa...*, s. 16-17.

²⁰ Ibidem, s. 17.

dwoma uczelniami, w wyniku której w Katedrze kilkakrotnie gościł wykładowca University of Chester, Anthony Pickford ²¹.

W roku 2008/2009 nastąpiła ważna zmiana w profilu realizowanych specjalności studiów nauczycielskich. Na kierunku: Pedagogika dokonano zmiany nazwy specjalności studiów I stopnia na Wychowanie Obronne i Wiedzę o Społeczeństwie. Studia II stopnia kontynuowano w tym okresie na kierunku: Pedagogika, specjalność: Wychowanie Obronne. W tym roku akademickim zakończyli także studia ostatni absolwenci studiów zaocznych 3-letnich na kierunku Pedagogika, specjalność: Wychowanie Obronne. Już wtedy podjęto prace nad kluczowymi do dnia dzisiejszego programami studiów II stopnia dla kierunku: Pedagogika, specjalności: Wychowanie Obronne i Zarządzanie Kryzysowe, który uruchomiono rok później (począwszy od roku akademickiego 2009/2010) oraz studiów I stopnia na kierunku Bezpieczeństwo narodowe. W tym okresie realizowano także studia podyplomowe z Edukacji dla bezpieczeństwa.

W marcu 2009 r. pojawiła się niezwykła i ważna dla studentów KEO inicjatywa utworzenia Studenckiego Koła Naukowego Edukacji dla Bezpieczeństwa, nad którym od początku pieczę sprawowała dr Małgorzata Bereźnicka, mgr Magdalena Szumiec i mgr Łukasz Czekaj (w roku 2010 do grona opiekunów dołączył także mgr Rafał Kopeć). Wchodzący w skład zarządu Koła studenci: Andrzej Ziarko i Ewelina Biel (obecnie Włodarczyk) po ukończeniu studiów zasilili grono pracowników naukowo-dydaktycznych KEO²². Pierwszy rok działalności Studenckiego Koła Naukowego wiązał się z realizowaną wg autorskiego programu do dzisiaj inicjatywą pt. „Przedszkolak Ratownikiem”. Pierwszym przedszkolem, w którym wdrożono program było Przedszkole Samorządowe nr 122 w Krakowie przy ul. Fiołkowej, w którym nauczycielem była wówczas dr Ewelina Włodarczyk (mgr Ewelina Biel). Od 2014 roku, w związku z rozszerzeniem zakresu działalności Koła, powiększeniu uległo także grono opiekunów, które przedstawiało się następująco: dr Rafał Kopeć – opiekun Koła, dr Rafał Klepka, mgr Łukasz Czekaj, mgr Andrzej Ziarko – opiekunowie sekcji. Działalność Koła obejmuje zagadnienia z zakresu szeroko pojętego bezpieczeństwa, edukacji dla bezpieczeństwa i edukacji obywatelskiej. Do realizowanych przedsięwzięć zaliczają się m.in. spotkania naukowe, przysto-

²¹ Z. Kwiasowski, *Sprawozdanie z działalności naukowo-badawczej KBiEO za lata 2008-2011*, s.19, INoB.

²² M. Bereźnicka, M. Rokitowska, *Działalność Studenckiego Koła Naukowego Edukacji dla Bezpieczeństwa, działającego przy Katedrze Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej (2009-2011)*, *Studia de Securitate et Educatione Civili II*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis”, pod red. T.J.Biedronia, Z.Kwiasowskiego, zeszyt 109, 2012, s. 187-193.

wanie przez studentów artykułów naukowych pod kierunkiem opiekunów, organizacja studenckich konferencji naukowych (2012, 2015, 2017, 2018, 2019), szkolenia z zakresu pierwszej pomocy, program autorski „Przedszkolak Ratownikiem” (zajęcia z pierwszej pomocy dla przedszkolaków), treningi systemu walki krav maga, treningi strzeleckie, szkolenia taktyczne (praca na mapach, praca z radiem, zielona taktyka), wyprawy górskie, coroczny udział w Dniach Otwartych UP oraz Festiwalu Nauki²³.

Z dniem 1 kwietnia 2009 r. Rektor Uniwersytetu Pedagogicznego zmienił nazwę Katedry Edukacji Obronnej na Katedra Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej (KBiEO). Jej kierownikiem pozostał dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. UP. W tym okresie znacząco rozwinęła się struktura Katedry, w której znalazły się: Zakład Bezpieczeństwa Narodowego (kierownik prof. dr hab. Bogdan Tarasiuk, prof. UP), Zakład Edukacji dla Bezpieczeństwa (kierownik dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. UP) i Zakład Wychowania Obywatelskiego (kierownik dr hab. Tomasz Biedroń, prof. UP). Sprawne funkcjonowanie sekretariatu było możliwe dzięki zaangażowaniu mgr Eweliny Rutkowskiej, którą od 1 października 2009 roku wsparła mgr Sylwia Fabiańska²⁴. Od 1 października 2009 roku pracę w KBiEO podjął prof. dr hab. Michał Huzarski zatrudniony także w Akademii Obrony Narodowej w Warszawie, a po jego odejściu z dniem 01.10.2011 roku zatrudniono dr. hab. Marka Kubińskiego, prof. UP i AON. W dniach 8-9.10.2009 roku odbyła się w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie VI Międzynarodowa Konferencja zorganizowana przez Katedrę Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej zatytułowana: *Edukacja dla bezpieczeństwa wobec wyzwań współczesności* pod przewodnictwem dr hab. Zbigniewa Kwiasowskiego, prof. UP.

W roku akademickim 2009/2010 znacząco poszerzono ofertę edukacyjną KBiEO. Opracowano wówczas plany studiów, dostosowanego do uwarunkowań formalno-prawnych systemu oświaty, kierunku: Pedagogika, specjalności: Edukacja dla Bezpieczeństwa i Wiedza o Społeczeństwie. W tym roku utworzono także nowy kierunek studiów I stopnia: Bezpieczeństwo narodowe, cieszący się do dnia dzisiejszego dużą popularnością wśród kandydatów²⁵, który uruchomiono rok później. W roku akademickim 2010/2011 wygaszono kierunek Pedagogika, specjalność: Wychowanie Obronne i Wychowanie Fizyczne.

²³ R. Kopeć, *Koło Naukowe*, http://www.INoB.up.krakow.pl/?page_id=77, odczyt: 2015.03.13.

²⁴ Zarządzenie nr R-5/2000 Rektora Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie z dnia 11 marca 2000 r. INoB.

²⁵ Z. Kwiasowski, *Sprawozdanie z działalności Katedry Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej za rok 2009/2010*, INoB, s.7-9.

W 2010 roku ukazał się kolejny numer rocznika Katedry pod nową nazwą *Studia de Securitate et Educatione Civili w ramach „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis”* pod redakcją T.J.Biedronia i Z.Kwiasowskiego. Od 2012 roku zaczął ukazywać się cyklicznie, a pracą nad nim kierował Komitet Redakcyjny (red. naczelny T.J.Biedroń) i Komitet Naukowy (przewodniczący prof. dr hab. Olga Wasiuta – od 2017 r.). W ramach upowszechniania idei edukacji dla bezpieczeństwa, w roku 2013 treść rocznika udostępniono w Internecie dla szerszego grona odbiorców.

Obecnie czasopismo „*Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate*”, które ma już wieloletnie tradycje związane z kształceniem w zakresie wychowania obronnego, stanowi forum prezentacji wyników badań, wymiany refleksji oraz dyskusji obejmującej teorię i praktykę odnoszącą się do szeroko pojmowanego bezpieczeństwa. W czasopiśmie publikowane są artykuły, recenzje i komunikaty autorów z całej Polski i zagranicy. Czasopismo swoim zakresem tematycznym obejmuje problematykę z zakresu m. in. bezpieczeństwa i obronności, w szczególności teorii bezpieczeństwa, polityki bezpieczeństwa, historii i współczesności konfliktów zbrojnych, bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego, edukacji dla bezpieczeństwa oraz bezpieczeństwa medialnego i informacyjnego.

Od 2019 roku periodyk jest kwartalnikiem publikującym artykuły w języku polskim, angielskim, rosyjskim i ukraińskim. Wszystkie publikacje i materiały zamieszczone w czasopiśmie są recenzowane. Przy czasopiśmie działa Rada Naukowa złożona z wybitnych specjalistów zajmujących się problematyką bezpieczeństwa z kraju ze świata.

Czasopismo „*Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate*” jest indeksowane w bazie ICI Journals Master List (Index Copernicus). Deklaracja dotycząca wersji pierwotnej: wersja pierwotna wszystkich numerów czasopisma naukowego „*Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate*” to wersja elektroniczna dostępna na stronie internetowej czasopisma. Czasopismo znajduje się na liście B wykazu czasopism naukowych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego za rok 2015. Za artykuł opublikowany w czasopiśmie autorzy otrzymują 3 pkt. MNiSW.

Na mocy porozumienia Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie z Komendą Główną Policji, do programu studiów Bezpieczeństwo narodowe (studia stacjonarne i niestacjonarne I stopnia) wprowadzono treści szkolenia podstawowego policjantów, co ułatwia absolwentom studiów podjęcie pracy w tym zawodzie i umożliwia skrócenie obowiązkowego szkolenia podstawowego. Porozumienie zostało podpisane 3 czerwca 2011 roku.

Jedną z ważniejszych w historii funkcjonowania jednostki zmian strukturalnych dotyczyła zarządzenia Rektora Uniwersytetu Pedagogicznego z 17 grudnia 2013 roku w sprawie zmian w strukturze organizacyjnej Wydziału Pedagogicznego. Na mocy tego zarządzenia z dniem 1 stycznia 2014 roku Katedra Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej została przekształcona w Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej (IBiEO), zaś dotychczasowy kierownik Katedry dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. UP, pełniący także funkcję prodziekana Wydziału Pedagogicznego, został mianowany p.o. Dyrektora Instytutu. Jego zastępcą została wówczas dr Katarzyna Pabis-Cisowska.

Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej powstał na bazie czterech katedr: Bezpieczeństwa Narodowego, Edukacji dla Bezpieczeństwa, Wychowania Obywatelskiego, Technologii i Mediów Edukacyjnych (włączonej w strukturę ówczesnej KBiEO 1 września 2013 roku). Kierownikami Katedr zostali kolejno mianowani: dr Marek Pietrzyk, dr Pelagia Szybka, dr hab. Tomasz Jan Biedroń, prof. UP, dr hab. inż. Janusz Morbitzer, prof. UP. W sekretariacie Instytutu pracowały: mgr Sylwia Fabiańska, mgr Ewelina Rutkowska (od 2017 kierownik dziekanatu Wydziału Politologii), a także od maja 2014 r. mgr Magdalena Frączek (od 2016 kierownik dziekanatu Wydziału Pedagogicznego)²⁶.

Z dniem 1 października 2014 r. Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej naukowo wsparli nowo zatrudnieni profesorowie: prof. dr hab. Olga Wasiuta, dr hab. Hanna Batorowska, prof. UP i dr hab. Jerzy Świeca, prof. UP. Dzięki temu wsparciu możliwe stało się uruchomienie w roku akademickim 2014/2015 studiów II stopnia (magisterskich) na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe w dwóch specjalnościach: zarządzanie bezpieczeństwem i obronnością oraz zarządzanie kryzysowe w administracji lokalnej. W tym okresie w Instytucie zatrudnionych było 26 osób, w tym na etacie profesora 6-ciu dr hab., na etacie adiunkta 16. doktorów, a na etacie asystenta 4. magistrów.

Dyrektorem Instytutu Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej pozostał dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. UP, natomiast zastępcami zostali mianowani: dr Katarzyna Pabis-Cisowska i dr Marek Pietrzyk (zatrudniony od 01.02.2012 r.). W skład Instytutu weszło pięć katedr: Katedra Bezpieczeństwa Narodowego – kierownik prof. dr hab. Olga Wasiuta, Katedra Bezpieczeństwa Społecznego – kierownik dr hab.

²⁶ Zarządzenie Nr R/Z.0201-40/2013 Rektora Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie z dnia 17 grudnia 2013 roku; Sprawozdanie z działalności naukowo-badawczej Katedry Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej/Instytutu Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej za rok akademicki 2013/2014, INoB, s. 1.

Zygmunt Kowalczyk, a od 1 kwietnia 2015 roku dr hab. Jerzy Świeca, prof. UP, Katedra Edukacji dla Bezpieczeństwa – kierownik dr Pelagia Szybka, Katedra Wychowania Obywatelskiego – kierownik dr hab. Tomasz Jan Biedroń, prof. UP, Katedra Kultury Informacyjnej i Zarządzania Informacją- kierownik dr hab. Hanna Batorowska, prof. UP²⁷.

Od roku akademickiego 2014/2015 uruchomiono studia II stopnia na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe w formie stacjonarnej i nie-stacjonarnej, w dwóch specjalnościach: zarządzanie bezpieczeństwem i obronnością oraz zarządzanie kryzysowe w administracji lokalnej.

Począwszy od 2015 roku każda Katedra prowadzi oddzielne zadania badawcze (statutowe), nad którymi pieczę sprawują kierownicy Katedr. W latach 2018/2019 takimi zadaniami badawczymi były:

- Katedra Bezpieczeństwa Narodowego- *Kształtowanie bezpieczeństwa publicznego jako priorytetu funkcjonowania państwa* – prof. dr hab. Olga Wasiuta,
- Katedra Bezpieczeństwa Wewnętrznego – pod kierunkiem prof. dra hab. Andrzeja Żebrowskiego w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa wewnętrznego państwa,
- Katedra Bezpieczeństwa Społecznego – *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych* – dr hab. Janusz Ropski, prof. UP,
- Katedra Edukacji dla Bezpieczeństwa – *Społeczny i edukacyjny wymiar bezpieczeństwa* – dr hab. Małgorzata Bereźnicka, prof. UP,
- Katedra Bezpieczeństwa Informacyjnego – *Kultura informacyjna w ujęciu interdyscyplinarnym* – dr hab. Hanna Batorowska, prof. UP,
- Katedra Konfliktów Zbrojnych i Społecznych – *Konflikty morskie w XX stuleciu* – dr hab. Roman Kochnowski, prof. UP.

²⁷ Z. Kwiasowski, *Sprawozdanie z działalności naukowo-organizacyjnej Instytutu Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej za rok 2014*, INoB, s. 1-2.

**Tabela 1. Kierunki studiów realizowane przez INoB
w latach 2009-2019**

lp.	Kierunek	Specjalność	Poziom	forma realizacji
1.	Pedagogika	Wychowanie Obronne	Studia 5-letnie, I stopień i II stopień	Studia stacjonarne i niestacjonarne
2.	Pedagogika	Wychowanie Obronne i Wychowanie Fizyczne	studia 5-letnie magisterskie studia I stopnia	Studia stacjonarne
3.	Pedagogika	Edukacja dla bezpieczeństwa i wiedza o społeczeństwie	I stopień, II stopień, studia uzupełniające magisterskie	Studia stacjonarne i niestacjonarne
4.	Pedagogika	Edukacja dla bezpieczeństwa i zarządzanie kryzysowe	II stopień, studia uzupełniające magisterskie	Studia stacjonarne i niestacjonarne
5.	Bezpieczeństwo Narodowe		I stopień, licencjat	Studia stacjonarne i niestacjonarne
6.	Pedagogika	Edukacja obywatelska	I stopień, licencjat	Studia stacjonarne
7.	Bezpieczeństwo narodowe	Zarządzanie bezpieczeństwem i obronnością; Zarządzanie kryzysowe w administracji lokalnej	II stopień, studia uzupełniające magisterskie	Studia stacjonarne i niestacjonarne
8.	Wychowanie Obronne		Studia podyplomowe	Studia niestacjonarne
9.	Edukacja Obronna		Studia podyplomowe	Studia niestacjonarne
10.	Edukacja dla bezpieczeństwa		Studia podyplomowe	Studia niestacjonarne
11.	Bezpieczeństwo publiczne i zarządzanie kryzysowe		Studia podyplomowe	Studia niestacjonarne

12.	Bezpieczeństwo Państwa		I stopień, licencjat	Studia stacjonarne i niestacjonarne
13.	Bezpieczeństwo Państwa	Bezpieczeństwo wewnętrzne; Zarządzanie bezpieczeństwem i obronnością; Edukacja i profilaktyka bezpieczeństwa; Bezpieczeństwo społeczne.	II stopień, studia uzupełniające magisterskie	Studia stacjonarne i niestacjonarne
14.	Bezpieczeństwo Państwa 2019/2020 r.a.	Bezpieczeństwo informacyjne; Bezpieczeństwo militarne; Bezpieczeństwo wewnętrzne; Zarządzanie bezpieczeństwem i obronnością; Edukacja i profilaktyka bezpieczeństwa; Bezpieczeństwo społeczne.	II stopień, studia uzupełniające magisterskie	Studia stacjonarne i niestacjonarne
15.	Bezpieczeństwo zdrowotne 2019/2020 r.a.	Edukacja dla bezpieczeństwa i wychowanie fizyczne; Zarządzanie placówkami ochrony zdrowia z elementami ratownictwa specjalistycznego.	I stopień, licencjat	Studia stacjonarne i niestacjonarne

Źródło: INoB.

**Tabela 2. Liczba studentów i słuchaczy KBiEO/InoB
w latach 2009-2019**

Rok akademicki	Studenci studiów stacjonarnych	Studenci studiów niestacjonarnych	Słuchacze studiów podyplomowych	Łączna liczba studentów i słuchaczy
2009/2010	282	239	117	638
2010/2011	373	278	149	800
2011/2012	389	319	44	752
2012/2013	345	400	53	798
2013/2014	315	336	40	696
2014/2015	379	334	55	786
2015/2016	434	303	38	775
2016/2017	443	231	18	692
2017/2018	301	178	21	500
2018/2019	355	216		571

Źródło: INoB.

W kwietniu 2015 roku Studenckie Koło Naukowe Edukacji dla Bezpieczeństwa zorganizowało II Ogólnopolską Konferencję Naukową „*Oblicza Bezpieczeństwa*”, która odbyła się w nurcie interdyscyplinarnych zagrożeń bezpieczeństwa personalnego. Brali w niej młodzi naukowcy oraz studenci reprezentujący ośrodki akademickie z całej Polski (m.in. przedstawiciele Akademii Obrony Narodowej, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Rzeszowskiego, Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego). Sesję plenarną uroczystie rozpoczął Prorektor Uniwersytetu Pedagogicznego ds. Studenckich prof. dr hab. Jan Suchanicz. Wykład inauguracyjny wygłosił Dyrektor Instytutu Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. UP, który podkreślił, że godność człowieka i jego bezpieczeństwo są kluczowymi wartościami w życiu jednostki i tylko ich poszanowanie daje możliwość pełnego rozwoju. Po sesji plenarnej rozpoczęły się obrady panelowe w 6 obszarach tematycznych: Bezpieczeństwo a zagrożenia wojną, Bezpieczeństwo personalne: polskie dylematy i doświadczenia, Jednostka a bezpieczeństwo, Instytucjonalne uwarunkowania bezpieczeństwa, Dziecko w świecie zagrożeń, Bezpieczeństwo personalne – wyzwania i determinanty. W czasie konferencji swoje referaty wygłosiło 37 prelegentów reprezentujących różne dyscypliny naukowe: politologię, historię, pedagogikę, psychologię oraz nauki o zdrowiu ²⁸.

²⁸ Relacja pisemna Andrzeja Ziarko z 22 V 2015 r.

Pracownicy i studenci INoB angażują się aktywnie w różne inicjatywy o charakterze wolontariatu. Jednym z ważniejszych wydarzeń w tym aspekcie był udział w zabezpieczeniu Światowych Dni Młodzieży odbywających się od 27 lipca do 31 sierpnia 2016 roku w Krakowie. Działali oni w sekcjach: funkcjonariusze, zabezpieczenie medyczne oraz wolontariusze. Z pewnością багаż doświadczeń o różnorodnym charakterze zaprocentuje w przyszłości nie tylko w czasie ratowania ludzkiego życia, ale także w pracy nauczyciela, instruktora pierwszej pomocy, czy osoby odpowiedzialnej za przygotowania zabezpieczenia medycznego w ramach zarządzania kryzysowego²⁹.

W maju 2017 roku odbyły się wybory nowego dyrektora, w wyniku których Dyrektorem Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie na czteroletnią kadencję została prof. zw. dr hab. **Olga Wasiuta**, która przejęła obowiązki z dniem 1 września 2017 roku. Zastępcami Dyrektora Instytutu zostali: dr hab. Małgorzata Bereźnicka, która uzyskała zatwierdzoną habilitację w marcu 2017 roku i dr Marek Pietrzyk. W tym okresie do INoB dołączył dr hab. Janusz Falecki, prof. UP.

Na przestrzeni lat INoB doczekał się kilku awansów naukowych byłych absolwentów studiujących w Instytucie: dr Magdalena Szumiec, dr Ewelina Włodarczyk i dr Łukasz Czekaj (tytuł doktora nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika w latach 2015 i 2016). Kolejnych dwóch absolwentów (mgr Andrzej Ziarko i mgr Justyna Rokitowska) realizują swoje rozprawy doktorskie.

W marcu 2017 r. został złożony wspólny **polsko-ukraiński grant** z Wschodnioeuropejskim Narodowym Uniwersytetem im. Lesi Ukrainy (Łuck). Temat badawczy: *Wojna informacyjna jako nowy wymiar rywalizacji geopolitycznej*. 15 maja 2018 r. został rozstrzygnięty konkurs na wymianę osobową na lata 2018-2019. Protokół został podpisany drogą korespondencyjną przez dra Piotra Dardzińskiego, podsekretarza stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, i przez Maksyma Strikhę – podsekretarza stanu w Ministerstwie Edukacji i Nauki Ukrainy³⁰. Kierownikiem grantu jest prof. Olga Wasiuta³¹, a członkami zespołu: Rafał Klepka, Rafał Kopeć, Przemysław Mazur.

²⁹ A. Ziarko, *Działalność pracowników i studentów Instytutu Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej w czasie Światowych Dni Młodzieży w Krakowie*, „Annales Universitatis Pedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili”, nr 6:2016, s. 247-253.

³⁰ *PROTOCOL of the 9th Meeting of the Bilateral Commission on Scientific Cooperation Between Ukraine and the Republic of Poland held by correspondence in April, 2018*, https://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2018_05/9f3bd23f1df3fbfd8839298c7568a05d.pdf

³¹ *Annex I to the Protocol of the 9th Meeting of the Bilateral Commission on Scientific Cooperation Between Ukraine and the Republic of Poland. PROJECTS FOR FUNDING in the period from January 1, 2018 to December 31, 2019*, https://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2018_05/e0248a28d12f7f1b2b5a4e7ca92f49c3.pdf

Tabela 3. Wykaz publikacji nauczycieli akademickich INoB

Rok akademicki	Monografie	Redakcje naukowe, współredakcja monografii, prac zbiorowych, podręczników	Artykuły w czasopiśmie naukowych w języku angielskim	Artykuły w czasopiśmie naukowych polskich	Rozdział w monografii lub w podręczniku w języku angielskim	Rozdział w monografii lub podręczniku w języku polskim	Recenzje	Sprawozdania
2014/2015	4	3	1	18	10	33	5	3
2015/2016	5	4	3	32	2	50	2	3
2016/2017	4	12	5	53	2	65	11	1
2017/2018	7	10	7	32	6	54	3	1
2018/2019	12	15	12	39	6	207	13	2
Razem	32	34	28	174	26	409	34	10

Źródło: INoB: Sprawozdania z działalności naukowo-organizacyjnej INoB za lata akademickie: 2014/2015; 2015/2016; 2016/2017; 2017/2018; 2018/2019.

Z roku na rok zwiększa się również liczba publikacji pracowników INoB zamieszczających swoje artykuły, recenzje, monografie, nie tylko w kraju, ale i również poza jego granicami. Dowodzi to o prężności stosunkowo młodego instytutu i ambicjach kadry nauczycieli akademickich (Tabela 3).

W roku akademickim 2017/2018 Instytut był organizatorem lub współorganizatorem następujących 5 konferencji:

- Konferencja naukowo-szkoleniowa „*Obrona Terytorialna w Polsce: przeszłość – przyszłość*” (wspólnie z Wojewódzkim Sztabem Wojskowym w Krakowie, 24 października 2017 r.),

- II Międzynarodowa Konferencja Naukowa z Uniwersytetem Narodowym im. Iwana Franka we Lwowie 23-24 listopada 2017 roku pt. „*Wyzwania bezpieczeństwa w geopolityce w XXI wieku*”. Konferencja została zorganizowana przez Wydział Stosunków Międzynarodowych Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu imienia Iwana Franki, Centrum Bezpieczeństwa Międzynarodowego i Partnerstwa, Lwowską Administrację Obwodową oraz Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

- I Krajowa Konferencja Naukowa „*Bezpieczeństwo wewnętrzne – strategia i zarządzanie*” (15 grudnia 2017 r.). Organizatorem konferencji był Instytut Nauk o Bezpieczeństwie we współpracy z Szkołą Policji w Katowicach, Szkołą Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie oraz Katedrą Katolickiej Nauki Społecznej i Socjologii Religii Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu. Konferencja stanowiła forum prezentacji wyników badań naukowych, doświadczeń i poglądów oraz forum dyskusyjne dotyczące aktualnych problemów strategii i zarządzania bezpieczeństwem wewnętrznym naszego kraju. Przewodniczący Komitetu Naukowego – dr hab. Janusz Falecki, prof. UP.

- V Ogólnopolska Konferencja Naukowa „*Oblicza bezpieczeństwa – poziom lokalny, poziom globalny*” (10 kwietnia 2018 r.).

- III Międzynarodowa Konferencja Naukowa „*Współczesne uwarunkowania bezpieczeństwa państwa*” (21-22 maja 2018 roku). Organizatorem konferencji był Instytut Nauk o Bezpieczeństwie we współpracy z Centrum Bezpieczeństwa Międzynarodowego i Partnerstwa Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki, Stowarzyszeniem Prawników Ukrainy, Instytutem Politologii Uniwersytetu Preszowskiego w Preszowie, Wydziałem Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, Wydziałem Nauk Społecznych Uniwersytetu Karola w Pradze, Wydziałem Nauk Społecznych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (filia UJK w Piotrkowie Trybunalskim), Wydziałem Policyjnych Nauk Stosowanych Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie oraz Wydzia-

łem Inżynierii Bezpieczeństwa Cywilnego Szkoły Głównej Służby Pożarniczej w Warszawie. Organizator –dr hab. Janusz Falecki, prof. UP pod patronatem JM Rektora Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie prof. dr hab. Kazimierza Karolczaka.

Instytut Nauk o Bezpieczeństwie zorganizował i współorganizował w roku akademickim 2018/2019 osiem konferencji, w tym 5 międzynarodowych, 2 konferencji ogólnopolskich i 1 szkoleniowej:

1) Współorganizacja II Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej „Wojna informacyjna jako nowy wymiar rywalizacji geopolitycznej”, Świtaż 3-4 czerwca 2019 r. zorganizowanej przez Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy, Wołyński Narodowy Uniwersytet im. Łesi Ukrainki w Łucku oraz Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie.

2) Współorganizacja V Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Ukraina w warunkach transformacji systemu bezpieczeństwa międzynarodowego”, Lwów 15-16 maja 2019 r., zorganizowanej przez Wydział Stosunków Międzynarodowych Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu imienia Iwana Franki, Centrum Bezpieczeństwa Międzynarodowego i Partnerstwa, Instytut Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego, Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, Wydział Nauk Społecznych Międzynarodowego Uniwersytetu Czarnomorskiego w Tbilisi, Centrum Informacji i Dokumentacji NATO w Ukrainie, Stowarzyszenie Naukowców Polaków Litwy, Lwowską Obwodową Państwową Administrację, Lwowską Radę Miejską.

3) Współorganizacja Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej „Wojna informacyjna jako nowy wymiar rywalizacji geopolitycznej”, 22-23 października 2018 r. zorganizowanej przez Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy, Wołyński Narodowy Uniwersytet im. Łesi Ukrainki w Łucku, Wydział Komunikacji Międzynarodowej i Analiz Politycznych oraz Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie (prof. Olga Wasiuta)

4) Współorganizacja Międzynarodowej Konferencji poświęconej obchodom siedemdziesięciolecia uchwalenia Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa, 6-7 grudnia 2018 r. Kraków, organizowana przez Instytut Nauk o Bezpieczeństwie UP im. KEN w Krakowie i Zakład Prawa Międzynarodowego WPiA UJ (**dr Piotr Łubiński, Przemysław Mazur**).

5) Współorganizacja XI Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Bezpieczeństwo – wielorakie perspektywy. Bezpieczeństwo – migracje – patriotyzm”, organizowanej przez Wyższą Szkołę Bezpieczeństwa w Poznaniu, Zakopane, 7-9 XI 2018 r. (dr Przemysław Wywiał).

6) Współorganizacja V Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Oblicza bezpieczeństwa. Poziom lokalny – poziom globalny”, 10 kwietnia 2018 roku, Kraków. W konferencji wzięło udział 41 prelegentów z ośrodków akademickich z całej Polski (Uniwersytet Jagielloński, Akademia Sztuki Wojennej, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie). (dr P.Mazur, R.Kopeć, R.Klepka).

7) Współorganizacja Konferencji Środowisko bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego na początku XXI wieku, Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, Poronin 9-11 grudnia 2018 r. (dr Piotr Swoboda, dr Agnieszka Warchoń).

8) Współorganizacja Konferencji Naukowo-Szkoleniowej „Obrona Terytorialna i szkolenie rezerw w Polsce – doświadczenia i perspektywy” Współorganizator wraz z Wojewódzkim Sztabem Wojskowym w Krakowie (Kraków, 18 X 2018 r.). (dr Łukasz Czekaj, Przemysław Wywiół).

Pracownicy Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie prowadzą poza statutowymi również badania własne, uczestniczą w licznych konferencjach naukowych, zasiadają w wielu komisjach, komitetach, towarzystwach i stowarzyszeniach. Wchodzą również w skład redakcji czasopism naukowych i popularno-naukowych. Współpracują z uczelniami w wielu krajach, wyjeżdżają za granicę w ramach programu Erasmus i poza programem Erasmus.

W 2017 r. dr Klaudia Cenda-Miedzińska - w ramach Programu Erasmus+ Staff Mobility for Training – wyjechała do Włoch (Roma Tre University, 25-29 września 2017 r.) oraz wzięła udział w projekcie europejskim *Nachhaltige Integration: Migranten werden Unternehmer* (nr ref. 2016-1-DE02-KA204-003454), którego koordynatorem jest niemiecka advisa Unternehmensberatung GmbH z siedzibą w Hamburgu, a partnerami Stowarzyszenie Współpracy Polsko-Afgańskiej Hamkari i władze tureckiego miasta Karakoçan. Udział w projekcie wiązał się m.in. z wyjazdem na workshop, który odbył się w dniach 9-17 grudnia 2017 r. w Turcji, w Antalyi. W ramach projektu, dr K. Cenda-Miedzińska odpowiedzialna była z ramienia Hamkari za przygotowanie zadania – *Security of the Polish-Afghan economic cooperation between 1950-2012 by the example of the governmental bilateral agreement*.

W roku 2018 w ramach programu Erasmus dr hab. Małgorzata Bereźnicka, prof. UP oraz dr Klaudia Cenda-Miedzińska uczestniczyły w wyjazdach do Grecji Rethymnon, University of Crete, a dr Rafał Klepka gościł na Uniwersytecie Barcelońskim w Hiszpanii, gdzie prowadził wykłady dla studentów Wydziału Edukacji.

Kolejnym sukcesem pracowników INoB była realizacja, poczynając od roku akademickiego 2017/2018, **Projektu pilotażowego ochotniczego szkolenia wojskowego studentów w ramach „Legii Akademickiej”**. Pełnomocnikiem JM Rektora Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN do jego organizacji został **dr Przemysław Wywiół**, adiunkt w INoB. Celem projektu jest odbudowa kadr rezerwy Wojska Polskiego. Kurs składa się z dwóch części: teoretycznej, realizowanej na uczelniach wyższych, które przystąpiły do programu oraz praktycznej w ośrodkach szkolenia i jednostkach wojskowych w czasie wakacji. Do szkolenia realizowanego na UP przystąpiło aż 300 studentek i studentów (w większości z Uniwersytetu Pedagogicznego), ale również z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Akademii Górniczo-Hutniczej, Politechniki Krakowskiej, Uniwersytetu Ekonomicznego, Akademii Ignatianum, Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron”, Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej. Była to rekordowa liczba ochotników w skali kraju. Podczas zajęć prowadzonych przez dr. Łukasza Czekaja i dr. Przemysława Wywióła zapoznali się oni z podstawami m. in. wychowania obywatelskiego i wojskowego, w tym regulaminów i dyscypliny, szkolenia bojowego (taktyka i szkolenie strzeleckie), obrony przed bronią masowego rażenia czy międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych. Uzupełnieniem wykładów odbywających się w salach UP były wyjścia do krakowskich jednostek wojskowych, w tym elitarniej 6. Brygady Powietrznodesantowej (Dowództwa Brygady i 6. batalionu dowodzenia) i Oddziału Żandarmerii Wojskowej w Krakowie, oraz szkolenie pod okiem instruktorów ze Stowarzyszenia Terytorialni czy możliwość zwiedzenia ekspozycji Muzeum Armii Krajowej. Z wynikiem pozytywnym kurs na UP ukończyło 207 osób, a 199 złożyło wnioski o powołanie na ćwiczenia wojskowe. Ochotnicy odbyli praktyczne szkolenie wojskowe w czasie wakacji w 22. Batalionie Piechoty Górskiej w Kłodzku oraz w ośmiu ośrodkach szkolenia: w Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych w Poznaniu, Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu, Sił Powietrznych w Koszalinie, Marynarki Wojennej w Ustce, Łączności i Informatyki w Zegrzu, Wojsk Inżynierskich i Chemicznych we Wrocławiu, Logistyki w Grudziądzu oraz Inżynierii i Lotniczego w Dęblinie. W zależności od wybranego modułu ukończyli je w stopniach starszych szeregowych lub kaprali rezerwy. Szkolenie studentów w ramach Legii Akademickiej nawiązuje do tradycji II Rzeczypospolitej (jednym z uczestników szkolenia wojskowego studentów był wówczas Karol Wojtyła, późniejszy papież Jan Paweł II). Dzięki aktywności Instytutu w realizacji projektu „Legia Akademicka” udało się nawiązać współpracę z Ministerstwem Obrony Narodowej, jednostkami wojskowymi garnizonu Kraków oraz organizacjami pro-

obronnymi, co z pewnością zaowocuje kolejnymi wspólnymi inicjatywami.

W roku akademickim 2018/2019 Uniwersytet Pedagogiczny już po raz drugi uczestniczył w projekcie edukacji wojskowej studentów w ramach Legii Akademickiej. Za realizację szkolenia odpowiedzialni byli dwaj pracownicy naszego Instytutu: dr Przemysław Wywiół – Pełnomocnik Rektora UP ds. Legii Akademickiej oraz dr Łukasz Czekaj – wykładowca edukacji wojskowej.

Uroczyste zakończenie tegorocznej edycji kursu odbyło się 13 czerwca 2019 r. Wzięli w nim udział m.in. udział JM Rektor UP prof. dr hab. Kazimierz Karolczak; Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Krakowie płk Marcin Żal; przedstawiciele Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wojskowego Ministerstwa Obrony Narodowej – ppłk Dariusz Rewak i ppłk Maciej Dymitrowicz; zastępca dowódcy 11. Małopolskiej Brygady Obrony Terytorialnej ppłk Jerzy Klocek oraz przedstawiciel Centrum Operacji Lądowych – Dowództwa Komponentu Lądowego płk Zbigniew Kopa. Podobnie jak w poprzednim roku Uniwersytet Pedagogiczny znalazł się w gronie szkół wyższych wyróżnionych przez Ministra Obrony za wysoki poziom szkolenia. W trakcie spotkania przedstawiciele MON wręczyli specjalne podziękowanie i okolicznościowy ryngraf za zaangażowanie w realizację programu „Legia Akademicka” JM Rektorowi UP prof. Kazimierzowi Karolczakowi oraz pracownikom naszego Instytutu: dr. Przemysławowi Wywiółowi – Pełnomocnikowi Rektora UP ds. Legii Akademickiej oraz dr. Łukaszowi Czekajowi – wykładowcy edukacji wojskowej. Nagrodzono również troje studentów wyróżniających się w czasie szkolenia: Weronikę Standę, Natalię Świątek i Mateusza Micorka (wszyscy studiują na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe w naszym Instytucie).

W czasie uroczystości 13 czerwca przedstawiciele krakowskiego WSzW wręczyli studentom karty powołania na ćwiczenia wojskowe w czasie wakacji. W roku 2018/2019 udział w kursie wzięło prawie 150 studentów, reprezentujących niemal wszystkie krakowskie szkoły wyższe. Z wynikiem pozytywnym kurs ukończyło 112 osób, z czego około 100 odebrało karty powołania na praktyczne szkolenie wojskowe w ośrodkach szkolenia i jednostkach wojskowych w czasie wakacji. W zależności od wybranego modułu po zakończeniu szkolenia zostaną oni przeniesieni do rezerwy w stopniach szeregowych lub kaprali. Wśród przyszłych żołnierzy i podoficerów rezerwy jest duża grupa studentów kierunków Bezpieczeństwo Narodowe i Bezpieczeństwo Państwa.

Projekt edukacji wojskowej studentów w ramach Legii Akademickiej realizowany jest na podstawie porozumienia Ministerstwa Obrony Narodowej oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Koszty związane z realizacją części teoretycznej finansowane są ze środków MNiSW.

Od 2016 r. Instytut Nauk o Bezpieczeństwie jest partnerem **Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych w Naramie pod patronatem prezydenta Andrzeja Dudy**, organizowanego przez Ludowe Towarzystwo Sportowe NOVI Narama. Uroczystość połączona jest z Biegiem Pamięci. Co roku wydarzenie patronatem obejmuje Prezydent RP Andrzej Duda. Przedstawiciele INoB uczestniczyli w każdej kolejnej edycji uroczystości, wspierając ją merytorycznie i organizacyjnie. W I Dniu Pamięci uczestniczyła m.in. dr Małgorzata Bereźnicka, wicedyrektor Instytutu, natomiast w III Dniu Pamięci 4 marca 2018 r. prof. dr hab. Olga Wasiuta, dyrektor INoB. W ramach wydarzenia towarzyszącego, studenci z Koła Naukowego Edukacji dla Bezpieczeństwa, kierowani przez mgr. Andrzeja Ziarko, prowadzili warsztaty z zakresu pierwszej pomocy i ratownictwa, połączone z promocją oferty edukacyjnej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN. Ponadto w czasie III Dnia Pamięci wręczono nagrody specjalne ufundowane przez Ministra Obrony Narodowej Mariusza Błaszczaka dla studentów odbywających szkolenie wojskowe w ramach projektu „Legia Akademicka”, którzy wzięli udział w Biegu

Pamięci. Wszyscy wyróżnieni realizowali kurs szkolenia wojskowego na Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie, a większość z nich to studenci Instytutu na kierunkach: Bezpieczeństwo Narodowe oraz Pedagogika w specjalności: Edukacja dla bezpieczeństwa i zarządzanie kryzysowe. Z kolei nagrodę specjalną dla najlepszego biegacza reprezentującego służby mundurowe ufundowaną przez firmę SkillsMed otrzymał chor. Jan Kaleta z 8. Bazy Lotnictwa Transportowego w Balicach, a zarazem student naszego Instytutu na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe. Inicjatywa ta jest dobrym przykładem współpracy naszego Instytutu z sektorem pozarządowym i społecznościami lokalnymi. IV Dzień Pamięci Żołnierzy Wykętych w Naramie odbył się 10 marca 2019 r. i również połączony był z Biegiem Pamięci. Uroczystość patronatem honorowym objął Prezydent RP Andrzej Duda. Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, obok m.in. Starostwa Powiatowego w Krakowie i 11. Małopolskiej Brygady Obrony Terytorialnej, był partnerem tego wydarzenia. W tym dniu na terenie miejscowej szkoły wystawiliśmy stanowisko promocyjne UP oraz przeprowadziliśmy warsztaty z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej i ratownictwa, które cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem przybyłych gości.

Od momentu powstania Instytutu na początku w ramach Wydziału Pedagogicznego, a później Wydziału Politologii nastąpił jego prężny rozwój nie tylko kadrowy, ale także pod względem działalności naukowej, o czym świadczy liczba publikacji w postaci monografii i artykułów w czasopismach krajowych i zagranicznych.

W minionym roku akademickim pracownicy naukowo-dydaktyczni INoB angażowali się w szereg inicjatyw. Jednym z największych osiągnięć jest przygotowanie wspólnej publikacji – ***Vademecum bezpieczeństwa (42 a.d.)*** pod red. O. Wasiuty, R. Klepki i R. Kopcia. W jej powstaniu partycypowało 23. pracowników Instytutu, które spotkało się z życzliwym przyjęciem tak ze strony środowiska naukowego, jak i studentów. Podstawę *Vademecum Bezpieczeństwa* stanowi problemowy trójkąt jako swoisty uniwersalny rdzeń analizy mnogości terminologii, uwzględniający: a) kategorie z obszaru teorii bezpieczeństwa narodowego; b) kategorie z obszaru nauk politycznych, prawniczych, ekonomicznych i wojskowych, a także prawa międzynarodowego w kontekście globalizującego się świata; c) kategorie z obszaru teorii i praktyki działalności administracji publicznej. Autorzy opisali najważniejsze i najczęściej używane podstawowe pojęcia i terminy z zakresu bezpieczeństwa międzynarodowego, narodowego, gospodarczego, ekologicznego, technologicznego, energetycznego, społecznego, informacyjnego etc. *Vademecum* zawiera interpretację ponad dwustu terminów z bezpieczeństwa, które traktowane są jako najważniejsze w literaturze na-

ukowej i publikacjach edukacyjnych. Ze względów objętościowych do niniejszej edycji Vademecum trafiły więc tylko wybrane terminy.

Kadra naukowo-dydaktyczna INoB aktywnie uczestniczyła także w wielu konferencjach międzynarodowych. Jedną z nich było zorganizowane w imieniu rządu szwedzkiego przez Szwedzką Radę Narodową ds. Zapobiegania Przestępczości (Brå) w dniach 12-14 czerwca 2018 roku w Sztokholmie Światowe Sympozjum Kryminologiczne. Rokrocznie, od kilkunastu lat sympozjum zrzesza uczestników z całego świata i służy jako forum wymiany doświadczeń oraz dzielenia się wynikami najnowszych badań w zakresie przeciwdziałania przestępczości. Podczas sympozjum przyznawana jest Nagroda w dziedzinie Kryminologii, którą w tym roku otrzymał Profesor Herman Goldstein (University of Wisconsin Law School, USA) za „rozwiązania wpływające na poprawę działań policji na całym świecie”. W sympozjum wzięła udział dr Agnieszka Polończyk, która wygłosiła referat pt.: „*Spatial aspects of a Fear-of-crime-study based on the National Safety Risk Map*” (panel „*Policing hot spots*”). W wystąpieniu przedstawione zostały wyniki badań poświęconych analizie wybranych danych przestrzennych pochodzących z Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa pod kątem badania zjawiska „lęku przed przestępczością”.

W dniach 18-29 czerwca 2018 roku odbyło się szkolenie NATO CIMIC Field/Staff Worker Course organizowane przez CIMIC Centre of Excellence w Hadze. Celem kursu było stworzenie jak najlepszych warunków współpracy cywilno-wojskowej zarówno w sytuacji działań konwencjonalnych jak niekonwencjonalnych. Uczestnicy oprócz wykładów wzięli udział w symulacjach procesów decyzyjnych w NATO na szczeblu taktycznym i operacyjnym. W szkoleniu wzięł udział dr Piotr Łubiński, który oprócz uczestnictwa w kursie, wygłosił referaty pt. „*Economic systems in asymmetric conflicts*”, „*Social systems in asymmetric conflicts*”. W toku wystąpień zostały przedstawione zagadnienia wpływu kwestii społecznych i ekonomicznych na skuteczne działania antypartyzanckie w oparciu o NATO’wska matrycę PMESII.

Za zgodą i poparciem JM Rektora Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie prof. zw. dr hab. Kazimierza Karolczaka, przy Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie zostało utworzone **Centrum Symulacji, Bezpieczeństwa, Zarządzania Kryzysowego i Pierwszej Pomocy**, które od dnia 1 października 2018 r. pełni rolę nowoczesnej placówki naukowo-badawczej opartej głównie na kadrze naukowo-dydaktycznej Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie. Centrum realizuje działalność naukowo-badawczą i dydaktyczną na potrzeby Instytutu oraz komercyjnie – poprzez świadczenie usług dla podmiotów zewnętrznych w formie: kursów, szkoleń, symulacji i ekspertyz. Zajęcia oferowane przez placówkę oparte są o nowoczesne me-

tody kształcenia, począwszy od kursów hybrydowych i gier decyzyjnych, poprzez zaawansowane zastosowanie: *matrycy Haddona*, *sand drill plan*, *case study* – opracowanych na dotychczasowych *lesson learned*, a także *real action trening* (metoda stosowana przez US Army oraz NATO w zakresie kształcenia paramedyków), implikowanego na potrzeby *real first aid*. W procesie doskonalenia dydaktycznego Instytutu, Centrum jest wykorzystywany do prowadzenia ćwiczeń, treningów i gier decyzyjnych z przedmiotów: Zarządzanie kryzysowe, Logistyka w sytuacjach kryzysowych, Organizacja i zarządzanie, Współczesne zagrożenia terroryzmem, Pierwsza pomoc i innych. Centrum będzie również organizatorem i współorganizatorem konferencji naukowych i warsztatów, a jego zasoby są także wykorzystywane do prowadzenia badań naukowych przez pracowników Instytutu. Centrum jest pierwszym miejscem w Małopolsce o takim profilu i tak realizowanej działalności. Wpisuje się w promowane obecnie przez państwo projekty powszechnej edukacji dla bezpieczeństwa (w tym edukacji obronnej i antyterrorystycznej). W Centrum realizowane będą zajęcia w ramach Legii Akademickiej, ale także – we współpracy z Siłami Zbrojnymi RP (szczególnie Obroną Terytorialną) – szkolenia obronne dla NGO's.

Począwszy od roku akademickiego 2018/2019 uruchomiony został nowy kierunek studiów: Bezpieczeństwo Państwa. Na II stopniu studiów w ramach tego kierunku realizowane są cztery specjalności: Edukacja i profilaktyka bezpieczeństwa, Zarządzanie bezpieczeństwem i obronnością, Bezpieczeństwo wewnętrzne i Bezpieczeństwo społeczne. W związku z uruchomieniem nowego kierunku Instytut realizuje wielomilionowy **grant UP to the Top** nadany przez NCBR.

Jedynym z zadań realizowanych w ramach grantu „Uczelnia najwyższej jakości *UP to the TOP*” była poprawa jakości kształcenia. W celu realizacji tego priorytetu, w roku akademickim 2018/2019 w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie powołano **Radę Programową**, której spotkania zaowocowały możliwością połączenia doświadczeń przyszłych pracodawców, absolwentów studiów, studentów oraz pracowników naukowo-dydaktycznych Instytutu w zakresie dostosowywania programów kształcenia do potrzeb rynku pracy. W mijającym roku akademickim odbyły się dwa takie spotkania (w lutym i w kwietniu 2019 r.). Aktywnie uczestniczyli w nich przedstawiciele Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie: podinsp. dr Krzysztof Dymura – p.o. Naczelnik Wydziału Prewencji KWP w Krakowie oraz dr Joanna Kosiniak – Kierownik Sekcji Doboru KWP w Krakowie. W spotkaniach brali także udział: ppłk Jerzy Klocek – Zastępca Dowódcy 11. Małopolskiej Brygady Obrony Terytorialnej, Komendant Komisariatu Policji w Kluczach – podkom. Jerzy Wilk, który jest jednocześnie absolwentem Instytutu oraz doktorantem Papieskiej Akademii Teologicz-

nej, nauczycielem edukacji dla bezpieczeństwa w Zespole Szkół Mechanicznych nr 4 w Krakowie – Pan Artur Zieliński. Moderatorem obrad była Pani Dyrektor – prof. Olga Wasiuta, a konsultantem ds. jakości kształcenia na omawianym kierunku studiów mianowano dr Ewelinę Włodarczyk. Spotkania poprzedziła ankieta wśród studentów, dotycząca jakości kształcenia na kierunku *Bezpieczeństwo państwa*, a podczas pierwszego spotkania przeprowadzono także analizę oczekiwań przyszłych pracodawców i absolwentów Instytutu. Kluczowe wnioski, które sprowadzały się do zwiększenia liczby zajęć praktycznych, zaowocowały niezbędnymi modyfikacjami w programach studiów oraz opracowaniem propozycji nowych specjalności i kierunków (np. specjalność Bezpieczeństwo militarne, czy kierunek Bezpieczeństwo zdrowotne). Dyrekcja i pracownicy Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie zawsze starali się wychodzić naprzeciw oczekiwaniom studentów, toteż spotkania takie odbywać się będą w Instytucie cyklicznie, gdyż środowisko praktyków pozwala nam pełniej dostosować ofertę edukacyjną do zmieniającej się rzeczywistości na rynku pracy.

Od roku akademickiego 2018/2019 nastąpiły znaczące zmiany w strukturze INoB. Do Instytutu dołączyło grono nauczycieli akademickich z Instytutu Politologii, w wyniku czego zmiany nastąpiły również w obsadzie katedr oraz Instytut został włączony do struktury nowego wydziału – Wydziału Politologii. W roku akademickim 2018/2019 w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie zatrudnione były 43 osoby: 40 pracowników naukowo-dydaktycznych, w tym 9 pracowników samodzielnych, 28 doktorów, 3 magistrów oraz trzy osoby na stanowisku administracyjnym: mgr Sylwia Fabiańska, mgr Katarzyna Skoupy i mgr Zuzanna Lichoń.

Dyrektorem nowo powstałego Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie wybrano prof. zw. dr hab. Olę Wasiutę, zaś wicedyrektorami – dr Marka Pietrzyka i dr Ewelinę Włodarczyk.

Struktura Instytutu:

Katedra Bezpieczeństwa Narodowego:

- prof. zw. dr hab. Olga WASIUTA – KIEROWNIK KATEDRY
- dr Przemysław WYWIAŁ
- dr Marek PIETRZYK
- dr Piotr ŁUBIŃSKI
- dr Łukasz CZEKAJ
- dr Andrzej CZOP
- dr Elżbieta SADOWSKA-WIECIECH
- dr Przemysław MAZUR
- dr Julia GAWEĆKA

Katedra Bezpieczeństwa Społecznego:

- dr. hab. Janusz ROPSKI, prof. UP – KIEROWNIK KATEDRY
- dr Danuta KAŻMIERCZAK
- dr Krzysztof LORANTY
- dr Marcin POREBA
- dr Sabina SANETRA-PÓŁGRABI

Katedra Bezpieczeństwa Wewnętrznego:

- prof. dr hab. inż. Andrzej ŻEBROWSKI – KIEROWNIK KATEDRY
- dr hab. Janusz FALECKI, prof. UP
- dr Edyta SADOWSKA
- dr Piotr SWOBODA
- dr Agnieszka WARCHOŁ
- dr Sabina OLSZYK

Katedra Bezpieczeństwa Informacyjnego:

- dr hab. Hanna BATOROWSKA, prof. UP – KIEROWNIK KATEDRY
- dr Emilia MUSIAŁ
- dr Agnieszka POŁOŃCZYK
- dr Rafał KLEPKA
- mgr Paulina MOTYLIŃSKA
- dr Paweł ŁUBIŃSKI

Katedra Edukacji dla Bezpieczeństwa:

- dr hab. Małgorzata BEREŻNICKA, prof.UP – KIEROWNIK KATEDRY
- dr Magdalena SZUMIEC
- dr Ewelina WŁODARCZYK
- dr Klaudia CENDA-MIEDZIŃSKA
- mgr Justyna ROKITOWSKA
- mgr Andrzej ZIARKO

**Katedra Konfliktów Zbrojnych i Społecznych
(od 1.10.2019 – Katedra Bezpieczeństwa Militarnego)**

- dr hab. Roman KOCHNOWSKI, prof. UP – KIEROWNIK KATEDRY
- dr hab. Tomasz SKRZYŃSKI, prof. UP
- dr Katarzyna PABIS-CISOWSKA
- dr Remigiusz KASPRZYCKI
- dr Rafał KOPEĆ
- dr Tomasz WÓJTOWICZ
- dr Jarosław JASTRZĘBSKI

Mamy nadzieję, że nowi pracownicy odnaleźli w Instytucie swoje miejsce i będą nadal rozwijać się naukowo, ale również pojawiają się nowe przyjaźnie i pomysły na przyszłość. Bezpieczne środowisko pracy pozwala człowiekowi na samorealizację i planowanie przyszłości. Wspieranie indywidualnego rozwoju każdego pracownika jest także celem naszego Instytutu. Praca, w której spędzamy tak dużą część naszego życia, jest idealnym miejscem do rozwijania pozytywnych relacji z innymi ludźmi, toteż właściwa atmosfera w zespole jest potrzebna nie tylko dla dobrego samopoczucia i zdrowia człowieka, lecz również dla efektywności planowanych przedsięwzięć naukowych.

W 2018 r. tytuł profesora tytularnego otrzymał dr hab. Andrzej Żebrowski (listopad 2018 r.); tytuł doktora otrzymała mgr Paulina Motylińska (obrona: 4.12.2018 r., podjęcie uchwały o nadaniu stopnia: 11.01.2019).

Pracownicy INoB aktywnie uczestniczą w konferencjach międzynarodowych oraz w różnych spotkaniach na poziomie międzynarodowym. W marcu 2019 r. dr R.Kopeć i dr P.Mazur wyjechali do USA na konferencję międzynarodową, która odbyła się w Dowództwie Strategicznym USA (USSTRATCOM) i na Uniwersytecie Nebraska (University of Nebraska at Omaha). W rezultacie **Instytut Nauk o Bezpieczeństwie został w 2019 roku członkiem Deterrence and Assurance Academic Alliance**. Jest to związek uczelni zajmujących się obronnością i odstraszaniem militarnym. Został utworzony przy Dowództwie Strategicznym USA (USSTRATCOM). Uniwersytet Pedagogiczny jest jedyną uczelnią z Polski i drugą z kontynentalnej części Europy w tej organizacji. Do związku należą takie uczelnie jak: Columbia University, Stanford University, Georgetown University, Harvard University, Johns Hopkins University School of Advanced International Studies, Berkley University, Command and General Staff College, United States Naval Academy, U.S. Air Force Academy, University of Notre Dame czy Yale University. Koordynatorami ze strony Instytutu są: **dr Rafał Kopeć i dr Przemysław Mazur**, ze strony USSTRATCOM dr Kathleen Cooper.

W roku akademickim 2018/2019 Instytut Nauk o Bezpieczeństwie uczestniczył w różnych wydarzeniach Uniwersytetu Pedagogicznego i miasta Kraków. Tak, 17 maja 2019 roku Instytut Nauk o Bezpieczeństwie uczestniczył w Festiwalu Nauki i Sztuki na krakowskim Rynku. Hasłem przewodnim tegorocznego wydarzenia było: *Przyszłość w nauce. Nauka w przyszłości*. Natomiast jego patronem został wybitny polski chemik, wicepremier, minister przemysłu i handlu oraz minister skarbu II Rzeczypospolitej – Eugeniusz Kwiatkowski. Namiot Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie cieszył się dużym zainteresowaniem wśród uczestników Festiwalu. Studenci Koła Naukowego Edu-

kacji dla Bezpieczeństwa oferowali wszystkim chętnym naukę prawidłowego udzielania pierwszej pomocy oraz obsługi broni, a także kamuflaż wojskowy twarzy. Ponadto, w namiocie INoB zorganizowane były dwa quizy z wiedzy o bezpieczeństwie: „Bądź bezpieczny przed-szkołaku” – skierowany do dzieci od 4 do 12 lat oraz „Bezpieczeństwo jest najważniejsze” – adresowany do młodzieży powyżej 12 roku życia. W quizie swoje umiejętności mogli również sprawdzić dorośli, wygrywając ciekawe książki podarowane przez pracowników Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie. Dla dzieci i młodzieży nagrodami były przedmio-ty nawiązujące do barw narodowych Polski oraz sił zbrojnych. Ga-dżety przekazała również Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie. W prawidłowy przebieg wydarzenia byli aktywnie zaangażowani stu-denci SKN Edukacji dla Bezpieczeństwa oraz pracownicy naukowo-dydaktyczni: dr Julia Gawęcka, dr Agnieszka Warchoń, dr Przemysław Mazur oraz dr Andrzej Czop.

Dnia 22 maja w podkrakowskiej Rzasce odbyło się pierwsze Świę-to 11. Małopolskiej Brygady Obrony Terytorialnej, formowanej od 2018 roku. Brygada nosi imię gen. Leopolda Okulickiego, a data jej święta związana jest z rocznicą jego zrzucenia do okupowanego kraju 22 maja 1944 roku w ramach operacji „Weller”. W uroczystości uczestniczyli m.in. przedstawiciele krakowskiego garnizonu Wojska Polskiego, Kom-batanci Armii Krajowej, żołnierze Obrony Terytorialnej oraz pani Ire-na Okulicka – Kaczmarek, bratanica patrona jednostki. Instytut Nauk o Bezpieczeństwie reprezentował dr Marek Pietrzyk, zastępca dyrek-tora INoB. Wojska Obrony Terytorialnej to piąty rodzaj sił zbrojnych obok Wojsk Lądowych, Sił Powietrznych, Marynarki Wojennej oraz Wojsk Specjalnych. Ich dewizą jest „Zawsze gotowi, zawsze blisko” – co terytorialsi udowodnili tuż po swoim święcie biorąc udział w akcji przeciwpowodziowej.

Wykładowcy i studenci Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie aktyw-nie uczestniczą również w innych przedsięwzięciach. Tak, 8 czerwca 2019 r. na stadionie Wojskowego Klubu Sportowego „Wawel” w Kra-kowie odbył się Krwioobieg Terytorialsa, zorganizowany przez 11. Ma-łopolską Brygadę Obrony Terytorialnej. Uniwersytet Pedagogiczny był partnerem akcji. Akcję krwiodawstwa uatrakcyjnił szereg atrakcji. Wydarzeniu towarzyszyła promocja oferty edukacyjnej Uniwersytetu Pedagogicznego. Studenci Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie przepro-wadzili cieszące się dużym zainteresowaniem warsztaty z pierwszej po-mocy i ratownictwa oraz zaprezentowali obsługę karabinka AK-47. Po-nadto studentki z Niezależnego Zrzeszenia Studentów zorganizowały cieszące się wielką popularnością pokazy zumby. Z pewnością współ-praca między naszym Instytutem a 11. MBOT będzie kontynuowana przy kolejnych podobnych inicjatywach.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom studentów Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie, w roku akademickim 2018/2019 podjęto decyzję o uruchomieniu nowego kierunku studiów – *Bezpieczeństwo zdrowotne*. Kierunek ten powstał jako próba reaktywacji bardzo popularnej kiedyś specjalności, realizowanej w ramach kierunku *Pedagogika – Wychowanie Obronne i Wychowanie Fizyczne*. Część absolwentów tej specjalności uzyskała stopnie naukowe doktora i obecnie stanowią oni znaczną część kadry Instytutu. W ramach kierunku *Bezpieczeństwo zdrowotne* zaplanowano realizację dwóch specjalności: *Edukacja dla bezpieczeństwa i wychowanie fizyczne* oraz *Zarządzanie placówkami ochrony zdrowia z elementami ratownictwa specjalistycznego*.

W roku akademickim 2018/2019 Instytut Nauk o Bezpieczeństwie przygotował do wydania *Vademecum Bezpieczeństwa Informacyjnego* (pod red. O.Wasiuty, R.Klepki), celem którego było zbieranie, systematyzowanie i analizowanie terminologii z zakresu bezpieczeństwa informacyjnego. Nowością danego *Vademecum* jest:

- po raz pierwszy zebrano tak dużo haseł z bezpieczeństwa informacyjnego, i nie tylko legislacyjnych;
- usystematyzowano istniejącą terminologię w kontekście szeroko rozumianego bezpieczeństwa informacyjnego;

➤ stworzony jest najbardziej kompletny (według liczby umieszczonych terminów) *Vademecum* bezpieczeństwa informacyjnego, które pojawiły się na przestrzeni lat;

➤ *Vademecum* jest pierwszą systematyczną prezentacją treści terminów i kategorii bezpieczeństwa informacyjnego w Polsce.

Obecnie rozpowszechniły się różne terminy należące do szczególnie dynamicznej specyficznej sfery działalności ludzkiej związanej z wymianą i przetwarzaniem danych elektronicznych w globalnych sieciach informacyjnych i komunikacyjnych. Jednak znaczna ich liczba nie uyskała jeszcze ustalonego ogólnego znaczenia na poziomie naukowym lub regulacyjnym i charakteryzuje się niepewnością i sprzecznością.

Vademecum obejmuje wszystkie główne koncepcje, tematy i kategorie współczesnego bezpieczeństwa informacyjnego. W tym aspekcie wydanie krajowe jest godną kontynuacją światowych tradycji. Niewątpliwie ambicją twórców *Vademecum* bezpieczeństwa informacyjnego było stworzenie niezwykle obszernego opracowania, które ujmowałoby możliwie wiele zagadnień, terminów i pojęć dotyczących bezpieczeństwa informacyjnego. Otrzymany przeze mnie plik zawierający tekst *Vademecum* bezpieczeństwa informacyjnego ma objętość ponad 74 arkuszy wydawniczych, i oczywiście, że w tak obszernej pracy niemożliwe jest podanie pełnej analizy wszystkich terminów. *Vademecum* zawiera analizę ponad 260 terminów z zakresu bezpieczeństwa informacyjnego, które traktowane są jako najważniejsze w literaturze naukowej i publikacjach edukacyjnych, ale także tych wywołujących największe kontrowersje czy wątpliwości.

Jest to *Vademecum* współczesnego bezpieczeństwa, w tej pracy analizują się wszystkie najważniejsze osiągnięcia w nauce, powiązane z informacją, zwłaszcza w ostatnich latach. Autorzy wykorzystali wszystkie najważniejsze prace naukowe, w tym zagraniczne. Na końcu każdego terminu znajduje się lista wykorzystanej literatury, która zazwyczaj zawiera pełną listę głównych publikacji naukowych na ten temat, opublikowanych w znanych edycjach naukowych, głównie w języku polskim i angielskim.

Publikację *Vademecum bezpieczeństwa informacyjnego* można uznać za nadzwyczajne wydarzenie w rozwoju krajowych doktryn bezpieczeństwa informacyjnego. Wydanie niewątpliwie powinno stać się naprawdę dużym wydarzeniem ze względu na ilość terminów, konstrukcję, ich rozbudowę i podejście autorów. Trudno w tym natłoku znaleźć taką propozycję, która spełniałaby oczekiwania czytelnika właśnie w tym aspekcie.

Vademecum jest przeznaczony dla szerokiego grona czytelników, w szczególności dla studentów studiujących na kierunku bezpieczeństwo narodowe, informacyjne etc., a także dla doktorantów, naukow-

ców i praktyków, którzy badają problematykę, związaną z organizacyjnym i prawnym zapewnieniem bezpieczeństwa informacji.

Podsumowując, chcemy zacytować słowa prof. Stanisława Kistryna, Prorektora Uniwersytetu Jagiellońskiego ds. Badań Naukowych i Funduszy Strukturalnych, który podkreśla, że *„naukowiec to nie zawod. To sposób na życie, to holistyczne postrzeganie rzeczywistości, umiejętność dostrzegania priorytetów, analizy faktów, syntezy obserwacji, formułowania wniosków i weryfikacji hipotez. Naukowcem jest się cały czas, nie tylko w godzinach pracy. Naukowiec nie zbiera punktów, ale realizuje swoją pasję i szczyci się swoimi dokonaniem. Ale droga uczonego nie jest gładka i prosta. Jej etapy kończą się radością i dumą z sukcesów, efektów realizacji pasji, ale aby je osiągnąć, trzeba zaakceptować codzienny trud systematycznej, czasem żmudnej pracy. Codziennność uczonego nie obfituje w formułowanie przełomowych praw i dokonywanie odkryć. To uciążliwe zmagania z własną słabością, z niemożnością właściwego postawienia pytań, z oporem materii, która niechętnie ujawnia swe tajemnice. To wielokrotne powtarzanie podobnych badań, wycofywanie się ze ślepych uliczek, mozolne układanie wielowymiarowych puzzli. To wszystko kształtuje osobowość i przygotowuje nie tylko na sukces, ale także na akceptację porażki. Niepowodzenie to ważny etap badań, nie powód do zwątpienia, ale najczęściej punkt zwrotny, nowy początek. Nie można mieć wątpliwości, że prawdziwy badacz, trenujący swój umysł w starciach z problemami współczesnej nauki i hartujący się poprzez porażki i sukcesy, ma wiele do powiedzenia o otaczającej go rzeczywistości... naukowiec dysponuje jeszcze jedną, niezwykle istotną dla przebiegu dyskursu cechą: potrafi słuchać innych i brać pod uwagę zdanie odrębne niż własne. Potrafi z pasją argumentować na rzecz własnego poglądu, ale także (a właściwie – przede wszystkim) słuchać kontrargumentów i modyfikować swoje zdanie na ich podstawie”³².*

Takiego podejścia do problemów nauki i życia codziennego, ciekawości poznawczej, wytrwałości w dążeniu do celu, tolerancji dla indywidualizmu oraz traktowania trudności i niepowodzeń w kategorii wyzwań życzymy sobie i wszystkim współpracownikom Instytutu w kolejnych latach naszej wspólnej naukowej przygody.

Opracowanie: Tomasz Jan Biedroń, Przemysław Wywiół, Olga Wasiuta, Ewelina Włodarczyk.

³² S. Kistryn, *Kilka wstępnych myśli. Uniwersytet Jagielloński z naukowcami o nauce*. Uniwersytet Jagielloński. Kraków 2016, s.5-6, www.nauka.uj.edu.pl

„Dziś, bardziej niż kiedykolwiek, nauka wydaje się kluczem do przetrwania. Zarówno dla naszej planety, jak i nas samych jako narodu oraz naszego dobrobytu i bezpieczeństwa. Nadszedł czas, byśmy znowu naukę zaczęli traktować jako jedną z najważniejszych dziedzin życia”

Barack Obama

III. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWO-BADAWCZA INSTYTUTU NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE ZA OKRES 2016-2019

1. Monografie naukowe

1. Batorowska H., Klepka R., Wasiuta O., *Media jako instrument wpływu informacyjnego i manipulacji społeczeństwem*. Wydawnictwo Libron, Kraków 2019, 442 s., (23 a.d.) ISBN 978-83-66269-01-9
2. Czekaj Ł., Czop A., Pietrzyk M., *Międzynarodowe, regionalne i lokalne aspekty bezpieczeństwa*, Drukarnia Styl Anna Dura, Kraków 2018, 143 s., p - ISBN: 978-83-952578-4-1
3. Cenda-Miedzińska K., *Wpływ konfliktu zbrojnego na bezpieczeństwo dzieci w Islamskiej Republice Afganistanu w latach 2004-2014*. Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, Kraków 2019; 321 s., ISBN: 978-83-8084-279-3; e-ISBN: 978-83-8084-280-9
4. Czekaj Ł., *Edukacja obywatelska w Polsce po 1989 roku i rola organizacji obywatelskich*. Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, Kraków 2019; 128 s., ISBN 978-83-8084-258-8
5. Czop A., *System bezpieczeństwa publicznego Rzeczypospolitej Polskiej ze szczególnym uwzględnieniem prywatnego sektora ochrony* (podręcznik akademicki). Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie, Kraków 2016, 228 s., ISBN 978-83-64035-49-4
6. Falecki J., Wisniewski B., Koziół J., *Podejmowanie decyzji w sytuacjach kryzysowych*. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2017, 188 s., p - ISBN: 978-83-7462-552-4, e - ISBN: 978-83-7462-553-1
7. Jastrzębski J., *Instytucja profesury zwyczajnej w polskim państwowym szkolnictwie akademickim w latach 1920-1939*, Wy-

- dawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2018, 588 s., ISBN 978-83-8084-078-2, .
8. Jastrzębski J., *Niszczyciele Japońskiej Marynarki Wojennej 7 XII 1941- 2 IX 1945: organizacja i potencjał bojowy*. T. I. geneza, ewolucja, typy, Krakowskie Towarzystwo Naukowe, Kraków 2018, 176 s., p - ISBN: 978-83-930083-5-3
 9. Kaźmierczak D., *Edukacja w zakresie bezpieczeństwa i obronności w ujęciu procesowym*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2018, 173 s., p-978-83-8084-237-3, e-ISBN: 978-83-8084-238-0
 10. Klepka R., *Medialna walka o dobrą zmianę: obraz wyborów parlamentarnych w 2015 roku w wybranych mediach*, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, ISBN 978-83-65705-82-2, ss. 204.
 11. Kopeć R., Mazur P., *Odstraszanie militarne w XXI wieku: Polska – NATO – Rosja*. Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Kraków 2017, 172 s., p - ISBN: 978-83-8084-090-4
 12. Mazur P., *Współczesna idea narodowa Łemków*. Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, Kraków 2019; 225 s., ISBN: 978-83-8084-263-2; e-ISBN: 978-83-8084-264-9
 13. Mazur P., Skorut P., *Spółczesność przeciw państwu, państwo przeciw społeczeństwu: bezpieczeństwo ustroju Polski Ludowej na wybranych przykładach z ziemi tarnowskiej*, Wydawnictwo Attyka, Kraków 2017, 139 s., p - ISBN: 978-83-65644-23-7
 14. Olszyk S., Majorek M., Winiarska-Brodowska M., *Cyberpolityka. Internet jako przestrzeń aktywności politycznej*, Wydawnictwo Texter, Warszawa 2018, 166 s.; ISBN (druk): 978-83-7790-565-4; ISBN (e-book): 978-83-7790-564-7
 15. Polończyk A., *Bundeswehra 1955–2030. Kulturowe i strategiczne uwarunkowania użycia sił zbrojnych Republiki Federalnej Niemiec*. Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, Kraków 2019; 152 s., ISBN: 978-83-8084-297-7
 16. Rokitowska J., Wasiuta A., *Ekonomiczna i społeczne aspekty bezpieczeństwa sektora energetycznego w kontekście zrównoważonego rozwoju*. Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, Kraków 2019; 179 s., ISBN: 978-83-8084-330-0
 17. Swoboda P., *Wywiad i kontrwywiad w Polsce w procesie przemian systemowych (1989-2007)*, Wydawnictwo Avalon, Kraków 2016, 416 s., p - ISBN: 978-83-7730-207-1
 18. Wasiuta O., Wasiuta S., Mazur P., *Państwo Islamskie ISIS: nowa twarz ekstremizmu*. Difin, Warszawa 2018, 267 s., p - ISBN: 978-83-8085-621-9

19. Wasiuta O., Wasiuta S., *Wojna hybrydowa Rosji przeciwko Ukrainie*. Wydawnictwo Arcana, Kraków 2017, 424 s., p-ISBN: 978-83-65350-25-1
20. Włodarczyk E., Sadowska-Wieciech E., Rokitowska J., *Edukacja dla bezpieczeństwa: istota i uwarunkowania*, Wydawnictwo LIBRON - Filip Lohner, Kraków 2018, 216 s., p - ISBN: 978-83-66269-00-2
21. Wywiół P., *Organizacje proobronne w systemie bezpieczeństwa narodowego Polski*. Difin, 2016, Warszawa 175 s., p - ISBN: 978-83-8085-108-5
22. Wywiół P., *Wykorzystanie doświadczeń Armii Krajowej w budowie nowoczesnej obrony terytorialnej Polski*. Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, Kraków 2019; 339 s., ISBN: 978-83-8084-273-1; e-ISBN: 978-83-8084274-8
23. Wywiół P., Ziarko A., Jankowska S., *Wybrane aspekty bezpieczeństwa społeczności lokalnych*, Wydawnictwo Drukarnia Styl Anna Dura, Kraków 2017, 125 s., p - ISBN: 978-83-942367-5-5
24. Żebrowski A., *Walka informacyjna w asymetrycznym środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego: wybrane problemy*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2016, 560 s., p - ISBN: 978-83-7271-952-2
25. Żebrowski A., Żmigrodski R., *Informacja jednym z elementów bezpieczeństwa państwa: wybrane aspekty*. Wydawnictwo Sztafeta, Kraków- Warszawa 2017, 549 s., p - ISBN: 978-83-63767-22-8

2. Redakcje monografii zbiorowych

1. Batorowska H., (red.) *Walka informacyjna: uwarunkowania, incydenty, wyzwania: monografia poświęcona profesorowi Zbigniewowi Kwiasowskiemu z okazji Jubileuszu 50-lecia pracy zawodowej*, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej, Kraków 2017, 282 s., p - ISBN: 978-83-8084-049-2
2. Batorowska H., Kwiasowski Z., (red.) *Kultura informacyjna w ujęciu interdyscyplinarnym: teoria i praktyka*. T. 2, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej. Kraków 2016, 336 s., p - ISBN: 978-83-7271-943-0
3. Batorowska H., Musiał E., (red.) *Bezpieczeństwo informacyjne w dyskursie naukowym*, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej, Kraków 2017, 271 s., p - ISBN: 978-83-8084-069-0

4. Czop A., Sopilnyk R. (red.), *Badanie struktury systemu bezpieczeństwa publicznego w Polsce*. Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron”, Kraków 2017, 180 s. ISBN 978-83-64035-51-7
5. Falecki J., Kochańczyk J., Sowizdraniuk P., (red.) *Współczesne uwarunkowania zarządzania bezpieczeństwem wewnętrznym państwa*, Szkoła Policji w Katowicach, Katowice: 2018 306 s., p - ISBN: 978-83-934380-8-2
6. Falecki J., Łubiński Pa., (red.) *Bezpieczeństwo współczesnego państwa. Część 1. Wymiar międzynarodowy*. Wydawnictwo Drukarnia Styl Anna Dura. 243 s., ISBN: 978-83-952578-5-8
7. Falecki J., Łubiński Pa., (red.) *Bezpieczeństwo współczesnego państwa. Część 2. Wymiar narodowy*. Wydawnictwo Drukarnia Styl Anna Dura. 243 s., ISBN: 978-83-952578-6-5
8. Klepka R., (red.), *Medialne obrazy świata. Wybrane problemy społeczno-polityczne w mediach*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2018, ss. 150, ISBN 978-83-8084-017-9;
9. Kochnowski R., Jastrzębski J., (red.) *Dalekie morza, bliskie rzeki: rzecz o strategii, organizacji i logistyce flot wojennych*, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2018, 209 s., p - ISBN: 978-83-7889-712-5
10. Kochnowski R., Jastrzębski J., (red.) *Od Port Artur do Port Stanley: z dziejów konfliktów morskich w XX stuleciu*. Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2016, 328 s., p - ISBN: 978-83-65652-42-3
11. Kwiasowski Z., Pabis-Cisowska K., Pietrzyk M., (red.) *Bezpieczeństwo w nowych czasach*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2016, 218 s., p - ISBN: 978-83-8084-030-0
12. Łubiński Pa. (red.) *Niepodległa Polska: bezpieczeństwo i polityka w latach 1918-2018*, Katedra Pedagogiki Katolickiej, Kraków 2018, 420 s., p - ISBN: 978-83-63835-91-0
13. Łubiński Pa., Sygidus K., Svyrydenko D., (red.) *Wielowymiarowość kategorii bezpieczeństwa: wymiar prawny, ekonomiczno-społeczny i międzynarodowy*, Bookmarked Publishing & Editing; Olsztyn; Kraków; Kijów, 2018, 256 s., p - ISBN: 978-83-952465-0-0
14. Łubiński Pa., Sygidus K., Svyrydenko D., (red.) *Wielowymiarowość kategorii bezpieczeństwa. T. 1, Wymiar społeczny*, Bookmarked Publishing & Editing; Olsztyn; Kraków; Kijów 2018, 190 s., p - ISBN: 978-83-947862-6-7
15. Łubiński Piotr, Falkowski Z., (red.) *Międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych: wybrane zagadnienia*, Wojsko-

- we Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2017, 179 s., p-ISBN 978-83-65409-43-0179
16. Mazur P., Wasiuta O., (red.) *Współczesne wyzwania bezpieczeństwa europejskiego*, Wydawnictwo Attyka, Kraków 2016, 230s., p - ISBN: 978-83-65644-16-9
 17. Ropski J., Sanetra-Półgrabi, Ostachowski P., (red.) *Polityka bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym: na przykładzie województwa małopolskiego*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2018, 160 s., p - ISBN: 978-83-8084-189-5
 18. Sadowska E., Fogelzang-Adler E. (red.) *Wybrane problemy bezpieczeństwa*. T. 1, Europejskie Stowarzyszenie Promocji Nauki i Rozwoju; Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, 167 s., p - ISBN: 978-83-63991-65-4
 19. Sadowska E., Fogelzang-Adler E. (red.) *Wybrane problemy bezpieczeństwa*. T. 2, Europejskie Stowarzyszenie Promocji Nauki i Rozwoju; Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, 184 s., p - ISBN: 978-83-63991-66-1
 20. Sanetra-Półgrabi S., (współred.), *Humanistic and social conditions of modern business*, wyd. Radosław Karas NORWICH, Norwich 2018, 158 s., ISBN 978-1-5272-3528-1.
 21. Wasiuta O., (red.) *Refleksje o przeszłości, spojrzenie na współczesność: monografia poświęcona Profesorowi Sergiuszowi Wasiucie z okazji 60-letniego Jubileuszu i 35-lecia pracy zawodowej*, Drukarnia Styl Anna Dura, Kraków 2018, 432 s., p - ISBN: 978-83-942367-9-3
 22. Wasiuta O., Falecki J., Kaźmierczak D., (red.) *State Security in the Contemporary World*. Wydawnictwo Drukarnia Styl Anna Dura, Kraków 2019, 24 a.d. 312 s., p - ISBN: 978-83-952578-3-4
 23. Wasiuta O., Klepka R., Kopeć R., (red.) *Vademecum bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Libron - Filip Lohner, Kraków 2018, 776 s., p-ISBN: 978-83-65705-83-9
 24. Wasiuta O., Mazur P., (red.) *Współczesne problemy bezpieczeństwa państwa: księga pamiątkowa ku czci Tomasza Jana Biedronia*, Stalowa Wola: Katedra Pedagogiki Katolickiej, 2017, 443 s., p - ISBN: 978-83-63835-70-5
 25. Wasiuta O., Mazur P., (red.) *Wyzwania bezpieczeństwa międzynarodowego: księga pamiątkowa ku czci Jerzego Świecy*, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Stalowa Wola: 2017, 362 s., p - ISBN: 978-83-63835-71-2
 26. Wasiuta O., Włodarczyk E., Rokitowska J., (red.) *Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej: droga ku przyszłości*, Dru-

- karnia Styl Anna Dura, Kraków 2018, 121 s., p - ISBN: 978-83-942367-8-6
27. Wywiał P., A.Ziarko (red.), *Bezpieczeństwo współczesnego świata: doświadczenia i perspektywy*, Advertdruk, Kraków 2018, 224 s.; ISBN 978-83-64804-89-2
 28. Wywiał P., Mierzwa J., (red.) *Żołnierze Legionów i Polskiej Organizacji Wojskowej w służbie Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej*, Muzeum Armii Krajowej im. Gen. Emila Fieldorfa „Nila”, Kraków 2016, 270 s., p - ISBN: 978-83-915140-5-4
 29. Żebrowski A., Piędel A., Pomiankiewicz J., Powęska M., (red.) *Bezpieczeństwo państwa w XXI wieku - szanse i zagrożenia*, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony im. Marszałka Józefa Piłsudskiego Wydział Zamiejscowy, Nisko 2017, 420 s., p -ISBN: 978-83-940224-2-6
 30. Żebrowski A., Piędel A., Pomiankiewicz J., Powęska M., (red.) *Zagrożenia bezpieczeństwa państwa: wybrane aspekty*, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony im. Marszałka Józefa Piłsudskiego Wydział Zamiejscowy, Nisko 2018, 240 s., p - ISBN: 978-83-940224-5-7
 31. Żebrowski A., Piędel A., Pomiankiewicz J., (red.) *Współczesne aspekty bezpieczeństwa państwa*, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Wydział Zamiejscowy w Nisku, Nisko 2016, 522 s., p - ISBN: 978-83-940224-4-0
 32. Żebrowski A., Woźny A., (red.) *Sily Zbrojne: działania wywiadu w XX i XXI w., wybrane zagadnienia*, AlMar, Kraków 2016, 346 s., p - ISBN: 978-83-930163-6-5
 33. Żebrowski A., Zweiffel Ł., Kowalska K.,(red.) *Bezpieczeństwo Polski w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2018, 300 s., p-ISBN: 978-83-8084-139-0, e - ISBN: 978-83-8084-140-6

3. Rozdziały w monografiach

1. Batorowska H., *Analityk w środowisku walki o dominację i przetrwanie*, [w:] *Walka informacyjna: uwarunkowania, incydenty, wyzwania: monografia poświęcona profesorowi Zbigniewowi Kwiasowskiemu z okazji Jubileuszu 50-lecia pracy zawodowej*, (red.) H. Batorowska. Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej. Katedra Kultury Informacyjnej i Zarządzania Informacją, Kraków 2017, s. 181-197, p-ISBN: 978-83-8084-049-2

2. Batorowska H., *Bezpieczeństwo informacyjne w dyskursie naukowym - kierunki badań*, [w:] *Bezpieczeństwo informacyjne w dyskursie naukowym*, (red.) H. Batorowska, E. Musiał. Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej. Kraków 2017, s. 9-28, p-ISBN: 97-83-8084-069-0
3. Batorowska H., *Bezpieczeństwo informacyjne*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć (red). Kraków, Wydawnictwo Libron 2018, s. 109-115, ISBN 978-83-6505-83-9;
4. Batorowska H., *Information and Media Literacy (IML) w edukacji dla bezpieczeństwa*, [w:] *Człowiek, media, edukacja*, (red.) J. Morbitzer, D. Morańska, E. Musiał. Wyższa Szkoła Biznesu, Dąbrowa Górnicza 2017, s. 21-28, p-ISBN: 978-83-65621-29-0
5. Batorowska H., *Kultura bezpieczeństwa* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć (red). Kraków, Wydawnictwo Libron 2018, s.404-409, ISBN 978-83-6505-83-9;
6. Batorowska H., *Kultura bezpieczeństwa informacyjnego*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć (red). Kraków, Wydawnictwo Libron, 2018, s. 409-415, ISBN 978-83-6505-83-9;
7. Batorowska H., *Kultura informacyjna*, [w:] *Nauka o informacji*, (red.) W. Babik. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Warszawa 2016, s. 627-647, p-ISBN: 978-83-64203-82-4
8. Batorowska H., *Przeciążenie informacyjne*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Kraków, Wydawnictwo Libron 2018, s.549-554, ISBN 978-83-6505-83-9;
9. Batorowska H., *Refleksja nad kulturą informacyjną w ujęciu interdyscyplinarnym*, [w:] *Kultura informacyjna w ujęciu interdyscyplinarnym: teoria i praktyka*. T. 2, (red.) H.Batorowska, Z. Kwiasowski. Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej, Kraków 2016, s. 11-19, p-ISBN: 978-83-7271-943-0
10. Batorowska H., *Służby analityczne*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, ISBN 978-83-6505-83-9, s. 592-598.
11. Batorowska H., *Walka informacyjna*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć. Kraków, Wydawnictwo Libron 2018, s. 667-672, ISBN 978-83-6505-83-9;
12. Batorowska H., *Wybrane problemy kultury bezpieczeństwa, kultury informacyjnej i bezpieczeństwa informacyjnego w refleksji nad funkcjonowaniem człowieka w świecie informacji*, [w:] *Kultura informacyjna w ujęciu interdyscyplinarnym: teoria i praktyka*. T. 2, (red.) H. Batorowska, Z. Kwiasowski. Uniwersytet Pedagogiczny

- im. Komisji Edukacji Narodowej. Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej. Kraków 2016, p-ISBN: 978-83-7271-943-0
13. Bereźnicka M., *Bezpieczeństwo rodziny*, [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON – Filip Lohner, Kraków 2018, s. 143-147, ISBN 978-83-65705-83-9;
 14. Bereźnicka M., *Edukacja dla bezpieczeństwa w sieci*, [w:] Współczesne problemy bezpieczeństwa państwa: księga pamiątkowa ku czci Tomasza Jana Biedronia, (red.) O.Wasiuta, P. Mazur, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Stalowa Wola 2017, s. 339-361, p-ISBN: 978-83-63835-70-5
 15. Bereźnicka M., *Fora internetowe jako źródło informacji pedagogicznej współczesnych rodziców*, [w:] Kultura informacyjna w ujęciu interdyscyplinarnym: teoria i praktyka. T. 2, (red.) H.Batorowska, Z. Kwiasowski, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej. Kraków 2016, s. 274-284, p-ISBN: 978-83-7271-943-0
 16. Bereźnicka M., *Kultura pedagogiczna społeczeństwa jako ważny problem edukacji obywatelskiej*, [w:] Bezpieczeństwo w nowych czasach, (red.) Z.Kwiasowski, K.Pabis-Cisowska, M.Pietrzyk, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2016, s. 148-168, p-ISBN: 978-83-8084-030-0
 17. Bereźnicka M., Motylińska P., *Bezpieczeństwo w sieci*, [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON – Filip Lohner, Kraków 2018, s. 161-165, ISBN 978-83-65705-83-9.
 18. Bereźnicka M., *Online threats to youth, with special emphasis on sexting, versus the need to shape pedagogical culture of parents*, [w:] Evropské Pedagogické Fórum 2016: reflexe pedagogiky a psychologie: sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, 28.11.-2.12.2016, Hradec Králové, Česká Republika. Ročník 6, Magnanimitas, Hradec Králové 2016, s. 322-330, p-ISBN: 978-80-87952-16-0
 19. Bereźnicka M., *Patologie społeczne* [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON – Filip Lohner, Kraków 2018, s. 504-510, ISBN 978-83-65705-83-9;
 20. Bereźnicka M., *Projekt pedagogicznego kształcenia rodziców jako odpowiedź na społeczną potrzebę*, [w:] *Pedagogika Rodziny. Podejście systemowe*, t. 3. *Wychowywanie do rodziny*, (red.) M. Marczewski i in., Wyższa Szkoła Społeczno-ekonomiczna w Gdańsku, 2018, s. 453-472, ss. 20, ISBN 978-83-918349-9-2;

21. Bereźnicka M., *Stosunek rodziców do podnoszenia poziomu kultury pedagogicznej w społeczeństwie polskim*, [w:] *Rodzicielstwo w różnych fazach rozwoju rodziny*, (red.) J.Bragiel, B.Górnicka, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2017, s. 275-288, p-ISBN: 978-83-7395-756-5
22. Bereźnicka M., *The risks related to sexual content on the web and mobile devices, and possible ways to counter them*, [w:] *Evropské Pedagogické Fórum 2017: koncepce vzdělávání a psychologie : sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference*, 27.11.-29.11.2017, Hradec Králové, Česká Republika. Ročník 7, (ed.) J. Králík, Magnanimitas, Hradec Králové 2017, s. 177-187, p-ISBN: 978-80-87952-16-0
23. Bereźnicka M., *Zjawisko migracji i wielokulturowości a integracyjna rola szkoły*, [w:] *Sociální pedagogika 2016 : budoucnost Evropy; řešení sociálně kulturních problémů*, (ed.) M.Jůzl, E.Jarosz, D.Marková, S.Neslušanová. Institut mezioborových studií, Brno 2016, s. 60-69, p-ISBN: 978-80-88010-07-4
24. Biedroń T., Wywiał P., Wasiuta O., Włodarczyk E., *Geneza powstania i działalność Instytutu Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej*, [w:] *Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej: droga ku przyszłości*, (red.) Wasiuta O., Włodarczyk E., Rokitouska J., Drukarnia Styl Anna Dura, Kraków 2018, s.27-57, p-ISBN: 978-83-942367-8-6
25. Cenda – Miedzińska K., *Bezpieczeństwo dziecka*. [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*. (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 77-82; ISBN 978-83-65705-83-9.
26. Cenda – Miedzińska K., *Handel ludźmi*. [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*. (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON – Filip Lohner, Kraków 2018, s. 321-323; ISBN 978-83-65705-83-9
27. Cenda – Miedzińska K., *Interwencja zbrojna*. [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*. (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON – Filip Lohner, Kraków 2018, s. 338-339; ISBN 978-83-65705-83-9.
28. Cenda – Miedzińska K., *System rezerw strategicznych*. [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*. (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON – Filip Lohner, Kraków 2018, s. 636-638, ISBN 978-83-65705-83-9.
29. Cenda – Miedzińska K., *Bezpieczeństwo człowieka w kontekście prawa do informacji na gruncie orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, [w:] *Transformacja środowiska międzynarodowego i jego wielowymiarowość. T. 5*, (red.) R.Kordonski, O.Kor-

- donska, D.Kamilewicz-Rucińska, Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Lwów; Olsztyn 2017, s. 64-75, p-ISBN: 978-617-7448-20-3
30. Cenda – Miedzińska K., *Bezpieczeństwo edukacji imigrantów przebywających na terytorium Polski w kontekście polityki europejskiej*, [w:] *Sociální pedagogika 2016: budoucnost Evropy; řešení sociálně kulturních problémů*, (ed.) M.Jůzl, E.Jarosz, D.Marková, S.Neslušanová. Institut mezioborových studií, Brno 2016, s. 78-88, p-ISBN: 978-80-88010-07-4
 31. Cenda – Miedzińska K., *Instytucjonalno-prawne uwarunkowania kształtowania bezpieczeństwa społecznego w Islamskiej Republice Afganistanu w obszarze tworzenia odpowiednich warunków do nauki, pracy, ochrony zdrowia*, [w:] *Rozwój społeczności międzynarodowej: przeszłość oraz nowe wyzwania. Tom 2*, (red.) R.Kordonski, O.Struk, J.Ruciński, Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Lwów; Olsztyn 2016, s. 152-162, p-ISBN: 978-966-02-7224-7
 32. Cenda – Miedzińska K., *Migracje Afgańczyków v. bezpieczeństwo człowieka: kierunek Pakistan*, [w:] *Procesy migracyjne we współczesnym świecie: wyzwania dla społeczności międzynarodowej*, (red.) R.Kordonski, O.Kordonska, Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Lwów; Olsztyn 2016, s. 51-64, p-ISBN: 978-966-03-74-25-9
 33. Cenda – Miedzińska K., *Rola i znaczenie prawa szariatu w kształtowaniu bezpieczeństwa społecznego Afgańczyków*, [w:] *Rozwój społeczności międzynarodowej: przeszłość oraz nowe wyzwania. Tom 3*, (red.) R.Kordonski, O.Struk, D.Kamilewicz-Rucińska, Ł.Muszyński, J.Ruciński, K.Sygidus, Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Lwów; Olsztyn 2016, s. 115-127, p-ISBN: 978-617-7193-70-7
 34. Cenda – Miedzińska K., *W poszukiwaniu bezpiecznego jutra: (nie)bezpieczni uchodźcy afgańscy w (nie)bezpiecznej Europie*, [w:] *Sučasni tendencii mižnarodnyh vidnosyn: polityka, ekonomika, pravo: zbirnyk naukovykh prac' V šoričnoj mižnarodnoj naukovopraktyčnoj konferencii „Migracijni procesy v sučasnomu sviti” (22 kvitnâ 2016 roku)*, (ed.) S.Burak, R.Kordnos'kij, L'viv's'kyj Nacional'nyj Universytet imeni Ivana Franka, L'viv 2016, 191-202, p-ISBN: 978-617-7193-73-8
 35. Cenda – Miedzińska K., Matejek J., *Migracje a bezpieczeństwo rodziny w Unii Europejskiej*, [w:] *Procesy migracyjne we współczesnym świecie: wyzwania dla społeczności międzynarodowej. T. 2*, (red.) R.Kordonski, O.Kordonska, Ł.Muszyński, Lwowski Uniwer-

- sytet Narodowy im. Iwana Franki, Lwów; Olsztyn 2016, s. 103-119, p-ISBN: 978-617-71-93-67-7
36. Czekał Ł. *Edukacja obronna, powszechny dostęp do broni*, [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopec, Wydawnictwo LIBRON – Filip Lohner, Kraków 2018, s. 286-287, ISBN 978-83-65705-83-9.
 37. Czekał Ł. *Powszechny dostęp do broni*, [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopec, Wydawnictwo LIBRON – Filip Lohner, Kraków 2018, s. 532-537, ISBN 978-83-65705-83-9.
 38. Czekał Ł., *Edukacja obywatelska na przykładzie Straży Gminnych w Polsce*, [w:] Poklek R., Hybś D., Pilch S., (red.) *Straż Gminna w strukturach systemu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa*, Wydawnictwo Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 2018, s. 77-89; ISBN 978-83-942403-0-1
 39. Czekał Ł., *Organizacje pozarządowe w edukacji dla bezpieczeństwa*, red. J. Kunikowski, A. Araucz-Boruc, G. Wierzbicki, Współczesne potrzeby i wymagania edukacji dla bezpieczeństwa, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 2018, s.233-251, ISBN 978-83-946062-0-6.
 40. Czekał Ł., *Przepływ informacji w sytuacji kryzysowej*, [w:] Współczesne problemy bezpieczeństwa państwa: księga pamiątkowa ku czci Tomasza Jana Biedronia, (red.) O.Wasiuta, P. Mazur, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Stalowa Wola 2017, s. 62-76, p-ISBN: 978-83-63835-70-5
 41. Czop A., Czajkowski W., Wąs Gubała J., *Przywództwo i dowodzenie w kontekście zarządzania kryzysowego*, [w:] Zarządzanie kryzysowe problemy, wyzwania, kierunki doskonalenia, (red.) I. Denysiuk, Z. Sobejko. Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa 2017, s. 127-150, ISBN: 978-83-7523-569-2
 42. Czop A., Czop K., *Poziom przygotowania wielkopowierzchniowych obiektów handlowych do zamachów terrorystycznych ze szczególnym uwzględnieniem ataków z użyciem broni chemicznej* [w:] Bezpieczeństwo antyterrorystyczne budynków użyteczności publicznej, Analiza-Diagnoza-Case Study, (red.) B.Wiśniewska-Paź, M.Szostak, J.Stelmach, Toruń 2018, s. 117-138, ISBN: 978-83-8019-973-6.
 43. Czop A., *Ocena efektywności udziału firm ochrony osób i mienia w systemie powszechnego bezpieczeństwa w aspekcie koniecznych zmian w prawie publicznym (w języku rosyjskim)*, [w:] Racionalizacja Verejnej Sprawy, (red.) M. Sabayova, K. Kralikova. Bratislava-Akademia Policajneho Zboru 2016, s. 29-39, ISBN 978-80-8054-670-0

44. Czop A., Piwowski J., *Kultura moralno-etyczna jako fundament skuteczności polskiej Policji*, [w:] *225 lat policji w Polsce, Policja współczesna*, (red.) P. Majer, M. Seroka. Wydawnictwo Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2017, s. 187-203, ISBN 978-83-947769-0-9
45. Czop A., Piwowski J., Pajorski P., *Geneza, rozwój i zagrożenie terroryzmem w kontekście masowych ruchów migracyjnych*, [w:] *Reagowanie na zamachy terrorystyczne, Wybrane zagadnienia*, (red.) J.Stelmach. Difin, Warszawa 2016, rozdz. IV, ISBN 978-83-8085-302-7
46. Czop A., Piwowski J., Twardosz M., *Przygotowanie funkcjonariuszy Samodzielnego Pododdziału Antyterrorystycznego Policji do działania w sytuacji trudnej z uwzględnieniem treningu walki wręcz*, [w:] *Polska Ustawa Antyterrorystyczna – Odpowiedź na zagrożenia współczesnym terroryzmem*, (red.) W.Zubrzycki, K.Jałoszyński, A. Babiński. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno 2016, s.613-635, ISBN 978-83-7462-372-8
47. Czop A., *Policja*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 524-528. ISBN 978-83-65705-83-9.
48. Czop A., *Prywatny sektor ochrony niedocenianym elementem w zarządzaniu bezpieczeństwem wewnętrznym w Polsce*, [w:] *Współczesne uwarunkowania zarządzania bezpieczeństwem wewnętrznym państwa*, (red.) J.Falecki, R.Kochańczyk, P.Sowizdraniuk, Szkoła Policji w Katowicach, Katowice 2018, s.209-224, p-ISBN: 978-83-934380-8-2
49. Czop A., *Przestępczość*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 555-560. ISBN 978-83-65705-83-9.
50. Czop A., *The Tasks of Self-governments in the Mission of Providing Security to Local Communities*, [w:] *International and National Security: Politics, Information, Ecology, Economy*, (ed.) A. Mytko. MPBP "Hordon", Lutsk 2018, s.36-52. ISBN 978-966-8398-55-1
51. Falecki J., *Asymmetric Threats as an Element of Threat to State Security*, [w:] *Law and security: miscellanea*, (eds.) B.Wiśniewski, G. G. Sander, P. Kobes, Verlag Dr. Kovač, Hamburg 2017, s. 157-168, p-ISBN: 978-3-8300-9799-0
52. Falecki J., Babiński A., *Utylitarne aspekty współpracy wojska i Policji w obszarze bezpieczeństwa i porządku publicznego*, [w:] *Współczesne uwarunkowania zarządzania bezpieczeństwem wewnętrznym państwa*, (red.) J. Falecki, R. Kochańczyk, P. Sowizdraniuk. Szkoła Policji w Katowicach, Katowice 2018, s. 171-188, p-ISBN: 978-83-934380-8-2

53. Falecki J., *Doskonalenie użycia sił zbrojnych RP we wsparciu władz cywilnych w sytuacjach kryzysowych*, [w:] Racjonalizacja zarządzania jednolitymi formacjami umundurowanymi odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo wewnętrzne. T. 2, (red.) B. Wiśniewski. Szkoła Główna Służby Pożarniczej, Warszawa 2017, s. 207-224, p-ISBN: 978-83-88446-83-2
54. Falecki J., *Możliwości doskonalenia udziału Sił Zbrojnych RP w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego*, [w:] Współczesne uwarunkowania zarządzania bezpieczeństwem wewnętrznym państwa, (red.) J. Falecki, R. Kochańczyk, P. Sowizdraniuk. Szkoła Policji w Katowicach, Katowice 2018, s. 29-47, p-ISBN: 978-83-934380-8-2
55. Falecki J., *Relacje między zagrożeniem a sytuacją kryzysową i jej apogeum - kryzysem*, [w:] Instytucje publiczne i prywatne systemie zarządzania kryzysowego, (red.) B. Wiśniewski, J. Prońko, P. Lubiewski. Szkoła Główna Służby Pożarniczej, Warszawa 2018, 283-296, p-ISBN: 978-83-88446-97-9
56. Falecki J., *Wpływ edukacji na sprawność systemu zarządzania kryzysowego*, [w:] Racjonalizacja zarządzania jednolitymi formacjami umundurowanymi odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo wewnętrzne. T. 3, (red.) B. Wiśniewski. Szkoła Główna Służby Pożarniczej, Warszawa 2018, s. 155-165, p-ISBN: 978-83-950547-1-6
57. Falecki J., *Wybrane aspekty szkolenia żołnierzy do misji ISAF*, [w:] Żandarmeria Wojskowa w operacjach Międzynarodowych Sił Wsparcia Bezpieczeństwa NATO, (red.) W. Zubrzycki, M. Rozmus, A. Babiński. Wydawnictwo Uczelniane WSliE TWP, Olsztyn 2017, s. 77-90, p-ISBN: 978-83-65376-08-4, e-ISBN: 978-83-65376-09-4
58. Jastrzębski J., *Element zaskoczenia w wojnie morskiej na przykładzie japońskiego ataku na Port Artur 9 lutego 1904 roku*, [w:] Od Port Artur do Port Stanley: z dziejów konfliktów morskich w XX stuleciu, (red.) R.Kochnowski, J.Jastrzębski, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2016, s. 18-30, p-ISBN: 978-83-65652-42-3
59. Jastrzębski J., *Hydroplanowiec jako klasa okrętu bojowego*, [w:] Od Port Artur do Port Stanley: z dziejów konfliktów morskich w XX stuleciu, (red.) RKochnowski, J.Jastrzębski, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2016, s. 116-124, p-ISBN: 978-83-65652-42-3
60. Jastrzębski J., *Idea i geneza lotniskowcowego zespołu uderzeniowego*, [w:] Nauki społeczne i ekonomiczne - węzłowe zagadnienia, (red.) J.Żylińska, I.Przychocka, Uczelnia Techniczno-Handlowa im. Heleny Chodkowskiej, Warszawa 2017, s. 212-223, p-ISBN: 978-83-62250-39-4

61. Jastrzębski J., *Japońska koncepcja floty i torpedowej u progu wybuchu wojny na Pacyfiku w 1941 roku*, [w:] Dalekie morza, bliskie rzeki: rzecz o strategii, organizacji i logistyce flot wojennych, (red.) R.Kochnowski, J.Jastrzębski, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2018, s. 130-138, p-ISBN: 978-83-7889-712-5
62. Jastrzębski J., *Rola japońskich niszczycieli w eskorcie lotniskowców w latach 1941-1944*, [w:] Współczesne problemy zarządzania i bezpieczeństwa, (red.) R.Runiewicz, J.Żylińska, M.Szczerbak, I.Przychocka, K.Gawkowski, Uczelnia Techniczno-Handlowa im. Heleny Chodkowskiej, Warszawa 2019, s. 236-250, p-ISBN: 978-83-62250-42-4
63. Jastrzębski J., *Struktura organizacyjna i potencjał bojowy japońskiej Połączonej Floty w przededniu wojny na Pacyfiku*, [w:] Od Port Artur do Port Stanley: z dziejów konfliktów morskich w XX stuleciu, (red.) R.Kochnowski, J. Jastrzębski, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2016, s. 143-162, p-ISBN: 978-83-65652-42-3
64. Jastrzębski J., *Taktyka lotnictwa pokładowego w walce z lotniskowcami przeciwnika na przykładzie bitwy o Midway*, [w:] Współczesne wyzwania nauk społecznych i ekonomicznych, (red.) J.Żylińska, I.Przychodzka, M.Filipowskaj-Tuthill, Uczelnia Techniczno-Handlowa im. Heleny Chodkowskiej, Warszawa 2016, s. 106-121, p-ISBN: 978-83-62250-37-0
65. Jastrzębski J., *Zmiany w obrazie bitwy o Midway wynikające z badań Jonathana Parshalla i Anthony'ego Tully'ego i ich recepcja w historiografii polskiej*, [w:] Wojna po amerykańsku, (red.) M. Fatałski, E. M.Janik, Wydawnictwo AT, Kraków 2017, s. 69-77, p-ISBN: 978-83-63910-69-3
66. Kaźmierczak D., *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa*, [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON – Filip Lohner, Kraków 2018, s. 166-170, ISBN 978-83-65705-83-9;
67. Kaźmierczak D., *Human Security – the Main Concern of the 21st Century*, [w:] International and National Security: Politics, Information, Ecology, Economy, (ed.) A. Mytko. MPBP “Hordon”, Lutsk 2018, s.89-99. ISBN 978-966-8398-55-1
68. Kaźmierczak D., *Kobiety w Polskiej armii = Women in Polish army*, [w:] Ludzie lotnictwa i miejsca pamięci = People of Aviation and Places of Remembrance, (red.) A. Olejko, J. Kuck. Wydawnictwo Armagraf, Krosno 2018, s. 94-103, p-ISBN: 978-83-66021-22-8
69. Kaźmierczak D., *Misja i wizja szkolnictwa wyższego a kształcenie kadr dla bezpieczeństwa wewnętrznego*, [w:] Współczesne uwarunkowania zarządzania bezpieczeństwem wewnętrznym pań-

- stwa, (red.) J. Falecki, R. Kochańczyk, P. Sowizdraniuk. Szkoła Policji w Katowicach, Katowice 2018, s. 97-109, p-ISBN: 978-83-934380-8-2
70. Kaźmierczak D., *Skills and capabilities in the knowledge society*, [w:] Effective development of teachers' skills in the area if ICT and e-learning, (ed.) E. Smyrnova-Trybulska. Studio Noa for University of Silesia in Katowice. Faculty of Ethnology and Sciences of Education, Katowice-Cieszyn 2017, s. 23-50, p-ISBN: 978-83-60071-96-0
 71. Kaźmierczak D., *Network communication and political and economic advantage*, [w:] *Economics, Entrepreneurship, Management*, (red.) O.Kuzmin, 2017, Volume 4, nr 2, 2017, s. 75-20.
 72. Klepka R., *Autorytaryzm*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 59-61; ISBN 978-83-65705-83-9.
 73. Klepka R., *Bezpieczeństwo jako temat prezydenckiej i parlamentarnej kampanii wyborczej w relacjach „Wiadomości” TVP*, [w:] Współczesne problemy bezpieczeństwa państwa: księga pamiątkowa ku czci Tomasza Jana Biedronia, (red.) O. Wasiuta, P. Mazur. Katedra Pedagogiki Katolickiej, Stalowa Wola 2017, s. 184-195, p-ISBN: 978-83-63835-70-5
 74. Klepka R., *Bezpieczeństwo medialne* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 120-124, ISBN 978-83-65705-83-9;
 75. Klepka R., *Bezpieczeństwo w kampaniach wyborczych* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 156-158, ISBN 978-83-65705-83-9;
 76. Klepka R., *Bezpieczeństwo w mediach społecznościowych* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 158-160, ISBN 978-83-65705-83-9;
 77. Klepka R., *Dywersja polityczna* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 270-272, ISBN 978-83-65705-83-9;
 78. Klepka R., *Ewolucja Wiadomości TVP1: od medialnej stronnictwa do propagandy politycznej*, [w:] Walka informacyjna: uwarunkowania, incydenty, wyzwania: monografia poświęcona profesorowi Zbigniewowi Kwiasowskiemu z okazji Jubileuszu 50-lecia pracy zawodowej, (red.) H. Batorowska. Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej, Kraków 2017, s. 244-253, p-ISBN: 978-83-8084-049-2

79. Klepka R., *Fake news (Fałszywa wiadomość)* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 299-304, ISBN 978-83-65705-83-9;
80. Klepka R., Idzik J., *Media coverage of refugee crisis: some evidence from Poland*, [w:] *Modern trends in the International Environment Transformation: Identities, Norms and Values* (ed.) A. Kordonska, R.Romaniuk, R. Kordonski, D.M. Mościcka, Ł. Muszyński. Ivan Franko National University of Lviv, Lviv 2018, s. 59-68, p-ISBN: 978-617-7448-40-1
81. Klepka R., *Manipulacja medialna* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 428-433, ISBN 978-83-65705-83-9
82. Klepka R., *Medialna stronniczość polityczna jako nowa forma cenzury przypadek Wiadomości TVP* [w:] *Cenzuro wróc? Mechanizmy ograniczania wolności słowa w Polsce po 1990 roku*, (red.) Z. Romek, K. Kamińska-Chełminiak, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Pułtusk–Warszawa 2018, s. 189-203, ss.15, ISBN 978-83-7545-909-8
83. Klepka R., *Medialne relacje wojenne* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 435-440, ISBN 978-83-65705-83-9
84. Klepka R., *Neoautorytaryzm* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 462-465, ISBN 978-83-65705-83-9
85. Klepka R., *News na temat bezpieczeństwa* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 465-467, ISBN 978-83-65705-83-9
86. Klepka R., *Obrazy polityki w mediach: podstawowe uwarunkowania* [w:] *Medialne obrazy świata. Wybrane problemy społeczno-polityczne w mediach*, (red.) R. Klepka, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im.KEN, Kraków 2018, s. 9-25, s. 17, ISBN 978-83-8084-017-9
87. Klepka R., Piekarz M., *Konflikt militarny w mediach: jak polska prasa i telewizja pokazuje wojnę w Syrii*, [w:] *Transformacja środowiska międzynarodowego i jego wielowymiarowość. T. 5*, (red.) R. Kordonski, O.Kordonska, D. Kamilewicz-Rucińska. Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Lwów-Olsztyn 2017, s. 93-108, p-ISBN: 978-617-7448-20-3
88. Klepka R., *Terroryzm w mediach społecznościowych* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 656-659, ISBN 978-83-65705-83-9.

89. Klepka R., Ujma M., *Protests against Judicial Reform in Poland in evening news programs: media creation of events*, [w:] *Trendy przestrzeni międzynarodowej w wymiarze globalnym i regionalnym*, (red.) A.Kordonska, R. Kordonski, Ł.Muszyński, D.Kamilewicz-Rucińska. Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Lwów-Olsztyn 2018, s. 163-175, p-ISBN: 978-617-7624-37-9
90. Kochnowski R., *Admirał Franz von Hipper: wybitny dowódca i okręt jego imienia*, [w:] *Od Port Artur do Port Stanley: z dziejów konfliktów morskich w XX stuleciu*, (red.) R.Kochnowski, J.Jastrzębski, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2016, s. 77-101, p-ISBN: 978-83-65652-42-3
91. Kochnowski R., *Bilans dokonań wojennych Kaiserliche Marine 1914-1918*, [w:] *Wielki przełom: konflikty zbrojne i przemiany wojskowości 1912-1923*, (red.) M.Baczkowski, Polska Akademia Umiejętności, Kraków 2018, s. 95-106, p-ISBN: 978-83-7676-286-9
92. Kochnowski R., *Deutsche Marine : flota Zjednoczonych Niemiec (1990-2015)*, [w:] *Sily Zbrojne: działania wywiadu w XX i XXI w.: wybrane zagadnienia*, (red.) A.Woźny, A. Żebrowski, AlMar, Kraków 2016, s. 253-271, p-ISBN: 978-83-930163-6-5
93. Kochnowski R., *Dowódca Reichs i Kriegsmarine wielki admirał Erich Raeder*, [w:] *Dalekie morza, bliskie rzeki: rzecz o strategii, organizacji i logistyce flot wojennych*, (red.) R. Kochnowski, J.Jastrzębski, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2018, s. 103-129, p-ISBN: 978-83-7889--712-5
94. Kochnowski R., Dr hab. Jerzy Świeca, [w:] *Wyzwania bezpieczeństwa międzynarodowego: księga pamiątkowa ku czci Jerzego Świecy*, (red.) O.Wasiuta, P.Mazur, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Stalowa Wola 2017, s. 7-11, p-ISBN: 978-83-63835-71-2
95. Kochnowski R., Epkenhans M., *Floty i zbrojenia morskie w XX wieku*, [w:] *Od Port Artur do Port Stanley: z dziejów konfliktów morskich w XX stuleciu*, (red.) R.Kochnowski, J. Jastrzębski, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2016, s. 8-17, p-ISBN: 978-83-65652-42-3
96. Kochnowski R., Epkenhans M., *Strategia Niemieckiej Cesarskiej Marynarki Wojennej w latach 1914-1918*, [w:] *Dalekie morza, bliskie rzeki: rzecz o strategii, organizacji i logistyce flot wojennych*, (red.) R.Kochnowski, J.Jastrzębski, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2018, s. 55-65, p-ISBN: 978-83-7889--712-5
97. Kochnowski R., *Flota Austro-Węgier w I wojnie światowej: próba bilansu*, [w:] *Dalekie morza, bliskie rzeki: rzecz o strategii, organizacji i logistyce flot wojennych* (red.) Romana Kochnowskiego

- i Jarosława Jastrzębskiego, Oświęcim: Wydawnictwo Napoleon V, 2018, s. 66-81, p-ISBN: 978-83-7889--712-5
98. Kochnowski R., *Flota austro-węgierska w przededniu I wojny światowej*, [w:] *Od Port Artur do Port Stanley: z dziejów konfliktów morskich w XX stuleciu*, (red.) R.Kochnowski, J. Jastrzębski, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2016, s. 62-76, p-ISBN: 978-83-65652-42-3
 99. Kochnowski R., *Militaryzm, armia, obronność w myśli politycznej SPD* [w:] *Lewica polska i niemiecka wobec I wojny światowej*, (red.) M.Mikołajczyk, A.Tasak, Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2017, s. 163-183, p-ISBN: 978-83-8084-076-8
 100. Kochnowski R., *Niemiecka kultura polityczna - długi cień autorytaryzmu*, [w:] *Kultura polityczna. T. 1, W poszukiwaniu nowego paradygmatu : księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Wallasowi*, (red.) A.Stelmach, M.Lorenc, M.Łukaszewski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2018, s. 103-115, p-ISBN: 978-83-65817-25-9
 101. Kochnowski R., *Przedmowa*, [w:] *Gott mit uns! - ostatni żołnierze: wspomnienia Ślązaków z armii III Rzeszy*, (red.) M.Kulik, Instytut Ślůnskiej Godki, Łędziny 2017, s. 6-8, p-ISBN: 978-83-927865-3-5
 102. Kopeć R., *Czekając na czwartą generację...: perspektywy rozwoju czołgów podstawowych w świetle doświadczeń wynikających z zastosowania ich w pozimnowojennych konfliktach zbrojnych*, [w:] *Przemysł zbrojeniowy: tendencje, perspektywy, uwarunkowania, innowacje*, (red.) Kopeć R., Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2016, s. 119-148, p-ISBN: 978-83-7271-965-2
 103. Kopeć R., *Information-based revolution in military affairs*, [w:] *Encyclopedia of Information Science and Technology*, Fourth Edition, (red.) M.Khosrow-Pour, IGI Global, Hershey 2018, s.7302-7311, p-ISBN: 9781522522553, e-ISBN: 9781522522560
 104. Kopeć R., *Kodeksy etyczne robotów bojowych*, [w:] *Wojna, pokój: humanistyka wobec wyzwań współczesności*, (red.) R. Sapeńko, P.Pochyły, Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2017, s. 369-389, p-ISBN: 978-83-62352-43-2
 105. Kopeć R., *Martwa Ręka - praktyczna realizacja koncepcji maszyny zagłady?* [w:] *Wyzwania bezpieczeństwa międzynarodowego: księga pamiątkowa ku czci Jerzego Świecy*, (red.) O. Wasiuta, P. Mazur, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Stalowa Wola 2017, s. 121-133, p-ISBN: 978-83-63835-71-2
 106. Kopeć R., Kopeć K., *Postinstytucjonalna rewolucja przemysłowa na przykładzie prosumpcyjnego modelu produkcji broni strzelec-*

- kiej, [w:] *Przemysł zbrojeniowy: tendencje, perspektywy, uwarunkowania, innowacje*, (red.) R.Kopeć, Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2016, s. 72-92, p-ISBN: 978-83-7271-965-2
107. Kopeć R., *Broń chemiczna - historia i perspektywy zastosowania we współczesnych konfliktach zbrojnych*, [w:] *Bezpieczeństwo w nowych czasach*, (red.) Z.Kwiasowski, K.Pabis-Cisowska, M.Pietrzyk, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2016, s. 45-60, p-ISBN: 978-83-8084-030-0
 108. Leśniak A., Polończyk A., *Teledetekcja i systemy informacji geograficznej jako efektywne narzędzie monitoringu zagrożeń w sytuacjach kryzysowych*, [w:] *Współczesne problemy bezpieczeństwa państwa: księga pamiątkowa ku czci Tomasza Jana Biedronia*, (red.) O. Wasiuta, P. Mazur. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Stalowa Wola 2017, s. 105-117, p-ISBN: 978-83-63835-70-5
 109. Loranty K., *Bezpieczeństwo społeczne*, [w:] *Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa): podręcznik akademicki*, (red.) J.Pawłowski, Wydawnictwo Akademii Sztuki Wojennej, Warszawa 2018, s. 373-390, p-ISBN: 978-83-7523-568-5
 110. Łubiński Pa., *Bezpieczeństwo ideologiczne*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Libron, Kraków 2018, s. 104-109, ISBN: 978-83-65705-83-9;
 111. Łubiński Pa., *Bezpieczeństwo państwa w kontekście koncepcji suwerenności politycznej współczesnych środowisk narodowych w Polsce*, [w:] *Refleksje o przeszłości, spojrzenie na współczesność. Monografia poświęcona Profesorowi Sergiuszowi Wasiucie z okazji 60-letniego jubileuszu i 35-lecia pracy zawodowej*, (red.) O. Wasiuta, Wydawnictwo Styl, Kraków 2018, s. 291-305, ISBN: 978-83-942367-9-3;
 112. Łubiński Pa., *Bezpieczeństwo publiczne jako element bezpieczeństwa wewnętrznego – kategoryzacja, uwarunkowania, zależności*, [w:] *Współczesne uwarunkowania zarządzania bezpieczeństwem wewnętrznym państwa*, (red.) J. Falecki, R. Kochańczyk, P. Sowizdraniuk, Wydawnictwo Szkoła Policji w Katowicach, Katowice 2018, s. 113-129, ISBN: 978-83-934380-8-2;
 113. Łubiński Pa., *Bezpieczeństwo społeczne*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Libron, Kraków 2018, s. 147-153, ISBN: 978-83-65705-83-9;
 114. Łubiński Pa., *Faszyzm*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydaw. Libron, Kraków 2018, s. 305-311, ISBN: 978-83-65705-83-9;

115. Łubiński Pa., *Interesy narodowe*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Libron, Kraków 2018, s. 330-333, ISBN: 978-83-65705-83-9;
116. Łubiński Pa., *Postulat militaryzacji narodu jako element polityki obronnej państwa w koncepcji ideowej środowisk narodowych w Polsce*, [w:] *Współczesne problemy bezpieczeństwa państwa: księga pamiątkowa ku czci Tomasza Jana Biedronia*, (red.) O. Wasiuta, P. Mazur. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Stalowa Wola 2017, s. 196-217, p-ISBN: 978-83-63835-70-5
117. Łubiński Pa., *Pozytywny i negatywny wydzźwięk postawy nacjonalistycznej*, [w:] *Świat fundamentalnych zagrożeń*, (red.) J. Zimny. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Stalowa Wola 2018, s. 333-355, p-ISBN: 978-83-63835-86-6
118. Łubiński Pa., *Racja stanu*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Libron, Kraków 2018, s. 563-566, ISBN: 978-83-65705-83-9;
119. Łubiński Pa., *Tożsamość, suwerenność i wolność - oblicze ideowe środowisk narodowych w Polsce na przykładzie zapisów deklaracyjnych głównych podmiotów współtworzących Ruch Narodowy w listopadzie 2012 roku*, [w:] *Niepodległa Polska: bezpieczeństwo i polityka w latach 1918-2018*, (red.) Pa. Łubiński. Katedra Pedagogiki Katolickiej, Kraków 2018, s. 327-354, p-ISBN: 978-83-63835-91-0
120. Łubiński Pa., *Zaangażowanie społeczno-polityczne kobiecych ugrupowań narodowych w Polsce*, [w:] *Wielowymiarowość kategorii bezpieczeństwa. T. 1, Wymiar społeczny*, (red.). K. Sygidus, P. Łubiński, D. Svyrydenko, Wydaw. Bookmarked Publishing & Editing, Olsztyn-Kraków-Kijów 2018, s. 75-86, ISBN: 978-83-947862-6-7;
121. Łubiński Pa., *Zarys koncepcji bezpieczeństwa społecznego partii politycznej Ruch Narodowy*, [w:] *Bezpieczeństwo społeczne w wymiarze lokalnym i ogólnopństwowym*, (red.) A. Rumianowska, A. Fordoński, D. Urbański. Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku, Płock 2018, s. 161-178, p-ISBN: 978-83-61601-67-8
122. Łubiński P., *Działalność Zespołów Odbudowy Prowincji jako czynnik wpływający na naruszenie zasady rozróżniania na wspólnym polu walki?*, [w:] *Bezpieczeństwo w nowych czasach*, (red.) Z. Kwiasowski, K. Pabis-Cisowska, M. Pietrzyk. Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Kraków 2016, ISBN 978-83-8084-030-0, s. 72-87

123. Łubiński P., *Agresja*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R.Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 27-34, ISBN: 978-83-65705-83-9
124. Łubiński P., *Prawne podstawy bezpieczeństwa*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R.Klepka, R. Kopeć, Libron, Kraków 2018, s. 537-542, ISBN: 978-83-65705-83-9
125. Łubiński P., *Kwestia ochrony praw człowieka i prawa humanitarnego w toku operacji wojskowych UE*, [w:] *Unia Europejska w przededniu brexitu*. Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2018, s. 299-305, ISBN 978-83-812-8791-3299-305
126. Mazur P., *Dziha@[at] kontra McŚwiat - poszukiwanie swojej tożsamości przez muzułmanów w mediach społecznościowych drogą do radykalizacji postaw*, [w:] *Współczesne wyzwania bezpieczeństwa europejskiego*, (red.) P.Mazur, O.Wasiuta, Wydawnictwo Attyka, Kraków 2016, s. 77-90, p-ISBN: 978-83-65644-16-9
127. Mazur P., *E-dżihad, soft power radykalizmu islamskiego*, [w:] *Walka informacyjna: uwarunkowania, incydenty, wyzwania: monografia poświęcona profesorowi Zbigniewowi Kwiasowskiemu z okazji Jubileuszu 50-lecia pracy zawodowej*, (red.) H.Batorowska, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Kraków 2017, s. 209-221, p-ISBN: 978-83-8084-049-2
128. Mazur P., *Historia w służbie polityki - wykorzystanie polityki historycznej do legitymizacji rosyjskiej agresji na Ukrainę*, [w:] *Wojna, pokój: humanistyka wobec wyzwań współczesności*, (red.) R. Sapeńko, P.Pochyły, Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2017, s. 575-602, p-ISBN: 978-83-62352-43-2
129. Mazur P., *Islamizacja Polski - mit czy realne zagrożenie?* [w:] *Wyzwania bezpieczeństwa międzynarodowego: księga pamiątkowa ku czci Jerzego Świecy*, (red.) O.Wasiuta, P. Mazur, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Stalowa Wola 2017, s. 223-242, p-ISBN: 978-83-63835-71-2
130. Mazur P., *Rosjanie w Karpatach - strategiczne znaczenie przełęczy karpackich dla Rosji i jej aktywność wśród społeczności łemkowskiej na przełomie XIX i XX wieku*, [w:] *Obszar Europy Środkowej w geopolityce mocarstw: od Mitteleuropy do integracji europejskiej*, (red.) G. Baziur, P.Skorut, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. rotmistrza Witolda Pileckiego, Oświęcim 2017, s.165-182, p-ISBN: 978-83-944098-9-0
131. Mazur P., Skorut P., *Państwo i zagrożenie: analiza zagadnienia na wybranych przykładach wykorzystania mediów społecznościowych przez terrorystów*, [w:] *Resocjalizować, we współczesnej rzeczywistości społecznej?: ale jak?* (red.) T.Sołytsiak, M.Go-

- łembowska, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2017, s. 275-297, p-ISBN: 978-83-8018-111-3
132. Motylińska P., *Audyt bezpieczeństwa informacji*, [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć. Kraków: Wydawnictwo Libron 2018, s. 57-58; ISBN 978-83-6505-83-9;
133. Motylińska P., *Bezpieczeństwo haseł w Internecie - opinie i zachowanie studentów*, [w:] *Bezpieczeństwo informacyjne w dyskursie naukowym*, (red.) H. Batorowska, E. Musiał. Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN, Kraków 2017, s. 162-175, p-ISBN: 97-83-8084-069-0
134. Motylińska P., *Manipulacja informacją*. [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć. Wydawnictwo Libron. Kraków 2018, s. 423-428, ISBN 978-83-6505-83-9;
135. Motylińska P., *Polityka bezpieczeństwa informacji (PBI)*. [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć. Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 529-530, ISBN 978-83-6505-83-9;
136. Motylińska P., *Zarządzanie bezpieczeństwem informacji jako element kompetencji informacyjnych i cyfrowych*, [w:] *Kultura informacyjna w ujęciu interdyscyplinarnym: teoria i praktyka*. T. 2, (red.) H. Batorowska, Z. Kwiasowski. Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Kraków 2016, s. 201-210, p-ISBN: 978-83-7271-943-0
137. Motylińska P., *Zarządzanie bezpieczeństwem informacyjnym*. [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć. Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 732-733; ISBN 978-83-6505-83-9.
138. Musiał E., *Czy współczesne media oglupiają nasze dzieci?*, [w:] *Kultura - sztuka - edukacja*. T. 2, (red.) B. Kurowska, K. Łopot-Dzierwa. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2016, s. 268-275, p-ISBN: 978-83-8084-008-9
139. Musiał E., *Rola nauczyciela w kontekście nowej kultury uczenia się*, [w:] *Kultura informacyjna w ujęciu interdyscyplinarnym: teoria i praktyka*. T. 2, (red.) H. Batorowska, Z. Kwiasowski. Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej. Katedra Kultury Informacyjnej i Zarządzania Informacją, Kraków 2016, s. 225-233, p-ISBN: 978-83-7271-943-0
140. Musiał E., *Trolling jako przykład zagrożeń informacyjnych w cyberprzestrzeni*, [w:] *Bezpieczeństwo informacyjne w dyskursie naukowym*, (red.) H. Batorowska, E. Musiał. Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej. Katedra Kultury Informacyjnej

i Zarządzania Informacją, Kraków 2017, s. 226-235, p-ISBN: 97-83-8084-069-0

141. Musiał E., *Trolling*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R.Kopeć. Kraków 2018, s. 661-666, ISBN 978-83-65705-83-9;
142. Olszyk S., *Attaché obrony - rola i zadania w działaniach na rzecz bezpieczeństwa*, [w:] *Współczesna polityka bezpieczeństwa: aspekty polityczne, gospodarcze i militarne*. T. 2, (red.) M. Delong, M. Malczyńska-Biały. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2018, s. 177-193, p-ISBN: 978-83-7996-599-1
143. Olszyk S., *Państwa Grupy Wyszehradzkiej wobec konfliktu na Ukrainie*, [w:] *Problemy bezpieczeństwa Europy i Azji*, (red.) T. Ambroziak, A. Czwołk, S. Gajewski, M. Nowak-Paralusz. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2016, s. 162-178, p-ISBN: 978-83-8019-561-5
144. Olszyk S., *Problematyka bezpieczeństwa w dyskursie wyborczym kandydatów na urząd Prezydenta RP w 2015 r.*, [w:] *Współczesna polityka bezpieczeństwa: aspekty polityczne, gospodarcze i militarne*, (red.) P. Grata, M. Delong, P. Korzeniowski. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016, s. 152-164, p-ISBN: 978-83-7996-285-3
145. Olszyk S., *Uchodźcy polityczni zagrożeniem dla bezpieczeństwa? – opinie społeczeństwa polskiego*, [w:] *Vikliki politiki bezpeki: istoriâ ta sučasnist'*: zbirnik tez dopvídej miznarodnoï naukovoï konferencii, 16-18 červnâ 2016 r., (red.) O.S.Ívahív, K.Polit, G. S. Nosova. NASV, L'viv 2016, s. 40-41, p-ISBN: 978-966-2699-59-3
146. Olszyk S., *Uchodźcy szansą czy zagrożeniem dla bezpieczeństwa?: opinie społeczeństwa polskiego*, [w:] *W trosce o bezpieczne jutro reminiscencje i zamierzenia*, (red.) J. Buczyński, E. Misterska. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2017, s. 155-171, p-ISBN: 978-83-65096-63-0
147. Olszyk S., *Wizje polityki bezpieczeństwa w programach wyborczych partii politycznych w 2015 r. - PIS vs. PO*, [w:] *W trosce o bezpieczne jutro: reminiscencje i zamierzenia*, (red.) A. Kurkiewicz, J. Farysej. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2017, s. 91-110, p-ISBN: 978-83-65096-55-5
148. Olszyk S., *Wojna asymetryczna jako nowy typ zagrożenia XXI w. - aspekty teoretyczne*, [w:] *Kultura pokoju: wojna i pokój - od interpersonalnej do globalnej perspektywy*, (red.) T. Iwiński, H. Marek, J. Wiatr. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2016, s. 333-344, p-ISBN: 978-83-65096-50-0
149. Olszyk S., *Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa politycznego państwa w wymiarze wewnętrznym i zewnętrznym*, [w:] *Zagrożenie*

- nia i wyzwania bezpieczeństwa współczesnego świata: wymiar ekonomiczno-społeczny, (red.) I. Oleksiewicz, K. Stępień. Wydawnictwo Rambler, Warszawa 2016, s. 115-128, p-ISBN: 978-83-62751-48-8
150. Olszyk S., *Wybrane problemy bezpieczeństwa i obronności w prezydenckim dyskursie wyborczym 2015 r. - Janusz Korwin-Mikke vs. Janusz Palikot*, [w:] *Paradygmaty badań nad bezpieczeństwem: współczesne środowisko bezpieczeństwa*, (red.) K. Rokiciński, S. Mikołajczak, O. Oszowska. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2016, s. 235-245, p-ISBN: 978-83-65096-31-9
151. Pabis-Cisowska K., *Bezpieczeństwo kulturowe a mniejszości etniczne i narodowe oraz regionalne w Polsce w świetle wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011*, [w:] *Bezpieczeństwo Polski w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej*, (red.) A. Żebrowski, Ł. Zweifel, K. Kowalska, Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2018, s. 95-118, p-ISBN: 978-83-8084-139-0
152. Pietrzyk M., *Biuro Bezpieczeństwa Narodowego* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 442-446, ISBN 978-83-65705-83-9;
153. Pietrzyk M., *Międzynarodowe Stosunki Wojskowe* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 178, ISBN 978-83-65705-83-9;
154. Pietrzyk M., *NATO* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 457-460, ISBN 978-83-65705-83-9;
155. Pietrzyk M., *Obronność* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 483-484, ISBN 978-83-65705-83-9
156. Pietrzyk M., *Oczekiwania społeczne wobec bezpieczeństwa*, [w:] *W trosce o bezpieczne jutro: reminiscencje i zamierzenia*, (red.) M. Michalski, A. Bolewski, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2017, s. 407-420, p-ISBN: 978-83-65096-51-7
157. Pietrzyk M., *Organy władzy w systemie bezpieczeństwa państwa*, [w:] *Współczesne problemy bezpieczeństwa państwa: księga pamiątkowa ku czci Tomasza Jana Biedronia*, (red.) O. Wasiuta, P. Mazur, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Stalowa Wola 2017, s. 42-61, p-ISBN: 978-83-63835-70-5
158. Pietrzyk M., *Siły zbrojne w systemie bezpieczeństwa RP*, [w:] *Paradygmaty badań nad bezpieczeństwem: współczesne środowi-*

sko bezpieczeństwa, (red.) K.Rokiciński, S.Mikołajczak, O. Oszowska, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2016, s. 385-398, p-ISBN: 978-83-65096-31-9

159. Pietrzyk M., *System Bezpieczeństwa Narodowego* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopec, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 621-631, ISBN 978-83-65705-83-9
160. Pietrzyk M., *Zagrożenia bezpieczeństwa* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopec, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2018, s. 727-728, ISBN 978-83-65705-83-9;
161. Polończyk A., *Poczucie bezpieczeństwa*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*. (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopec. Kraków: LIBRON 2018, s. 709-715, ISBN 978-83-65705-83-9
162. Polończyk A., *Wywiad i kontrwywiad*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*. (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopec. Kraków: LIBRON 2018, s. 519-520, ISBN 978-83-65705-83-9
163. Polończyk A., *Zagrożenia bezpieczeństwa informacyjnego na przykładzie Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa*, [w:] *Bezpieczeństwo informacyjne w dyskursie naukowym*, (red.) H. Batorowska, E. Musiał. Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Kraków 2017, s. 79-94, p-ISBN: 97-83-8084-069-0
164. Rokitowska J., *Awarie nuklearne*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R.Klepka, R. Kopec. Libron. Kraków 2018, s. 61-66, ISBN 978-83-65705-83-9
165. Rokitowska J., *Katastrofy naturalne*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopec. Libron. Kraków 2018, s. 361-366, ISBN 978-83-65705-83-9
166. Rokitowska J., *Katastrofy techniczne*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopec. Libron. Kraków 2018, s.366-371, ISBN 978-83-65705-83-9
167. Rokitowska J., *Zrównoważony rozwój*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopec. Libron. Kraków 2018, s.757-758, ISBN 978-83-65705-83-9
168. Ropski J., *Edukacja dla bezpieczeństwa w polskiej szkole*, [w:] *Odcienie bezpieczeństwa: obszary badań, kierunki rozwoju - Shades of security: areas of research and trends in development*, (red.) P.Polko, M.Walancik, Wyższa Szkoła Biznesu, Dąbrowa Górnicza 2016, s. 219-231, p-ISBN: 978-83-65621-07-8
169. Ropski J., *Kompetencje społeczne uczniów klas wojskowych w szkołach ponadgimnazjalnych*, [w:] *Klasy mundurowe: od teorii do dobrych praktyk*, (red.) A.Skrabacz, I. Urych, L.Kanarski, Wy-

- dawnictwo Akademii Obrony Narodowej, Warszawa 2016, s. 94-106, p-ISBN: 978-83-7523-479-4
170. Ropski J., Sanetra-Półgrabi S., Ostachowski P., *Słowo wstępne*, [w:] *Polityka bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym: na przykładzie województwa małopolskiego*, (red.) J.Ropski, S.Sanetra-Półgrabi, P.Ostachowski, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2018, s. 5-6, p-ISBN: 978-83-8084-189-5
 171. Ropski J., *Znaczenie kompetencji w polityce edukacyjnej państwa*, [w:] *Współczesne problemy bezpieczeństwa państwa: księga pamiątkowa ku czci Tomasza Jana Biedronia* (red.) O. Wasiota, P. Mazur, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Stalowa Wola 2017, s. 362-377, p-ISBN: 978-83-63835-70-1
 172. Sadowska E., *Rozwój biotechnologii medycznej a zagrożenia początku życia ludzkiego*, [w:] *Wybrane problemy bezpieczeństwa*. T. 2, (red.) E.Fogelzang-Adler, E. Sadowska. Europejskie Stowarzyszenie Promocji Nauki i Rozwoju; Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN, Kraków 2018, s. 152-164, p-ISBN: 978-83-63991-66-1
 173. Sadowska E., *Asymetryczne zagrożenia bezpieczeństwa - eugenika i rozwój nauki*, [w:] *Wybrane problemy bezpieczeństwa*. T. 1, (red.) E.Fogelzang-Adler, E. Sadowska. Europejskie Stowarzyszenie Promocji Nauki i Rozwoju; Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN, Kraków 2018, s. 122-133, p-ISBN: 978-83-63991-65-4
 174. Sadowska E., *Nauka o wojnie - dylematy polemologiczne*, [w:] *Bezpieczeństwo, polityka, społeczeństwo: studia politologiczne*, (red.) R.Kłaczyński. Europejskie Stowarzyszenie Promocji Nauki i Rozwoju, Kraków 2017, s. 20-31, p-ISBN: 978-83-63991-94-4
 175. Sadowska E., *Strategia bezpieczeństwa jako element polityki państwa*, [w:] *Bezpieczeństwo, polityka, społeczeństwo: studia politologiczne*, (red.) R. Kłaczyński. Europejskie Stowarzyszenie Promocji Nauki i Rozwoju, Kraków 2017, s. 51-61, p-ISBN: 978-83-63991-94-4
 176. Sadowska E., *Transhumanizm i nowa eugenika - szansa czy zagrożenie dla współczesnego człowieka?*, [w:] *Humanistyka i nauki społeczne: doświadczenia, konteksty, wyzwania: praca zbiorowa*. T. 8, (red.) K. Pujer. Exante, Wrocław 2018, s. 33-43, p-ISBN: 978-83-66187-12-2, e-ISBN: 978-83-66187-13-9
 177. Sadowska E., *Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa państwa - zagrożenia ekologiczne: zarys problemu*, [w:] *Zagrożenia bezpieczeństwa państwa: wybrane aspekty*, (red.) A. Piędel, J. Pomiankiewicz, M.Powęska, A. Żebrowski. Wyższa Szkoła Bezpie-

- czeństwa i Ochrony im. Marszałka Józefa Piłsudskiego Wydział Zamiejscowy, Nisko 2018, s. 83-94, p-ISBN: 978-83-940224-5-7
178. Sadowska-Wieczek E., *Instytucje demokracji partycypacyjnej w brytyjskim samorządzie lokalnym*, [w:] *Współczesny wymiar społeczeństwa obywatelskiego*. T. 1 (red.) A. Wojtaszak, A. Krawcewicz. Wydawnictwo Naukowe Wydziału Humanistycznego US MINERWA, Szczecin 2016, s. 153-165, p-ISBN: 978-83-64277-83-2 (t. 1), p-ISBN: 978-83-64277-82-5
 179. Sadowska-Wieczek E., *Polityka rządów Margaret Thatcher wobec samorządu lokalnego w latach 1979-1990*, [w:] *Konstytucjonalizm - doktryny - partie polityczne: księga dedykowana Profesorowi Andrzejowi Ziębie*, (red.) R. Kłosowicz, B. Kosowska-Gąstoł, G. M. Kowalski, T. Wieciech, Ł. Jakubiak, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2016, s. 617-628, p-ISBN: 978-83-233-4065-2, e-ISBN: 978-83-233-9466-2
 180. Sanetra-Półgrabi S., *Bezpieczeństwo ekologiczne versus bezpieczeństwo energetyczne - wspólne powiązania*, [w:] *W trosce o bezpieczne jutro: reminiscencje i zamierzenia*, (red.) M. Michalski, A. Bolewski, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2017, s. 271-283, p-ISBN: 978-83-65096-51-7
 181. Sanetra-Półgrabi S., *Bezpieczeństwo ekologiczne w działalności euroregionów - Environmental security in the operations of Euroregions*, [w:] *Książka abstraktów III Międzynarodowej, VIII Ogólnopolskiej Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej Natura - Człowiek - Kultura*, Kraków 2017, (red.) M. Krupska, M. Apollo, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2017, s. 70-71, p-ISBN: 978-83-8084-066-9
 182. Sanetra-Półgrabi S., *Entrepreneurship as a multifaceted factor of development in the border areas*, [w:] *Human resources management - interdisciplinary perspective*, (ed.) A. Sapiński, S. Ciupka, I. Khlobystov, Intytut kreatywnych technologii, Odessa: 2017, s. 53-70, p-ISBN: 966-8888-00-6
 183. Sanetra-Półgrabi S., *Instrument na rzecz stabilności w latach 2007-2013 i jego rola w europejskim zarządzaniu kryzysowym*, [w:] *Edukacja i bezpieczeństwo w dobie globalizacji*, (red.) W. Kojs, E. Rostańska, K. Wójcik, Wydawnictwo Naukowe Wyższa Szkoła Biznesu, Dąbrowa Górnicza 2016, s. 191-203, p-ISBN: 978-83-64927-56-0
 184. Sanetra-Półgrabi S., *Koncepcje rozwoju regionalnego i lokalnego i ich rola w kreowaniu polityki bezpieczeństwa*, [w:] *Paradygmaty badań nad bezpieczeństwem: współczesne środowisko bezpieczeństwa*, (red.) K. Rokiciński, S. Mikołajczak, O. Oszowska,

- Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2016, s. 121-137, p-ISBN: 978-83-65096-31-9
185. Sanetra-Półgrabi S., *Konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjna a kwestia bezpieczeństwa w przestrzeni regionów przygranicznych*, [w:] *Paradygmaty badań nad bezpieczeństwem: wybrane aspekty bezpieczeństwa wewnętrznego*, (red.) K.Rokiński, S.Mikołajczak, O.Oszowska, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2016, s. 449-470, p-ISBN: 978-83-65096-33-3
186. Sanetra-Półgrabi S., *Kwestia polsko-niemieckiej umowy o Odrze granicznej a osiągnięcia i wyzwania w zakresie dwustronnej współpracy*, [w:] *Bezpieczeństwo Europy - bezpieczeństwo Polski. T. 5, Metamorfozy bezpieczeństwa: teraźniejszość i przeszłość*, (red.) E.Maj, W. Sokół, A. Szwed-Walczak, Ł. Jędrzejski, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2017, s. 283-296, p-ISBN: 978-83-227-9023-6
187. Sanetra-Półgrabi S., Ropski J., *Geoportal PLUSK na pograniczu polsko-słowackim jako instrument wspomagania bezpieczeństwa powodziowego*, [w:] *Polityka bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym: na przykładzie województwa małopolskiego*, (red.) J.Ropski, S.Sanetra-Półgrabi, P.Ostachowski, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2018, s. 66-76, p-ISBN: 978-83-8084-189-5
188. Sanetra-Półgrabi S., Ropski J., *Troska o bezpieczeństwo uczniów w działaniach podejmowanych przez władze samorządowe gminy Krzeszowice*, [w:] *Polityka bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym: na przykładzie województwa małopolskiego*, (red.) J.Ropski, S. Sanetra-Półgrabi, P.Ostachowski, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2018, s. 50-65, p-ISBN: 978-83-8084-189-5
189. Sanetra-Półgrabi S., *Rozwój współpracy na rzekach granicznych w dziedzinie bezpieczeństwa na przykładzie rzeki Bug w latach 2007-2013*, [w:] *Współczesna polityka bezpieczeństwa: aspekty polityczne, gospodarcze i militarne*, (red.) P.Grata, M.Delong, P.Korzeniowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016, s. 216-225, p-ISBN: 978-83-7996-285-3
190. Sanetra-Półgrabi S., *Samorząd terytorialny w zapewnianiu bezpieczeństwa i zarządzaniu kryzysowym na przykładzie powiatu bielskiego i gminy Jasienica*, [w:] *Region i społeczność lokalna we współczesnym świecie: spojrzenie interdyscyplinarne*, (red.) M. Biernat, Wydawnictwo Towarzystwa Miłośników Rudzicy, Rudzica 2017, s. 153-178, p-ISBN: 978-83-927260-8-1

191. Sanetra-Półgrabi S., *The location of the concept of revitalisation in the strategic management of territorial self-government units: selected issues*, [w:] *Humanistic and social conditions of modern business*, (ed.) A.Sapiński, S.Sanetra-Półgrabi, R.Karas, Norwich 2018, s. 35-52, p-ISBN: 978-1-5272-3528-1
192. Sanetra-Półgrabi S., *Usieciowiony rozwój czyli działalność klastrow jako ważny komponent dla bezpieczeństwa: uwagi ogólne*, [w:] *Paradygmaty badań nad bezpieczeństwem: wybrane aspekty bezpieczeństwa wewnętrznego*. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2016, s.433-448, p-ISBN: 978-83-65096-33-3
193. Sanetra-Półgrabi S., *Wspieranie bezpieczeństwa na pograniczu - rola programów europejskiej współpracy terytorialnej (EWT)*, [w:] *Studia przypadków w badaniach bezpieczeństwa*, (red.) J.Zych, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2016, s. 223-239, p-ISBN: 978-83-65096-44-9
194. Sanetra-Półgrabi S., *Współdziałanie na rzecz żeglugi śródlądowej na przykładzie inicjatywy klastrowej POLSKA 3.0*, [w:] *Kultura pokoju: kultura relacji z perspektywy środowisk*, (red.) N. Majchrzak, H. Marek, A.Walentynowicz, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2017, s. 221-233, p-ISBN: 978-83-65096-66-1
195. Sanetra-Półgrabi S., *Zagrożenia dla rozwoju gmin w myśl strategii rozwoju lokalnego na przykładzie Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Gmin Nadodrzańskich*, [w:] *Obraz społeczeństwa w badaniach naukowych*, (red.) B.A.Nowak, M.Maciąg, Wydawnictwo Naukowe TYGIEL, Lublin 2017, s. 195-207, p-ISBN: 978-83-65598-46-2
196. Sanetra-Półgrabi S., *Znaczenie koncepcji zrównoważonego rozwoju w kształtowaniu bezpiecznych przestrzeni miast*, [w:] *Studia przypadków w badaniach bezpieczeństwa* (red.) J. Zych, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2016, s. 207-222, p-ISBN: 978-83-65096-44-9
197. Sanetra-Półgrabi S., *Znaczenie regionów przygranicznych w myśl wybranych ujęć teoretycznych rozwoju regionalnego*, [w:] *Kultura pokoju: wojna i pokój - od interpersonalnej do globalnej perspektywy*, (red.) T.Iwiński, H.Marek, J.Wiatr. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2016, s. 95-112, p-ISBN: 978-83-65096-50-0
198. Skrzyński T., *Dla Polski i Kościoła: Fundacja Nagród imienia Erasma i Anny małżonków Jerzmanowskich : założenia a rzeczywistość*, [w:] *Konferencja naukowa „650 lat Prokocimia”: Kraków, 24-26 listopada 2017 r.*, (red.) T.Ścieżor, Towarzystwo Przyjaciół

- Prokocimia im. Erazma i Anny Jerzmanowskich, Kraków 2017, s. 20-22, p-ISBN: 978-83-920955-6-9
199. Skrzyński T., *Fundacja Nagród imienia Erazma i Anny małżonków Jerzmanowskich: założenia a rzeczywistość*, [w:] *Prokocimia dawniej i dziś : praca wydana w ramach obchodów 650-lecia Prokocimia*, (red.) T. Ścieżor, Towarzystwo Przyjaciół Prokocimia im. E. i A. Jerzmanowskich, Kraków 2018, s. 91-106, p-ISBN: 978-83-920955-7-6
200. Skrzyński T., *Okres syberyjski w działalności Gotfryda Ossowskiego (1893-1897)*, [w:] *Polscy odkrywcy, badacze i eksploratorzy Syberii oraz Azji Środkowej (XIX-początek XX wieku)*, (red.) G. Pełczyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2018, s. 155-173, p-ISBN: 978-83-229-3614-6
201. Skrzyński T., *Port wojenny trzech flotylli rzecznych?: rzecz o portach w Krakowie w latach 1911-1925*, [w:] *Dalekie morza, bliskie rzeki: rzecz o strategii, organizacji i logistyce flot wojennych*, (red.) R. Kochnowski, J. Jastrzębski, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2018, s. 28-54, p-ISBN: 978-83-7889-712-5
202. Swoboda P., *Krajowy system ratowniczo-gaśniczy w ujęciu systemowym bezpieczeństwa wewnętrznego państwa (wybrane klasyfikacje)*, [w:] *Wybrane problemy bezpieczeństwa*. T. 1, (red.) E. Fogelzang-Adler, E. Sadowska. Europejskie Stowarzyszenie Promocji Nauki i Rozwoju; Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 134-152, p-ISBN: 978-83-63991-65-4
203. Swoboda P., *Służby specjalne w Polsce po 1989 roku - problemy definicyjne*, [w:] *Niepodległa Polska: bezpieczeństwo i polityka w latach 1918-2018*, (red.) Pa. Łubiński. Katedra Pedagogiki Katolickiej, Kraków 2018, s. 265-300, p-ISBN: 978-83-63835-91-0
204. Swoboda P., *Zarządzanie kryzysowe na poziomie lokalnym - wybrane aspekty teoretyczne i praktyczne dotyczące zagrożenia powodziowego*, [w:] *Wybrane problemy bezpieczeństwa*. T. 2, (red.) E. Fogelzang-Adler, E. Sadowska. Europejskie Stowarzyszenie Promocji Nauki i Rozwoju; Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 86-112, p-ISBN: 978-83-63991-66-1
205. Szumiec M., *Rola rządowego programu „Bezpieczna i przyjazna szkoła” w kreowaniu środowiska bezpieczeństwa szkolnego*, [w:] *Nauki społeczne i ekonomiczne - węzłowe zagadnienia*, (red.) J. Żylińska, I. Przychocka, Uczelnia Techniczno-Handlowa im. Heleny Chodkowskiej, Warszawa 2017, s. 255-271, p-ISBN: 978-83-62250-39-4

206. Szumiec M., *Zajęcia z pierwszej pomocy przedmedycznej jako ważny element edukacji na rzecz bezpieczeństwa człowieka*, [w:] *Edukacja dla bezpieczeństwa*. T. 2, Antyterrorystyczna ochrona państwa, (red.) M. Baran, M. Ilnicki, H. Marek, Poznań: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, 2017, s. 249-263, p-ISBN: 978-83-65096-59-3
207. Warchoń A., *Cyberwojna - element futurologii czy rzeczywistości?*, [w:] *Wybrane problemy bezpieczeństwa*. T. 2, (red.) E. Fogelzang-Adler, E. Sadowska. Europejskie Stowarzyszenie Promocji Nauki i Rozwoju; Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 39-56, p-ISBN: 978-83-63991-66-1
208. Warchoń A., *Ewolucja bezpieczeństwa*. [w:] *Wybrane problemy bezpieczeństwa państwa*. T. III. (red.) E. Fogelzang-Adler, E. Sadowska, Europejskie Stowarzyszenie Promocji Nauki i Rozwoju, Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 71-84, ISBN 978-83-63991-66-1
209. Wasiuta O., Wasiuta O., 2019, *Asymmetric Threats and Hybrid Threats*, [in:] Wasiuta O., Falecki J., Kaźmierczak D., (red.) *State Security in the Contemporary World*. Wydawnictwo Drukarnia Styl Anna Dura, Kraków 2019, 24 a.d. s.25-46; współautor ISBN: 978-83-952578-3-4
210. Wasiuta O., *Wojna hybrydowa (hybrid warfare)*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.691-696. ISBN 978-83-65705-83-9
211. Wasiuta O., „Zielone ludziki”, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.752-754. ISBN 978-83-65705-83-9
212. Wasiuta O., *Antyterrorystyczna operacja (Antiterrorist operation)*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.42-50. ISBN 978-83-65705-83-9
213. Wasiuta O., *Bezpieczeństwo polityczne*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.132-137. ISBN 978-83-65705-83-9
214. Wasiuta O., *Bezpieczeństwo regionalne*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.140-143. ISBN 978-83-65705-83-9
215. Wasiuta O., *Broń geofizyczna*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.197-203. ISBN 978-83-65705-83-9

216. Wasiuta O., *Broń klimatyczna*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.203-208. ISBN 978-83-65705-83-9
217. Wasiuta O., *Cele, narzędzia i główne kierunki wojny hybrydowej Rosji przeciwko Ukrainie*, [w:] *Współczesne wyzwania bezpieczeństwa europejskiego*, (red.) P. Mazur, O.Wasiuta. Wydawnictwo Attyka, Kraków 2016, s.55-76, p-ISBN:978-83-65644-16-9
218. Wasiuta O., *Drony albo bezzałogowe statki powietrzne (UAV)*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.257-269. ISBN 978-83-65705-83-9
219. Wasiuta O., *ISIS, Państwo Islamskie (Islamic State, IS)*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.344-351. ISBN 978-83-65705-83-9
220. Wasiuta O., Klepka R., *Wojna domowa (wojna wewnętrzna)*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.685-690. ISBN 978-83-65705-83-9
221. Wasiuta O., *Konflikt międzynarodowy*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.381-386. ISBN 978-83-65705-83-9
222. Wasiuta O., *Militarne i niemilitarne metody prowadzenia wojny hybrydowej Rosji przeciwko Ukrainie*, [w:] *Wojna hybrydowa na Ukrainie: wnioski i rekomendacje dla Europy i świata*, (red.) B.Pacek, J.A.Grochocka, Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach Filia w Piotrkowie Trybunalskim, Piotrków Trybunalski 2017, s. 78-96, p-ISBN: 978-83-7726-125-5
223. Wasiuta O., *Military and non-military methods in Russia's hybrid war against Ukraine*, [w:] *Hybrid warfare in Ukraine. Outcomes and Recommendations for Europe and the World: articles presented at the International Conference „Hybrid Warfare in Ukraine - Outcomes and Recommendations for Europe and the World” held in Piotrkow Trybunalski (Poland) on 23 and 24 November 2016 under the Defence Education Enhancement Programme*, (ed.) B.Pacek, Bruksela 2018, s. 54-65, p-ISBN: 978-92-845-0206-6
224. Wasiuta O., *Nieregularna armia (nieregularna organizacja wojskowa, siły nieregularne)*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, 0,19 a.d., s.473-477. ISBN 978-83-65705-83-9;
225. Wasiuta O., *Nowe rodzaje wolontariatu w Ukrainie jako sprzeciw rosyjskiej agresji*, [w:] *Organizacje pozarządowe w zapewnianiu bezpieczeństwa państwa*, (red.) B. Pacek, T.Szmidtka, K.Jakub-

- czak-Krawczyńska, Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego. Filia w Piotrkowie Trybunalskim, Piotrków Trybunalski 2017, s. 129-156, p-ISBN: 978-83-7726-134-7
226. Wasiuta O., *RT (Russia Today)*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*. (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, 0,19 a.d., s.574-577. ISBN 978-83-65705-83-9;
 227. Wasiuta O., *Russkij mir* (ros. русский мир). [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.578-584. ISBN 978-83-65705-83-9
 228. Wasiuta O., *Separatyzm*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.587-592. ISBN 978-83-65705-83-9
 229. Wasiuta O., *Sieci społecznościowe jako nowe narzędzia prowadzenia wojen informacyjnych we współczesnym świecie*, [w:] *Refleksje o przeszłości, spojrzenie na współczesność: monografia poświęcona Profesorowi Sergiuszowi Wasiucie z okazji 60-letniego Jubileuszu i 35-lecia pracy zawodowej*, (red.) Wasiuta O. Drukarnia Styl Anna Dura, Kraków 2018, s.184-209, p-ISBN: 978-83-942367-9-3
 230. Wasiuta O., *Soft power (miękką siłą)*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.598-601. ISBN 978-83-65705-83-9
 231. Wasiuta O., *Teoria spiskowa (teoria konspiracyjna, conspiracy theory)*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.647-653. ISBN 978-83-65705-83-9
 232. Wasiuta O., Wasiuta S., *Asymmetric Threats and Hybrid Threats*, [w:] *State Security in the Contemporary World*. (red.) O. Wasiuta, J. Falecki, D.Kaźmierczak. Wydawnictwo Drukarnia Styl Anna Dura, Kraków 2018, 24 a.d. s.25-46; ISBN: 978-83-952578-3-4
 233. Wasiuta O., Wasiuta S., *Medialna manipulacja informacją w wojnie hybrydowej Rosji przeciwko Ukrainie*, [w:] *Medialne obrazy świata: wybrane problemy społeczno-polityczne w mediach*, (red.) Klepka R., Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2018, s. 77-105, p-ISBN: 978-83-8084-017-9
 234. Wasiuta O., Wasiuta S., *Modern Hybrid Threats*, [w:] *International and National Security: Politics, Information, Ecology, Economy*, (ed.) A. Mytko. MPBP "Hordon", Lutsk 2018, s.145-165. ISBN 978-966-8398-55-1
 235. Wasiuta O., Wasiuta S., *Podejście rosyjskich badaczy do traktowania wojny hybrydowej*, [w:] *Współczesne aspekty bezpieczeństwa państwa*, (red.) A.Piędel, J.Pomiankiewicz, A. Żebrowski, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony im. Marszałka Jó-

- zefa Piłsudskiego Wydział Zamiejscowy, Nisko 2016, s. 22-37, p-ISBN: 978-83-940224-4-0
236. Wasiuta O., Wasiuta S., *Propaganda rosyjska i dezinformacja jako narzędzie manipulacji w wojnie hybrydowej przeciwko Ukrainie*, [w:] Wyzwania bezpieczeństwa międzynarodowego: księga pamiątkowa ku czci Jerzego Świecy, (red.) O. Wasiuta, P. Mazur, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Stalowa Wola 2017, s. 57-85, p-ISBN: 978-83-63835-71-2
237. Wasiuta O., Wasiuta S., *Samoidentyfikacja etniczno-kulturowa Ukraińców w wielokulturowych tradycjach Polski*, [w:] *Społeczne, prawne i administracyjne aspekty rozwoju kultury: praca zbiorowa*, (red.) M. Borkowski, M. K. Wołowski, I. Richter, Wydawnictwo Gdańskiej Szkoły Wyższej, Gdańsk 2016, s. 85-99, p-ISBN: 978-83-89762-81-8
238. Wasiuta O., Wasiuta S., *Wojna informacyjna zagrożeniem dla bezpieczeństwa ludzkości*, [w:] *Walka informacyjna: uwarunkowania, incydenty, wyzwania*: monografia poświęcona Profesorowi Zbigniewowi Kwiasowskiemu z okazji Jubileuszu 50-lecia pracy zawodowej, (red.) H. Batorowskiej, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej, Kraków 2017, s. 71-90, p-ISBN: 978-83-8084-049-2
239. Wasiuta O., Wasiuta S., *Współzależność społecznych i ekologicznych czynników ochrony środowiska*, [w:] *Globalizacja a regionalna ochrona środowiska*, (red.) T. Noch, W. Mikołajczewska, A. Wesołowska, Wydawnictwo Gdańskiej Szkoły Wyższej, Gdańsk 2016, s. 149-172, p-ISBN: 978-83-89762-79-5
240. Wasiuta O., *Wojna buntownicza (ros. мятежная война)*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 674-676. ISBN 978-83-65705-83-9
241. Wasiuta O., *Wojna czwartej generacji (Fourth generation warfare)*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*. O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, (red.) Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 676-685. ISBN 978-83-65705-83-9
242. Wasiuta O., *Wojna rozproszona (diffused warfare)*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 703-706. ISBN 978-83-65705-83-9
243. Wasiuta O., *Wojna świadomościowa (ros. конценциентальная война)*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 706-709. ISBN 978-83-65705-83-9

244. Wasiuta O., *Zagrożenia hybrydowe (hybrid threats)*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s.728-732. ISBN 978-83-65705-83-9
245. Winiarczyk-Kossakowska M., *Kobiety w służbach mundurowych RP: historia, terażniejszość, specyfika przeciwdziałania dyskryminacji w grupach dyspozycyjnych*, [w:] *Kobiety w polskich służbach mundurowych: role, zadania i wyzwania*, (red.) E. Waśko-Owsiejczuk, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR; Uniwersytet w Białymstoku, Warszawa- Białystok 2018, s. 69-90, p-ISBN: 978-83-7545-818-3
246. Winiarczyk-Kossakowska M., *Ochrona praw kobiet w Polsce - realizacja Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, [w:] *Ochrona praw człowieka w Polsce: aksjologia, instytucje, nowe wyzwania, praktyka*, (red.) J. Jaskiernia, K. Spryszak, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2017, s. 162-180, p-ISBN: 978-83-8019-629-2
247. Winiarczyk-Kossakowska M., *Równość i sprawiedliwość: jak je rozumieć i jak osiągnąć - odpowiedź polskiej lewicy*, [w:] *Politologii model krytyczny*, (red.) M.Mikołajczyk, M.Karwat, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2017, s. 230-247, p-ISBN: 978-83-8084-085-0
248. Winiarczyk-Kossakowska M., *Świeckość państwa a prawa kobiet*, [w:] *Rewolucja - i co dalej? : ruchy kobiece w poszukiwaniu nowych form polityczności: raport 2017*. Fundacja im. Izabeli Jarugi-Nowackiej, Warszawa 2017, s. 48-56, p-ISBN: 978-83-938196-4-5
249. Włodarczyk E., *Bezpieczeństwo zdrowotne*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 171-178. ISBN 978-83-65705-83-9
250. Włodarczyk E., *Edukacja dla bezpieczeństwa*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 279-286. ISBN 978-83-65705-83-9
251. Włodarczyk E., *Profilaktyka bezpieczeństwa*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*. (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 542-545, ISBN 978-83-65705-83-9
252. Włodarczyk E., *Profilaktyka zagrożeń wirtualnych w pracy szkoły*, [w:] *Nauki społeczne i ekonomiczne - węzłowe zagadnienia*, (red.) J.Żylińska, I.Przychocka. Uczelnia Techniczno-Handlowa im. Heleny Chodkowskiej, Warszawa 2017, s. 546-566, p-ISBN: 978-83-62250-39-4

253. Włodarczyk E., Szumiec M., *Wypalenie zawodowe jako konsekwencja biurokratyzacji systemu oświaty: pomiędzy oczekiwaniami nauczyciela a rzeczywistością szkolną*, [w:] *Patologie edukacji: ideologia, polityka, biurokracja*, (red.) E.Flatow-Kaleta, N.Majchrzak, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2016, s. 409-420, p-ISBN: 978-83-65096-42-5
254. Włodarczyk E., *Treści z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa wynikające z postawy programowej w kontekście współczesnych uwarunkowań technologiczno-społecznych*, [w:] *Edukacja dla bezpieczeństwa*. T. 2, Antyterrorystyczna ochrona państwa, (red.) M.Baran, M.Ilnicki, H.Marek, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2017, s. 265-280, p-ISBN: 978-83-65096-59-3
255. Włodarczyk E., *Zarządzanie partycypacyjne bezpieczeństwem*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R.Klepka, R.Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 740-748. ISBN 978-83-65705-83-9
256. Włodarczyk E., Ziarko A., *Działania szkół i nauczycieli na rzecz poprawy jakości procesu kształcenia: intencje i rzeczywistość*, [w:] *Szkoła jako organizacja ucząca się?: perspektywa ewaluacji zewnętrznej*, (red.) I.Ocetkiewicz, Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2017, s. 53-83, p-ISBN: 978-83-8084-042-3
257. Wójtowicz T., *Antydostępowe zdolności*, [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć. Kraków: Wydawnictwo Libron 2018, s. 37-39, ISBN 978-83-65705-83-9;
258. Wójtowicz T., *Doktryny operacyjne*, [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć. Kraków: Wydawnictwo Libron 2018, s. 252-257, ISBN 978-83-65705-83-9;
259. Wójtowicz T., *Drony w epoce wojen postheroicznych: nowy etos wojownika?* [w:] *Czego pragną drony?* (red.) R.Nahirny, A.Kil, M.Zamorska, Wydawnictwo Naukowe Katedra, Gdańsk 2017, s. 309-326, p-ISBN: 978-83-65155-71-9
260. Wójtowicz T., *Kultura strategiczna*, [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć. Kraków: Wydawnictwo Libron 2018, s. 415-717, ISBN 978-83-65705-83-9;
261. Wójtowicz T., *Polityka bezpieczeństwa UE*, [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć. Kraków: Wydawnictwo Libron 2018, s. 530-532, ISBN 978-83-65705-83-9;
262. Wójtowicz T., *Prywatne przedsiębiorstwo wojskowe*, [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Kraków: Wydawnictwo Libron 2018, s. 545-547, ISBN 978-83-65705-83-9;

263. Wójtowicz T., *Rewolucja w sprawach wojskowych (RMA): porównanie koncepcji Alvina Tofflera, Andrew Krepinevicha i Jeremy'ego Blacka*, [w:] *Od wojny sprawiedliwej do wojny robotów: rozważania o stałości i zmienności fenomenu wojny*, (red.) A. Nyzio, Krakowska Oficyna Naukowa Tekst, Kraków 2018, s. 129-140, p-ISBN: 978-83-942730-9-5
264. Wójtowicz T., *Technowojna*, [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Kraków: Wydawnictwo Libron 2018, s. 646-647, ISBN 978-83-65705-83-9;
265. Wójtowicz T., *Wojna postheroiczna*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, (red.) Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 698-702, ISBN 978-83-65705-83-9;
266. Wywiał P., *Działania nieregularne*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 272-273, ISBN 978-83-65705-83-9;
267. Wywiał P., *Działania przeciwdywersyjne wojsk obrony terytorialnej w kontekście rosyjskiej dywersji na Ukrainie*, [w:] *Bezpieczeństwo Polski w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej*, (red.) A.Żebrowski, Ł.Zweiffel, K.Kowalska, Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2018, s. 284-297, p-ISBN: 978-83-8084-139-0
268. Wywiał P., *Federacja Organizacji Proobronnych: geneza, struktura, cele*, [w:] *Bezpieczeństwo w nowych czasach*, (red.) Z. Kwiasowski, K.Pabis-Cisowska, M.Pietrzyk, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2016, s. 99-114, p-ISBN: 978-83-8084-030-0
269. Wywiał P., *Generał August Emil Fieldorf „Nił” (1895-1953)*, [w:] *Patroni naszych ulic*, pod red. I. Gałęzowskiej i in., Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa 2018, s. 157-192, ISBN 978-83-8098345-8;
270. Wywiał P., *Jak jednolity, niewzruszony mur...: społeczeństwo wobec wojny polsko-bolszewickiej*, [w:] *O granice, niepodległość i cywilizację*, (red.) J.Kloczkowski, Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2017, s. 69-82, p-ISBN: 978-83-64753-93-0
271. Wywiał P., *Mieczysław Boruta-Spiechowicz; Franciszek Niepokólczycki; Stefan Pomarański*, [w:] *Żołnierze Legionów i Polskiej Organizacji Wojskowej w służbie Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej*, (red.) J.Mierzwa, P.Wywiał, Muzeum Armii Krajowej im. Gen. Emila Fieldorfa „Nila”, Kraków 2016, s. 64-67; 171-173; 194-197, p-ISBN: 978-83-915140-5-4
272. Wywiał P., *Odbudujmy Armię Krajową!: społeczny projekt wzmocnienia systemu bezpieczeństwa narodowego RP*, [w:] *Bezpieczeństwo państw Europy Środkowo-Wschodniej w kontekście konflik-*

- tu na Ukrainie, (red.) T.Pączek, Wydawnictwo Społeczno-Prawne, Słupsk 2016, s. 309-318, p-ISBN: 978-83-943337-9-9
273. Wywiał P., *Organizacje pozarządowe w wybranych obszarach bezpieczeństwa narodowego Polski*, [w:] *Rozwój społeczności międzynarodowej: przeszłość oraz nowe wyzwania*. Tom 2, (red.) R. Kordonski, O.Struk, J.Ruciński, Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Lwów; Olsztyn 2016, s.332-342, p-ISBN: 978-966-02-7224-7
274. Wywiał P., *Organizacje proobronne i ich miejsce w systemie bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] *Rola organizacji proobronnych w systemie bezpieczeństwa państwa*, (red.) A.Tomczak, Fundacja Historia i Kultura, Warszawa 2016, s. 165-184, p-ISBN: 978-83-941991-2-8
275. Wywiał P., *Organizacje proobronne w systemach bezpieczeństwa narodowego państw skandynawskich i bałtyckich*, [w:] *Bezpieczeństwo Europy - bezpieczeństwo Polski*. T. 3, Organizacje paramilitarne we współczesnym świecie, (red.) A.Szwed-Walczak, Ł.Lewkowicz, Ł.Jędrzejki. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016, s. 479-492, p-ISBN: 978-83-7784-924-8
276. Wywiał P., *Organizacje proobronne*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopec, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 491-494, ISBN 978-83-65705-83-9;
277. Wywiał P., *Organizacje strzeleckie w budowie bezpieczeństwa społeczności lokalnych*, [w:] *Społeczny kontekst bezpieczeństwa w obliczu zagrożeń cywilizacyjnych*, (red.) A.Zagórska, Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Kielce 2016, s. 83-95, p-ISBN: 978-83-65139-73-3
278. Wywiał P., *Ośłona strategiczna*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopec, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 494-495, ISBN 978-83-65705-83-9;
279. Wywiał P., *Powszechna edukacja dla bezpieczeństwa jako podstawa nowoczesnej obrony narodowej*, [w:] *Systemowe i obywatelskie uwarunkowania bezpieczeństwa*, (red.) J.Gałęski, L.Kacprzak, A.Marcinkowski, Państwowa Wyższa Szkoła, Zawodowa im. Stanisława Staszica, Piła 2016, s. 55-66, p-ISBN: 978-83-62617-63-0
280. Wywiał P., *Problem organizacji wojska polskiego w działalności Rady Regencyjnej*, [w:] *Rola Krakowa w odzyskaniu niepodległości: znaczenie Rady Regencyjnej w uformowaniu ustroju państwa polskiego*, (red.) M.Jabłoński, Małopolskie Centrum Edukacji „MEC”, Kraków 2017, s. 203-210, p-ISBN: 978-83-65110-84-8

281. Wywiał P., *Spółeczeństwo obywatelskie jako fundament bezpieczeñstwa narodowego*, [w:] *Współczesna wielowymiarowość bezpieczeñstwa narodowego*. Wybrane problemy z zakresu bezpieczeñstwa publicznego i powszechnego, (red.). T. Kořmidera, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego, Kraków 2018, s. 11-40, ISBN 978-83-64035-64-7;
282. Wywiał P., *Strategia bezpieczeñstwa narodowego*, [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo LIBRON – Filip Lohner, Kraków 2018, s. 604-607, ISBN 978-83-65705-83-9;
283. Wywiał P., *Strategie bezpieczeñstwa narodowego III RP*, [w:] (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 608-613, ISBN 978-83-65705-83-9;
284. Wywiał P., *System obrony terytorialnej*, [w:] *Vademecum bezpieczeñstwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 631-636, ISBN 978-83-65705-83-9;
285. Wywiał P., *Wkład organizacji kombatanckich w edukację patriotyczną i obywatelską młodzieży*, [w:] *Polscy weterani i kombataneci wczoraj i dziś*, (red.) P. Lotarski, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2016, s. 116-128, p-ISBN: 978-83-7523-509-8
286. Wywiał P., Biedroń T., *Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej*, [w:] Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Akademia Pedagogiczna, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie 1996-2016, (red.) K. Dormus, R. Ślęczka, J.Wojniak. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2016, s.187-196, p-ISBN: 978-83-7271-986-7
287. Wywiał P., Kaczor L., *Polsko-ukraińska współpraca wojskowa - doświadczenia historyczne i współczesność*, [w:] *Ukraina - Polska: doświadczenia oraz perspektywy strategicznego partnerstwa*. T. 1, (red.) R.Kordonski, O. Kordonska, Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Lwów; Olsztyn 2016, s. 13-26, p-ISBN: 978-617-7193-96-7
288. Ziarko A., „*Dziecko ratownikiem*”: *nauczanie pierwszej pomocy w grupie dzieci (5-7 lat)*, [w:] *Gumanitarnyj korpus*. Vypusk 6, Zbirnyk naukovykh statej z aktual'nykh problem filosofii, kul'turologii, psykhologii, pedagogiki ta istorii, TOV „Nilan-LTD”, Vinnicâ 2016, s. 92-100, p-ISBN: 978-966-924-255-6
289. Ziarko A., „*Okołomedyczni*” *łowcy skór czy superbohaterowie?: medialne oblicza ratownictwa medycznego w Polsce*, [w:] *Medialne obrazy świata: wybrane problemy społeczno-polityczne w mediach*, (red.) R.Klepka, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2018, s. 61-75, p-ISBN: 978-83-8084-017-9

290. Ziarko A., *Active Shooter*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć. Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 25-27, ISBN 978-83-65705-83-9;
291. Ziarko A., *Atak Symultaniczny*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć. Wydawnictwo Libron. Kraków 2018, s. 56, ISBN 978-83-65705-83-9;
292. Ziarko A., *Okolomedyczni łowcy skór czy superbohaterowie? Medialne oblicza ratownictwa medycznego w Polsce*. [w:] *Medialne obrazy świata: wybrane problemy społeczno-polityczne w mediach*. (red.) R.Klepka. s. 61-75, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN, Kraków 2018;
293. Ziarko A., *Państwowe Ratownictwo Medyczne*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuty, R. Klepka, R. Kopeć. Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 499-503, ISBN 978-83-65705-83-9;
294. Ziarko A., *Pierwsza Pomoc* [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć. Wydawnictwo Libron. Kraków 2018, s. 513-518, ISBN 978-83-65705-83-9;
295. Ziarko A., *Systemy Ratownictwa Medycznego w Europie (na przykładzie Francji, Niemiec i Szwecji)*, [w:] *Współczesne wyzwania bezpieczeństwa europejskiego*, (red.) P.Mazur, O.Wasiuta, Wydawnictwo Attyka, Kraków 2016, s.141-151, p-ISBN: 978-83-65644-16-9
296. Ziarko A., *Tactical Combat Casualty Care*. [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, (red.) O.Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć. Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 643-645, .ISBN 978-83-65705-83-9;
297. Ziarko A., *Ty też potrafisz pomóc - przedszkolak ratownikiem: edukacja dzieci w wieku przedszkolnym w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej*, [w:] *Aktywność poznawcza i działaniowa dzieci w badaniach pedagogicznych*, (red.) K.Kraszewskiego, I.Paśko, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2016, s. 172-178, p-ISBN: 978-83-7271-979-9
298. Ziarko A., *Zabezpieczenie medyczne miejsc zamachów terrorystycznych na przykładzie wydarzeń z 11 marca 2004 roku w Madrycie*, [w:] *Współczesne problemy bezpieczeństwa państwa: księga pamiątkowa ku czci Tomasza Jana Biedronia*, (red.) O.Wasiuty, P.Mazura, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Stalowa Wola 2017, s. 118-138, p-ISBN: 978-83-63835-70-5
299. Żebrowski A., *Atak informacyjny służb wywiadowczych zagrożeniem dla bezpieczeństwa państwa - wybrane aspekty*, [w:] *Współczesne wyzwania bezpieczeństwa europejskiego*, (red.) P.

- Mazur, O.Wasiuta. Wydawnictwo Attyka, Kraków 2016, s. 35-54, p-ISBN: 978-83-65644-16-9
300. Żebrowski A., *Bezpieczeństwo państwa a globalna sieć informacyjna*, [w:] *Wymiary bezpieczeństwa europejskiego*, (red.) M. Leszczyński, M. Molendowska, T.Pawłuszko, Uniwersytet J. Kochanowskiego, Kielce 2017, s. 59-81, p-ISBN: 978-83-65139-89-4
 301. Żebrowski A., *Bezpieczeństwo państwa a współczesny wymiar walki informacyjnej*, [w:] *Bezpieczeństwo Europy - bezpieczeństwo Polski. T. 1*, (red.) E. Maj, K.Mazurek, W. Sokół, A.Szwed-Walczak, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016, s. 107-129, p-ISBN: 978-83-7784-811-1
 302. Żebrowski A., *Dyplomacja gospodarcza a walka informacyjna*, [w:] *Ekonomia umiaru - realna perspektywa?: nowy paradygmat Grzegorza W.Kołodko*, (red.) J.Pach, K. Kowalska, P. Szyja, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2016, s. 352-369, p-ISBN: 978-83-01-18665-4
 303. Żebrowski A., *Ekonomia społeczna a bezpieczeństwo jednostki, grupy społecznej (wybrane aspekty)*, [w:] *Ekonomia społeczna między rynkiem, państwem a obywatelem*, (red.) D. Murzyn, J. Pach, Difin, Warszawa 2018, s. 381-396, p-ISBN: 978-83-8085-502-1
 304. Żebrowski A., *Informacja wyznacznikiem bezpieczeństwa państwa (wybrane aspekty)*, [w:] *Istočniki častnogo i nublčnogo prava: sbornik naučnyh trudov po materialam VII ežegodnoj Meždunarodnoj naučno-praktičeskoj konferencii (s èlementom školy molodogo učenogo dlâ studentov ũridičeskih special'nostej)*, 16-17 maâ/ Izdatel'skij dom TGU im. G. R. Deržavina, Tambov 2017, s. 224-232, p-ISBN: 978-5-00078-144-9
 305. Żebrowski A., *Informacyjny wymiar bezpieczeństwa państwa*, [w:] *Vyklyky polityky bezpeky: istoriâ ta sučasnist': zbirnyk tez dopovidej Mižnarodnoï naukovoï 16 - 18 červîâ 2016 roku*, (ed.) O.S.Ivahiv, G.S.Nosova. Nacional'na akademiâ suhoputnih vije'k, L'viv 2016, s. 13-15, p-ISBN: 978-966-2699-59-3
 306. Żebrowski A., *Konfrontacja gospodarcza i naukowo-techniczna w procesie globalizacji*, [w:] *Zagrożenia bezpieczeństwa państwa: wybrane aspekty*, (red.) A.Piędel, J.Pomiankiewicz, M.Powęska, A.Żebrowski, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony im. Marszałka Józefa Piłsudskiego Wydział Zamiejscowy, Nisko 2018, s. 120-140, p-ISBN: 978-83-940224-5-7
 307. Żebrowski A., *Polityczny i militarny wymiar bezpieczeństwa regionu Morza Czarnego* [w:] *Republika Turcji: polityka zagraniczna i wewnętrzna*, (red.) K.Bieniek, Stowarzyszenie Twórców Nauki

- i Kultury EPISTEME, Kraków 2016, s. 309-336, p-ISBN: 978-83-7759-047-8
308. Żebrowski A., *Polityka inwigilacyjna państwa (wybrane aspekty)*, [w:] *Polityka i kultura w warunkach ponowoczesności: księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Tadeuszowi Wallasowi*. T. 2, (red.) A.Stelmach, M. Lorenc, M. Łukaszewski, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2018, s. 245-262, p-ISBN: 978-83-65817-26-6
 309. Żebrowski A., *Polska w Unii Europejskiej - próba diagnozy*, [w:] *Bezpieczeństwo Polski w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej*, (red.) A.Żebrowski, Ł.Zweiffel, K. Kowalska, Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2018, s. 67-92, p-ISBN: 978-83-8084-139-0
 310. Żebrowski A., *Polskie służby specjalne w systemie ochrony informacji niejawnych po 23 latach przemian systemowych*, [w:] *W cieniu służb: ze studiów nad bezpieczeństwem państwa: [Księga pamiątkowa ofiarowana profesorowi Andrzejowi Pepłońskiemu]*, (red.) P.Kołakowski, B. Sprengel, M. Stefański, J.Zawadzki, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2016, s.434-476, p-ISBN: 978-83-8019-313-0
 311. Żebrowski A., *Rola wywiadu gospodarczego we współczesnym świecie - wybrane aspekty*, [w:] *Współczesne aspekty bezpieczeństwa państwa*, (red.) A.Piędel, J.Pomiankiewicz, A. Żebrowski, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony im. Marszałka Józefa Piłsudskiego Wydział Zamiejscowy, Nisko 2016, s. 282-304, p-ISBN: 978-83-940224-4-0
 312. Żebrowski A., *Służby specjalne a bezpieczeństwo państwa na przełomie XXI/XXI wieku*, [w:] *Europa Środkowo-Wschodnia w procesie transformacji i integracji: wymiar bezpieczeństwa*, (red.) H.Chałupczak, M.Pietraś, J. Misiągiewicz, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Szymona Szymonowica w Zamościu; Wydawnictwo Officina Simonidis, Zamość 2016, s. 51-68, p-ISBN: 978-83-61893-81-3
 313. Żebrowski A., *Służby specjalne w systemie zarządzania kryzysowego państwem*, [w:] *Refleksje o przeszłości, spojrzenie na współczesność: monografia poświęcona Profesorowi Sergiuszowi Wasiucie z okazji 60-letniego Jubileuszu i 35-lecia pracy zawodowej*, (red.) O.Wasiuta. Drukarnia Styl Anna Dura, Kraków 2018, s. 157-183, p-ISBN: 978-83-942367-9-3
 314. Żebrowski A., *Służby specjalne w zmieniającym się środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego w XXI wieku*, [w:] *Bezpieczeństwo w nowych czasach*, (red.) Z.Kwiasowski, K.Pabis-

- Cisowska, M.Pietrzyk, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2016, s.115-146, p-ISBN: 978-83-8084-030-0
315. Żebrowski A., *Służby wywiadowcze uczestnikami zakłócenia informacyjnego (wybrane problemy)*, [w:] Siły Zbrojne: działania wywiadu w XX i XXI w.: wybrane zagadnienia, (red.) A.Woźny, A.Żebrowski, AlMar, Kraków 2016, s. 15-63, p-ISBN: 978-83-930163-6-5
 316. Żebrowski A., *System bezpieczeństwa informacji niejawnych w Polsce: wybrane aspekty (stan prawny 2017 rok)*, [w:] Wybrane problemy bezpieczeństwa. T. 2, (red.) E.Fogelzang-Adler, E. Sadowska, Europejskie Stowarzyszenie Promocji Nauki i Rozwoju; Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 6-38, p-ISBN: 978-83-63991-66-1
 317. Żebrowski A., *Sytuacja polityczna i wojskowa w Europie po umiędzynarodowieniu konfliktu wewnętrznego na Ukrainie*, [w:] Problemy bezpieczeństwa Europy i Azji, (red.) T. Ambroziak, A. Czwołka, S. Gajewski, M.Nowak-Paralusz, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2016, s. 75-97, p-ISBN: 978-83-8019-561-5
 318. Żebrowski A., *Terroryzm - wybrane aspekty*, [w:] O terroryzmie jako zagrożeniu dla bezpieczeństwa społecznego, (red.) A.Indraszczyk, M.Lipińska-Rzeszutek, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR: Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Warszawa 2017, s. 9-29, p-ISBN: 978-83-7545-800-8, p-ISBN: 978-83-7051-856-1
 319. Żebrowski A., *Uczestnicy walki informacyjnej w sferze bezpieczeństwa państwa*, [w:] Współczesna polityka bezpieczeństwa: aspekty polityczne, gospodarcze i militarne (red.) P.Grata, M. De-long, P.Korzeniowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016, s. 185-205, p-ISBN: 978-83-7996-285-3
 320. Żebrowski A., *Walka informacyjna a bezpieczeństwo informacji*, [w:] Kultura informacyjna w ujęciu interdyscyplinarnym: teoria i praktyka. T. 2, (red.) H.Batorowska, Z. Kwiasowski, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej. Kraków 2016, s.74-99, p-ISBN: 978-83-7271-943-0
 321. Żebrowski A., *Walka informacyjna elementem działań psychologicznych (rozważania teoretyczne)*, [w:] Kultura bezpieczeństwa: potrzeby i uwarunkowania. T. 3, Kultura i wychowanie, (red.) M.Fałdowska, A.W.Świderski, G.Wierzbiński, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego, Siedlce 2016, s. 161-184, p-ISBN: 978-83-7051-797-7

322. Żebrowski A., *Walka informacyjna instrumentem neutralizacji przeciwnika w sferze politycznej*, [w:] Bezpieczeństwo pozamilitarne w XX-XXI wieku: zagrożenia, wyzwania, koncepcje, (red.) H.Kromolowski, K.Kukowska, A. Kwiatek. Wydawnictwo Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2018, s. 141-161, p-ISBN: 978-83-65951-38-0
323. Żebrowski A., *Walka informacyjna: rzeczywistość czy fikcja?* [w:] Bezpieczeństwo informacyjne w dobie postprawdy, (red.) T. W. Grabowski, M.Lakomy, K.Oświecimski, Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum w Krakowie, Kraków 2018, s. 33-57, p-ISBN: 978-83-7614-356-9
324. Żebrowski A., *Zagrożenia dla ekonomicznych interesów państwa: (wybrane aspekty)*, [w:] Bezpieczeństwo państwa w XXI wieku - szanse i zagrożenia, (red.) A.Piędel, J.Pomiankiewicz, M.Powęska, A.Żebrowski, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony im. Marszałka Józefa Piłsudskiego Wydział Zamiejscowy, Nisko 2017, s. 29-44, p-ISBN: 978-83-940224-2-6
325. Żebrowski A., *Zagrożenia i bezpieczeństwo przemysłu zbrojeniowego u progu XXI wieku (wybrane aspekty)*, [w:] Przemysł zbrojeniowy: tendencje, perspektywy, uwarunkowania, innowacje, (red.) R.Kopeć, Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2016, s. 8-71, p-ISBN: 978-83-7271-965-2
326. Żebrowski A., *Zagrożenia międzynarodowe*, [w:] Zagrożenia bezpieczeństwa państwa: wybrane aspekty, (red.) A.Piędel, J.Pomiankiewicz, M. Powęska, A.Żebrowski, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony im. Marszałka Józefa Piłsudskiego Wydział Zamiejscowy, Nisko 2018, s. 9-23, p-ISBN: 978-83-940224-5-7
327. Żebrowski A., *Zagrożenia polityczne a walka informacyjna*, [w:] Bezpieczeństwo Europy - bezpieczeństwo Polski. T. 5, Metamorfozy bezpieczeństwa: teraźniejszość i przeszłość, (red.) E.Maj, W.Sokół, A.Szwed-Walczak, Ł.Jędrzejski, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2017, s. 15-37, p-ISBN: 978-83-227-9023-6

4. Artykuły

1. Batorowska H., *Indywidualne zarządzanie informacją zabezpieczeniem przed manipulacją w środowisku płynnej inwigilacji*. „Edukacja, Technika, Informatyka”, 2018, nr 1, s. 135-143, p-ISSN: 2080-9069, e-ISSN: 2450-9221
2. Batorowska H., *Kultura bezpieczeństwa informacyjnego*. „Edukacja, Technika, Informatyka”, 2018, nr 1, s. 92-100, p-ISSN: 2080-9069, e-ISSN: 2450-9221

3. Batorowska H., *Przetwarzanie informacji w środowisku jej nadmiarowości i przyspieszenia technologicznego w świetle badań własnych*. „Edukacja, Technika, Informatyka”, 2017, nr 1, s. 177-191, p-ISSN: 2080-9069, e-ISSN: 2450-9221
4. Batorowska H., *Repozytorium instytucjonalne - dzielenie się informacją powinnością środowiska naukowego*. „Bibliotheca Nostra”, 2017, nr 4, s. 83-91, p-ISSN: 1734-6576, e-ISSN: 2084-5464
5. Bereźnicka M., *Częstotliwość komunikowania się dzieci i młodzieży na portalach społecznościowych, ze szczególnym uwzględnieniem facebooka, w wypowiedziach studentów Bezpieczeństwa Narodowego*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili”, 2017, Z. 7, s. 65-78, p-ISSN: 2082-0917
6. Bereźnicka M., *Sources of Knowledge about Parenting and Causes of Lack Thereof at the Birth of a First Child from Parents' Perspective*. „Chowanna”, 2016, T. 1, nr 46, s. 319-337, p-ISSN: 0137-706X, e-ISSN: 2353-9682
7. Bereźnicka M., *Użyteczność edukacyjnej analizy transakcyjnej w kształtowaniu kultury pedagogicznej rodziców*. „Edukacyjna Analiza Transakcyjna”, 2016, nr 5, s. 73-92, p-ISSN: 2299-7466
8. Bereźnicka M., *Współpraca szkoły i domu kluczowym warunkiem pedagogizacji rodziców*. „Wychowanie na co Dzień”, 2016, nr 1, s. 30-35, p-ISSN: 1230-7785
9. Bereźnicka M., *Znajomość i źródła wiedzy studentów Bezpieczeństwa Narodowego o zagrożeniach związanych z sekstingiem*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate”, 2018, Z. 8, s. 156-170, p-ISSN: 2082-0917
10. Cenda – Miedzińska K., *Bezpieczeństwo dzieci vs. dopuszczalność stosowania kar cielesnych w Islamskiej Republice Afganistanu*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate”, 2018, Z. 8, s. 65-78, p-ISSN: 2082-0917
11. Czop A., Piwowski J., *Migracijos proceso struktura europoje ir lenkijoje ir poveikis pareigūnų rengimui*, „Public security and public order Scientific articles” (18), Kaunas 2017, ss. 30-46, ISSN 2029/1701.
12. Czop A., Czop P., *Analiza porównawcza przestępczości zorganizowanej i międzynarodowego terroryzmu*. „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje”, 2016, nr 24, s. 74-91, ISSN: 2299-4033.
13. Czop A., Czop P., *Konieczność kompleksowych i interdyscyplinarnych działań na rzecz współczesnego bezpieczeństwa w kontekście sektorowości zagrożeń*. „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje”, 2016, nr 22, s. 95-112, ISSN: 2299-4033.

14. Czop A., *Genesis, development and importance of private security companies in the provision of public safety in Poland*. „Security and Defence Quarterly, 2017, nr 4 (17), s. 100-118, „, ISSN: 2300-8741.
15. Czop A., Gurgul J., *Możliwość wykorzystania firm ochrony osób i mienia w zapewnianiu bezpieczeństwa w sytuacji zwiększonego zagrożenia terrorystycznego*. „Security, Economy & Law”, 2017, nr 4, s. 106-125, ISSN 2353-0669.
16. Czop A., Juszczak A., *Factors Determining Hooligans Crime*. „Security Dimensions International & National Studies”, 2017, nr 22, s. 99-113, ISSN: 2353-7000.
17. Czop A., Juszczak A., *Geneza i ewolucja subkultury pseudokibiców jako ważnego determinantu zagrożenia przestępczością w aglomeracjach*, Annales Universitatis Pedagogicae Cracoviensis, Studia de Securitate et Educatione Civili, nr 7, Kraków 2018, s. 258-277, ISSN: 2082-0917.
18. Czop A., Juszczak A., *Subculture of stadium hooligans pathology or crime?* „Security Dimensions International & National Studies”, 2017, nr 21, s. 142-158, ISSN: 2353-7000.
19. Czop A., *Nowe uregulowania płacowe jako ważny element poprawy poziomu świadczonych usług w prywatnym sektorze ochrony traktowanym jako element systemu bezpieczeństwa publicznego*. „Security Economy and Law”, 2016, nr 4, s. 18-37, „, ISSN: 2353-0669.
20. Czop A., *Property and personal security companies as an important element of the national security system*. „Security and Defence Quarterly”, 2017, nr 3 (16), s. 20-39, ISSN: 2300-8741.
21. Czop A., *Rola jednostek samorządu terytorialnego w zapewnianiu bezpieczeństwa Publicznego. Wybory samorządowe – samorządowe wybory*. „e-Politikon, 2018, nr 26, s. 204-233. „, ISSN: 2084-5294.
22. Czop A., Sokołowski M., *Geneza i rozwój formacji policyjnych w Polsce od początków państwowości do czasów Księstwa Warszawskiego*. „Kultura Bezpieczeństwa Nauka – Praktyka – Refleksje”, 2016, nr 24, s. 151-165, ISSN: 2299-4033.
23. Falecki J., *Analiza systemów zarządzania kryzysowego wybranych państw w aspekcie bezpieczeństwa powszechnego*. „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Seria Zarządzanie”, 2017, T. 18, z. 2, s. 109-128, 8.000, p-ISSN: 1899-8658
24. Falecki J., Babiński A., *Joint Operations of the Polish Armed Forces and the Police*. „Internal Security”, 2017, Vol. 9, iss. 1, s. 153-167, p-ISSN: 2080-5268

25. Kasprzycki R., *Dezerceje i unikanie służby w Wojsku Polskim w latach 1918-1939*. „Dzieje Najnowsze”. 2016, R. 48, z. 3, s. 87-107, p-ISSN: 0419-8824
26. Kasprzycki R., *Krakowianie w walce o ochronę zwierząt w II Rzeczypospolitej*. „Przegląd Historyczny”, 2017, T. 108, z. 4, s. 47-72, p-ISSN: 0033-2186
27. Kasprzycki R., *Miraże Czerwonego Raju: losy dezerterów z Wojska Polskiego w Związku Radzieckim w latach 1921-1939*. „Niepodległość i Pamięć”, 2017, T. 24, nr 1, s. 129-156, p-ISSN: 1427-1443
28. Kasprzycki R., *Narody źle i dobrze traktujące zwierzęta w polskich stereotypach przed 1939 rokiem*, „Studia Humanistyczno-Społeczne”, t. 21, 2018, s. 87-100, ISSN 2081-2493.
29. Kasprzycki R., *Pacifists and opponents of military service in Poland between 1918 and 1939*. „Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. Neue Folge”, 2016, Bd. 64, h. 4, s. 599-625
30. Kasprzycki R., *Poczucie braku bezpieczeństwa w tekstach polskich zespołów punk-rockowych i postpunkowych napisanych po 1989 roku*. „Studia Politologica Ucraino-Polona”, 2016, vip. 6, s. 267-279, p-ISSN: 2312-8933
31. Kasprzycki R., *Powiatowe Komendy Uzupełnień i Komisje Poborowe przed 1939 rokiem: przypadki patologii w wojskowej i cywilnej administracji*. „Niepodległość i Pamięć”. 2017, R. 24, nr 3, s. 125-158, p-ISSN: 1427-1443
32. Kasprzycki R., *Ucieczki do Polski żołnierzy z krajów sąsiednich w latach 1920-1939*. „Przegląd Nauk Historycznych”, 2017, T.16, nr 1, s.217-256, p-ISSN: 1644-857X
33. Kaźmierczak D., *National security strategy and educational policy for the world risk society*. „Security Dimensions. International & National Studies”, 2018, nr 25, s. 96-11, p-ISSN: 2353-7000
34. Kaźmierczak D., *Network communication and political and economic advantage*. „Economics, Entrepreneurship, Management”, 2018, Vol. 4, no 2, s. 75-80, p-ISSN: 2312-3435, e-ISSN: 2413-7634
35. Kaźmierczak D., *Projektowanie programów w bezpieczeństwie*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate”, 2018, Z. 8, s. 88-106, p-ISSN: 2082-0917
36. Kaźmierczak D., *Walka informacyjna we współczesnych konfliktach i jej społeczne konsekwencje*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili”, 2017, Z. 7, s. 111-129, p-ISSN: 2082-0917
37. Klepka R., *Analiza zawartości mediów: dlaczego i do czego można ją wykorzystać w nauce o bezpieczeństwie i politologii?* „Annales

- Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. *Studia de Securitate et Educatione Civili*", 2016, Z. 6, s. 32-41, p-ISSN: 2082-0917
38. Klepka R., Cendrowski W., *Media interpretations of history and moderity: how selected Polish media present Polish-Ukrainian relations?* "Visnyk of the Lviv University. Series International Relations", 2018, iss. 44, s. 110-118, p-ISSN: 2078-4333
 39. Klepka R., Idzik J., *Media Coverage Of refugee Crisis: Some Evidence From Poland*, "International Relations Review" 2018, vol. 1, s. 59-68, ISSN 2409-6466.
 40. Klepka R., *Kandydaci drugiego planu w prezydenckiej kampanii wyborczej w 2015 roku: ile uwagi poświęcili im Wiadomości TVP?*, „Roczniki Nauk Społecznych” 2018, t. 10 (46), nr 3.
 41. Klepka R., *Neoautorytaryzm – w poszukiwaniu specyficznych cech reżimów politycznych*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate”, 2018, nr 8 (257), s. 144-155. ISSN 2082-0917.
 42. Klepka R., Piekarczyk M., *How the media scandal works: Igor Stachowiak's death case*. "Visnyk of the Lviv University. Series Journalism", 2018, iss. 44, s. 148-156, p-ISSN: 2078-7324
 43. Klepka R., *Wojna w mediach: wybrane zagadnienia dotyczące relacjonowania konfliktów zbrojnych*. „Wojny i konflikty. Przeszłość - Teraźniejszość - Przyszłość”. - 2016, nr 1, s. 6-21, p-ISSN: 2543-6759
 44. Kochnowski R., „*Nie okręty walczą...*”, *parę uwag na marginesie pojedynku Bismarck – Hood*. „Okręty Wojenne”, 2018, nr 2, 45-47, p-ISSN: 1231-014X
 45. Kochnowski R., *Dylematy strategiczne Reichsmarine 1921-1933*. „Okręty Wojenne”, 2018, nr 1, s. 53-55, p-ISSN: 1231-014X
 46. Kochnowski R., Ehlers H., *La Argentina - jedyny prawdziwy krążownik szkolny*. „Okręty Wojenne”, 2016, nr spec. 59, s. 56-73, Krążowniki jedyński, część II., p-ISSN: 1231-014X
 47. Kochnowski R., *Manewry Royal Navy w 1927 roku widziane z niemieckiej perspektywy*. „Okręty Wojenne”, 2019, nr 1, s. 29-42, p-ISSN: 1231-014
 48. Kochnowski R., *Mit mocarstwowości w myśli politycznej II RP*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Politologica”, 2017, Z. 18, s. 61-71, p-ISSN: 2081-3333
 49. Kochnowski R., *Nierówne pojedynki - Admiral Hipper vs Glowworm*. „Okręty Wojenne”, 2018, nr 4, s. 44-46, p-ISSN: 1231-014X
 50. Kochnowski R., *Niespodziewany rezultat nierównego pojedynku Sydney vs Kormoran. Analiza błędów komandora Burnetta*. „Okręty wojenne”, 2018, nr 5 s. 61-64, ISSN: 1231-014X.

51. Kochnowski R., *Plan „Z”: geneza i fiasko*. „Okrety Wojenne”, 2018, nr 3, s. 38-44, p-ISSN: 1231-014X
52. Kochnowski R., *Wielki Admirał Erich Raeder - dowódca niemieckiej marynarki 1928-1943*. „Przegląd Zachodni”, 2017, nr 1, s. 25-41, p-ISSN: 0033-2437
53. Kochnowski R., *Zvonimir Freivogel, Niszczyciele rakietowe typu „Lütjens”*. „Okrety Wojenne”, 2019, nr 1, s. 100-115, p-ISSN: 1231-014X
54. Kopeć R. *Etyka robotów bojowych*. „Studia Humanistyczne AGH”, 2017, T. 16, nr 2, s. 51-64, p-ISSN: 2084-3364, e-ISSN: 2300-7109
55. Kopeć R., *Autonomia systemów bojowych*. „Przegląd Geopolityczny”, 2016, T. 17, s. 133-147, p-ISSN: 2080-8836, e-ISSN: 2392-067X
56. Kopeć R., *Broń antysatelitarna: u progu drugiego etapu militarizacji kosmosu*, „Politeja”, Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego. 2018, nr 53, s. 45-71, p-ISSN: 1733-6716
57. Kopeć R., *Can Poland build conventional deterrence capability against Russia?* „Obrona a Strategie”, 2018, no. 2, ISSN 1214-6463, p. 71-88; czasopismo znajdujące się w bazie European Index for Humanities (ERIH) – lista C; e-ISSN: 1802-7199
58. Kopeć R., *Geostationary Belt. State’s Territory or Province of Mankind?*, w: „Przegląd Narodowościowy – Review of Nationalities”, 2018, no. 8, s. 167-178, ISSN 2084-848X;
59. Kopeć R., *Nowa oś globalnej konfrontacji: amerykańsko-chińska rywalizacja militarna*. „Wojny i konflikty. Przeszłość - Teraźniejszość - Przyszłość”, 2016, nr 1, s. 22-47, p-ISSN: 2543-6759
60. Kopeć R., *Robotyzacja wojny*. „Społeczeństwo i Polityka”, 2016, nr 4, s. 37-53, p-ISSN: 1733-8050
61. Kopeć R., *Space deterrence in search of a „magical formula”*. [Dokument elektroniczny]. „Space Policy”, 2018, s. 1-9, p-ISSN: 0265-9646
62. Kopeć R., *Taktyczna broń nuklearna w Europie*. „Przegląd Strategiczny”, 2016, nr 9, s. 75-90, p-ISSN: 2084-6991
63. Kopeć R., *The Determinants of the Israeli Strategic Culture*. „Przegląd Narodowościowy - Review of Nationalities”, 2016, nr 6, s. 135-146, p-ISSN: 2084-848X, e-ISSN: 2543-9391
64. Kopeć R., *W kierunku nuklearnej hegemonii: nowy wyścig zbrojeń w świetle Nuclear Posture Review*. „Przegląd Geopolityczny”. - 2018, T. 24, s. 57-72, p-ISSN: 2080-8836, e-ISSN: 2392-067X
65. Łubiński P., *Prawo do życia a ataki samobójcze w islamie i prawie międzynarodowym*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cra-

- coviensis *Studia De Securitate Et Educatione Civili*", 2018, Z. 8, s. 54-64 p-ISSN: 2082-0917
66. Mazur P., *Czyim kulom pokłonił się „Walter”? Refleksje nad śmiercią generała Świerczewskiego i akcją „Wisła” w siedemdziesiątą rocznicę wydarzeń*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. *Studia de Securitate et Educatione Civili*", 2016, Z. 6, s. 73-84. p-ISSN: 2082-0917
 67. Mazur P., *Geopolitical consequences of Rusophilism of Carpathian Rusyns = Geopolityczne konsekwencje rusofilstwa Rusinów Karpackich*. „Przegląd Narodowościowy - Review of Nationalities", 2017, nr 7, s. 29-65, p-ISSN: 2084-848X, e-ISSN: 2543-9391
 68. Mazur P., *Obraz medialny Łemków w polskiej telewizji*. „Rocznik Ruskiej Bursy", 2016, s. 149-158, p-ISSN: 1896-222X
 69. Mazur P., *Obszar Europy Środkowej w geopolityce mocarstw - od Mitteleuropy do integracji europejskiej*. Międzynarodowa konferencja, Oświęcim 3 czerwca 2016 r. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. *Studia de Securitate et Educatione Civili*", 2016, Z. 6, s. 245-252, p-ISSN: 2082-0917
 70. Mazur P., Targ M., *Zmiany w strategii obronnej Szwecji w odpowiedzi na zagrożenie militarne ze strony Rosji*. „Wojny i konflikty. Przeszłość - Teraźniejszość - Przyszłość". 2017, nr 2, s. 61-79, p-ISSN: 2543-6759
 71. Mazur P., *UPA na Łemkowszczyźnie, Łemkowie w UPA*. „Wojny i konflikty. Przeszłość - Teraźniejszość - Przyszłość", 2016, nr 1, s. 62-85, p-ISSN: 2543-6759
 72. Mazur P., *Wagnerowcy w Syrii - wykorzystanie PMC przez Rosję w konflikcie syryjskim*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. *Studia de Securitate*", 2018, Z. 8, s. 9-22, p-ISSN: 2082-0917
 73. Mazur P., *Współczesne wyzwania bezpieczeństwa europejskiego*. „Konspekt", 2017, nr 1 (60), s. 112-116, p-ISSN: 1509-6726
 74. Motylińska P., *Kształcenie w zakresie bezpieczeństwa informacji i ochrony prywatności w Internecie: oczekiwania studentów*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. *Studia de Securitate*", 2018, Z. 8, s. 171-179, p-ISSN: 2082-0917
 75. Musiał E., *Nowe trendy w edukacji – koncepcja „głębokiego uczenia się"*. „Zeszyty Naukowe Pedagogika WSH" 2018, nr 16, s. 55-64; ISSN 1896-4591
 76. Musiał E., *Smartfonizacja edukacji – szanse i bariery*. „Edukacja-Technika-Informatyka" 2018, nr 3(25), s. 233-238. ISSN 2080-9069,
 77. Olszyk S., *Kontekst geopolityczny kryzysu na Ukrainie (2013-2014) i zaangażowanie władz polskich w jego rozwiązanie*.

- „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne”, 2016, nr 3, s. 267-292, p-ISSN: 1731-7517
78. Olszyk S., Kosiński J., *Paradygmaty cyberprzestępczości. „Przegląd Naukowo - Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa”*, 2016, R. 9, nr 2, s. 391-395, p-ISSN: 1899-3524
79. Olszyk S., *Uchodźcy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa?: opinie społeczeństwa polskiego. „Rynek, Społeczeństwo, Kultura”*, 2017, nr 4, s. 59-66, p-ISSN: 2300-5491, e-ISSN: 2449-948X
80. Pabis-Cisowska K., *Bezpieczeństwo kulturowe a mniejszości etniczne i narodowe oraz regionalne w Polsce w świetle wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011*, [w:] *Bezpieczeństwo Polski w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej*, (red.) A. Żebrowski, Ł. Zweiffel, K. Kowalska, Wydawnictwo Naukowe UP im.KEN, Kraków 2018, s. 24, ISBN 978-83-8084-139-0
81. Polończyk A., *Cichociemni - dzieje elity polskiej dywersji na kanwie życiorysu Bolesława Polończyka ps. „Kryształ”. „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka”*, 2016, nr 3, s. 173-188, p-ISSN: 1899-6264
82. Polończyk A., Leśniak A., Lupa M., *Analysis of the Polish Home Army drop zones during World War II, using geographic information systems. “Geomatics, Landmanagement and Landscape”*, 2017, no. 3, s. 89-105, p-ISSN: 2300-1496
83. Polończyk A., *Strategiczne uwarunkowania użycia sił zbrojnych RFN w latach 1955-1989. „Politeja”. Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego*, 2017, nr 49, s. 311-333, p-ISSN: 1733-6716
84. Polończyk A., *Uwarunkowania środowiska bezpieczeństwa RFN w latach 2001-2015. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili”*, 2016, Z. 6, s. 94-108, p-ISSN: 2082-0917
85. Sadowska E., *Eugenika a bezpieczeństwo jednostki : historia myśli, rozwój, przyszłość. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate”*, 2018, Z. 8, s. 131-143, p-ISSN: 2082-0917
86. Sadowska E., *Zagrożenia asymetryczne - definicja, świadomość społeczna i rola we współczesnym świecie. „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego”*. 2017, Vol. 11, nr 2, s. 18-27, p-ISSN: 1896-8848
87. Sadowska-Wieciech E., *Prawo do życia a ataki samobójcze w islamie i prawie międzynarodowym, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia de Securitate”*, 2018, vol. 8, s. 54-64. ISSN 2082-0917

88. Sadowska-Wieciech E., *Zasada samorządu lokalnego w brytyjskich projektach konstytucji skodyfikowanej*. „Teka of Political Science and International Relations”, 2018, nr 13/1, s. 97–107, ISSN: 1896-8279
89. Sadowska-Wieciech E., *Eurosceptycyzm w doktrynie Partii Konserwatywnej*. „Politeja”. Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2017, nr 46, s. 5-21, p-ISSN: 1733-6716
90. Sanetra-Półgrabi S. (współaut.), *Local authorities and tourism: the role of regional tourist products in Poland*, “Tourism and Traveling”, 2018, vol. 2, pp.16-23
91. Sanetra-Półgrabi S. (współaut.), *Ochrona powietrza i klimatu jako element bezpieczeństwa ekologicznego i aktywności inwestycyjnej gmin Małopolski północno-zachodniej w latach 2010-2016*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, 2018, T. 19 , z. 2 cz. 3, 2018, s. 315-328, ISSN 2543-8190
92. Sanetra-Półgrabi S. (współaut.), *Regionalne programy wsparcia modernizacji infrastruktury lokalnych jednostek ochrony przeciwpożarowej na przykładzie województwa małopolskiego w latach 2011-2015*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, 2018, T. 19 , z. 8 cz. 2, 2018, s. 101-114, ISSN 2543-8190
93. Sanetra-Półgrabi S. (współaut.), *The essence and functions of self-government from the polish perspective – selected aspects*, „Economics and Management”, 2018, vol. 14 (2), 2018, pp. 188-196
94. Sanetra-Półgrabi S., *Funkcjonowanie euroregionów a regres i suwerenność państwa narodowego*, „Polonia Journal. Przegląd Polsko-Polonijny”, 2018, nr 8, s.149-167. ISSN 2083-3121
95. Sanetra-Półgrabi S., *Geneza, zadania i organizacja Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem*. „Homo Politicus”, 2017, Vol. 12, s. 115-126, p-ISSN: 1896-1770, e-ISSN: 2391-5110
96. Sanetra-Półgrabi S., *Local self-government in cross-border cooperation – basis, determinants and form of local activities in polish border areas*. “Central and Eastern European Journal of Management and Economics”, 2018, vol. 6 (3), pp. 97-111
97. Sanetra-Półgrabi S., Ostachowski P., *Bezpieczeństwo ekologiczne w polityce inwestycyjnej gmin powiatu żywieckiego w latach 2011-2015*. „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, 2017, T. 17, z. 5, cz. 3, s. 217-230, p-ISSN: 1733-2486, e-ISSN: 2543-819
98. Sanetra-Półgrabi S., Ostachowski P., *Bezpieczeństwo i ochrona przeciwpożarowa w polityce inwestycyjnej gmin Krzeszowice i Zabierzów w latach 2011-2015*. „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”,

2017, T. 17, z. 5, cz. 3, s. 277-289, p-ISSN: 1733-2486, e-ISSN: 2543-8190

99. Sanetra-Półgrabi S., Ostachowski P., *Regionalne programy wsparcia modernizacji infrastruktury lokalnych jednostek ochrony przeciwpożarowej na przykładzie województwa małopolskiego w latach 2011-2015*. „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, 2018, T. 19, z. 8, cz. 2, s. 101-114, p-ISSN: 1733-2486, e-ISSN: 2543-8190
100. Sanetra-Półgrabi S., *Proces kształtowania transgranicznych produktów turystycznych na przykładzie koncepcji polsko-czeskich produktów w rejonie trójstyku : wybrane problem*, “Polonia Journal. Przegląd Polsko-Polonijny”, 2018, nr 7, s. 259-281, ISSN 2083-3121
101. Skrzyński T., *In the face of the rising importance of natural gas to the Polish economy Methods of limiting dependence on Russia-controlled supplies*, „Public Governance”, 2019, ISSN 1898-3529
102. Skrzyński T., *Nie tylko we władzach Akademii. Związki Jana Michała Rozwadowskiego z Akademią Umiejętności i Polską Akademią Umiejętności (wybrane zagadnienia)*, [w:] „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace Historyczne”, 2018, nr 2, s. 375-395, ISSN 0083-4351
103. Skrzyński T., *Regionalne i lokalne struktury PSL „Nowe Wyzwolenie” (ze szczególnym uwzględnieniem województw centralnej i południowej Polski)*, „Roczniki Dziejów Ruchu Ludowego”, 2018, nr 37, s. 379-386. ISSN 0557-2207
104. Szumiec M., *Aktywność fizyczna jako istotny czynnik wzmacniania potencjału zdrowotnego - wyzwania dla edukacji zdrowotnej*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili”, 2016, Z. 6, s. 133-157, p-ISSN: 2082-0917
105. Szumiec M., *Zagrożenia w środowisku szkolnym i działania ukierunkowane na poprawę stanu bezpieczeństwa*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate”, 2018, Z. 8, s. 180-193, p-ISSN: 2082-0917
106. Wasiuta O., *„Russki mir” jako narzędzie imperialnej polityki Kremla*, „Przegląd Geopolityczny”, 2017, T. 21, s. 67-87, p-ISSN: 2080-8836, e-ISSN: 2392-067X
107. Wasiuta O., *Geneza pojęcia i zmiany podejścia do wojny hybrydowej w zachodnim dyskursie politycznym i wojskowym*. „Przegląd Geopolityczny”, 2016, T.17, s. 26-40, p-ISSN: 2080-8836, e-ISSN: 2392-067X
108. Wasiuta O., *Autorytarny model przywództwa (na przykładzie prezydenta Białorusi A.Łukaszenki)*, *Prezydent Białorusi A. Łu-*

- kaszenka - „ostatni dyktator Europy”? „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili”, 2016, Z. 6, nr 224, s. 158-179, p-ISSN: 2082-0917*
109. Wasiuta O., *System ekonomiczny „Państwa Islamskiego”. „Przegląd Geopolityczny”, 2017, T. 22, s. 33-49, p-ISSN: 2080-8836, e-ISSN: 2392-067X*
 110. Wasiuta O., Wasiuta S., *Elity etniczne Północnego Kaukazu. „Przegląd Geopolityczny”, 2016, T. 18, s. 51-69, p-ISSN: 2080-8836, e-ISSN: 2392-067*
 111. Wasiuta O., Wasiuta S., *Geneza pojęcia i zmiany podejścia do wojny hybrydowej w rosyjskiej myśli wojskowej i politycznej. „Wojny i konflikty. Przeszłość - Teraźniejszość - Przyszłość”, 2016, nr 1, s. 125-159, p-ISSN: 2543-6759*
 112. Wasiuta O., Wasiuta S., *Klanowa struktura społeczna a krajobraz polityczno-gospodarczy Północnego Kaukazu. „Przegląd Geopolityczny”, 2017, T. 20, s. 53-73, p-ISSN: 2080-8836, e-ISSN: 2392-067X*
 113. Wasiuta O., Wasiuta S., *Militarne i niemilitarne metody prowadzenia wojny hybrydowej Rosji przeciwko Ukrainie. „Visnyk Lvi-vs'kogo universytetu. Seriâ miżnarodni vidnosyny”, 2016, Vip. 39, s. 3-17, p-ISSN: 2078-4333*
 114. Wasiuta O., Wasiuta S., *Polityka wewnętrzna i administracja „Państwa Islamskiego”. „Przegląd Geopolityczny”, 2018, T. 26, s. 115-124, p-ISSN: 2080-8836, e-ISSN: 2392-067X*
 115. Wasiuta O., Wasiuta S., *Przyczyny konfliktu rosyjsko-czeczeńskiego. „Wojny i konflikty. Przeszłość - Teraźniejszość - Przyszłość”, 2017, nr 2, s. 141-162, p-ISSN: 2543-6759*
 116. Wasiuta O., Wasiuta S., *Rekrutacja bojowników-cudzoziemców do ISIS. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili”, 2017, Z. 7, s. 3-22, p-ISSN: 2082-0917*
 117. Wasiuta O., Wasiuta S., *Russian mass-media manipulation of information in hybrid warfare against Ukraine. “Security Dimensions. International & National Studies”, 2016, nr 17, s. 73-98, p-ISSN: 2353-7000*
 118. Wasiuta, O., Wasiuta, S., *Asymetric and hybrid geopolitical theats. “European Journal of Geopolitics”, nr 6, 2018, pp. 4-36. ISSN 2353-8554*
 119. Wasiuta O., *Problemy demograficzne Federacji Rosyjskiej. „Przegląd Geopolityczny”, 2019, nr 28, (1,4 a.d.). ISSN 2080-8836, s. 86-104, <http://przeglad.org/wp-content/uploads/2019/06/XXVIII-05-Wasiuta.pdf>*

120. Wasiuta O., *iWar - bezprecedensowa forma wojny internetowej*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate”, 2019, nr 2, p-ISSN: 2082-0917
121. Winiarczyk-Kossakowska M., *Racjonalizm, laicyzm, wolnomyślicielstwo polskie - tradycja*, „Studia Humanistyczno-Społeczne”, 2017, T. 17, s. 135-146, p-ISSN: 2081-2493
122. Winiarczyk-Kossakowska M., *The traditions of rationalism, secularism and free thinking in Poland*. „Rocznik Politologiczny”, 2017, nr 4, s. 29-41, p-ISSN: 1731-4526
123. Włodarczyk E., *Edukacja w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate”, 2018, Z. 8, s. 194-209, p-ISSN: 2082-0917
124. Włodarczyk E., *Społeczno-technologiczne uwarunkowania współczesnej edukacji*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili”, 2016, Z. 6, s. 180-192, p-ISSN: 2082-0917
125. Włodarczyk E., *Zarządzanie partycypacyjne bezpieczeństwem w szkole*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili”. - 2017, Z. 7, s. 277-295, p-ISSN: 2082-0917
126. Wójtowicz T., *Konflikt zbrojny na Ukrainie jako przykład wojny hybrydowej*. „Kultura i Polityka”, 2016, nr 20, s. 109-119, p-ISSN: 1899-4466
127. Wójtowicz T., *Porównanie kultury strategicznej Stanów Zjednoczonych i Chińskiej Republiki Ludowej*. „Polityka i Społeczeństwo”, 2018, nr 1, s. 103-116, p-ISSN: 1732-9639
128. Wójtowicz T., *The Influence of Russian Military Involvement in the War in Syria*, „Zeszyty Naukowe Akademii Sztuki Wojennej” 2018 nr.2 (111), s. 85-99. SSN: 2543-6937
129. Wójtowicz T., *Wykorzystanie środków farmakologicznych przez Chińską Armię Ludowo-Wyzwoleńczą*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate”, 2018, Z. 8, s. 23-34, p-ISSN: 2082-0917
130. Wójtowicz T., Szocik K., Baran L., *War or peace?: the possible scenarios of colonising Mars*. „Space Policy”, 2017, Vol. 42, s. 31-36, p-ISSN: 0265-9646
131. Wywiał P., *Działania precyzyjne formacji nieregularnych: krakowska „triada zamachów”*. „Kultura bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje”, 2015, nr 18, s. 246-258, p-ISSN: 2299-4033
132. Wywiał P., *Konferencja Naukowa Rola organizacji proobronnych w systemie bezpieczeństwa państwa*, Ostróda, 4 czerwca 2016 roku. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis.

- Studia de Securitate et Educatione Civili”, 2016, Z. 6, s. 253-25, p-ISSN: 2082-0917
133. Wywiał P., *Legia Akademicka - doświadczenia i perspektywy*. „Commentarii Academici”, 2018, nr 5, s. 7, p-ISSN: 2545-0824
 134. Wywiał P., *Military education for students within the framework of the Academic Legion: a pilot project*. “Security and Defence Quarterly”, 2018, Vol. 4, nr 21, s. 73-86, p-ISSN: 2300-8741, e-ISSN: 2544-994X
 135. Ziarko A., Seweryn B., Spodaryk M., *Stan wiedzy studentów o zasadach udzielania pierwszej pomocy i Systemie Państwowego Ratownictwa Medycznego w Polsce*. „Państwo i Społeczeństwo”, 2016, nr 4, s. 69-86, p-ISSN: 1643-8299, e-ISSN: 2451-0858
 136. Ziarko A., *Zagrożenia bezpieczeństwa społecznego z perspektywy uczestników III Ogólnopolskiej Studencko-Doktoranckiej Konferencji Naukowej Oblicza bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo społeczne*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili”, 2016, Z. 6, s. 255-258, p-ISSN: 2082-0917
 137. Żebrowski A., *Człowiek zagrożeniem dla bezpieczeństwa państwa: (wybrane aspekty)*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili”, 2017, Z. 7, s. 41-64, p-ISSN: 2082-0917.
 138. Żebrowski A., *Zagrożenia wywiadowcze u progu XXI wieku, wybrane problemy*. „Acta Scientifica Academiae Ostroviensis. Sectio A, Nauki Humanistyczne, Społeczne i Techniczne”, 2016, nr 7, s. 453-466, p-ISSN: 2300-1739.

„Nauczyciel ma wpływ na wieczność. Nie jest bowiem w stanie określić, gdzie kończy się jego oddziaływanie”

H. B. Adams

IV. OPIS OSIĄGNIĘĆ W ZAKRESIE KSZTAŁCENIA KADR NAUKOWYCH

Pracownicy posiadający tytuł naukowy profesora

Prof. dr hab. Olga Wasiuta

A. Funkcje promotora

1. Promotor w przewodach doktorskich zakończonych obroną:

1.1. Kumelska Magdalena, *Globalne konsekwencje polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych Ameryki w okresie prezydentury George’a W. Busha juniora*, Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 2012 r.

1.2. Szmurło Zbigniew, *Zależności, wpływy i oddziaływania kultury i polityki w Armenii*, Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 2010 r.

2. Promotor w przewodach doktorskich otwartych niezakończonych:

2.1. Popławska Joanna, *Polityka Bezpieczeństwa energetycznego Rzeczypospolitej Polski po wejściu do UE*. Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2019 r.

2.2. Osikowicz Żanna, *Społeczno-kulturalne aspekty stosunków Polski i Ukrainy w latach 1991-2013*, Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2017 r.

B. Funkcje recenzenta

3. Recenzent w przewodach doktorskich:

3.1. Możdżonek Waldemar, *Polityka władz polskich wobec mniejszości narodowych i etnicznych*, Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 2013 r.

3.2. Ćwikliński Konrad, *Nowa Zelandia: idea i praktyka budowy globalnej społeczności obywatelskiej*, Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 2012 r.

3.3. Grzegorowski Zbigniew, *Instytucja służb specjalnych a gwarantowanie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego państwa polskiego*, Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 2011 r.

C. Udział w kształceniu kadr w ramach studiów doktoranckich:

1. Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Wykład -*Geopolityczne aspekty stosunków międzynarodowych*, 2010/2011 - 2013/2014 r.

2. Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, *Seminarium doktoranckie*, od 2010/2011 - 2013/2014 r.

3. Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, *Seminarium doktoranckie*, od 2017/2018 r.

Prof. dr hab. inż. Andrzej Żebrowski

1. Promotor w przewodach doktorskich zakończonych obroną:

1.1. Kura Agnieszka, *Cyberprzestrzeń zagrożeniem dla polityki bezpieczeństwa państwa u progu XXI wieku*”, Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2017 r.

1.2. Habigier - Pipska Grażyna, *Polityka edukacyjna w procesie reformowania ustroju współczesnej Polski (1989 – 2005)*, Instytut Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2016 r.

1.3. Swoboda Piotr, *Wywiad i kontrwywiad w Polsce w procesie przemian systemowych (1989 – 2007)*, Instytut Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2016 r.

1.4. Szkurłat Izabela Anna, *Walka z terroryzmem a polityka bezpieczeństwa państw Europy Zachodniej na przełomie XX i XXI wieku*, Instytut Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2015 r.

1.5. Świątkowska Joanna, *Walka informacyjna a bezpieczeństwo międzynarodowe w latach 1990 – 2011*, Instytut Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2015 r.

1.6. Franc Sławek, *Wpływ przemian systemowych na działalność Policji w walce z przestępczością gospodarczą w Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1989 – 2004*, Wydział Politologii Uniwersytetu Marii – Curie Skłodowskiej w Lublinie, 2014 r.

1.7. Kopeć Rafał, *Broń masowego rażenia w polityce międzynarodowej po rozpadzie bipolarnego podziału świata*, Instytut Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2013 r.

B. Funkcje recenzenta

2. Recenzent w postępowaniach albo przewodach habilitacyjnych o nadanie stopnia doktora habilitowanego:

2.1. Stefan Cosban – Woytycha, *Na podstawie dorobku naukowego*, Wydział Politologii i Stosunków Międzynarodowych, Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, 2017 r.

3. Recenzent w przewodach doktorskich:

3.1. Mrozek Żaneta, *Polityczny i prakseologiczny wymiar przekształceń systemu ochrony zdrowia w Polsce*, Instytut Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2015 r.

3.2. Paszkowski Marek Ireneusz, *Przeobrażenia kadry zawodowej Wojska Polskiego w latach 1989 – 2009*, Wydział Nauk Politycznych Akademii Humanistycznej w Pułtusku, 2013r.

3.3. Ryszard Warda *Rola potęgi morskiej w polityce zagranicznej ZSRR w latach 1946 – 1989*, Wydział Nauk Politycznych Akademii Humanistycznej w Pułtusku, 2012 r.

3.4. Suduł Ryszard, *Nielegalna migracja do Polski po 1989 roku*, Wydział Politologii Uniwersytet Marii Curie – Skłodowskiej, 2011 r.

A. Udział w kształceniu kadr w ramach studiów doktoranckich:

1. Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, seminarium doktoranckie, od 2017/2018 r.

2. Instytut Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, seminarium doktoranckie, 2009/2010 - 2016/2017 r.

B. Pracownicy posiadający tytuł naukowy doktora habilitowanego

Dr hab. Hanna Batorowska, prof. UP

A. Funkcje promotora

1. Promotor w przewodach doktorskich zakończonych obroną:

1.1. Oberbek Jan, *Druki muzyczne Jana Nepomucena Bobrowicza z lat 1826 - 1972. Systematyka i analiza bibliograficzna*, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2017 r.

2. Promotor w przewodach doktorskich otwartych niezakończonych:

2.1. Tomaszewska-Wieczorek Małgorzata, *Alfabetyzm wizualny młodego pokolenia z perspektywy kultury informacyjnej*, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2014 r.

2.2. Woźniak Barbara, *Modele organizacji i zarządzania zbiorami w bibliotece prywatnej hrabiów branickich i Tarnowskich w Suchoj Beskidzkiej od 1868 do 1939 roku*, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2013 r.

3. Recenzent w postępowaniach albo przewodach habilitacyjnych o nadanie stopnia doktora habilitowanego:

3.1. Kowalska Małgorzata, *Crowdsourcing internetowy – pozytywny wymiar partycypacji społecznej. Konteksty – istota – uwarunkowania*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, 2016 r.

4. Udział w przewodzie doktorskim jako recenzent pracy:

4.1. Kulesa Katarzyna, *Nauczyciel akademicki w świecie zdalnej edukacji. Studium przypadku*, Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Śląskiego, 2018 r.

4.2. Długosz-Pysz Agnieszka, *Zachowania informacyjne użytkowników spuścizn archiwalnych*, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2015 r.

C. Udział w kształceniu kadr w ramach studiów doktoranckich:

1. Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Przedmiot: *Nowe technologie informacyjne w projektach naukowych*, 2014/2015 - 2015/2016 r.

Dr hab. Janusz Falecki, prof. UP

A. Funkcje promotora

1. Promotor w przewodach doktorskich niezakończonych otwartych:

1.1. Socha Gabriela, *Działania Policji podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym*, Wydział Nauk Stosowanych Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej, 2019 r.

1.2. Czerniawski Robert, *Udział Policji w zapewnieniu bezpieczeństwa imprez masowych w Polsce*, Wydział Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, 2018 r.

2. Promotor pomocniczy w przewodach doktorskich niezakończonych otwartych:

2.1. Dróżdż Aneta, *Udział funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu w realizacji zadań w rejonach konfliktów zbrojnych*, Wydział Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, 2014 r.

B. Funkcje recenzenta

3. Recenzent w przewodach doktorskich:

3.1. Kołodziejczak Malwina Ewa, *Naczelny dowódca sił zbrojnych w systemie kierowania bezpieczeństwem narodowym RP*, Wydział Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Sztuki Wojennej, 2018 r.

3.2. Krzemińska Agata, *System opieki nad weteranami działań poza granicami państwa i ich rodzinami*, Wydział Zarządzania i Dowodzenia Akademii Sztuki Wojennej, 2018 r.

Dr hab. Roman Kochnowski, prof. UP

A. Funkcje promotora

1. Promotor w przewodach doktorskich zakończonych obroną:

1.1. Kowalik Kinga, *Koncepcje niepodległościowe środkowoeuropejskiej emigracji politycznej i opozycji antykomunistycznej w latach 1975-1989*, Instytut Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2018 r.

1.2. Sikorski Szymon, *Niemcy i Francja wobec akcesji Polski do Unii Europejskiej*, Instytut Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2012 r.

1.3. Poki Aurelia, *Integryzm katolicki w Polsce na przełomie XX i XXI wieku*, Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, 2007 r.

1.4. Chyliński Marek, *Polityka bezpieczeństwa Socjaldemokratycznej Partii Niemiec 1949-2001*, Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, 2007 r.

1.5. Pioskownik Stefan, *Kwestia śląskiej tożsamości politycznej - studium postaw politycznych wobec autonomii Śląska od roku 1989*, Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, 2006 r.

1.6. Herzyk Robert, *Kościół, duchowieństwo i religia katolicka w myśli politycznej Polskiej Partii Socjalistycznej okresu dwudziestolecia międzywojennego*, Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, 2005 r.

2. Promotor w przewodach doktorskich otwartych niezakończonych:

2.1. Indyk Jarosław, *Rakietowe pociski balistyczne jako element polityki bezpieczeństwa na przykładzie wybranych państw po 1989 roku*, Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2019 r.

2.2. Chrząszcz Jach Artur, *Kompleks Trianon w programach wybranych węgierskich partii politycznych po 1989 r.*, Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2018 r.

B. Funkcje recenzenta

3. Recenzent w postępowaniach albo przewodach habilitacyjnych o nadanie stopnia doktora habilitowanego:

3.1. Delong Marek, *Konferencja Episkopatu Polski wobec wybranych kwestii politycznych i społecznych w Polsce w latach 1989-2014*, Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2016 r.

3.2. Kłaczyński Robert, *Strategia polityczna Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy i Białorusi: 1990-2014*, Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2015 r.

4. Recenzent w przewodach doktorskich:

4.1. Szkurląt Izabela, *Walka z terroryzmem a polityka bezpieczeństwa państw Europy Zachodniej na przełomie XX i XXI wieku*, Instytut Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2015 r.

4.2. Kopeć Rafał, *Broń masowego rażenia w polityce międzynarodowej po rozpadzie bipolarnego podziału świata*, Instytut Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2013 r.

4.3. Sanetra-Pólgrabi Sabina, *Funkcjonowanie euroregionów na pograniczu południowym Polski a integracja społeczności pogranicza po 1993 roku. Analiza porównawcza trzech Euroregionów: Śląsk Cieszyński, Beskidy i Tatry*, Instytut Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2012 r.

4.4. Zarębska Małgorzata, *Kapitalizm, demokracja, nauka społeczna Kościoła katolickiego w myśli politycznej Michaela Novaka*, Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, 2006 r.

4.5. Piątek Marcin, *Stanowisko SPD w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej w latach 1998-2002*, Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, 2005r.

4.6. Kuczyńska Anna, *Funkcjonowanie ustroju politycznego V Republiki Francuskiej w warunkach kohabitacji (1986-1988, 1993-1995, 1997-2002)*, Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, 2005 r.

4.7. Słupik Tomasz, *Demokracja, rewolucja, państwo w doktrynie politycznej Alexisa de Tocqueville'a*, Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, 2005 r.

C. Udział w kształceniu kadr w ramach studiów doktoranckich

1. Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, wykład: *Węzłowe problemy współczesnego bezpieczeństwa międzynarodowego*, od 2017/2018 r.

2. Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, seminarium doktoranckie, od 2017/2018 r.

3. Uniwersytet Śląski w Katowicach, seminarium doktoranckie, 2002/2003 – 2006/2007.

Dr hab. Janusz Ropski, prof. UP

A. Funkcje promotora

1. Promotor w przewodach doktorskich otwartych niezakończonych:

1.1. Kulka-Smolkowicz Monika, *Społeczne, polityczne i prawne aspekty dostępu osób cywilnych do broni palnej w Polsce współczesnej*, Wydział Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2018 r.

B. Funkcje recenzenta

2. Recenzent w przewodach doktorskich:

2.1. Tomczak Andrzej, *Paradygmaty kształcenia nauczycieli edukacji dla bezpieczeństwa w szkolnictwie polskim*, Wydział Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Sztuki Wojennej, 2018 r.

C. Udział w kształceniu kadr w ramach studiów doktoranckich:

1. Wydział Politologii Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), seminarium doktorskie, Od 2017/2018 r.

2. Wydział Politologii Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, przedmiot: *Dydaktyka szkoły wyższej*, Od 2017/2018 r.

3. Instytut Politologii Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, seminarium doktorskie, 2015/2016–2016/2017 r.

4. Instytut Politologii Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, przedmiot: *Dydaktyka szkoły wyższej*, 2015/2016–2016/2017

5. Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach, przedmiot: *Dydaktyka szkoły wyższej*, 2006/2007 – 2014/2015 r.

6. Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach, przedmiot: *Podstawy rozwiązywania problemów społecznych*, 2006/2007 – 2014/2015 r.

Dr hab. Małgorzata Winiarczyk Kossakowska, prof. UP

A. Funkcje promotora

1. Promotor w przewodach doktorskich zakończonych obroną:

1.1. Machalica Bartosz, *Dylematy ideowe lewicy polskiej w latach 1989 – 2005*, Wydział Zarządzania i Administracji Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2016 r., praca wyróżniona przez Uczelnię.

1.2. Lelonek Adam, *Ukraina państwem buforowym między Federacją Rosyjską a Zachodem*, Wydział Zarządzania i Administracji Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2014 r.

2. Promotor w przewodach doktorskich otwartych niezakończonych:

Syska Michał, *Partie radykalnej lewicy w państwach skandynawskich po roku 1980*, Wydział Zarządzania i Administracji Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2013 r.

B. Funkcje recenzenta

3. Recenzent w przewodach doktorskich:

3.1. Borowska Donata, *Sens „tego, co polityczne” w dobie globalizacji w społecznym nauczaniu Jana Pawła II*, Instytut Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, 2013 r.

3.2. Szumigalska Agnieszka, *Stosunek państwa do kościołów w Holandii po II wojnie światowej*, Instytut Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, 2012 r.

3.3. Małek Kazimierz, *Reformacyjne Kościoły Ewangelickie i ich rola w systemie politycznym PRL*, Instytut Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, 2011 r.

V.PROJEKTY NAUKOWO-BADAWCZE

I. Prof. dr hab. Olga Wasiuta

Projekt badawczy *Information Warfare as a New Dimension of Geopolitical Rivalization* we współpracy ze Wschodnioeuropejskim Narodowym Uniwersytetem im. Lesi Ukrainy (Łuck), pod auspicjami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Ministerstwie Edukacji i Nauki Ukrainy – marzec 2017 r.

Realizacja: Międzynarodowy zespół badawczy.

Kierownik projektu: prof. dr hab. Olga Wasiuta.

Członkowie zespołu: Rafał Kopeć, Przemysław Mazur, Rafał Klepka.

Okres badań: 2018-2019.

Efekt prac badawczych: 2018 rok – Monografia zbiorowa: *International and National Security: Politics, Information, Ecology, Economy*, (ed.) A. Mytko. MPBP „Hordon”, Lutsk 2018, 320 s., ISBN 978-966-8398-55-1;

1) Czop A., *The Tasks of Self-governments in the Mission of Providing Security to Local Communities*, [w:] *International and National Security: Politics, Information, Ecology, Economy*, (ed.) A. Mytko. MPBP „Hordon”, Lutsk 2018, s. 36-52. ISBN 978-966-8398-55-1;

2) Kaźmierczak D., *Human Security – the Main Concern of the 21st Century*, [w:] *International and National Security: Politics, Information, Ecology, Economy*, (ed.) A. Mytko. MPBP „Hordon”, Lutsk 2018, s. 89-99. ISBN 978-966-8398-55-1;

3) Wasiuta O., Wasiuta S., *Modern Hybrid Threats*, [w:] *International and National Security: Politics, Information, Ecology, Economy*, (ed.) A. Mytko. MPBP „Hordon”, Lutsk 2018, s.145-165. ISBN 978-966-8398-55-1.

Badania w toku.

II. Dr hab. Roman Kochnowski, prof. UP

1) Projekt badawczy *Od Port Artur do Port Stanley. Z dziejów konfliktów morskich w XX wieku.*

Realizacja: Międzynarodowy zespół badawczy.

Kierownik zespołu: dr hab. Roman Kochnowski, prof. UP.

Członkowie zespołu zatrudnieni w Wydziale Politologii: dr Jarosław Jastrzębski, dr Łukasz Stach.

Okres badań: 2015-2016.

Efekt prac badawczych: Monografia zbiorowa Kochnowski R., Jastrzębski J., (red.) *Od Port Artur do Port Stanley: z dziejów konfliktów morskich w XX stuleciu*. Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2016, 328 s., p - ISBN: 978-83-65652-42-3.

2) Projekt badawczy (grant) *Dalekie morza, bliskie rzeki. Rzecz o strategii, organizacji i logistyce flot wojennych.*

Realizacja: Międzynarodowy zespół badawczy.

Kierownik zespołu: dr hab. Roman Kochnowski, prof. UP. Członkowie zespołu zatrudnieni w Wydziale Politologii: dr hab. Tomasz Skrzyński, prof. UP, dr Jarosław Jastrzębski, dr Łukasz Stach.

Okres badań: 2016-2018.

Efekt prac badawczych: Monografia zbiorowa - Kochnowski R., Jastrzębski J., (red.) *Dalekie morza, bliskie rzeki: rzecz o strategii, organizacji i logistyce flot wojennych*, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2018, 209 s., p - ISBN: 978-83-7889-712-5.

III. Dr hab. Janusz Falecki, prof. UP

1) Projekt badawczy *Straż gminna (miejska) w kreowaniu bezpiecznej przestrzeni publicznej Śląska Cieszyńskiego.*

Organizatorzy: Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Dąbrowie Górniczej we współpracy m.in. z Stredná Odborná Škola Policajného Zboru Pezinok (Republika Słowacka) Vyšší Policejní Škola a Strědni Policejní Škola Ministerstva Vnitřní v Holešově (Republika Czeska).

Realizacja: Międzynarodowy zespół badawczy.

dr hab. Janusz Falecki prof. UP – członek zespołu badawczego.

Okres badań: 2017-2018.

Efekt prac badawczych: Monografia zbiorowa: Falecki J., Kochańczyk R., Sowizdraniuk P. (red.) *Współczesne uwarunkowania zarządzania bezpieczeństwem wewnętrznym państwa*, Szkoła Policji w Katowicach, Katowice: 2018 306 s., p - ISBN: 978-83-934380-8-2.

2) Projekt badawczy *Uwarunkowania sprawności działania policji na poziomie lokalnym.*

Organizatorzy: Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach we współpracy m.in. z Stredná Odborná Škola Policajného Zboru Pezinok (Republika Słowacka) Vyšší Policejní Škola a Strědni Policejní Škola Ministerstva Vnitřní v Holešově (Republika Czeska).

Realizacja: Międzynarodowy zespół badawczy.

dr hab. Janusz Falecki prof. UP – członek zespołu badawczego.

Okres badań: 2018-2019.

Efekt prac badawczych: badania w toku.

IV. Dr hab. Małgorzata Winiarczyk - Kossakowska, prof. UP

Projekt badawczy *Kobiety w polskiej politologii. Od diagnozy do współpracy.*

Realizacja: zespół badawczy przy wsparciu Fundacji im. Róży Luksemburg oraz Fundacji im. Izabeli Jarugi-Nowackiej.

Dr hab. Małgorzata Kossakowska-Winiarczyk prof. UP – członek zespołu.

Okres badań: 2017-2018.

Efekt prac badawczych: Raport *Kobiety w polskiej politologii. Od diagnozy do współpracy.* Warszawa 2018, 67 s. ISBN 978-83-63887-08-7.

V. Dr hab. Tomasz Skrzyński, prof. UP

1) Projekt badawczy *Korespondence Kazimierze Nitsche a Aniely z Gruszeckých Nitschové.*

Realizacja: międzynarodowy zespół badawczy pod auspicjami PAU i Akademii Nauk Czeskiej Republiki pt. Česko-polské vědecké a kulturní styky v 19. a 20. století.

Data rozpoczęcia: 2006.

Efekt prac badawczych: *Korespondence Kazimierze Nitsche a Aniely z Gruszeckých Nitschové*, w: Paříž 1919 *Mírová konference očima poradců československé a polské delegace*, oprac. J. Chodějovský, Praha [Czechy] 2017 [druk 2018], s. 258-387 [udział autorski T. Skrzyńskiego w przygotowaniu korespondencji tych listów 80%]. T. Skrzyński, *Kazimierz Ignacy Nitsch (1874–1958)*; w: tamże, s. 65-76; T. Skrzyński, *Aniela Gruszecka-Nitschowa (1884–1976)*, w: tamże, s. 77-82.

VIII. Dr Agnieszka Polończyk

Projekt badawczy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego „DIALOG”: *GIS w historii. Możliwości wykorzystania i popularyzacji współczesnych narzędzi geoinformatycznych w naukach humanistycznych na przykładzie czynu zbrojnego cichociemnych.*

Realizacja: zespół badawczy UP w partnerstwie z Akademią Górniczo-Hutniczą im. Stanisława Staszica.

Kierownik projektu: dr A. Polończyk.

Skład zespołu: prof. dr hab. inż. Andrzej Leśniak, dr inż. Michał Lupa

Okres badań: 29 listopada 2018 r., do 30 października 2020.

Efekt prac badawczych: badania w toku.

IX. Dr Klaudia Cenda-Miedzińska

1) Projekt badawczy UE *Nachhaltige Integration: Migranten werden Unternehmer.*

Realizacja: Międzynarodowy zespół badawczy.

dr K. Cenda-Miedzińska – wykonawca z ramienia Hamkari, odpowiedzialność za realizację zadania: *Security of the Polish-Afghan economic cooperation between 1950-2012 by the example of the governmental bilateral agreements*.

Okres badań: wrzesień 2016 - 31 sierpnia 2018.

Efekt prac badawczych: sprawozdanie z realizacji zadania badawczego przesłane do UE.

2) Projekt badawczy UE *Sustainable Integration for Afghan Women in the European Labour Market*.

Realizacja: międzynarodowy zespół badawczy *advisa* Unternehmensberatung GmbH z siedzibą w Hamburgu, Stowarzyszenie Współpracy Polsko-Afgańskiej Hamkari, Giresun Lisesi (Turcja), ARSAP - IMPRESA SOCIALE (Włochy).

Dr K. Cenda-Miedzińska – wykonawca z ramienia Hamkari z zadaniem *Cooperation for innovation and the exchange of good practices. Strategic Partnerships for adult education. Gender equality / equal opportunities; Early School Leaving / combating failure in education; Integration of refugee*.

Okres badań: 1 września 2017 - 31 sierpień 2019.

Efekt prac badawczych: badania w toku.

X. Dr Piotr Łubiński

Projekt NCBiR *Uczelnia najwyższej jakości – UP to the TOP*, realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój, Oś priorytetowa III Szkolnictwo Wyższe dla gospodarki i rozwoju, Działanie 3.5 Kompleksowe programy szkół wyższych, Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Realizacja: zespół Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie z zadaniem nr 8 *Dostosowanie i realizacja programu kształcenia do potrzeb społeczno-gospodarczych na kierunku Bezpieczeństwo państwa*.

Kierownik projektu: dr Piotr Łubiński.

Okres realizacji: 2018-2021.

Efekt realizacji projektu: program w trakcie realizacji, której celem są podwyższone kwalifikacje merytoryczne, w tym w zakresie zawodów związanych z bezpieczeństwem.

XI. Prof. dr hab. Olga Wasiuta, dr Ewelina Włodarczyk

Projekt NCBiR *Uczelnia najwyższej jakości – UP to the TOP*, realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój, Oś priorytetowa III Szkolnictwo Wyższe dla gospodarki i rozwoju.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Realizacja: zespół Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie z zadaniem nr 6: *Wsparcie wykorzystania informacji z rynku pracy do projektowania kształcenia*.

Konsultant ds. jakości kształcenia: dr Ewelina Włodarczyk.

Moderator spotkań Rady Programowej: prof. dr hab. Olga Wasiuta.

Okres realizacji: styczeń – kwiecień 2019.

Efekt realizacji projektu: prace w toku.

XII. Dr Danuta Kaźmierczak

Projekt UE *Science for Disaster Risk Management Knowledge: acting today protecting tomorrow*. Projekt finansowany przez Unię Europejską. Organizator: The Disaster Risk Management Knowledge Centre (DRMKC) UE - Centrum Wiedzy Zarządzania Kryzysowego Unii Europejskiej.

Realizacja: międzynarodowy zespół badawczy z zadaniem przygotowania sprawozdania z badań.

Koordynator prac do zadania 4.2. *Citizen participation and public awareness* - dr Danuta Kaźmierczak.

Okres realizacji: 2019-2020.

Efekt realizacji projektu: raport Unii Europejskiej *Science for DRM: acting today protecting tomorrow 2020* (w trakcie realizacji), sprawozdanie z badań – w trakcie przygotowania.

XIII. Dr Rafał Klepka

Projekt Narodowego Centrum Nauki MINIATURA - 2: *Stronniczość polityczna w mediach – doskonalenie metod badań zawartości i wpływu mediów*.

Organizator: Narodowe Centrum Nauki.

Realizacja: dr Rafał Klepka – kierownik projektu.

Okres realizacji: 2018-2019.

Efekt realizacji projektu: pozyskanie doświadczenia oraz poznanie zaawansowanej metodologii badania mediów celem sięgnięcia po środki grantowe w Polsce i Europie na bardziej zaawansowane badania – projekt w trakcie realizacji.

„Nauka nie ma żadnej ojczyzny,
gdyż wiedza ludzka obejmuje cały świat”

Ludwik Pasteur

VI. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA INSTYTUTU NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE w latach 2016-2019

A) WSPÓŁPRACA NAUKOWA INOB Z OŚRODKAMI NAUKOWYMI ZA GRANICĄ:

➤ **NATO** – wykłady dr Piotra Łubińskiego dla NATO CCOE – Kielce Military Training Centre for foreign Operations, 2018 czerwiec 2018 roku – koordynator kpt Tomasz Śniec - t.sniec@ron.mil.pl;

➤ **NATO** – NATO CIMIC Staff Worker Course organizowany przez NATO CCOE w Hadze, 18-29 czerwca 2018 r. - koordynator kpt Manuel Schwarzkopf - schwarzkopf.m@CIMIC-COE.org, odczyty pt. Social systems and CIMIC, Economic systems and CIMIC.

➤ **USA - Instytut Nauk o Bezpieczeństwie został w 2019 roku członkiem Deterrence and Assurance Academic Alliance.** Jest to związek uczelni zajmujących się obronnością i odstraszeniem militarnym. Został utworzony przy Dowództwie Strategicznym USA (USSTRATCOM). Zaproszenie do udziału uzyskał podczas konferencji naukowej, która odbyła się w marcu 2019 roku w Dowództwie i na Uniwersytecie Nebraska (University of Nebraska at Omaha). Jesteśmy jedyną uczelnią z Polski i drugą z kontynentalnej części Europy w tej organizacji. Do związku należą takie uczelnie jak: Columbia University, Stanford University, Georgetown University, Harvard University, Johns Hopkins University School of Advanced International Studies, Berkley University, Command and General Staff College, United States Naval Academy, U.S. Air Force Academy, University of Notre Dame czy Yale University. **Koordynatorami ze strony Instytutu są: dr Rafał Kopeć i dr Przemysław Mazur,** ze strony USSTRATCOM dr Kathleen Cooper. Do zadań Związku należy m.in.:

➤ wyprzedzające myślenie o odstraszeniu wykraczające poza narracje z czasów zimnej wojny,

➤ stymulowanie rygorystycznych badań akademickich w zakresie odstraszenia i innych koncepcji myśli strategicznej na XXI wiek,

➤ promowanie współpracy między akademickimi i wojskowymi członkami Związku,

➤ zachęcanie do rozwoju specjalistów ds. bezpieczeństwa narodowego, tak aby sprostać przyszłym wymaganiom badawczym, analitycznym i decyzyjnym.

➤ **Wielka Brytania** – Uniwersytet Aberystwyth w Walii (sklasyfikowany na czwartej pozycji wśród uczelni brytyjskich po Oxford, Cambridge i St.Andrew pod względem nauczania): udział w konferencjach, publikacje, obrona doktoratu: dr Piotr Łubiński uzyskał stopień doktora nauk prawnych (PhD in Law) na Uniwersytecie 25 lutego 2016 roku.

➤ **Niemcy** – od 2016 roku prof. R.Kochnowski kieruje międzynarodowym zespołem badawczym realizującym temat: „*Konflikty morskie w XX-XXI stuleciu*”. W pracach zespołu uczestniczą m.in. prof. Nicholas A.M.Rodger z All Souls College Oxford University oraz prof. Michael Epkenhans z Militaergeschichtliches Forschungsamt der Bundeswehr w Poczdamie. Zespół jest afiliowany przez Uniwersytet Pedagogiczny.

➤ **Francja** – współpraca z Towarzystwem Historyczno-Literackim (La Société Historique et Littéraire Polonaise); udział w konferencjach i publikacje.

➤ **Słowacja** – siedmioletni okres współpracy z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego Politechniki w Żylinie – Wydział Zarządzania Kryzysowego, dokonywanie recenzji prac doktorskich na tym wydziale; Instytutem Politologii Uniwersytetu Preszowskiego w Preszowie;

➤ **Czechy** – udział w konferencjach i publikacje: w Akademii Sił Zbrojnych Czech; na Wydziale Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy; Instytucie Studiów Interdyscyplinarnych w Brnie; Instytucie Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Karola w Pradze; na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Karola w Pradze;

➤ **Austria** – Uniwersytet Przyrodniczy w Wiedniu, który prowadzi szkolenia i warsztaty „*Risk Data Hub & Austrian Disaster Network Days*”, a organizatorem jest Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ministerstwo Edukacji Austrii. Tematyka warsztatów dotyczy tworzenia Centrów Informacji o Zagrożeniach (RDH) na szczeblach narodowych i lokalnych. Warsztaty prowadzą urzędnicy Centrum Wiedzy Zarządzania Kryzysowego Unii Europejskiej (DRMKC) oraz członkowie projektu *The Report Science for DRM 2020: acting today, protecting tomorrow*. W warsztatach w październiku 2018 roku uczestniczyła dr Danuta

Kaźmierczak, która jest członkiem przedmiotowego projektu Unii Europejskiej, koordynatorem prac nad Raportem;

➤ **Islamska Republika Iranu – Uniwersytet Allameh Tabataba'i**, udział w konferencjach, przygotowanie publikacji i recenzowanie. Dr Cenda-Miedzińska przygotowała do druku artykuł dla wydawnictwa Allameh Tabataba'i University, pt. *Child security policy in the Islamic Republic of Afghanistan against the background of the international legal commitments of the State*; recenzowanie artykułu naukowego pt. *Application of Digital Technologies in Health Insurance for Social Good* w czasopiśmie naukowym "International Journal of Sociology and Social Policy";

➤ **Islamska Republika Iranu – Uniwersytet Teherański, Wydział Studiów Światowych** – Centrum Badań nad Pokojem i Konfliktami. Zapoczątkowany przez Uniwersytet Teherański rozwój sieci współpracy międzynarodowej na temat pokoju i rozwiązywania konfliktów pozwolił dr K.Cendzie-Miedzińskiej na nawiązanie kontaktów i pozyskanie do rady naukowej kwartalnika naukowego "Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate" wydawanego przez INoB Uniwersytetu Pedagogicznego następujące osoby: prof. dr Ane Kirkegaard, Uniwersytet w Malmö (Szwecja), prof. dr Saadet Gülden Ayman, Uniwersytet Stambulski (Turcja), prof. Xavier P. Mao, North-Eastern Hill University (Indie).

➤ **Ukraina: a)** Wydział Stosunków Międzynarodowych oraz Centrum Bezpieczeństwa Międzynarodowego i Partnerstwa Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu imienia Iwana Franki, współpraca przy organizacji konferencji międzynarodowych (przeprowadzono 5 konferencji) oraz nad publikacjami wydawanymi w czasopiśmie "Visnyk of the Lviv University. Series International Relations"; **b)** Wydział Stosunków Międzynarodowych Wołyńskiego Narodowego Uniwersytetu im. Łesi Ukrainki w Łucku (zorganizowano 1 konferencje, druga odbędzie się 3-4- czerwca 2019 r.); wydana wspólna anglojęzyczna monografia naukowa w Łucku w 2018 r.; został przygotowany do druku *Vademecum bezpieczeństwa informacyjnego* w dwóch wersjach językowych –polskim i ukraińskim; wymiany pracowników i studentów; **c)** z Odeskim Uniwersytetem Narodowy im. I. Miecznikowa –udział w konferencjach, publikacje dla czasopisma „Politikus”.

B) ORGANIZACJA PRZEZ INSTYTUT NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE KONFERENCJI MIĘDZYNARODOWYCH:

➤ I Międzynarodowa konferencja naukowa „*Współczesne Wyzwania Bezpieczeństwa Europejskiego*” (Kraków, 18-19.10.2016 r.), zorganizowanej i przygotowanej przez pracowników Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie i Katedry Bezpieczeństwa Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. W rezultacie przeprowadzonej Konferencji zostało przygotowane i wydano trzy odrębne recenzowane monografie. Nawiązano kontakty z przedstawicielami kół naukowych Polski, Ukrainy i Słowacji.

➤ III Międzynarodowa konferencja naukowa „*Współczesne Uwarunkowania Bezpieczeństwa Państwa*”, Kraków, 21– 22 maja 2018 r. Konferencja została zorganizowana przez Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie we współpracy z Centrum Bezpieczeństwa Międzynarodowego i Partnerstwa Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki, Stowarzyszeniem Prawników Ukrainy, Instytutem Politologii Uniwersytetu Preszowskiego w Preszowie, Wydziałem Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, Wydziałem Nauk Społecznych Uniwersytetu Karola w Pradze, Wydziałem Nauk Społecznych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (filia UJK w Piotrkowie Trybunalskim), Wydziałem Policyjnych Nauk Stosowanych Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie oraz Wydziałem Inżynierii Bezpieczeństwa Cywilnego Szkoły Głównej Służby Pożarniczej w Warszawie.

➤ Międzynarodowa konferencja naukowa pt „*The Seventieth Anniversary of the Adoption of Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*”, poświęcona obchodom siedemdziesięciolecia uchwalenia Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa, 6 - 7 grudnia 2018 r. Kraków, organizowana przez **Instytut Nauk o Bezpieczeństwie UP im. KEN w Krakowie** i Zakład Prawa Międzynarodowego WPiA UJ. W konferencji wzięli udział przedstawiciele Corvinus University w Budapeszcie, Węgry; Graduate Institute of International and Development Studies – Genewa, Szwajcaria; Max Stern Yezreel Valley College w Nazarecie, Izrael; Universiteit van Amsterdam, Królestwo Niderlandów; Harvard University, USA; Univeristy of Miskolc, Węgry; New York University, USA; International Law and Policy Institute, Oslo, Norwegia; Abersytwttyh University, Wielka Brytania; Pázmány Péter Catholic University, Budapeszt, Węgry; University College London.

➤ XI Międzynarodowa konferencja naukowa „*Bezpieczeństwo – wielorakie perspektywy. Bezpieczeństwo – migracje – patriotyzm*”, organizowanej przez Wyższą Szkołę Bezpieczeństwa w Poznaniu i **Instytut Nauk o Bezpieczeństwie** (Zakopane, 7-9 grudnia 2018 r.).

C) KONFERENCJE MIĘDZYNARODOWE ZORGANIZOWANE INSTYTUTEM NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE POZA GRANICAMI POLSKI:

➤ II Międzynarodowa konferencja naukowa „*Wyzwania bezpieczeństwa w geopolityce w XXI wieku*”, Lwów 23-24 listopada 2017 r., Wydział Stosunków Międzynarodowych Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu imienia Iwana Franki, Centrum Bezpieczeństwa Międzynarodowego i Partnerstwa, Lwowska Administracja Obwodowa, Instytut Nauk o Bezpieczeństwie **Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie**. Lwów.

➤ I Międzynarodowa konferencja naukowa „*Information War as a New Dimension of Geopolitical Rivalization*”, which will take place on October 22-23, 2018, at the Lesia Ukrainka Eastern European National University. The conference was organized by Ministry of Education and Science of Ukraine, Lesya Ukrainka Eastern European National University international Relations Faculty, International Communications And Political Analysis Department in conjunction with National Security Department of **Institute of Security Sciences of Pedagogical University of Cracow. Luck.**

➤ V Międzynarodowa konferencja naukowa „*Ukraina w warunkach transformacji systemu bezpieczeństwa międzynarodowego*”, Lwów 15-16 maja 2019 r., Wydział Stosunków Międzynarodowych Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu imienia Iwana Franki, Centrum Bezpieczeństwa Międzynarodowego i Partnerstwa, Instytut Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego, **Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie**, Wydział Nauk Społecznych Międzynarodowego Uniwersytetu Czarnomorskiego w Tbilisi, Centrum Informacji i Dokumentacji NATO w Ukrainie, Stowarzyszenie Naukowców Polaków Litwy, Lwowska Obwodowa Państwowa Administracja, Lwowska Rada Miejska, wystąpienie poświęcone problematyce roli mediów w kształtowaniu wiedzy o wyborach lokalnych na przykładzie polskich tygodników opinii. Lwów.

➤ II International Scientific and Practical Conference „*Information War as a New Dimension of Geopolitical Rivalization*”, which will take place on **June 3-4, 2019**, at the Lesya Ukrainka Eastern European National University; Ministry Of Education And Science

Of Ukraine; International Communications And Political Analysis Department In Conjunction with **National Security Department of Institute of Security Sciences of Pedagogical University of Krakow. Luck.**

D) UDZIAŁ PRACOWNIKÓW INSTYTUTU NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE W KONFERENCJACH MIĘDZYNARODOWYCH W POLSCE:

➤ Międzynarodowa konferencja naukowa „Współczesne problemy zarządzania i bezpieczeństwa”, Organizator: Uczelnia Techniczno-Handlowa im. Heleny Chodkowskiej, Zakopane-Kościelisko 11-13 stycznia 2016.

➤ Międzynarodowa konferencja naukowa „*Bezpieczne dzieciństwo. Aspekty prawne, kryminologiczne i społeczne*”, Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku Białej, Wyższa Szkoła Oficerska Policji w Szczytnie, 5-6 kwietnia 2016, Bielsko Biała.

➤ XII Międzynarodowa konferencja naukowa „*Edukacja dla Bezpieczeństwa pt.: **Paradygmaty kultury bezpieczeństwa***”, Gdańsk, 6-8 kwietnia 2016 r., zorganizowana przez Wydział Studiów Społecznych w Gdańsku Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa oraz Instytut Politologii Uniwersytetu Gdańskiego.

➤ II Międzynarodowa konferencja naukowa „*Współczesne aspekty bezpieczeństwa państwa*”, 5-6 maja 2016 r. Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony im. Marszałka J. Piłsudskiego w Warszawie, Wydział Zamiejscowy w Nisku.

➤ Międzynarodowa konferencja naukowa „*Obszar Europy Środkowej w geopolityce mocarstw – Od Mitteleuropy do integracji europejskiej*”, 3 czerwca 2016 r., organizowanej przez Instytut Nauk Politycznych im. Jana Karłowicza Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. rtm. W. Pileckiego w Oświęcimiu. Oświęcim.

➤ XIV Międzynarodowa konferencja naukowa „*Edukacja – Technika – Informatyka*”, zorganizowana przez Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 20–21 września 2016 r.

➤ VIII Międzynarodowa konferencja naukowa „*Bezpieczeństwo - Wielorakie Perspektywy*”, organizowanej przez Wyższą Szkołę Bezpieczeństwa w Poznaniu, Gliwice 23-25.09.2016 r.

➤ IV Międzynarodowa konferencja naukowa pt. „*Globalizacja i regionalizacja w ochronie środowiska*”, zorganizowana przez Gdańską Szkołę Wyższą, Gdańsk, 19-20 października 2016.

➤ Międzynarodowa konferencja naukowa „*Wojna hybrydowa na Ukrainie. Wnioski i rekomendacje dla Europy i świata*”, 23-24 listopada 2016 r., organizowaną przez Katedrę Bezpieczeństwa Narodowego Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach Filii w Piotrkowie Trybunalskim, NATO DEEP, Instytut Europeistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia w Zielonce, Zakład Bezpieczeństwa Narodowego Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie, Wydział Nauk o Bezpieczeństwie Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Akademię Wojsk Lądowych we Lwowie, Uniwersytet Sił Powietrznych w Charkowie oraz Żytomierski Instytut Inżynieryjno-Technologiczny. Piotrków Trybunalski.

➤ I Międzynarodowy Kongres Bezpieczeństwa „*W trosce o bezpieczne jutro. Reminiscencje i zamierzenia*”, organizowanej przez Wyższą Szkołę Bezpieczeństwa w Poznaniu, Toruń, 7-9 grudnia 2016 r.

➤ II Międzynarodowa konferencja naukowa pt. „*Współczesne problemy zarządzania i bezpieczeństwa*” zorganizowana przez Uczelnię Techniczno-Handlową w Warszawie, Kościelisko - Zakopane 11-13 stycznia 2017.

➤ Międzynarodowa konferencja naukowa „*Scientific Research Priorities – 2017: theoretical and practical value*”, 22-23 czerwca 2017 r., zorganizowanym przez Wyższą Szkołę Biznesu - NLU w Nowym Sączu.

➤ XV Międzynarodowa konferencja naukowa „*Edukacja – Technika – Informatyka*”, organizowanej przez Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, 26-27 września 2017 r.

E) UDZIAŁ PRACOWNIKÓW INSTYTUTU NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE W KONFERENCJACH MIĘDZYNARODOWYCH POZA GRANICAMI POLSKI:

➤ Międzynarodowa konferencja naukowa, 19-20 maja 2016 r., Lwów „Ukraina w kontekście transformacji międzynarodowego systemu bezpieczeństwa”, zorganizowana przez Wydział Stosunków Międzynarodowych Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu imienia Iwana Franki; Instytut Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego - Wydział Stosunków Międzynarodowych; Centrum Bezpieczeństwa Międzynarodowego i Partnerstwa – Oddział Regionalny Narodowego Instytutu Studiów Strategicznych Lwów; Centrum informacji i dokumentacji NATO w Ukrainie. Lwów.

➤ VII Międzynarodowa konferencja naukowa pt. „*Przyszłość Europy - Rozwiązywanie problemów społeczno-kulturowych*”, zorganizowana przez Instytut Studiów Interdyscyplinarnych w Brnie (Institut mezioborových studií v Brně) wraz z Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica, Pedagogická fakulta i Katedrą Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, 12-13.04.2016, Brno.

➤ V Annual International Scientific and Practical Conference „*Migration Process in the Modern World*”, 22-23 kwietnia 2016 r., Ivan Franko National University of Lviv Faculty of International Relations. Lwów.

➤ III Międzynarodowa konferencja naukowa „*Poszukiwania naukowe: aktualne problemy teorii i praktyki*”, Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy, Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. M.P. Dragomana, 29-30 kwietnia 2016 r., Kijów.

➤ Międzynarodowa konferencja naukowa pt. *Social Policy in the Islamic World*, zorganizowana przez Allameh Tabataba'i University, Teheran 12 – 13 maja 2018. Tematyka konferencji obejmowała m.in. historyczne zmiany polityki społecznej w społeczeństwach muzułmańskich, dominujące podejścia w polityce społecznej w różnych dziedzinach (zabezpieczenie społeczne, polityka rodzinna i genderowa, nierówność i zmniejszenie ubóstwa, zatrudnienie, edukacja, zdrowie, mieszkalnictwo, opieka społeczna, środowisko, problemy społeczne i polityka wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych itp.), ustalenia dotyczące polityki społecznej dotyczące głównych grup docelowych polityki społecznej (dzieci, młodzież, kobiety, osoby starsze, osoby niepełnosprawne, pracownicy, imigranci), pojawiające się wzorce polityki społecznej jako konsekwencja ostatnich wydarzeń politycznych (takich jak powstanie arabskie) w krajach islamskich, formy pomocy społecznej w społeczeństwach muzułmańskich, postawy społeczne wobec polityki społecznej wśród muzułmanów. W Konferencji wzięli udział naukowcy, pracownicy społeczni oraz przedstawiciele NGOs z Iranu, Pakistanu, Indonezji, Japonii, USA, Meksyku, Niemiec, Francji, Włoch, Wielkiej Brytanii. Obecni również byli przedstawiciele UNDP. Organizatorzy zaakceptowali 110 wystąpień, w tym dr K.Cenda-Miedzińska (INoB). Teheran.

➤ Międzynarodowa konferencja naukowa, „*Current Populism in Europe: Culture, History, Identity*”, Praga, 21-22 maja 2018 roku, Instytut Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Karola w Pradze, Fundacja im. Heinricha Bölla, Instytut Goethego, referat: Coverage of politics on public television in Poland: how populist tricks explain „good change”? Praga.

➤ Międzynarodowa konferencja naukowa “*Modern Trends in the international environment transformation: identities, norms and values*”, Lwów, 6-7 czerwca 2018 roku, Wydział Stosunków Międzynarodowych Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie, Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Centrum Badań Naukowych i Innowacyjnego Rozwoju. Lwów.

➤ Międzynarodowa konferencja naukowa 26-27 października 2018 r. w Paryżu „*180e anniversaire de la Bibliothèque Polonaise de Paris*”. Konferencja została zorganizowana w 180 rocznicę powstania Biblioteki Polskiej w Paryżu. Odbędzie się pod patronatem Prezydentów Polski i Francji. Obradom sekcji przewodniczył wicemarszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. Miejszem obrad był gmach Biblioteki Polskiej w Paryżu.

➤ Międzynarodowa konferencja naukowa „*Stability in an unstable world*”, Lwów 22 marca 2019 r., Wydział Stosunków Międzynarodowych Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu imienia Iwana Franki, Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Centrum Badań Naukowych i Innowacyjnego Rozwoju. Lwów.

***„Kto nie doznaje tortury niewiedzy,
nie odczuje też nigdy radości odkrycia”***

Claude Bernard

VII. DZIAŁALNOŚĆ STUDENCKIEGO KOŁA NAUKOWEGO EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA

W marcu 2009 r. w ramach Katedry Edukacji Obywatelskiej pojawiła się niezwykła i ważna dla studentów i pracowników inicjatywa utworzenia Studenckiego Koła Naukowego Edukacji dla Bezpieczeństwa (SKNEdB). W początkowym okresie pieczę nad przedsięwzięciem sprawowała dr Małgorzata Bereźnicka (jako opiekun koła), mgr Magdalena Szumiec i mgr Łukasz Czekaj. W roku 2010 do grona opiekunów dołączył także mgr Rafał Kopeć. W tym czasie w ramach koła działały trzy sekcje: sekcja naukowa, sekcja inicjatyw obywatelskich oraz sekcja sportów obronnych. Pierwszy rok działalności Studenckiego Koła Naukowego wiązał się z realizowaną do dzisiaj według autorskiego programu inicjatywą pt. „Przedszkolak Ratownikiem”. Pierwszym przedszkolem, w którym wdrożono program, było Przedszkole Samorządowe nr 122 w Krakowie przy ul. Fiołkowej, w którym nauczycielem była wówczas mgr Ewelina Biel (obecnie dr E. Włodarczyk). Warto zaznaczyć, że wchodzący w skład zarządu koła studenci Ewelina Biel, Andrzej Ziarko i Justyna Rokitowska po ukończeniu studiów zasiliли grono pracowników naukowo-dydaktycznych Uniwersytetu Pedagogicznego.

Od 2014 roku, w związku z rozszerzeniem zakresu działalności koła, powiększeniu uległo także grono opiekunów, które przedstawiało się następująco: dr Rafał Kopeć – opiekun koła, dr Piotr Łubiński, dr Rafał Klepka, mgr Łukasz Czekaj, mgr Andrzej Ziarko – opiekunowie sekcji. W kolejnych latach do grona opiekunów sekcji dołączył dr Przemysław Mazur. Wraz z rozwojem działalności i pojawianiem się nowych inicjatyw zmieniała się także struktura koła.

W latach akademickich 2017/2018 i 2018/2019 w ramach koła działały następujące sekcje:

- sekcja taktyczna
- sekcja strzelecka,
- sekcja pierwszej pomocy, ratownictwa i promocji,
- sekcja debat i dyskusji społeczno-politycznych,
- sekcja prawa humanitarnego.

W roku akademickim 2016/2017 pod kierunkiem dr Przemysła Mazura zainaugurował działalność dyskusyjny klub filmowy.

Studenckie Koło Naukowe Edukacji dla Bezpieczeństwa od początku swojej działalności łączy przedsięwzięcia o charakterze naukowym z akcjami szkoleniowymi, poszerzającymi wiedzę i umiejętności z zakresu szeroko pojętego bezpieczeństwa, a także z działaniami o charakterze hobbystycznym czy charytatywnym. W sferze nauki priorytetem koła niezmiennie pozostaje udział studentów w konferencjach naukowych (co warto podkreślić, także konferencjach zagranicznych) oraz przygotowanie przez nich artykułów do periodyków naukowych (często są to teksty przygotowane wspólnie przez studentów i pracowników naukowo-dydaktycznych). By ułatwić studentom mającym ambicje naukowe wejście w świat nauki w ramach SKNEdB przygotowano forum wymiany poglądów w postaci konferencji z cyklu „Oblicza bezpieczeństwa”. Pierwsza konferencja z tego cyklu odbyła się w 2012 roku. Dotychczas, do roku 2018, miało miejsce pięć konferencji zorganizowanych pod tym zbiorczym hasłem i poświęconych poszczególnym aspektom bezpieczeństwa. W tym czasie konferencje nieco zmieniły swój charakter – z konferencji studencko-doktoranckich przekształciły się w pełnoprawne ogólnopolskie konferencje naukowe. „Oblicza bezpieczeństwa” stały się znaczącym elementem naukowego pejzażu Krakowa i Polski, a udział w nich biorą nie tylko studenci i doktoranci, ale także pracownicy naukowcy z różnych ośrodków akademickich. Warto jednak podkreślić, że mimo wzrostu rangi, konferencje z cyklu „Oblicza bezpieczeństwa” utrzymały charakter inicjatywy studenckiej i stanowią dla studentów miejsce zdobywania pierwszych szlifów nie tylko w zakresie działalności naukowej, ale także organizacyjnej.

Znaczącym elementem działalności SKNEdB są przedsięwzięcia związane z rozwojem kompetencji ratowniczych. Pod kierunkiem magistra Andrzeja Ziarko przeszkolona została grupa studentów biorących udział w akcjach edukacyjnych „Przedszkolak ratownikiem” oraz „Uczeń ratownikiem”. Realizuje ona pokazy oraz kursy pierwszej pomocy dla dzieci i młodzieży z województwa małopolskiego. Jest to akcja o charakterze ciągłym, promująca umiejętności ratownicze i podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy wśród dzieci przedszkolnych i szkolnych. Na podkreślenie zasługuje znaczący zasięg akcji. Przykładowo, w roku akademickim 2014/2015 łącznie przeszkolono 642 dzieci, w roku 2015/2016 580 dzieci, w 2016/2017 540 dzieci. W roku akademickim 2016/2017 akcję realizowano w Szkole Podstawowej nr 117 w Krakowie z zespołem przedszkolnym. Łącznie przeszkolono 120 dzieci. Sekcja pierwszej pomocy, ratownictwa i promocji brała również udział w akcji „Student dla Seniora”, zorganizowanej 2 grudnia 2017 roku przez Instytut Pracy Socjalnej, gdzie przeprowadzono warsztaty

z pierwszej pomocy dla seniorów. Z kolei podczas „Powiatowych zawodów w udzielaniu pierwszej pomocy” zorganizowanych 15 czerwca 2018 roku w Myślenicach studenci (łącznie 10 osób) pełnili rolę sędziów i pozorantów.

Wszystkie spotkania miały charakter cykliczny (trzy lub cztery spotkania z daną grupą), a poruszane były następujące zagadnienia:

- Kiedy wezwać Zespół Ratownictwa Medycznego? – ważne numery alarmowe,

- Jestem bezpieczny na miejscu zdarzenia – nie boję się pomagać!

- Mamo, Tato – obudź się! – jak ułożyć w pozycji bezpiecznej,

- Podstawy Resuscytacji Krążeniowo Oddechowej,

- Rany i opatrunki,

- Techniki ewakuacji.

Trzy ostatnie tematy realizowane są tylko w szkołach podstawowych, wcześniejsze zagadnienia adresowane są również do dzieci przedszkolnych.

Członkowie sekcji ratownictwa, pierwszej pomocy i promocji pracowali również przy zabezpieczeniu medycznym Światowych Dni Młodzieży w Krakowie. W przedsięwzięciu tym brali udział ratownicy medyczni: mgr Andrzej Ziarko (opiekun sekcji) oraz studenci Kamil Ciężak, Katarzyna Drażkiewicz, Sylwia Jankowska, a także studentka Katarzyna Kanik jako wolontariusz.

Ukoronowaniem działalności sekcji było zdobycie wicemistrzostwa na II Akademickich Mistrzostwach Polski Pierwszej Pomocy w Szczyrku 29 – 31 marca 2017 roku. I to naprawdę ogromny sukces naszych studentów i mgr. Andrzeja Ziarko, który przygotował ich do mistrzostwa. Pierwsze miejsce zajęła drużyna z Uniwersytetu Medycznego (nie pedagogicznego!) w Lublinie. W tegorocznej edycji Mistrzostw brało **udział 10 drużyn** reprezentujących uczelnie wyższe z całego kraju. Zawodnicy rywalizowali w 2 zadaniach nocnych i 3 konkurencjach w ciągu dnia.

Działania SKNEdB w zakresie sportów obronnych koncentrują się na dwóch polach – walce wręcz oraz strzelectwie. Od 2013 roku w ramach SKNEdB organizowane są treningi systemu walki krav maga prowadzone przez profesjonalnych instruktorów. Regularnie organizowane są również treningi strzeleckie, a w grudniu 2014 roku zainaugurowano również cykl szkoleń taktycznych.

Zajęcia sekcji taktycznej oraz sekcji strzeleckiej (kierowanych przez doktora Rafała Kopeć oraz doktora Łukasza Czekaję) odbywały się zazwyczaj w trybie łączonym. Zajęcia strzeleckie obejmują takie zagadnienia jak budowa broni strzeleckiej, podstawowe pozycje strzeleckie, zasady bezpieczeństwa na strzelnicy, szkolenia ogniowe (strzelanie szkolne oraz strzelanie sytuacyjne z różnych postaw strzeleckich

z broni krótkiej i długiej). Studenci w ramach zajęć mieli okazję praktycznego zapoznania się z takimi typami broni jak pistolety Glock, TT, XDM, Colt 1911, HK P30, pistoletami maszynowymi PM-63, Uzi, Skorpion Evo, karabinkami automatycznymi AKM, M4A3 oraz strzelbami gładkolufowymi.

Część zadań szkoleniowych realizowana była w ramach obozów w Chocholowie. Łącznie w roku akademickim 2017/2018 realizowano szkolenia z łączności radiowej, topografii, taktyki ogólnej oraz szkolenia ogniowe z różnych rodzajów broni. Część zadań szkoleniowych realizowana była w ramach obozów w Chocholowie. Od roku akademickiego 2016/2017 cykl szkoleniowy realizowany jest w ramach trzech obozów, ze względu na pozytywny wpływ intensywnego, kilkudniowego kursu realizowanego w terenie na osiąganie efektów szkoleniowych.

W roku akademickim 2017/2018 zorganizowano:

- obóz jesienny – 19-22 października 2017 r.;
- obóz zimowy, połączony z zajęciami Legii Akademickiej – 22-25 lutego 2018 r.;
- obóz wiosenny – 10-13 maja 2018 r.

Ponadto 2 marca 2018 roku na terenie Towarzystwa Sportowego Wisła studenci należący do SKNEdB brali udział w teście sprawnościowym do Policji. Test przeprowadzony został pod kierunkiem doktora Łukasza Czekaja. Polegał on na zapoznaniu się z elementami toru oraz na nauce prawidłowego pokonywania przeszkód. Był to egzamin próbny, który prowadził instruktor Komendy Wojewódzkiej Policji.

Zagadnienia taktyczne realizowane w ramach zajęć SKNEdB można ująć w poszczególnych grupach:

1. Szkolenie z łączności radiowej:

- utrzymywanie łączności w sieciach i kierunkach radiowych zgodnie z procedurami w relacjach narodowych i NATO;
- procedura MEDEVAC;
- szyfrowanie wiadomości, posługiwanie się tabelami kodowymi.

2. Szkolenie z topografii:

- nawigowanie w terenie zajęтым przez przeciwnika;
- unikanie oddziałów przeciwnika;
- kodowanie map taktycznych;
- odczytywanie pozycji na mapie;
- poruszanie się w terenie z pomocą mapy w nocy;
- nawigacja do punktu wskazanego za pomocą współrzędnych.

3. Szkolenie z musztry:

- wykonywanie zbiorów;
- przeformowanie w kolumnę czwórkową z dwuszeregu;
- przygotowanie do występów ugrupowaniem zwartym.

4. Taktyka ogólna:

- zajmowanie obiektów broniowych;
- rozpoznanie terenu zajętego przez przeciwnika;
- praca sekcji szturmowej w rejonie zurbanizowanym;
- taktyczny zjazd na linie z wysokości 2 i 7 metrów.

Specjalistyczne szkolenia w ramach zajęć sekcji taktycznej oraz sekcji strzeleckiej prowadzone są z udziałem najwyższej klasy profesjonalistów, m.in. żołnierzy Jednostki Wojskowej Nil, 6 Brygady Powietrznodesantowej i funkcjonariuszy Samodzielnego Pododdziału Antyterrorystycznego Policji w Krakowie. Część zadań szkoleniowych realizowana jest w ramach obozów w Chochołowie. Plany na rok akademicki 2016/2017 SKNEdB zakładały zorganizowanie dwóch obozów szkoleniowych, zamiast jednego jak w latach poprzednich. Wynikało to z analizy potwierdzającej pozytywny wpływ intensywnego, kilkudniowego kursu realizowanego w terenie na osiąganie efektów szkoleniowych. Plany te udało się zrealizować z naddatkiem – odbyły się trzy obozy szkoleniowe, w październiku 2016 roku, marcu 2017 roku oraz w maju 2017. Także w roku akademickim 2017/2018 szkolenia wyjazdowe organizowane były w ramach trzech obozów.

Studenci w ramach działalności SKNEdB biorą udział w szeregu akcji promocyjnych, w tym we współpracy z Biurem Promocji i Karier Uniwersytetu Pedagogicznego. Od 2009 członkowie koła corocznie partycypują w kolejnych edycjach Festiwalu Nauki w Krakowie oraz Dniu Otwartym UP. Innym przedsięwzięciami tego typu były np. akcja promocyjna w ramach I Biegu Żołnierzy Wyklętych w Naramie, oraz organizacja, wraz Przedszkolem Samorządowym w Alwerni, Mistrzostw Małopolski Najmłodszych w Szachach połączonych z pokazami pierwszej pomocy dla dzieci i rodziców. Studenci w ramach SKNEdB brali udział w zabezpieczeniu V edycji ekstremalnego marszu nocnego „Śladami gen. Nila – od zmierzchu do świtu”, organizowanego przez Jednostkę Wojskową Nil w obszarze Myślenice-Poręba w nocy 15 na 16 września 2016 roku oraz w święcie Jednostki Wojskowej Nil w dniu 16 września 2016 roku.

Od 2010 r. w okresie przedświątecznym prowadzona jest zbiórka pokarmu i innych artykułów (np. koców) dla psów i kotów z krakowskiego Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt. Od 2016 roku studenci SKNEdB włączyli się również w akcję charytatywną „Paczka dla weterana”.

Corocznie, pod kierunkiem doktora Łukasza Czekaja, organizowane są także testy teście sprawnościowe do policji. Testy polegają na zapoznaniu się z elementami toru oraz na nauce prawidłowego pokonywania przeszkód. Następnie, pod nadzorem instruktora z Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie, przeprowadzany jest egzamin próbny.

W 2012 zainaugurowano wyjazd na wizytę na Międzynarodowym Salonie Przemysłu Obronnego w Kielcach, gdzie studenci mają możliwość zapoznania się z najnowszymi osiągnięciami w zakresie techniki wojskowej. Również w 2012 roku, w lutym, zorganizowany został pierwszy wyjazd trekkingowy na Babią Górę. Od tego czasu zimowe wyjścia na Babią Górę stały się tradycją koła, a turystyka górską jako forma rozwijania kondycji fizycznej oraz umiejętności poruszania się w trudnym terenie i w często niesprzyjających warunkach atmosferycznych (wyjazdy w pasma takie jak Tatry czy Gorce zazwyczaj odbywają się sezonie zimowym) wpisała się w tożsamość SKNEdB.

Dynamicznie rozwija się działalność sekcji debat i dyskusji społeczno-politycznych. Przykładowo, w roku akademickim 2016/2017 sekcja pod kierunkiem doktora Rafała Klepki zorganizowała cztery debaty dotyczące następujących bieżących problemów: Pytania o bezpieczeństwo, politykę i demokrację po wyborach w USA: konsekwencje dla Europy, Ameryki i reszty świata; Stronnictwo mediów publicznych: czy może być zagrożeniem dla bezpieczeństwa państwa? Media społecznościowe: zagrożenie czy szansa? Radykalizacja postaw politycznych w Polsce i Europie: przyczyny, uwarunkowania, możliwe konsekwencje.

Kierowany przez doktora Przemysława Mazura dyskusyjny klub filmowy realizuje pokazy filmów, połączone z prelekcjami i debatami. Wśród prezentowanych tytułów znalazły się m.in. Wołyń, Karbala, Demony wojny według Goi, Jack Strong, Zgoda.

W ramach działalności SKNEdB zainaugurowano cykl spacerów popularno-naukowych po Krakowie. Spacery poprowadził gościnnie dr Przemysław Wywiół, a ich tematyka była następująca: 1. Śladami pięknego Władka, 2. Śladami KEDYW-u.

Podsumowaniem i ukoronowaniem dotychczasowej działalności Studenckiego Koła Naukowego Edukacji dla Bezpieczeństwa było zdobycie drugiego miejsca na Festiwalu

Studenckich Kół Naukowych Uniwersytetu Pedagogicznego o Puchar Prorektora ds. Studenckich w roku 2018. Studenci przygotowali prezentację (zgodnie z aktualną manierą można ją określić jako *performance*) zatytułowaną „Active shooter”, w ramach której prezentowali umiejętności w zakresie działań taktycznych i ratowniczych.

Tradycyjnym już polem działalności SKNEdB jest przedsięwzięcie na pomoc dla zwierząt. Jak co roku, studenci przygotowali zbiórkę pokarmu i innych artykułów (np. koców) dla psów i kotów z krakowskiego Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt. Zbiórka prowadzona była w budynku Uniwersytetu Pedagogicznego przy ul. Ingardena 4.

W okresie przedświątecznym studenci SKNEdB włączyli się również w akcję charytatywną „Paczka dla weterana”. Integracji studentów działających w ramach SKNEdB sprzyjały takie przedsięwzięcia jak uroczysta wigilia z udziałem kadry Instytutu Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej oraz zimowe wyjście na Babią Górę (21 stycznia 2018 roku).

Ukoronowaniem działalności Studenckiego Koła Naukowego Edukacji dla Bezpieczeństwa było zdobycie drugiego miejsca w Festiwalu Kół Naukowych Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej o Puchar Prorektora ds. Studenckich, zorganizowanym w dniu 8 maja 2018 roku. Prezentację pt. *Active shooter* przygotował zespół w składzie: Magdalena Bubak, Wojciech Cendrowski, Anna Mazgaj, Maja Dutka, Grzegorz Bator, Aleksandra Zamojska, Piotr Prokopowicz, Klaudia Lewandowska, Anna Ponikiewska, Martyna Targ, Wioletta Przecherka, Katarzyna Czernik, Mikołaj Dyl, Justyna Ligęza, Justyna Rokitowska.

Zespół SKNEdB z radością powitał informację, że dwie osoby spośród najbardziej aktywnych członków Koła (mgr Magdalena Bubak oraz mgr Wojciech Cendrowski) pomyślnie przeszły proces rekrutacyjny i rozpoczęły studia doktoranckie w zakresie nauk o polityce na Wydziale Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego. Sukces ten, uwarunkowany bogatym dorobkiem naukowym kandydatów, jest odzwierciedleniem roli, jaką Studenckie Koło Naukowe Edukacji dla Bezpieczeństwa przykłada do rozwoju działalności naukowej wśród studentów.

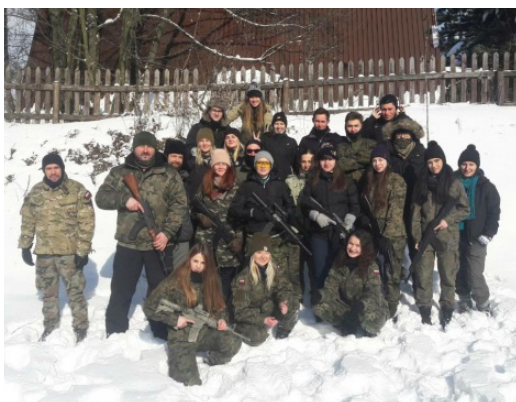
W roku akademickim 2018/2019 Koło naukowe prowadzi poprzednią działalność oraz rozwój nowych form działalności. Rozważane są pewne przekształcenia w strukturze koła, w tym zmiana nazwy, wynikające z następujących uwarunkowań:

- reorganizacja macierzystego Instytutu i jego samodzielność w ramach dyscypliny Nauki o bezpieczeństwie;
- konieczność większego otwarcia się na uczestników studiów doktoranckich oraz na absolwentów.

SKNEdB zamierza kontynuować organizację cyklu konferencji naukowych „Oblicza bezpieczeństwa”, które zmieniły formułę z konferencji studenckich na ogólnopolskie konferencje naukowe. Szósta konferencja z tego cyklu odbyła się 11 kwietnia 2019 roku i miała po raz pierwszy wymiar międzynarodowy. Rozwijana będzie działalność naukowa związana z prezentacjami przygotowanych przez studentów referatów w ramach konferencji naukowych w różnych ośrodkach akademickich. Ambicją SKNEdB jest przygotowanie przez studentów tekstów naukowych, mających ukazać się w recenzowanych publikacjach naukowych. Planowany jest rozwój działalności sekcji strzeleckiej i tak-

tycznej tak, by równolegle prowadzić szkolenie początkowe dla osób, które przystąpiły do SKNEdB, jak i realizować bardziej zaawansowane etapy szkolenia. Rozważane jest nawiązanie współpracy z firmami i organizacjami skupiającymi byłych żołnierzy jednostek specjalnych. Plany na następny rok akademicki zakładają ponadto budowanie szerzej społeczności grupującej studentów studiujących na kierunkach związanych z bezpieczeństwem, i rozwijających swoje pasje naukowe oraz okołonaukowe. Zakłada się w tym celu nawiązanie współpracy z kołami naukowymi działającymi w innych uczelniach. Podjęto już rozmowy ze Studenckim kołem naukowym bezpieczeństwa Wewnętrznego działającym w ramach Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie.

Dr Rafał Kopeć – Opiekun Studenckiego Koła Naukowego Edukacji dla Bezpieczeństwa

Źródło: SKNEdB

**„Wykształcenie jest czymś, co prawie wszyscy otrzymują,
wielu przekazuje dalej, a tylko nieliczni posiadają”**

Karl Kraus

**„Wykształcenie nie oznacza tego, ile się uczyłeś,
a nawet ile zapamiętałeś.
To umiejętność rozróżniania tego, co wiesz, a czego nie”.**

Anatol France

VIII. ABSOLWENCI INSTYTUTU NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE

insp. Paweł Dzierżak – I Zastępca Komendanta Wojewódzkiego Policji w Krakowie.

Studia w Instytucie ukończył w roku 2006, broniąc pracę magisterską pt.: *„Skuteczność szkolenia policjantów służby kandydackiej, odbywających zastępczą służbę wojskową w Oddziale Prewencji Policji w Krakowie”* pod kierunkiem dr Danuty Topy.

Studia w INoB wybrał, kierując się chęcią doskonalenia posiadanych kwalifikacji, które uzyskał w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie. Spośród osób prowadzących zajęcia na studiach z największym sentymentem wspomina prof. Zbigniewa Kwiasowskiego, jako człowieka bardzo kompetentnego i wyrazistego oraz dr Danutę Topę – która pełniła rolę promotora, a dodatkowo dała się poznać, jako *„przemity człowiek”*. Studia w INoB wspomina jako niezapomniany czas, umożliwiający nie tylko gruntowne przygotowanie merytoryczne i metodyczne, ale także integrację studencką, której najlepszym odzwierciedleniem były cyklicznie organizowane spotkania. W sposób szczególny zapamiętał kurs *„Metodologia badań pedagogicznych”*, prowadzony w tym okresie przez dra Emila Szewczyka, choć do wszystkich przedmiotów realizowanych w toku studiów starał się przykładać z porównywalnym zaangażowaniem uznając, że każdy z nich jest ważny.

Zapytany, czy na współczesnym rynku pracy potrzeba specjalistów posiadających umiejętność kształtowania kultury i środowiska bezpieczeństwa odpowiada: *„Obecnie zaobserwować można deficyt takich specjalistów. Mogą oni znaleźć dla siebie szerokie możliwości zatrudnienia, co wynika m. in. z migracji specjalistów z różnych dziedzin.*

Wiem to na przykładzie Policji – 26 lat temu nie było deficytów kadrowych, a dzisiaj poszukujemy pracowników. Wiele instytucji porządku publicznego posiada podobne deficyty kadrowe”. Zachętą dla osób planujących swoją edukacyjną przyszłość na kierunkach i specjalnościach związanych z szeroko pojętą edukacją dla bezpieczeństwa – zdaniem insp. Pawła Dzierżaka są wspomniane deficyty kadrowe, obserwowane zarówno w instytucjach państwowych i administracji publicznej, jak również w grupie podmiotów prywatnych (np. ochrona osób i mienia) poszukujących specjalistów, „których kształci m. in. Uniwersytet Pedagogiczny”.

Poproszony o dokończenie zdania: „*Studia w INoB były...*”, odpowiedział: „*niezapomnianym okresem czasu, do którego chciałbym wrócić ze względu na upływ lat*”.

podkom. Jerzy Wilk - Komendant Komisariatu Policji w Kluczach.

Studia na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie ukończył w 2012 roku, broniąc pracę magisterską pt.: „*Poczucie bezpieczeństwa uczniów gimnazjum*”, pisaną pod kierunkiem dra Janusza Wojtocy.

Studia na kierunku Pedagogika, specjalność: Edukacja dla Bezpieczeństwa i Zarządzanie Kryzysowe wybrał ze względu na specyfikę służby w Policji, która wiąże się z ustawicznym doskonaleniem posiadanych kompetencji, w tym wiedzy i umiejętności z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa. Duże znaczenie miała także ranga Uniwersytetu Pedagogicznego, w ramach którego funkcjonuje Instytut Nauk o Bezpieczeństwie.

Z czasów studiów najmilej wspomina zajęcia z Edukacji dla bezpieczeństwa, Dydaktyki edukacji dla bezpieczeństwa, Nowych orientacji w edukacji i Pierwszej pomocy przedmedycznej. Były to przedmioty, które „*uzupełniły kompetencje niezbędne w mojej pracy zawodowej*”. Wspomnieniami lubi wracać do zjazdów integracyjnych, cyklicznie organizowanych w Chocholowie. Dzięki prowadzonym tam zajęciom z Pierwszej pomocy uzyskał kompetencje, pozwalające mu uratowanie życia Adasiowi z Raclawic, będącemu w głębokiej hipotermii. W gronie prowadzących szczególnie zapamiętał zajęcia z dr Ewelina Włodarczyk (Biel), która realizowała kurs z Dydaktyki edukacji dla bezpieczeństwa oraz Nowych orientacji w edukacji: „*Wymagająca lecz sprawiedliwa. Umiała tak poprowadzić ćwiczenia, że nie chciało się ich kończyć*”.

Zapytany, czy na współczesnym rynku pracy potrzeba specjalistów posiadających umiejętność kształtowania kultury i środowiska bezpieczeństwa odpowiada: „*Oczywiście, że tak. W chwili obecnej spada świadomość społeczna dotycząca potrzeby kształtowania środowiska bezpieczeństwa człowieka. Ataki terrorystyczne i zdarzenia z udziałem tzw. nożowników wskazują, że Polacy nie są właściwie przygotowani*

do radzenia sobie z zagrożeniami, a często żyją w przekonaniu, iż nic złego nie może im się stać. Tymczasem wydarzenia w mass mediach ukazują coraz większą skalę zagrożeń. Dlatego od najmłodszych lat uwidacznia się potrzeba realizacji szeroko pojętej edukacji dla bezpieczeństwa wśród dzieci i młodzieży”.

Poproszony o wskazanie argumentów, zachęcających przyszłych studentów do wyboru specjalności z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa – podkom. Jerzy Wilk – stwierdza: *„Jeśli student po ukończeniu uczelni wiąże swoją przyszłość z formacjami umundurowanymi, to nie tylko będzie miał bardzo dobre przygotowanie w tym zakresie, ale zdobytą wiedzę będzie także mógł wykorzystać w życiu prywatnym”.*

Poproszony o dokończenie zdania: *„Studia w INOB były...”*, odpowiedział: *„kolejnym krokiem do rozwoju kariery zawodowej. Poza tym bardzo miło je wspominam”.*

mgr Tomasz Fabiański – naczelnik Wydziału Inspekcji Wojewódzkiego Inspektoratu Transportu Drogowego w Krakowie.

Studia w INoB ukończył w 2014 roku. Wybór studiów z zakresu Bezpieczeństwa publicznego i zarządzania kryzysowego związany był z chęcią rozwoju zawodowego.

Z czasów studiów najlepiej wspomina zajęcia z dr. Markiem Pietrzykiem, gdyż omawiane na nich zagadnienia, były szczególnie ważne dla osoby zajmującej się zawodowo bezpieczeństwem. Dr Marek Pietrzyk zapisał się w jego pamięci, jako jeden z tych prowadzących, którego cechowało: *„doświadczenie, predyspozycje pedagogiczne i profesjonalne podejście do wykładanej problematyki”.* Wspomina także zajęcia z prof. Zbigniewem Kwiasowskim i dr. Łukaszem Czekajem.

Zapytany, czy na współczesnym rynku pracy potrzeba specjalistów, którzy potrafią kształtować środowisko bezpieczeństwa, odpowiada: *„Jest taka potrzeba. Jest ona szczególnie widoczna w jednostkach samorządu terytorialnego lub w służbach mundurowych, które realizują cele z zakresu szeroko pojętego bezpieczeństwa”.* To właśnie w tych obszarach – zdaniem mgra Tomasza Fabiańskiego – osoby planujące studia na specjalnościach związanych z edukacją dla bezpieczeństwa mogą znaleźć zatrudnienie.

Ukończone studia wniosły wiele nowych możliwości w realizowanej przez niego pracy zawodowej. Szczególnie przydatne okazały się kompetencje umożliwiające *„planowanie działań w zakresie zarządzania kryzysowego”.*

Poproszony o dokończenie zdania: *„studia w INoB były...”*, odpowiada: *„interesujące. Pozwoliły inaczej spojrzeć na problem kształtowania środowiska bezpieczeństwa społecznego”.*

mgr Piotr Wojas – Dyrektor Zespołu Szkół Gminnych im. Henryka Sienkiewicza w Stanisławicach.

Studia na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej ukończył w 2005 roku, broniąc pracę magisterską pod kierunkiem prof. Bogdana Tarasiuka. Ze względu na indywidualne zainteresowania i chęć otrzymania kwalifikacji nauczycielskich, studiował na kierunku Pedagogika, specjalność: Wychowanie Obronne i Wychowanie Fizyczne.

W jego pamięci zapisało się wielu wykładowców, choć z największym sentymentem wspomina opiekuna roku – dra Waldemara Gierata, promotora pracy magisterskiej – prof. Bogdana Tarasiuka oraz prof. Zbigniewa Kwiasowskiego i mgr. Tadeusza Durmałę, a także Prof. Tomasza Biedronia, którego wykłady z historii wspomina wraz z gronem znajomych do dzisiaj. Wśród wielu fascynujących przedmiotów, szczególnie zapamiętał ciekawie prowadzony kurs z Bezpieczeństwa narodowego z prof. Bogdanem Tarasiukiem oraz z Edukacji dla bezpieczeństwa z prof. Zbigniewem Kwiasowskim. Z czasów studiów wspomina wiele miłych sytuacji, a każda z nich ma „wspólny mianownik. To co je łączyło to ludzie, z którymi się spotkałem. Ludzie różni, z różnych stron Polski, często o odmiennych charakterach ale wspólnym celu. Watro wspomnieć także pierwsze kroki w roli nauczyciela podczas praktyk studenckich, obóz strzelecki w Tarnowie i wyprawy w góry”.

Podkreśla, że „w dzisiejszych czasach wszystkie działania na rzecz szeroko rozumianego bezpieczeństwa są bardzo pożądane”, toteż na współczesnym rynku pracy wykwalifikowani specjaliści, posiadający kompetencje w zakresie kształtowania kultury i środowiska bezpieczeństwa są bardzo potrzebni. Zachętą dla kandydatów, zastanawiających się nad wyborem specjalności studiów związanej z edukacją dla bezpieczeństwa są możliwości, jakie dają tego typu studia. Zdobyte na tej specjalności wiedza i umiejętności „spowodują, że będziesz robił/a to co lubisz!”

Zapytany, czy ukończone studia przydały się w jego pracy zawodowej odpowiada: „Zdecydowanie tak! Jestem dyrektorem Zespołu Szkół Gminnych w Stanisławicach, nauczycielem edukacji dla bezpieczeństwa i wychowania fizycznego. Podczas studiów człowiek coraz częściej zastanawia się, co będzie robił w życiu. To dobry moment na zadanie sobie pytania, kim chcę zostać i czy ja się do tego nadaję? Już podczas studiów wiedziałem, że praca z dziećmi i młodzieżą to jest coś dla mnie. Gdy podjąłem pracę zawodową, „zderzyłem” się z rzeczywistością, ale wiedziałem, że jestem dobrze przygotowany i po wypracowaniu własnych metod działania będzie już tylko lepiej. Może się wydawać, że wiedza zdobyta podczas studiów wykorzystywana jest tylko do prowadzenia zajęć z Edukacji dla bezpieczeństwa.

W moim przypadku – z racji pełnienia funkcji dyrektora – jest trochę inaczej. Zdobytą wiedzę, świadomość zagrożeń, umiejętność zachowania w sytuacjach kryzysowych i nietypowych wykorzystuję do kierowania szkołą. Zawsze na pierwszym miejscu stawiam bezpieczeństwo uczniów, zarówno fizyczne jak i psychiczne. Duży nacisk kładziemy na edukację dzieci w zakresie bezpieczeństwa”.

Poproszony o dokończenie zdania „studia w INoB były...” stwierdza: „*wspaniałym okresem w moim życiu (trochę banał, ale tak czuję :))*”.

dr Magdalena Szumiec – adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Studia na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie ukończyła w 2005 roku, broniąc pracę magisterską, pt.: *„Wykorzystanie walorów turystyczno-krajoznawczych Puszczy Niepołomickiej w pracy dydaktyczno-wychowawczej”*, pisaną pod kierunkiem prof. Bogdana Tarasiuka.

Wybierając specjalność nauczycielską związaną z edukacją dla bezpieczeństwa kierowała się własnymi zainteresowaniami i „*tradycją rodzinną*”, gdyż zarówno jej mama, jak i tata w przeszłości pełnili tę rolę zawodową. Uznała, „*że wybór specjalności nauczycielskiej o tematyce bezpieczeństwa pozwoli jej doskonale zrealizować własne pasje*”.

W gronie najlepiej zapamiętanych prowadzących wspomina dra Antoniego Borowca, który prowadził niezwykle ciekawe zajęcia z psychologii: „*Pamiętam, że każdy z nas – studentów – po zakończonych zajęciach już czekał na kolejne. Nie miało dla nas żadnego znaczenia nawet to, że odbywały się one już bardzo późnym popołudniem jako jedyne tym dniu*”. Ze względu na wysoki poziom merytoryczny, wysoko ocenia wykłady prowadzone przez prof. Zbigniewa Kwiasowskiego. Z wielką sympatią wspomina także mgr. Tadeusza Durmałę oraz dr Pelagię Szybka, która zawsze dbała o miłą atmosferę podczas prowadzonych zajęć praktycznych z pierwszej pomocy.

Wśród wielu miłych wspomnień z czasów studiów, najlepiej pamięta obozy szkoleniowe: narciarski i strzelecki: „*Uważam takie formy organizacji zajęć za szczególnie cenne. Są one bowiem doskonałą okazją do nabycia nie tylko wiedzy przedmiotowej, ale przede wszystkim dają możliwość uzyskania praktycznych umiejętności. Podczas pierwszego z obozów nauczyłam się jazdy na nartach i od tego czasu ten rodzaj sportu zimowego towarzyszy mi rokrocznie*”.

Jednoznacznie stwierdza, że na współczesnym rynku pracy potrzeba wykwalifikowanych specjalistów tworzących środowisko bezpieczeństwa, gdyż: „*W dobie współczesnych przemian i nieprzewidywalności wielu zdarzeń konieczne są zintegrowane działania, ukierunkowane wspólną wizją stworzenia takiego otoczenia, by za-*

pewnie społeczeństwu niezakłócony rozwój”. Zachętą dla osób, które planują studia na specjalności związanej z edukacją dla bezpieczeństwa – zdaniem dr Magdaleny Szumiec – jest wykwalifikowana kadra Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie, a także możliwość uczestnictwa w prężnie działających Studenckich Kołach Naukowych, konferencjach naukowych, wyjazdach edukacyjnych oraz fakt, że specjalność ta predestynuje absolwentów do podjęcia pracy w służbach mundurowych, organizacjach społecznych i samorządowych, umożliwiając jednocześnie zdobycie ministerialnych uprawnień do nauczania edukacji dla bezpieczeństwa (w tym pierwszej pomocy) na wszystkich etapach edukacyjnych. Podkreśla przy tym, że „to tylko niektóre z aspektów, które powinny zachęcić przyszłych studentów do wyboru kierunków kształcenia oferowanych przez nasz Instytut. Warto podkreślić, że tematyka bezpieczeństwa jest tym obszarem dociekań naukowych, która w dzisiejszych nieprzewidywalnych czasach coraz bardziej zyskuje na znaczeniu”.

Ukończone studia ocenia jako niezwykle przydatne w realizowanych obecnie obowiązkach zawodowych. Dzięki nim uzyskała przygotowanie merytoryczne i metodyczne do pracy w charakterze nauczyciela X Liceum Ogólnokształcącego w Krakowie, gdzie uprzednio odbywała praktyki jako studentka. Poproszona o dokończenie zdania: „studia w INoB były...” odpowiada: „bardzo dobrym okresem w moim życiu. Wybrany kierunek studiów pozwolił mi nie tylko zaspokoić chęć posiadania określonej wiedzy, ale również dał okazję do poznania wielu wartościowych ludzi, z którymi nadal utrzymuję kontakt. Co więcej... na studiach poznałam mojego męża, z którym mam trójkę cudownych dzieci: Oliwkę, Bartusia i Kubusia!”.

dr Michał Karasiński – Instruktor w Centrum Sportu i Rekreacji Uniwersytetu Pedagogicznego, nauczyciel i wychowawca w I Liceum Ogólnokształcącym im. B. Nowodworskiego w Krakowie, doktorant na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Studia na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie ukończył w 2010 roku, broniąc pracę magisterską, pt.: „Rola motywacji w pracy zawodowej nauczyciela wychowania fizycznego” pod kierunkiem ks. prof. zw. dr hab. Janusza Mastalskiego.

Wybierając studia na kierunku Pedagogika, specjalności: Wychowanie Obronne i Wychowanie Fizyczne kierował się głównie możliwością uzyskania kwalifikacji nauczycielskich z wychowania fizycznego, choć z perspektywy czasu docenia przygotowanie, które uzyskał na drugiej specjalności nauczycielskiej (Wychowanie Obronne, obecnie Edukacja dla bezpieczeństwa).

Czas studiów w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie zapisał się w jego pamięci szeregiem miłych wspomnień, wśród których szczególnie zapamiętał okres sesji egzaminacyjnej i związane z nią przygotowania do egzaminu z pierwszej pomocy: *„Bandażowaliśmy wówczas wszystkich mieszkańców z piętra w naszym akademiku na różne sposoby :)”*.

Przedmiotem, który na trwałe zapisał się w jego pamięci była Pierwsza pomoc przedmedyczna, prowadzona w tym okresie przez dr Pelagię Szybka. *„Był to dział, z którego dużo czerpałem, a wiedza, którą wówczas zdobyłem przydaje się obecnie w codziennym życiu”*. Bardzo dobrze wspomina także zajęcia z Edukacji dla bezpieczeństwa z prof. Zbigniewem Kwiasowskim: *„były to zajęcia, na które przychodziło się z wielkim zaciekawieniem. Bardzo dobry przekaz, duża wiedza oraz ciekawe formy prowadzenia zajęć”*.

Ukończone studia ocenia, jako przydatne w wykonywanej obecnie pracy zawodowej. Skoncentrował się na wychowaniu fizycznym, choć stwierdza, że miał *„więcej propozycji pracy związanej z Edukacją dla bezpieczeństwa”*. Zapytany, czy na współczesnym rynku pracy potrzeba specjalistów kształtujących środowisko bezpieczeństwa odpowiada: *„Myślę, że jest zapotrzebowanie na osoby z takim wykształceniem, o czym świadczy duża liczba osób chcących studiować na tego typu kierunkach. Sporo moich znajomych z roku przeszło pomyślnie proces rekrutacji do służb mundurowych (Policja, Wojsko Polskie, Straż Pożarna), które na nowo stają się bardzo popularne”*.

Poproszony o dokończenie zdania: *„studia w INoB były...”* stwierdza: *„interesujące i prawdopodobnie w tym momencie mojego życia, w którym się znajduję wybrałbym tak samo”*.

mgr Justyna Rokitowska – asystent w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Studia na Kierunku Pedagogika, specjalności: Edukacja dla bezpieczeństwa i zarządzanie kryzysowe ukończyła w 2015 roku, broniąc pracę magisterską, pt.: *„Awaria reaktora w Czarnobylu a gwarancja bezpieczeństwa elektrowni jądrowej”*, pisaną pod kierunkiem prof. Zbigniewa Kowalczuka.

Wybór kierunku studiów podyktowany był głównie jej *„zainteresowaniami z zakresu bezpieczeństwa oraz przekonaniem, że dodatkowe kwalifikacje nauczycielskie rozszerzą możliwości zatrudnienia w przyszłości”*.

Zajęcia w INoB wspomina przez pryzmat działań podejmowanych w ramach inicjatyw Studenckiego Koła Naukowego Edukacji dla Bezpieczeństwa, które umożliwiły jej nie tylko doskonalenie kompetencji,

ale także pokonanie własnych słabości, w tym: „strachu przed wysokością na zajęciach ze zjazdów linowych”.

Najmilej wspomnianym przez nią przedmiotem był kurs z Systemu bezpieczeństwa narodowego: „całościowe ujęcie struktury oraz szczegółowy przegląd wszystkich służb stojących na straży bezpieczeństwa. Zajęcia również nakierowane były na praktyczny aspekt rekrutacji do formacji mundurowych. Każdy student mógł przekonać się, które kryteria formalne spełnia, a do których należy się jeszcze przygotować, aby podjąć pracę w wymarzonej jednostce”. Kurs ten prowadził dr Marek Pietrzyk – wykładowca, który szczególnie zapisał się w jej pamięci. Jego „wiedza oraz charyzma, a także sposób przekazywania wiadomości z zakresu obronności i bezpieczeństwa pozwoliły na dodatkowe zainteresowanie omawianymi zagadnieniami, a w konsekwencji zachęciły do dalszego zgłębiania problematyki systemu bezpieczeństwa narodowego”.

Wybór specjalności związanej z edukacją dla bezpieczeństwa ocenia jako bardzo dobry, gdyż ukończone studia przydały się w jej pracy zawodowej. „Zaangażowanie oraz systematyczna praca nad postawionymi celami, dały późniejszą możliwość podjęcia pracy na stanowisku nauczyciela edukacji dla bezpieczeństwa. Ukończone studia spełniły również jedno z postawionych marzeń, a zarazem wyzwali zawodowych – umożliwiły mi podjęcie pracy naukowo-dydaktycznej na stanowisku asystenta w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie”. Zachętą dla osób, chcących rozpocząć studia na podobnej specjalności jest – zdaniem mgr Justyny Rokitowskiej – możliwość praktycznego wykorzystania wiedzy oraz kwalifikacje, dające możliwość szerokiego zatrudnienia także w służbach mundurowych.

Poproszona o dokończenie zdania: „studia w INoB były...”, odpowiada: „pięknym czasem, łączącym zainteresowania z zakresu bezpieczeństwa oraz kształtującym postawy, przydatne w późniejszej pracy zawodowej”.

dr Ewelina Włodarczyk – adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Studia w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie ukończyła w roku 2009, pisząc pracę magisterską pt.: „Koncepcja kształcenia wielostronnego w opinii nauczycieli przysposobienia obronnego”, pod kierunkiem prof. Zbigniewa Kwiasowskiego.

Wybór studiów na kierunku Pedagogika, specjalność: Wychowanie Obronne i Wychowanie Fizyczne podyktowany był chęcią uzyskania dodatkowego przygotowania do podjęcia pracy w służbach mundurowych: „Ukończyłam też studia na kierunku: Pedagogika Przedszkolna i Wczesnoszkolna, jednak odkąd sięgam pamięcią chciałam pracować

w Policji. Potrzebowałam gruntownego przygotowania fizycznego i te studia mi je dały”.

Z czasów studiów wspomina wiele miłych, często zabawnych sytuacji. Najwięcej z nich wiąże się z obozem sportowym, który wówczas zorganizowano w Val di Fiemme we Włoszech. „Wspaniałe trasy, świetni metodycy i rekordowe liczby godzin na nartach. Przypomina mi się kilka zabawnych sytuacji z tego wyjazdu i z zajęć sportowych na uczelni, ale nie wszystkie dotyczą mnie, więc nadal będę je wspominać w kularach. Choć niektóre z nich doczekały się nawet premiery w Sieci :)”.

W gronie najmilej przez nią wspominanych prowadzących jest mgr Piotr Pastuszko i mgr Zbigniew Birnbaum, których zapamiętała jako „mistrzów dydaktyki :)”. „Mgr Piotr Pastuszko był niezwykle oddany swoim studentom i poświęcał nam każdą wolną chwilę, a mgr Zbigniew Birnbaum to bardzo konsekwentny człowiek, dla którego w kształceniu umiejętności pływackich i narciarskich nie było rzeczy niemożliwych. Poza tym obydwaj posiadali niezwykle ważną i potrzebną nauczycielowi w dzisiejszych czasach cechę – poczucie humoru”. W związku z powyższym wyborem bez trudu wskazuje przedmioty, które szczególnie utkwiły w jej pamięci: Pływanie i ratownictwo wodne, Gimnastyka, Zimowy obóz sportowy oraz „przedmiot, z którym jestem związana do dzisiaj – Metodyka edukacji dla bezpieczeństwa, gdyż od dnia zatrudnienia w INoB przygotowuję nauczycieli Edukacji dla bezpieczeństwa do pracy”.

Zapytana o to, czy na współczesnym rynku pracy potrzeba specjalistów potrafiących kształtować środowisko bezpieczeństwa, odpowiada: „Dostrzegam ogromne potrzeby w tym zakresie. Edukacja dla bezpieczeństwa zbyt często utożsamiana jest wyłącznie z przedmiotem nauczania w szkole, tymczasem z szeroko pojętą edukacją dla bezpieczeństwa spotykamy się wszędzie: w Sieci, na piknikach tematycznych, na zajęciach prowadzonych przez służby mundurowe i administrację samorządową. Osoby projektujące tego typu ofertę edukacyjną potrzebują gruntownego przygotowania metodycznego, by mogli działać skutecznie”.

Podkreśla, że ukończone przez nią studia bardzo przydały się w wykonywanej obecnie pracy zawodowej. Ukończenie studiów pozwoliło jej podjąć pracę w charakterze nauczyciela edukacji dla bezpieczeństwa w V Liceum Ogólnokształcącym w Krakowie, a następnie adiunkta w INoB Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. „Na filarze uzyskanych w toku studiów kompetencji mogę teraz prowadzić badania naukowe, skoncentrowane właśnie na wysokiej jakości edukacji i profilaktyce bezpieczeństwa”. W jej opinii zachętą dla studentów zastanawiających się nad wyborem specjalności związanej z edukacją

dla bezpieczeństwa są przede wszystkim kwalifikacje pedagogiczne, które *„będą przydatne bez względu na formę zatrudnienia wybraną w przyszłości”*.

Poproszona o dokończenie zdania: *„studia w INoB były...”*, odpowiada: *„wspaniałym okresem, który pozwolił mi nie tylko uzyskać wiedzę niezbędną w pracy, ale też zaoferował mi możliwość rozwoju posiadanych predyspozycji. Do dzisiaj aktywnie korzystam z większości umiejętności ruchowych, które zdobyłam i bez nich nie wyobrażam sobie życia”*.

mgr Jerzy Woźniakiewicz – Dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie.

Studia w INoB ukończył w 2018 roku. Wybór studiów na kierunku Bezpieczeństwo Publiczne i Zarządzanie Kryzysowe pozwolił mu poszerzyć i usystematyzować dotychczas zdobytą wiedzę. Kierował się również *„dobrymi opiniami o Instytucie”*. Ukończone studia pomogły mu uzyskać kompetencje niezbędne w kierowaniu dużą instytucją kultury, zlokalizowaną w zabytkowym budynku. *„Zapewnienie bezpieczeństwa na terenie takiego obiektu, który dziennie odwiedza do 3 tys. osób, nie jest proste. Oczywiście zatrudniam też specjalistów, którzy bezpośrednio się tym zajmują, ale to dyrektor musi mieć kompleksową wizję funkcjonowania kierowanej placówki – także w aspekcie bezpieczeństwa”*.

Z czasów studiów najlepiej wspomina nieszablonowo prowadzone zajęcia z pierwszej pomocy, na których miał okazję wcielić się w rolę ratownika: *„Po wejściu do sali zastałem mocno ubrudzonego sztuczną krwią mgr. Andrzeja Ziarko z leżącą obok atrapą AK-47. Nie spodziewałem się oczywiście aż takiego realizmu przygotowanej scenki. Interesująco i realistycznie przygotowane zajęcia na długo wbijają się w pamięć”*. Wśród najlepiej zapamiętanych kursów, wskazuje także na Wiedzę o systemie obronnym państwa, prowadzoną przez dra Marka Pietrzyka, na której toczyły się ciekawe dyskusje o systemie obronnym państwa. Ze względu na świetny kontakt ze studentami i interesująca tematykę zajęć wspomina także kurs z Edukacji dla bezpieczeństwa prowadzony przez dr Ewelinę Włodarczyk, na którym można było porozmawiać *„o wielu mniej znanych, ale istotnych współczesnych problemach bezpieczeństwa”*.

Zapytany, czy obecnie na rynku pracy potrzeba specjalistów posiadających umiejętność kształtowania kultury i środowiska bezpieczeństwa odpowiada: *„Specjaliści w dziedzinach, w których kształcą studentów Instytut Nauk o Bezpieczeństwie są moim zdaniem bardzo pożądanymi na współczesnym rynku pracy. Przypuszczam, że coraz rzadsza będzie sytuacja, w której bezpieczeństwem zarówny w prywatnych firmach, jak i w instytucjach publicznych zajmować się będą emeryto-*

wani funkcjonariusze i żołnierze - często z ogromną, ale zupełnie nie przystającą do tych potrzeb wiedzą i doświadczeniem. Rynek postawi na dobrze wykształconych, ściśle w określonym kierunku, profesjonalistów po studiach kierunkowych". W opinii Dyrektora Jerzego Woźniakiewicza, zachętą dla osób planujących podjąć studia w INoB jest perspektywa, jaką dają kierunki związane z bezpieczeństwem na współczesnym rynku pracy. Ich absolwenci mogą podjąć zatrudnienie nie tylko w służbach mundurowych, ale także w cywilnych instytucjach publicznych oraz w firmach prywatnych.

Poproszony o dokończenie zdania: „studia w INoB były...”, odpowiada: „okazją do zdobycia i pogłębienia kompetencji z zakresu bezpieczeństwa, szansą na nawiązanie interesujących kontaktów zawodowych, a także, niewątpliwie, bardzo cennym doświadczeniem”.

Opracowanie: Ewelina Włodarczyk

PODSUMOWANIE

Jedną z ważniejszych funkcji współczesnego państwa jest zapewnienie obywatelom podstawowych warunków ochrony przed potencjalnymi niebezpieczeństwami. Dynamika życia, postęp technologiczny i przemiany zachodzące we współczesnej rzeczywistości generują różnorodne postacie nowych zagrożeń – zarówno tych militarnych, jak i niemilitarnych. Wymownym przykładem jest nowy wymiar konfrontacji międzynarodowej, do którego została zaliczona cyberprzestrzeń.

Aktualna skala zagrożeń wynika z bardzo wielu czynników, jednakże szczególne znaczenie odgrywają cztery istotne procesy: globalizacja, integracja, rywalizacja oraz edukacja. W każdym z nich ważną rolę przypisuje się problemom bezpieczeństwa, postrzeganym w wymiarze globalnym, narodowym lub lokalnym. Obecnie panuje przekonanie, że bezpieczeństwo należy identyfikować jak najbliżej człowieka – oznacza to, że środowisko w naszym bezpośrednim otoczeniu stanowi oazę bezpieczeństwa, naszą strefę komfortu. Kierunki działań mających na celu zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa zostały opisane w wielu różnorodnych dokumentach, normujących funkcjonowanie demokratycznego państwa prawa. W większości z nich zaznacza się wyraźne zmiany w strategii kształtującej nowe funkcje edukacji społecznej w procesie zapewnienia bezpieczeństwa narodowego.

W nurt tych przeobrażeń wpisuje się ukierunkowana działalność naukowo-dydaktyczna Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej. Punktem wyjścia do działalności Instytutu jest odzwierciedlenie w programach opracowanych dla poszczególnych kierunków i specjalności kształcenia. Z należytą starannością programy edukacyjne realizowane w INoB uzupełniono wzorcami sprawdzonymi w państwach demokracji zachodniej, jednocześnie dopasowując je do potrzeb obronnych naszego państwa. Efektem finalnym było wypracowanie programów dla studiów pierwszego oraz drugiego stopnia, prowadzonych w kilku specjalnościach kształcenia akademickiego.

Historia świadczy, że główny nacisk na bezpieczeństwo narodowe zawsze było położone na komponent militarny. Jednak pod koniec XX – na początku XXI wieku zakres zagrożeń znacznie się rozszerzył. Wiele z nich pod względem niszczycielskich konsekwencji stały się porównywalne, a niektóre nawet przewyższyły militarne groźby i niebezpie-

czeństwa. Stąd przesunięcie nacisku bezpieczeństwa wojskowego ze światowego poziomu na regionalny i lokalny. Ponadto, wraz z istniejącym systemem bezpieczeństwa międzynarodowego i regionalnego, zadaniem jest stworzenie systemu bezpieczeństwa, który zapewni równe bezpieczeństwo wszystkim państwom, narodom i społecznościom.

Angielski filozof i myśliciel polityczny Thomas Hobbes (1558-1679) w swoim czasie powiedział: bezpieczeństwo narodowe – to nie tylko centrum działalności państwowej, ono jest główną racją bytu państwa. Bez niej, uważał Hobbes, generalnie nie może istnieć żadne państwo. W XX wieku koncepcja bezpieczeństwa narodowego została po raz pierwszy wprowadzona do słownika politycznego w posłaniu prezydenta Theodore’a Roosevelta do Kongresu USA w 1904 roku, gdzie stwierdził przyłączenie strefy Kanału Panamskiego interesami bezpieczeństwa narodowego. Główne idee współczesnego rozumienia bezpieczeństwa narodowego zostały nakreślone w „*National Security Law*”, przyjętym w Stanach Zjednoczonych w 1947 roku.

W związku z pojawieniem się nowych zagrożeń w obszarze bezpieczeństwa i rozszerzającymi się zagrożeniami na tradycyjne aspekty życia społeczeństwa i funkcjonowania państwa, zarówno jak i z możliwościami niebezpieczeństw, którym trzeba sprostać, społeczeństwo i struktury państwowe muszą mieć do dyspozycji coraz efektywniejszy system i zdolności do obrony także w ciągle zmieniającej się rzeczywistości, mieć odpowiednie narzędzia i kadrę, aby przeciwdziałać zagrożeniom wewnętrznym i zewnętrznym.

Realia wielorakich zagrożeń dla społeczeństwa i państwa polskiego powodują przyszłościowe myślenie w kierunku interdyscyplinarności prowadzonego kierunku. W związku z tym wewnętrzne możliwości integracji specjalistów różnych dziedzin i kierunków w ramach naszego Uniwersytetu dają unikalne możliwości bez dodatkowych nakładów finansowych. Warto rozważyć kwestie tworzenia wspólnie z innymi jednostkami i wydziałami nowych kierunków i specjalności, na przykład, kierunków kształcenia specjalistów od bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni, którzy obecnie są potrzebni jak nigdy dotąd. Wraz z rozwojem telekomunikacyjnym rozwija się cyberprzestępczość i cyberterroryzm; wojna informacyjna w cyberprzestrzeni, wojna technologiczna, ataki hackerskie na infrastrukturę krytyczną, uderzania w systemy bankowe i giełdowe, gospodarcze – wymieniliśmy tylko niektóre z istniejących obecnie zagrożeń. Natomiast możliwości hackerskie i przestępcze rozwijają się szybciej aniżeli działania zabezpieczające społeczeństwo na okoliczność ich wystąpienia. Chcąc sprostać wyzwaniom współczesności, Minister Obrony Narodowej we wrześniu 2017 r. poinformował o utworzeniu biura ds. polskiej armii cybernetycznej, która musi być przygotowana „do operacji wojskowych w cyberprzestrzeni”. Również

Premier Rządu Polski podjął decyzję o powołaniu departamentu ekspertów ds. analizy i monitorowania cyberprzestrzeni, który w tej chwili powstaje w wielu urzędach premierów Unii Europejskiej, a jego zadaniem ma być analizowanie i monitorowanie bezpieczeństwa informacyjnego. Sprawy bezpieczeństwa cyberprzestrzeni są w tej chwili dla współczesnego świata jednymi z najtrudniejszych wyzwań. Kwestie cyberbezpieczeństwa wpisują się nie tylko w najważniejsze wyzwania współczesnego świata, ale też zaczynają być coraz bardziej dostrzegane jako priorytetowe zadania dla infrastruktury krytycznej w Polsce. Cyberbezpieczeństwo staje się ważną częścią funkcjonowania państwa i wymaga koordynacji, kooperacji i synergii wielu podmiotów. Na przykład, niektóre Uniwersytety w USA otrzymują ze środków Departamentu Obrony olbrzymie finansowanie w celu wyszkolenia personelu wojskowego i policjantów w cyberbezpieczeństwie i innych potrzebnych obszarach, powiązanych z bezpieczeństwem. Kariera w tym rodzaju obrony narodowej wymaga odpowiednich treningów, intuicji psychologicznej i wykształcenia. Wbrew pozorom, zapotrzebowanie na takich specjalistów w Polsce i UE zawsze będzie duże, ponieważ chodzi o neutralizację zagrożeń, które pojawiają się i modyfikują cały czas. NATO uznaje cyberprzestrzeń za obszar działań wojennych w nie mniejszym stopniu niż ma to miejsce w przypadku lądu, morza, powietrza i przestrzeni kosmicznej.

W miarę poszerzania oferty edukacyjnej o kolejne kierunki i specjalności w dziedzinie bezpieczeństwa (Bezpieczeństwo cyberprzestrzeni, Bezpieczeństwo osób i mienia, Bezpieczeństwo antyterrorystyczne, Bezpieczeństwo przeciwpożarowe, Detektywistyka i wywiad gospodarczy, Menedżer Bezpieczeństwa, Służby Specjalne i Policyjne, Bezpieczeństwo Informacji, Bezpieczeństwo zdrowotne) Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego imienia Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, wsparty potencjałem kadrowym nowych pracowników, będzie zabiegał o dodatkowe możliwości pozyskiwania środków finansowych dla własnego rozwoju.

Podsumowując kolejny rok akademicki, który zakończył się sukcesem, przyjemnymi akcentami w postaci wspólnych osiągnięć, dokonań, publikacji, grantów i różnorodnych projektów, dziękuję serdecznie wszystkim pracownikom za owocną i konstruktywną współpracę, za realizację wielu pomysłów, przedsięwzięć, znakomite relacje, a przede wszystkim za okazaną życzliwość, pomoc, kiedy jej potrzebowałam i przyjazną atmosferę naszych kontaktów zawodowych oraz wielkie zaufanie jakim obdarzyliście mnie, powierzając mi funkcję Dyrektora Instytutu. Jest to dla mnie wielka przyjemność, wyróżnienie i zaszczyt móc z Państwem pracować, uczyć się i czerpać szereg doświadczeń. Bez wątpienia nasza współpraca przełożyła się na konkretne rezultaty

i korzyści dla naszego Instytutu. Pragnę podziękować wszystkim tym, którzy pomagali mi w codziennej pracy wcielać w życie liczne pomysły.

Dziś pragnę bardzo serdecznie podziękować Wice-dyrektorom za owocną i pełną poświęcenia pracę. Pracowaliście Państwo niezwykle zgodnie, dynamicznie i efektywnie, można by nawet powiedzieć efektownie, bo nasz Instytut za ostatni rok zmienił się diametralnie i przeszedł pozytywną metamorfozę.

Pragnę również serdecznie podziękować za współpracę naszym drogim dziewczynom z Sekretariatu za pełne zaangażowanie i profesjonalizm oraz za rzetelną pracę i odpowiedzialność.

Dziękuję wszystkim również za cierpliwość, zrozumienie, wsparcie, zgłaszane inicjatyw, spostrzeżeń, a także słowa krytyki. Uważam, że warto było starać się i ciężko pracować, bo efekty tej pracy widoczne są na co dzień. Cieszę się bardzo, że mam niepowtarzalną okazję współpracować z bardzo wartościowymi ludźmi, którzy zawsze są otwarci na dialog i wspólne działanie. To dzięki Państwa zaangażowaniu tworzymy społeczność akademicką od lat przyczyniającą się do osiągania wielu sukcesów naszej Uczelni.

Z Państwa życzliwością, sympatią, dowodami szacunku spotykałam się na co dzień. Nie ukrywam, że było mi to bardzo potrzebne i podtrzymujące na duchu, zwłaszcza w chwilach trudnych.

Starałam się zawsze wypełniać swoje obowiązki najlepiej jak tylko potrafię. W tym czasie udało się zrealizować bardzo dużo pomysłów oraz projektów, które przełożyły się na lepsze postrzeganie naszego Instytutu, i nie tylko na Uniwersytecie. Starałam się z należytą dbałością rozwiązywać Państwa problemy, z którymi przychodziliście do mnie lub które poruszane były na naszych spotkaniach w ciągu roku, chociaż doskonale zdaję sobie z tego sprawę, że zawsze można więcej i lepiej. Przez ten rok działałam i angażowałam się w pracę całym sercem i dzięki temu udało się w tym czasie dokonać wielu korzystnych dla naszego Instytutu zmian i rozwiązać wiele problemów. Mam świadomość, że wiele z nich pozostało jeszcze do rozwiązania.

Myślę, że spędzone wspólnie chwile oraz pozytywne wrażenia będą twardym gruntem naszej wspólnej przyszłości.

Życzę Państwu wielu sukcesów, sił, pomysłów i wytrwałości w dążeniu do osiągnięcia zaplanowanych celów i realizacji założonych planów w następnym roku akademickim, a także zadowolenia płynącego z poczucia dobrze wypełnionej pracy.

Dyrektor Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie
prof. zw. dr hab. Olga Wasiuta

